

Μεταλόγος:

Τα Ευαγγέλια Θωμά, Φιλίππου και Αλήθειας

Οικουμενικό Κοπτικό Έργο
Τ.ΜΝΤ.СОН Μ.ΠΕ.ΧΡΙΣΤΟΣ
www.metalog.org 2011 μ.Χ.

‘Θαύμασε ό,τι είναι παρόν!’—Οι Παραδόσεις του Απόστολου Ματθία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Δεκέμβριο του 1945 δύο Μουσουλμάνοι Αιγύπτιοι αγρότες, ο Muhhamad ‘Alí al-Sam-mán και ο αδελφός του Khalífah ‘Alí, βρήκαν πάνω από 1100 σελίδες αρχαίου χειρόγραφου παπύρου, θαμμένες δίπλα στον ανατολικό απόκρημνο γκρεμό της ανώτερης κοιλάδας του Νείλου. Τα κείμενα ήταν μεταφράσεις από τα Ελληνικά πρωτότυπα στα Κοπτικά, το Ελληνιστικό στάδιο της αρχαίας Χαμιτικής γλώσσας των Φαραώ (Γεν 10:6). Η διάλεκτος αυτή αναπτύχθηκε μετά από την εισβολή του Μεγάλου Αλεξάνδρου το 332 π.Χ., και αντικαταστάθηκε στη συνέχεια από τα Αραβικά, το Αιγυπτιακό ιδίωμα μετά τη Μουσουλμανική κατάκτηση του 640 μ.Χ. Έτσι τα Κοπτικά ήταν η γλώσσα της πρωτόγονης Αιγυπτιακής Εκκλησίας, και παραμένει η λειτουργική της γλώσσα μέχρι σήμερα.

Ο τόπος αυτής της ανακάλυψης, στην απέναντι από τη σύγχρονη πόλη του Nag Hammadi πλευρά του ποταμού, ήταν ήδη φημισμένος ως τοποθεσία η οποία ονομάζονταν στην αρχαιότητα Χηνοβοσκείον, όπου και το 320 μ.Χ. ο Άγιος Παχώμιος ίδρυσε το πρώτο Χριστιανικό μοναστήρι. Λιγότερο από μισό αιώνα αργότερα, το 367, ντόπιοι μοναχοί αντέγραψαν περίπου 45 ανομοιογενή θρησκευτικά και φιλοσοφικά γραπτά—συμπεριλαμβάνοντας τα Ευαγγέλια του Θωμά, Φιλίππου και Αλήθειας, καθώς και μέρος της *Πολιτείας* του Πλάτωνα (588A-589B)—σε μια δωδεκάδα βιβλία δεμένα με δέρμα (codices). Ολόκληρη τη βιβλιοθήκη τη σφράγισαν προσεκτικά σε μία υδρία και την έκρυσαν κοντά ανάμεσα στους βράχους, όπου παρέμεινε χωρίς να εντοπιστεί για σχεδόν 1600 χρόνια. Αυτούς τους παπύρους, που τους είδαν για πρώτη φορά οι λόγιοι, το Μάρτιο του 1946 (Jacques Schwarz και Charles Kuentz, Codex II, σε κατάσταση αρχαιοτήτων στο Κάιρο), τους έχουν διατηρήσει από το 1952 στο Κοπτικό Μουσείο στο Παλαιό Κάιρο. Η πρώτη φωτογραφική έκδοση, από χειρόγραφο του εξέχοντα σημαντικού Codex II εκδόθηκε από τον Dr Pahor Labib (Κάιρο: Κυβερνητικό Τμήμα Αρχαιοτήτων, 1956).

Ο συγγραφέας του Ευαγγελίου του Θωμά καταγράφεται ως Θωμάς ο Απόστολος, ένας από τους Δώδεκα. Το κείμενο είναι συλλογή περισσότερων των εκατό ρητών και σύντομων διαλόγων του Σωτήρα, χωρίς καμμία συνδετική αφήγηση. Παλαιότερα, κάποιοι Χριστιανοί συγγραφείς αναφέρθηκαν σε μερικά από τα λόγια του σαν Ιερή Γραφή—για παράδειγμα οι Λόγοι 2/22/27/37 του Κλήμη Αλεξανδρείας (περίπου 150-211 μ.Χ.) στο *Στρωματείς* του—αλλά χωρίς σαφή απόδοση στο Θωμά. Έτσι 100 χρόνια πριν, στην Οξύρυνχο της Αιγύπτου, ανακαλύφθηκαν μερικά αποσπάσματα από αυτό που τώρα γνωρίζουμε ότι είναι προηγούμενη Ελληνική εκδοχή του Θωμά, που εκτιμήθηκε από την παλαιογραφία ως εξής: P^{ap}O^x 1, Θωμ 26-33/77, 200 μ.Χ. P^{ap}O^x 654¹, Θωμ Προλογ/7, 250 μ.Χ. P^{ap}O^x 655, Θωμ 36-39, 250 μ.Χ. (βλέπε Βιβλιολογ. 10, πιο κάτω). Η πιο πρόσφατη ανακάλυψη της Σαχιδικής (S) Κοπτικής εκδοχής του Θωμά έχει κάνει τελικά αυτό το Ευαγγέλιο

¹ Σε έκθεση στην John Ritblat Gallery της νέας Βρετανικής Βιβλιοθήκης στο St Pancras, Λονδίνο.

διαθέσιμο στο σύνολό του. Όμως επιπλέον ένδειξη, όπως το ασύνδετο στο λόγο 6, φανερώνει υποκείμενο έγγραφο Σημιτικής πηγής (βλέπε Guillaumont, Πρόσφατα Ακαδημαϊκά Σχόλια). Καθώς υποδεικνύεται στην πιο κάτω ανατυπωμένη δημοσίευση στον τύπο, σχεδόν όλοι οι λόγιοι της Βίβλου που έχουν μελετήσει αυτό το έγγραφο από την πρώτη του έκδοση, τώρα έχουν συμπεράνει ότι ο Θωμάς θα πρέπει να γίνει αποδεκτός σαν *πέμπτο αυθεντικό Ευαγγέλιο*, αυθεντίας παράλληλης με τον Ιωάννη και τους Συνοπτικούς. Πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα ότι αρκετά από τα λόγια στο Θωμά (12/24/28/37) είναι προφανώς λόγιοι *μετά αναστάσεως*.

Το Ευαγγέλιο του Φιλίππου—καθώς συμπεραίνεται από τις καταχωρήσεις του 51/82/98/101/137—γράφτηκε τουλάχιστον εν μέρει μετά το 70 μ.Χ. από το Φίλιππο τον αποκαλούμενο Ευαγγελιστή (όχι τον Απόστολο), που εμφανίζεται στο Βιβλίο των Πράξεων στα 6:1-6/8:4-40/21:8-14. Δεν υπάρχει γνωστή προηγούμενη αναφορά ή παράθεση από τη σύνθετη αυτή γραφή, η οποία είναι Σαχιδική μετάφραση προσεγμένης σειράς σκέψεων στην παράδοση του Αβραάμ, το Ισραήλ και τον (ενσαρκωμένο) Μεσσία, ενώ αναπτύσσει μεταφυσική Πνευματικού Ιδεαλισμού.

Το Ευαγγέλιο της Αλήθειας γράφτηκε περίπου το 150 μ.Χ. από το Βαλεντίνο, το φημισμένο άγιο της Αλεξάνδρειας (γεννήθηκε περίπου το 100 μ.Χ.). Ένας διαρκής στοχασμός συνυφασμένος στο Λόγο, αυτό σπάνια αναφέρθηκε στην αρχαιότητα—και μέχρι την ανακάλυψή του στο Nag Hammadi (στη διάλεκτο Σουμπαχμικ, A²), ούτε μια φράση από αυτή την εντυπωσιακή σύνθεση δεν ήταν γνωστό ότι έχει διασωθεί. (Προκαταρκτική εκδοχή ενός άλλου εξαιρετικού κειμένου, από τη βιβλιοθήκη του Nag Hammadi, το οποίο ίσως είναι επίσης γραμμένο από το Βαλεντίνο: (www.metalog.org/files/supremacy.html.)

Τα πρώτα χρόνια μετά την ανακάλυψη αυτών των εγγράφων, και πριν μπορέσουν οι λόγιοι να δώσουν επαρκώς σε αυτά τη δυνατότητα για μια προσεχτική εξονυχιστική εξέτασή τους, ήταν κοινός τόπος να χαρακτηριστούν συλλογικά ‘γνωστικά’ (βλέπε π.χ. Grant και Freedman [1960], στα Πρόσφατα Λόγια Σχόλια). Αυτό υπήρξε πάντα ένας γενικός όρος για το Μεσογειακό κράμα των ουσιαστικά αντίθετων προς τις αισθήσεις λατρειών μυστηρίου των πρώτων αιώνων μ.Χ. Ο ‘Γνωστικισμός’—είτε ανατολίτικος, πλατωνικός, μυστηριακή-θρησκεία, ή θεοσοφικός—θεωρεί εξ’ ορισμού, ότι το αντιληπτό σύμπαν, συμπεριλαμβάνοντας τις ίδιες τις ενσαρκώσεις μας καθώς και ολόκληρη την ανθρώπινη ιστορία, Βιβλική ή αλλιώς, είναι *εκ φύσεως απατηλό και/ή κακοήθη*. Αφ’ετέρου, η κατηγορηματική άποψη στην Παλαιά Διαθήκη και στα κανονικά Ευαγγέλια είναι, ότι αυτό το σύμπαν δεν είναι ούτε μη πραγματικό ούτε κακό, αλλά μάλλον *θεικά δημιουργημένο και καλό*: έτσι, μεταξύ αναρίθμητων παραδειγμάτων, Γεν 1:31 (‘καθετί που είχε φτιάξει Αυτός ... ήταν πολύ καλό’) και Ακ 24:39 (‘σάρκα και οστά όπως ... έχω Εγώ’). Είναι ιδιαίτερα ατυχές, ότι όλα τα ανομοιογενή γραπτά του Nag Hammadi έχουν τόσο κοινά περιγραφεί σαν γνωστικά έγγραφα. Προσεχτική έρευνα δείχνει πολύ καθαρά ότι δεν είναι καθόλου γνωστικά σε περιεχόμενο, ούτε ο Θωμάς ούτε ο Φίλιππος ούτε το Ευαγγέλιο της Αλήθειας, εφόσον το καθένα βεβαιώνει ρητά την ιερή πραγματικότητα της ανθρώπινης ενσάρκωσης στο ιστορικό της περιβάλλον (βλέπε Σχόλ.1, παρακάτω).

Οι κανόνες της Καινής Διαθήκης των Δυτικών (Καθολικών/Προτεσταντικών), Ανατολικών Ορθοδόξων, Κοπτικών, Αρμενικών, Αιθιοπικών και Συριακών/Νεστοριακών Εκκλησιών, όλοι διαφέρουν σημαντικά ο ένας από τον άλλο—και αυτοί ακόμη ήταν υπό αμφισβήτηση μέσα σε διαφορετικούς κλάδους του Χριστιανισμού για πολλούς αιώνες μ.Χ. προηγούμενα υπήρχαν μόνο ευρέως ανομοιογενείς γνώμες που καταγράφηκαν από διάφορα άτομα πολύ μετά την Αποστολική εποχή, όχι μόνο σχετικά με τα σημερινά κοινά αποδεκτά έργα, αλλά επίσης γραπτά τέτοια όπως η Επιστολή του Βαρνάβα, ο Ποιμένας του Ερμά, το Ευαγγέλιο των Αιγυπτίων, το Ευαγγέλιο των Εβραίων (στο οποίο ο Χριστός αποκαλεί την Ιερή Πνεύμη Μητέρα του), οι Παραδόσεις του Ματθαίου, η Αποκάλυψη του Πέτρου, η Διδαχή, και οι Πράξεις του Παύλου. Έτσι ο Κώδικας Σιναϊτικός, από τα μέσα του 4ου αιώνα, περιλαμβάνει αμφότερα το Βαρνάβα και τον Ποιμένα του Ερμά, ενώ ο Κώδικας Αλεξανδρινός από τις αρχές του 5ου αιώνα περιέχει I και II Κλήμη καθώς και τους Ψαλμούς του Σολομώντα. Μέχρι τη Σύνοδο της Λαοδικείας (363 μ.Χ.), που πραγματικά απέρριψε την Αποκάλυψη του Ιωάννη ή Βιβλίο της Αποκάλυψης, δεν υπήρχε εκκλησιαστικό συμβούλιο σχετικά με τον κανόνα ΚΔ.Ο Δυτικός Κανόνας διευθετήθηκε τελικά, δώδεκα αιώνες αργότερα (!),

από το Συμβούλιο του Trent (1546 μ.Χ.), το οποίο όρισε την τωρινή καταχώρηση των 27 βιβλίων σαν άρθρο της Ρωμαϊκής Καθολικής πίστης, (αν και επισκοπικά συμβούλια δεν έχουν ποτέ ισχυριστεί ότι είναι αλάνθαστα η ψηφοφορία στο Trent ήταν 24 προς 15, με 16 αποχές—σαν να υπήρξε η αρχική Αποστολική Κοινότητα μάλλον ως δημοκρατία παρά ως βασιλεία¹) η καταχώρηση αυτή έγινε στη συνέχεια αποδεκτή από τις ποικίλες Προτεσταντικές σέκτες. Οι διάφορες Ανατολικές Εκκλησίες έχουν εξίσου σύνθετα αρχεία στην ίδρυση των αντίστοιχων κανόνων τους ΚΔ: έτσι, ο Αρμένικος κανόνας περιλαμβάνει προς Κορινθίους ΙΙΙ του Παύλου η Κοπτική ΚΔ περιέχει Ι+ΙΙ Κλήμη η Συριακή/Νεστοριακή Peshitta αποκλείει ΙΙ+ΙΙΙ του Ιωάννη, Ιούδα και Αποκάλυψη και η Αιθιοπική Βίβλος προσθέτει βιβλία αποκαλούμενα η Σύνοδος, η Επιστολή του Πέτρου στον Κλήμη, το Βιβλίο της Συνθήκης και τη Διδασκαλία. (βλέπε Βιβλιογ. 25)

Αξιοσημείωτα, ωστόσο, τα Ευαγγέλια του Θωμά, Φιλίππου και Αλήθειας ήταν προφανώς άγνωστα σε οποιαδήποτε από εκείνες τις παραδόσεις την εποχή των προσπαθειών τους για την ίδρυση κανόνα ΚΔ, δεν συνέβη να αναφερθούν ποτέ στις παρατεινόμενες διαβουλεύσεις τους—και επομένως δεν ήταν ούτε υπό συζήτηση για προσθήκη στις αντίστοιχες καταχωρήσεις τους. Σε κάθε περίπτωση, η έννοια ενός κανόνα δεν αποσκοπούσε βέβαια ποτέ να αποκλείσει την πιθανή πηγή έμπνευσης οποιονδήποτε μεταγενέστερων ανακαλύψεων σχετικά με κείμενα ή μεμονωμένα άγραφα (Λκ 1:1, Ιν 21:25).

Τί διαδραματίστηκε ακριβώς κατά τη διάρκεια των πρώτων 3½ αιώνων μ.Χ., πριν από τις πρώτες εκκλησιαστικές προσπάθειες στο σχηματισμό κανόνα, είναι διαβόητα σκοτεινό, καθώς τα αρχικά Μεσσιανικά Ευαγγέλια υποσκελίστηκαν τελικά από τους ‘Χριστιανούς’ του Παύλου (Πρξ 11:25-26). Έτσι η Επιστολή του Βαρνάβα (τέλη πρώτου αιώνα) παραμένει μη εξοικειωμένη με τα ιστορικά Ευαγγέλια, ενώ ο Ιουστίνος Μάρτυρας (μέσα δευτέρου αιώνα) δείχνει μη ενημερωμένος για τα γραπτά του Παύλου—υποδεικνύοντας ένα διαρκές σχίσμα μεταξύ των παραδόσεων Πέτρου και Παύλου. Ο Κλήμης Αλεξανδρείας και ο Ειρηναίος της Λυών, στα τέλη του δεύτερου αιώνα, είναι οι πρώτοι συγγραφείς οι οποίοι αναφέρουν ρητά αμφότερα και από τα Ευαγγέλια και από τον Παύλο. Έχω προσπαθήσει να αναλύσω τη βάση αυτής της ρήξης στο ‘Παράδοξο του Παύλου’, Σχόλ.5. Απαραίτητο ανάγνωσμα πάνω σε εκείνη τη διαμορφωτική περίοδο είναι η πρωτοπόρος μελέτη του Walter Bauer, *Orthodoxy and Heresy in Earliest Christianity* (1934 <http://ccat.sas.upenn.edu/humm/Resources/Bauer>).

Οι μεταγενέστερες διαιρέσεις μέσα στο Χριστιανισμό του Παύλου, μπορεί να συνοψιστούν ως ακόλουθα. Οι Πατριάρχες της *Ορθόδοξης Ανατολής*, δηλαδή της Αλεξανδρείας, Αντιόχειας και Ιερουσαλήμ, όπως και πολλοί άλλοι, αρνήθηκαν να δεχτούν το νέο δόγμα ‘των δύο φύσεων’ του Χριστού (ανθρώπινη και θεϊκή), όπως αποφασίστηκε από το Συμβούλιο της Χαλκηδόνας το 451 μ.Χ. για το λόγο αυτό, οι Εκκλησίες Ορθόδοξης Ανατολής διαχωρίστηκαν από τις *Ανατολικές Ορθόδοξες* και τις *Ρωμαϊκές Καθολικές* Εκκλησίες. Αρκετούς αιώνες αργότερα, το 1054 μ.Χ., οι δύο τελευταίες σε σειρά χωρίστηκαν η μία από την άλλη, στο σχίσμα ‘filioque ρήτρα’, (βλέπε Σχολ.2). Έπειτα, με αφετηρία τις αρχές του XVI αιώνα, οι *Προτεσταντικές* Εκκλησίες άρχισαν να υποδιαιρούνται από τη Ρωμαϊκή Καθολική ιεραρχία. Οι Εκκλησίες *Ορθόδοξης Ανατολής* περιλαμβάνουν σήμερα την Κοπτική, την Αρμένικη, τη Συριακή, την Αιθιοπική, την Ερυθραία, και του Θωμά στο Μαλανκάρά της Ινδίας. Αυτοί αναφέρονται από τρίτους σαν ‘μονοφυσίτες’ (‘μονή φύση’) όμως, οι ίδιοι περιγράφουν τη Χριστολογία τους σαν ‘μίας φύσης’ (‘ενοποιημένη φύση’).

Στον πρόλόγό του, ο Joshua ben Sirach (ΙΙ-αίωνα π.Χ.) έγραψε ένα ρητό κατάλληλο για οποιοδήποτε συγκρίσιμο έργο από μετάφραση: ‘Ό,τι εκφράστηκε αρχικά στα Εβραϊκά δεν έχει την ίδια ακριβώς σημασία όταν μεταφράστηκε σε άλλη γλώσσα.’ Με τέτοια νουθεσία κατά νου, έχω ετοιμάσει τις ακόλουθες εκδοχές όσο κυριολεκτικά και όσο λυρικά μπορούσα. Ιστορικά αυτές έχουν περάσει από τα Αραμαϊκά (στην περίπτωση του Θωμά) διαμέσου Ελληνικών (Φίλιππος και

¹Οι Απόστολοι δεν επέλεξαν το διάδοχο του Ισκαριώτη (Πρ 1:12-26) με ψήφο πλειοψηφίας—πόσο μάλλον με αυτόν διαμερισμένο, το οποίο θα έμοιαζε παράλογο μέσα στο γενικό πλαίσιο—αλλά μάλλον ρίχνοντας λαχνούς για να εξακριβώσουν τη θεϊκή θέληση. Πρόκειται εμείς να υποθέσουμε ότι μόνο το σύνολο των 24 που επικράτησαν στο Trent ήταν εμπνευσμένοι, ενώ οι 31 ήταν αντίθετοι και απείχαν ελλείψει ουράνιας καθοδήγησης; Γιατί όχι το αντίστροφο συμπέρασμα, να απορρίψουν τον προτεινόμενο κανόνα, αφού δεν τον υποστήριξε η γενική πλειοψηφία;

Αλήθεια) στα Κοπτικά και μόνο τότε στα Αγγλικά! Η πολύπλοκη διαδικασία ερμηνείας τόσο αρχαίων εγγράφων έχει συνοψιστεί από τον John R. Donahue, SJ:

Ο Αγγλικός όρος ‘κείμενο’ (text) είναι από το Λατινικό *texere*, που σημαίνει ‘υφαίνω’. Ένα κείμενο είναι ένα συνυφασμένο πλέγμα εννοιών που δίνει λαβή για τον ‘ερμηνευτικό κύκλο’ δηλαδή, η σημασία ενός κειμένου πρέπει να προσδιοριστεί σαν σύνολο, αλλά η μελέτη των ατομικών του μερών είναι απαραίτητη για να φτάσει στη σημασία του συνόλου. Η ανάγνωση κειμένων συνεπάγεται ‘εκτεταμένη ανάλυση σε σχέση με τα συμφραζόμενα’, με την οποία μελετάει κανείς το άμεσο πλαίσιο ενός κειμένου, αυτό το οποίο ακολουθεί ή προηγείται του άμεσου πλαισίου του, και το ευρύτερο πλαίσιο του εγγράφου σαν σύνολο.¹

—και πραγματικά, σχετικά με τα Κοπτικά Ευαγγέλια, αυτό το ευρύτερο πλαίσιο πρέπει να περιλαμβάνει τις κανονικές γραφές τις ίδιες (βλέπε τους αναρίθμητους παραλληλισμούς που σημειώνονται παντού και στην Π.Δ. και στην Κ.Δ.).

Οποιαδήποτε γραμματική ατέλεια συνάντησα στις μεταφράσεις, υπάρχει στο ίδιο το Κοπτικό κείμενο (π.χ. οι χρόνοι ρημάτων στο Θωμ 64). Πειστικές αναπαραστάσεις του κειμένου είναι σε [αγκύλες], ενώ εκδοτικές προσθήκες είναι σε (παρενθέσεις). ‘[...]’ υποδεικνύει μέρη όπου δεν είναι δυνατό να παρουσιάσω τη φθορά του χειρόγραφου πατύρου. Οι Ελληνικές παραλλαγές της Οξύρυνχου στο Θωμά είναι μέσα σε {άγκιστρα}. Διακρίνοντας το δεύτερο πρόσωπο ενικού, είναι βασικό στη σημασία το ‘εσείς’ (‘you’) και τα ουσιαστικά του θα αντιπροσωπεύουν τον πληθυντικό, ‘εσύ’ (‘thou’) και τα ουσιαστικά του τον ενικό (αλλά γενικά με τη σύγχρονη ρηματική μορφή—ένα δικαιολογημένο υβριδικό, πιστεύω). Σημειώσεις στο τέλος κάθε λόγου υποδεικνύονται με εκθέτες αριθμούς¹, εκείνα στο τέλος της ροής του κειμένου με κύκλο°. Οι παραπομπές οι οποίες καταχωρούνται από τις ιερές γραφές είναι ουσιαστικές στην κατανόηση του λόγου στο βιβλικό του πλαίσιο, και ο αναγνώστης παροτρύνεται να τις συμβουλευτεί σε κάθε περίπτωση φανεροί παραλληλισμοί στο Θωμά στα Συνοπτικά σημειώνονται ξεχωριστά, με μια ένδειξη εξίσωσης=, για να αποτρέψω τον αναγνώστη να ψάχνει αυτό, το οποίο είναι ήδη γνωστό. Στην αρχαιότητα, φυσικά, δεν υπήρχαν πεζά γράμματα, και έτσι αναπαριστώ τις Εβραϊκές, Ελληνικές και Κοπτικές γραφές, χωρίς να έχω χρησιμοποιήσει εδώ τα μεταγενέστερα πεζά τους γράμματα, αλλά μάλλον τις κλασικές τους μορφές, οι οποίες είναι πιο εύκολες, για το μη λόγιο να τις διαβάσει. Μεταφράζοντας διαδοχικά, τόσο αρχαία κείμενα, σε σύγχρονες γλώσσες, είναι πρακτικά αδύνατο να βάζω κεφαλαίο γράμμα στην αρχή της κάθε λέξης, με ένα σταθερό και επαρκή τρόπο, ζητώ την επιείκεια του αναγνώστη σε σχέση με αυτό. Σε κάθε περίπτωση, ‘P...’ αναπαριστά αριθμούς παραγράφων στη Γραμματική του Plumley, ‘C...’ είναι αριθμοί σελίδων στο Λεξικό του Crum (Βιβλιογ. 5+6).

Στη θέση της Ελληνικής μορφής, Ιησούς, έχω χρησιμοποιήσει την αρχική Αραμαϊκή: Ιεσιούα (ܝܫܘܐ), που σημαίνει ‘Yahweh Σωτήρ’, δηλαδή ‘Αυτός-Είναι Σωτήρας’ (Φιλ 20α). Ενωμένο με παύλα το ‘Εγώ-Είμαι’, αναπαριστά τη θεϊκή αυτονομία από την Εξ 3:14: Εβραϊκά ܝܗוה (άγια), Ελληνικά Εγώ Ειμί, Κοπτικά ܕܢܘܟ ܡܝ (Θωμ 13 P306).

Τελευταία, έχω προσαρτήσει σαν σχόλιο πέντε δοκίμια: (1) ‘Είναι Γνωστικά τα Κοπτικά Ευαγγέλια;’, μια τυπική απόδειξη, ότι δεν μπορεί να βρίσκονται σε αυτή την κατηγορία (2) ‘Η Μητρική Πνεύμη’, πάνω στο θηλυκό γένος στις Σημιτικές γλώσσες του ܫܦܪܗ ܡܝܗ [ρούακχακόντες, Πνεύμη η-Άγια] {επειδή η λέξη Πνεύμα είναι γένους θηλυκού στις Σημιτικές γλώσσες, μεταφράζεται στα Ελληνικά αντίστοιχα ως Πνεύμη} (3) ‘Θεογένεσις’, σχετικά με αυτό που κάνει γνωστό ο Φίλιππος, ότι η αρχική αμαρτία των ανθρώπων ήταν αποτέλεσμα της διεκδίκησής τους ότι τα παιδιά ήταν μάλλον δικό τους απόκτημα, αντί να αποδεχτούν ότι αυτά γεννήθηκαν από το Θεό τον ίδιο (4) ‘Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο’, σχετικά με τις τρεις αυτές πρωταρχικές έννοιες όπως βρίσκονται στις νέες γραφές, μαζί με το έμμεσο μεταφυσικό τους πλαίσιο, ενός εμφανούς Πνευματικού Ιδεαλισμού και (5) ‘Το Παράδοξο του Παύλου’, φιλοσοφική ανάλυση των φανερών αποκλίσεων μεταξύ των Ευαγγελίων, και της θεολογίας του Σαούλ της Ταρσού, με μια επισκόπηση παρόμοιων κριτικών από πολλά διαπρεπή άτομα στο πέρασμα των αιώνων.

¹ ‘Οδηγίες για Διάβασμα και Ερμηνεία’, *The New Interpreter's Study Bible* (Nashville: Abingdon Press, 2003).

Ερευνώντας τη σημασία αυτών των νέων γραπτών, ωφελήθηκα από εκτεταμένες συζητήσεις κατά τη διάρκεια των ετών, με πολλούς φίλους και συναδέλφους, ιδιαίτερα τους Robert Schapiro, Christina Wesson, Crosby Brown, Luz García και Pedro Chamizo. Μακρυπρόθεσμα οφείλω τις ευχαριστίες μου επίσης σε δύο δασκάλους από τα φοιτητικά μου χρόνια: τον ποιητή Robert Frost, για τη συμβουλή του να συμμετέχει κανείς μόνο σε ό,τι είναι *άξιο* για το χρόνο του και τον Καθηγητή William E. Kennick, για το παράδειγμα του υψηλότετου επιπέδου του στη φιλοσοφική ανάλυση. Στον Bertrand Russell, ενώ σπούδαζα στο Λονδίνο και είχα την ευκαιρία να διαδηλώσω μαζί του στην Εκστρατεία για τον Πυρηνικό Αφοπλισμό, είμαι υπόχρεος για το άφοβο παράδειγμά του, στην αντιπαράθεση με το Κατεστημένο—είτε πολιτικό, στρατιωτικό ή θρησκευτικό—για χάρη της αλήθειας. Το μεγαλύτερο μέρος από την παρούσα έκδοση ετοιμάστηκε ενώ ήμουν προσκεκλημένος σε πολυάριθμα πανεπιστήμια, κρατικά και ιδιωτικά, καθώς και σεμινάρια και θρησκευτικές κοινότητες, Καθολικές και Προτεσταντικές, παντού στη Λατινική Αμερική και επίσης των σχολών της φιλοσοφίας, της ορθόδοξης θεολογίας και της πληροφορικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών—για την αδελφική φιλοξενία τους είμαι βαθύτατα ευγνώμων. Τεχνική συμβουλή στο διαδίκτυο μου παρείχε ευγενικά ο Ιωάννης Γεωργιάδης, του Κέντρου Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τα κανονικά Ευαγγέλια πρέπει να είναι το παράδειγμα στην εκτίμηση κάθε νεο-ανακαλυπτόμενου 'Ευαγγελίου'. Αυτό σημαίνει, τα κριτήριά μας για την αξιολόγηση ενός τέτοιου κειμένου, πρέπει να είναι η εσωτερική του συνέπεια και η εξωτερική του προέλευση σε σχέση με τα τέσσερα κείμενα, που παρέχουν το φαινομενικό προσδιορισμό¹ κατ' αρχήν του ίδιου του όρου 'Ευαγγέλιο'. Έτσι: είναι ο Θωμάς, ο Φίλιππος και ο Βαλεντίνος θεολογικά σε αρμονία με τους Συνοπτικούς και τον Ιωάννη; Προέρχονται όλα γενικά από το ίδιο ιστορικό πλαίσιο και αρχαιολογικό περιβάλλον στην αρχαιότητα; Είναι τα νέα κείμενα, πάνω στην ανάλυση, αμφότερα εννοιολογικά και εμπειρικά σε ειρμό με τα τέσσερα κανονικά Ευαγγέλια; Μοιάζουν αυτά, με λίγα λόγια, να είναι από τον *ίδιο Λόγο*; Με επαρκώς προσεχτική εξονυχιστική έρευνα, έχω συμπεράνει, αποδόσεις καταφατικής απάντησης σε όλες αυτές τις ερωτήσεις. Έτσι, πρόθεση της παρούσας έκδοσης συνδεμένης στο διαδίκτυο μαζί με τα Κοπτικά κείμενα, λεξικό και γραμματική (Βιβλιογ. 1), είναι να παρέχει στον αναγνώστη τις πηγές για να διεξάγει μια εμπειριστατωμένη εκτίμηση αυτών των έκτακτων γραφών για τον ίδιο/ίδια.

Έχει προταθεί συχνά ότι τα νέα αυτά γραπτά είναι βασικά *επινοήσεις*, που παρουσιάστηκαν από σειρά διαφόρων αγνώστων πολύ μετά τα γεγονότα που διατείνονται να αφορούν. Όμως, η *απλούστατη εξήγηση* εδώ (από τον William του Ockham και τη φημισμένη Αρχή της Οικονομίας: 'Οντότητες δεν θα πρέπει να πληθαίνουν άσκοπα') δεν είναι μακροσχηλής προφορική παράδοση που ακολούθησε από πολυάριθμες γραπτές αναθεωρημένες εκδόσεις μάλλον, η πιο απλή εξήγηση είναι, ότι τα τρία αυτά ιερά γραπτά συντάχθηκαν από τον Απόστολο Θωμά, το Φίλιππο τον Ευαγγελιστή και το Βαλεντίνο της Αλεξάνδρειας, και έρχονται σε εμάς βασικά άθικτα και καλά μεταφρασμένα από τις αρχικές γλώσσες στα Κοπτικά. *Δεν υπάρχει κανένας απολύτως λόγος να προτείνω εδώ μια πιο πολύπλοκη υπόθεση.* (Εν πάσει περιπτώσει, το συνολικό ποσό των υποθετικών μεταβολών στο αρχικό μήνυμα θα ήταν περίπου το ίδιο, σαν να κρατούσαμε μια μονή τρίχα μπροστά στο δίσκο του ήλιου.) Και έτσι, ακολουθώντας το παράδειγμα των *Μεταφυσικών* του Αριστοτέλη, (όπως τίτλοφορήθηκαν μετέπειτα από τον Ανδρόνικο της Ρόδου), έχω ονομάσει αυτή τη συλλογή των νέων γραπτών, 'Μεταλόγος'—δηλαδή, 'Περισσότερος Λόγος'.

Π.ΙΧΘΥΣ †.ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥ.Κ!

—Thomas Paterson Brown, BA (Amherst), PhD (London)
Cusco, Peru, Easter Week 2011
edit@metalog.org

¹ 'Φαινομενικός προσδιορισμός': ορίζοντας έναν όρο δείχνοντας μια υποδειγματική ή παραδειγματική παραπομπή.

Βιβλιογραφία

1. Η hypertext εκδοχή αυτής της έκδοσης, μαζί με την Ισπανική και Σύγχρονη Ελληνική εκδοχή, πλήρως συνδεδεμένα με την απαραίτητη ύλη μετάφρασης (Κοπτικά κείμενα, γραμματική, λεξικό): www.metalog.org.

2. Φωτογραφικές εκδόσεις από τους πλήρεις χειρόγραφους παπύρους έχουν δημοσιευτεί από την UNESCO από κοινού με την Αιγυπτιακή Κυβέρνηση, υπό την εκδοτική αιγίδα του James M. Robinson et alia: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices* (Codex I και Codex II), Leiden: E. J. Brill (www.brill.nl), 1977 και 1974. Το Ευαγγέλιο της Αλήθειας είναι στον Codex I, ο Θωμάς (scan online: www.metalog.org/files/th_scan.html) και ο Φίλιππος είναι στον Codex II.

3. Υπάρχει πλήρης βιβλιογραφία, όσον αφορά τα νέα Κοπτικά κείμενα: *Nag Hammadi Bibliography 1970-1994*, (Leiden: E. J. Brill, 1997) επίσης είναι καταχωρημένη ετησίως από το 1970 κ.ο.κ. στο περιοδικό *Novum Testamentum*—όσο για το 2004, αυτή η λίστα είχε φτάσει 10626 χωριστούς τίτλους! Βλέπε στο διαδίκτυο το εξαιρετικό *Gospel of Thomas Bibliography*: www.agraphos.com/thomas/bibliography (από τον Sytze van der Laan).

4. Ολόκληρη η συλλογή από περίπου 45 τίτλους, (συμπεριλαμβάνοντας ευρεία ποικιλία από θρησκευτικά γραπτά εποχής), είναι διαθέσιμη σε μια εκλαϊκευμένη έκδοση: James M. Robinson και Marvin Meyer, εκδ., *The Nag Hammadi Library in English* (San Francisco: Harper και Row, 1977, 1988³ με τον Richard Smith).

5. Για τη γραμματική δομή της Κοπτικής γλώσσας, έχω κάνει χρήση της περιεκτικής *Introductory Coptic Grammar* (του John Martin Plumley, κατόπιν Καθηγητή της Αιγυπτιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Cambridge), London: Home και Van Thal, 1948: φωτοτυπήθηκε το 1987 από τον Robert Michael Schapiro στη Βιβλιοθήκη του Εβραϊκού Πανεπιστημίου Mt Scopus, στην Ιερουσαλήμ· αυτό το έγκυρο, αλλά σπάνιο μιμεόγραφο βιβλίο-πηγή της Σαχιδικής διαλέκτου, είναι τώρα στο διαδίκτυο σε αμφότερα HTML και PDF μορφοποιήσεις: www.metalog.org/files/plum.html.

6. Απαραίτητο πρότυπο λεξικό είναι το: Walter Ewing Crum, *A Coptic Dictionary* (Oxford: The University Press, 1939, ανατυπωμένο το 2000 από Sandpiper Books Ltd, London (www.sandpiper.co.uk) και Powells Books, Chicago (www.powells.com))· συνδεδεμένο σε gif και djvu μορφοποιήσεις: www.metalog.org/files/crum.html· σημειώστε ότι αυτό το μνημειώδες έργο είναι διευθετημένο αλφαβητικά κυρίως από σύμφωνα και μόνο δευτερεύοντα από φωνήεντα· τα Κοπτικά είναι εν μέρει συγκολλημένη γλώσσα¹, κάνοντας χρήση ενός σύνθετου συστήματος από μορφολογικά και συντακτικά προθέματα και προσφύματα τα οποία πρέπει να αφαιρεθούν, ώστε να αναγνωριστεί η προέλευση του όρου· για παράδειγμα ΤἸΝΔἈΝἸΗΓΕΒΟΛ→ΤἸ.ΝΔ.ἈΝἸΗΓ ΕΒΟΛ (P199a/C219b/C034a: ‘εμείς.να.έλθουμε εμπρός’).

7. Για τη μετάφρασή μου του Θωμά, έχω κάνει χρήση της αξεπέραστης πρώτης έκδοσης της Κοπτικής με γραμμή προς γραμμή Αγγλικές, Γαλλικές, Γερμανικές και Ολλανδικές μεταφράσεις, όπως δημοσιεύθηκαν στο: *The Gospel according to Thomas* (εκδόθηκε από τον Antoine Guillaumont, τον Henri-Charles Puech, τον Gilles Quispel, τον Walter Till και τον Yassah ‘Abd al-Masih), Leiden: E. J. Brill στη Νέα Υόρκη: Harper και Brothers· στο Λονδίνο: Collins, 1959· στο διαδίκτυο: www.metalog.org/files/coptic_thomas.html.

8. Το Ευαγγέλιο του Θωμά, στην ιστοσελίδα με πολλές συνδέσεις: www.epix.net/~miser17/Thomas.html διατηρείται από τον Stevan Davies.

¹A.T. Robertson, *Γραμματική για την Ελληνική Καινή Διαθήκη υπό το Φώς της Ιστορικής Έρευνας*, Π.3.β (1919³, συμπεριλαμβάνεται στο #29): ‘Συγκριτικοί μελετητές της γραμματικής μιλούν για μονωμένες, συγκολλητικές και κλινόμενες γλώσσες. Στις μονωμένες γλώσσες όπως τα Κινέζικα,... οι λέξεις δεν έχουν κλίση και τη σαφήνεια του νοήματος μέσα στην πρόταση, τη στηρίζουν η θέση και ο τόνος στην προφορά.... Συγκολλητικές γλώσσες [όπως τα Κοπτικά] ... εκφράζουν ποικίλες σχέσεις γραμματικές, με πολυάριθμα χωριστά προθέματα, προσφύσεις και καταλήξεις. [Στις] κλινόμενες γλώσσες,... αν και η διάκριση γίνεται ανάμεσα στο στέλεχος και τις καταλήξεις των κλίσεων, το στέλεχος και οι καταλήξεις δεν υπάρχουν χωριστά το ένα από το άλλο. Υπάρχουν δύο σπουδαίες οικογένειες στην ομάδα των κλιτών, η Σημιτική ... και η Ινδο-Ευρωπαϊκή.’

9. Υπάρχει τώρα το πλέον χρήσιμο διάστιχο κείμενο Κοπτική/Αγγλική έκδοση του Θωμά στο διαδίκτυο: www.gospel-thomas.net/x_transl.htm (εκδόθηκε από τον Michael Grondin, που διατηρεί στο διαδίκτυο επίσης το λόγιο gThomas eGroup: <http://groups.yahoo.com/group/gthomas>).

10. Τα προηγούμενα Ελληνικά αποσπάσματα του Θωμά, τα οποία διαφέρουν σημαντικά από την Κοπτική εκδοχή: Bernard Grenfell, Lucy Drexel και Arthur Hunt, *New Sayings of Jesus and Fragment of a Lost Gospel from Oxyrhynchus* (Oxford University Press, London: Henry Frowde, 1904) διαθέσιμο στο διαδίκτυο στο σημαντικό Gospel of Thomas Resource Center του Andrew Bernhard: www.gospels.net/thomas.

11. Πολυ-εικονογραφημένη και πλέον διαφωτιστική ιστορική έκθεση και ανάλυση: Helmut Koester και Stephen Patterson, "The Gospel of Thomas: Does It Contain Authentic Sayings of Jesus?," *Bible Review*, IV.1990 (www.easycart.net/ecarts/bib-arch/BR_Back_Issues_1990.html).

12. Η πρότυπη λόγια έκδοση του Θωμά και Φιλίππου, με βοηθητικά υλικά, κριτικό Κοπτικό κείμενο, Αγγλική μετάφραση και πλήρες ευρετήριο με Κοπτικά και Ελληνικά γλωσσάρια: Bentley Layton, εκδ., *Nag Hammadi Codex II*, τόμος I (Leiden: E. J. Brill, 1989) η πολυ-προσδοκώμενη αυτή έκδοση παρουσιάστηκε πολύ αργά, ώστε να τη χρησιμοποιήσω ο ίδιος στην προετοιμασία του παρόντος κειμένου.

13. Βάσισα τη μετάφρασή μου του Φιλίππου στο Κοπτικό κείμενο, σχολιασμένο επαρκώς με πλήρεις καταλόγους γλωσσάρια: *Das Evangelium nach Philippos* (εκδόθηκε και μεταφράστηκε από τον Walter Till), στο Βερολίνο: Walter De Gruyter (www.degruyter.de), 1963' στο διαδίκτυο: www.metalog.org/files/till.html ως συγγραφέας του λακωνικού αλλά οριστικού *Koptische Dialect-grammatic* (1994), ο Till μας έχει προσφέρει ανεκτίμητη εξυπηρέτηση, έχοντας αναλύσει γραμματικά το Κοπτικό κείμενο, ώστε π.χ. ο συνεχής χειρόγραφος στίχος 100.25 (από το λόγο 7) ΝΕΤCΙΤΕ2ΠΠΡΩΦΔΥΩC22ΜΠΩΦΜ αποκρυπτογραφείται ως ΝΕΤ.CΙΤΕ 2Π Τ.ΠΡΩ ΦΔ.Υ.ΩC2 2Μ Π.ΩΦΜ, και ερμηνεύεται έτσι εύκολα ως 'εκείνοι που σπέρνουν το χειμώνα σνήθως αυτοί θερίζουν το καλοκαίρι'.

14. Μια έξοχη Αγγλική έκδοση του Ευαγγελίου της Αλήθειας, εκτεταμένα σχολιασμένη με αναπτυγμένο εισαγωγικό δοκίμιο: *The Gospel of Truth, A Valentinian Meditation on the Gospel* (εκδόθηκε και μεταφράστηκε από τον Kendrick Grobel), New York: Abingdon Press; London: Black, 1960' στο διαδίκτυο: www.metalog.org/files/grobel1.html βλέπε Πρόσφατα Λόγια Σχόλια, πιο κάτω.

15. Βάσισα τη μετάφρασή μου του Ευαγγελίου της Αλήθειας στην πρότυπη λόγια έκδοση, με εισαγωγή, Κοπτικό κείμενο, Αγγλική μετάφραση, άφθονες σημειώσεις και πλήρες ευρετήριο με γλωσσάρια: Harold W. Attridge, *Nag Hammadi Codex I*, δύο τόμοι (Leiden: E. J. Brill, 1985).

16. Το άριστο Ελληνο/Αγγλικό interlinear και λεξικό του κανόνα Καινής Διαθήκης, με υπερ-γραμμικές παραλλαγές σχετικά με το κείμενο και υπογραμμική κυριολεκτική μετάφραση: Adolph Ernst Knoch, *Concordant Greek Text* και *The Greek Elements* (Santa Clarita California: Concordant Publishing Concern, 1975⁴ www.concordant.org; δείγμα σελίδας: www.metalog.org/files/knoch.gif)

17. Ένα έργο εξαιρετικής ευρύτητας και διορατικότητας σχετικά με τις βασικές παραμέτρους της Βιβλικής μεταφυσικής, σε αντιπαραβολή με την Ελληνική και Δυτική: Claude Tresmontant, *A Study of Hebrew Thought* (New York, Tournai, Paris, Rome: Desclee Company, 1960) βλέπε 'Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο'.

18. 'Η Ιστορία της Κοπτικής Γλώσσας' (από τον Hany N. Takla): www.stshenouda.com/coptlang/copthist.htm.

19. Το βαρυσήμαντο Liddell-Scott-Jones-McKenzie *Ελληνικό Λεξικό*: www.perseus.tufts.edu συμπεριλαμβάνεται στο #23.

20. Βασικό στις σπουδές Καινής Διαθήκης είναι το Nestle-Aland *Novum Testamentum Graece* (Stuttgart Deutsche Bibelgesellschaft, 1979 κ.ο.κ.) www.ubs-translations.org συμπεριλαμβάνεται στο #23.

21. Ένα έξοχο παράδειγμα του αυξάνοντος αριθμού θεολογικών πηγών και συνδέσμων στο Δίκτυο: The New Testament Gateway, www.ntgateway.com (διατηρείται από τον Mark Goodacre).

22. Έχω προσθέσει αριθμό παραλλήλων από την έξοχη μετάφραση του James Charlesworth,

Ωδές του Αγ. Σολομώντα, Μεσσιανικό κείμενο του πρώτου αιώνα σε Παλαιά Συριακά, που ανακαλύφθηκε το 1909' συνδεμένο: www.earlychristianwritings.com/odes.html.

23. Μια ανεκτίμητη συλλογή από τις πλέον σημαντικές εκδόσεις των Βιβλικών γραφών στο πρωτότυπο Εβραϊκό, Αραμαϊκό ή Ελληνικό, συνδεμένο πλήρως με μεταφράσεις σε 25 σύγχρονες γλώσσες συν πολλά από τα κύρια έργα αναφοράς, όλα ενταγμένα σε προχωρημένα προγράμματα για έρευνα σχετικά με το κείμενο, είναι διαθέσιμη σε ένα σετ CD ή DVD από: www.bibleworks.com παρατήρησε ιδιαίτερα, η παλαιότερη αλλά εντελώς επαρκή έκδοση *Bible Works 5* είναι διαθέσιμη και κοστίζει μόνο \$10 συν τα ταχυδρομικά έξοδα.

24. Μια έξοχη ιστοσελίδα από πρώιμα Χριστιανικά γραπτά: www.earlychristianwritings.com (διατηρείται από τον Peter Kirby).

25. Πάνω στο σχηματισμό του κανόνα Καινής Διαθήκης, βλέπε Bruce M. Metzger, *The Canon of the New Testament* (Oxford: Clarendon Press, 1987).

26. Τα πέντε Ευαγγέλια του Ματθαίου, Μάρκου, Λουκά, Ιωάννη και Θωμά συνδεμένα μαζί σε παράλληλη διάταξη: John W. Marshall εκδ., Τμήμα Θρησκείας, Πανεπιστήμιο του Τορόντο: www.utoronto.ca/religion/synopsis/meta-5g.htm.

27. Μια σαφής ανάλυση των 613 κανόνων του Torah: Abraham Chill, *The Mitzvot: The Commandments and Their Rationale* (Jerusalem: Urim Publications, www.urimpublishings.com, 2000²).

28. Μια περιεκτική πηγή, όσον αφορά την Αρχαία Αιγυπτιακή κουλτούρα και ιερογλυφικά: www.jimloy.com/egypt/egypt.htm.

‘ΠΕΜΠΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ’ ΡΙΧΝΕΙ ΦΩΣ ΣΕ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

Darrell Turner, Religion News Service, New York 27.XII.91 (#15709)

(RNS) Ένα αρχαίο έγγραφο αποτελούμενο από λόγια του Ιησού έχει δημιουργήσει πρόσφατη πλημμύρα ακαδημαϊκών άρθρων, μαζί με ακράδαντα ευσταθείς απόψεις ότι το έγγραφο, γνωστό ως Ευαγγέλιο του Θωμά, αξίζει ένα πολύ ευρύτερο κοινό. Σύμφωνα με λόγιους, τα 114 αποσπάσματα στο Ευαγγέλιο του Θωμά είναι πολύτιμα, όπως ο Ματθαίος, ο Μάρκος, ο Λουκάς και ο Ιωάννης, για την απόκτηση κατανόησης του ανθρώπου που οι Χριστιανοί λατρεύουν σαν Μεσσία. Σε μια πρόσφατη τηλεφωνική συνέντευξη, ο Helmut Koester του Harvard Divinity School, νέος πρόεδρος της Society of Biblical Literature (USA), είπε, *σχεδόν όλοι οι λόγιοι της Βίβλου στις Ηνωμένες Πολιτείες, συμφωνούν ότι ο Θωμάς είναι αυθεντικός όπως τα Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης*. Σε ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε στη *Bible Review* τον Απρίλιο του 1990, ο Koester και ο συνεργάτης του συγγραφέας Stephen J. Patterson έγραψαν, ‘στο Ευαγγέλιο του Θωμά πρέπει να αποδοθεί ίση βαρύτητα με τα κανονικά Ευαγγέλια’ με κάθε προσπάθεια να αναπαραστήσει τις απαρχές του Χριστιανισμού.

Όμως, παρά τον ενθουσιασμό πάνω στο έργο για αρκετές δεκαετίες, ‘κανείς δεν έχει ακούσει για αυτό εκτός από τους λόγιους,’ λέει ο Paterson Brown, πρώην καθηγητής φιλοσοφίας της θρησκείας που έγραψε σχετικά με το Θωμά για το περιοδικό *Novum Testamentum*.¹

Ο Θωμάς ανακαλύφθηκε το 1945 στην Αίγυπτο, μαζί με περισσότερα από 50 άλλα αρχαία Χριστιανικά, Ιουδαϊκά και ειδωλολατρικά έργα, που αποτελούν συλλογή γνωστή σαν Βιβλιοθήκη Nag Hammadi. Τα έγγραφα, τα οποία χρονολογούνται από τον 4ο αιώνα π.Χ. έως τον 4ο αιώνα μ.Χ., ήταν γραμμένα στα Κοπτικά, τη γλώσσα των πρώτων Αιγυπτίων Χριστιανών. Η βιβλιοθήκη, συμπεριλαμβανομένου του Θωμά, έχει μεταφραστεί στα Αγγλικά και δημοσιεύτηκε σε διάφορες γλώσσες εκδόσεις. Πολλοί λόγιοι όμως πιστεύουν ότι ο Θωμάς θα πρέπει να γίνει διαθέσιμος σε χωριστό τόμο. ‘Επείγει, νομίζω, να δημοσιευτεί μόνο ο Θωμάς σε έκδοση χαρτόδετου βιβλίου,’ είπε ο Brown.

Αντίθετα από τους άλλους τόμους του Nag Hammadi, ο Θωμάς περιέχει διδασκαλίες του Ιησού, οι οποίες, πιστεύουν οι λόγιοι, θα ήταν ιδιαίτερα πολύτιμες για Χριστιανούς αναγνώστες.

¹Paterson Brown, ‘The Sabbath and the Week in Thomas 27’, *Novum Testamentum*, 1992; www.metalog.org/files/tpb/sabbath.gif

Πολλοί σπουδαστές του Ευαγγελίου του Θωμά πιστεύουν ότι το υλικό του είναι δυνητικά μεγαλύτερου ενδιαφέροντος για το γενικό κοινό, από ότι οι πολυγιορτασμένοι Κύλινδροι της Νεκράς Θάλασσας—με την εξαίρεση ότι αυτό δεν είναι τόσο γνωστό.

Πολλά αποσπάσματα που καταγράφονται στο Θωμά είναι όμοια με εκείνα στα Ευαγγέλια, που συγκροτούν ό,τι είναι γνωστό ως κανόνας Καινής Διαθήκης—τα γραπτά της πρώτης εκκλησίας που έγιναν τελικά αποδεκτά, ως αυθεντικά και έγκυρα κείμενα, για όλους τους Χριστιανούς. Για παράδειγμα, ο Λόγος 90 στο Θωμά, ‘Ελάτε σε μένα γιατί ο ζυγός μου είναι εύκολος και η αφεντιά μου ήπια, και θα βρείτε ανάπαυση εσείς οι ίδιοι’, φέρει έντονη ομοιότητα με ένα γνωστό απόσπασμα στο Ματθαίο 11:28-30.

Πρόσφατα Ακαδημαϊκά Σχόλια

Henry Barclay Swete, ‘The Oxyrhynchus Fragment [PapOx 1]’ (διάλεξη που εκφωνήθηκε στην Καλοκαιρινή Συνάντηση του Κλήρου, Πανεπιστήμιο του Cambridge, 29 Ιουλίου 1897’ <http://homepage.mac.com/rc.vervoorn/swete/art14.html>): Η τοποθεσία της Οξύρυνχου ... στους Χριστιανικούς καιρούς ... απέκτησε φήμη προπύργιου του Αιγυπτιακού μοναστικισμού.... Τα Λόγια Ιησού είναι χρησιμοί του Ιησού, ή λόγια με τα οποία Αυτός αποκαλύπτει τη Θεϊκή βούληση. Το βιβλίο φέρει, νομίζω, φανερά δείγματα της αξιόσής του να κατέχει αυτό το χαρακτήρα. Γράφτηκε σε μορφή βιβλίου (codex), σε σελίδες, όχι σε διαδοχικές στήλες πάνω σε κύλινδρο—μορφή η οποία μοιάζει να έχει διατηρηθεί μεταξύ των Χριστιανών, για ιερά ή εκκλησιαστικά βιβλία. Κάθε λόγος αρχίζει με μία πρόταση η οποία υποδεικνύει τη χρησική του αυθεντία.... Ο λόγος που ενδείκνυται το λέει [δηλ. ‘χ λέει’ στον ενικό αριθμό], είναι επειδή έχουμε μπροστά μας απόσπασμα συλλογής από λόγια που διατείνονται ότι είναι λόγια ζώντα, ζωντανοί χρησιμοί του ζωντανού Κυρίου.... Υπάρχει αληθινή Χριστιανική Γνώση εδώ, αλλά όχι Γνωστικισμός.... Δεν υπάρχει σαφής απόδειξη εξάρτησης σε οποιοδήποτε από τα παρόντα μας Ευαγγέλια.... Παρ’ όλα αυτά, το Ελληνικό έχει, νομίζω, το γνήσιο τόνο του ευαγγελικού ύφους. Αυτό είναι θαυμάσια απλό και ξεκάθαρο.... Όλα στο παρόν απόσπασμα μαρτυρούν τα απλά Παλαιστινιακά Ελληνικά των δίγλωσσων Ιουδαίων, εξοικειωμένων να αποδίδουν λέξη προς λέξη τις αναμνήσεις των αρχικών ακροατών του Κυρίου. Αμφιβάλλω αν ο δεύτερος αιώνας ή το έδαφος της Αιγύπτου μπορούσε να έχει παράγει οτιδήποτε αυτού του είδους.... Το βρίσκω δύσκολο να πιστέψω, κρίνοντας από τη μορφή στην οποία είναι δοσμένα, ότι οποιοδήποτε από αυτά τα λόγια είναι μεταγενέστερο στην προέλευσή του από τον πρώτο αιώνα, ή ότι η συλλογή που τα περιείχε οργανώθηκε αφού άρχισαν να χρησιμοποιούνται γενικά τα κανονικά μας Ευαγγέλια. Αμφότερα, ο πρόλογος του Αγ. Λουκά και το υστερόγραφο στον Αγ. Ιωάννη μιλούν για βιβλία εκτός από τα Ευαγγέλια, τα οποία είχαν γραφτεί ή μπορεί να έχουν γραφτεί, να περιέχουν τα Gesta Christi. Έχουμε τώρα για πρώτη φορά σαφή ένδειξη της ύπαρξης βιβλίων τα οποία περιείχαν μόνο τα λόγια Του, αποσυνδεδεμένα από τον αφηγητή.... Αν τεθεί το ερώτημα, γιατί καμμία συλλογή από λόγια δεν βρήκε το δρόμο της μέσα στον κανόνα της ΚΔ, ή γιατί έχει επιβιώσει σαν σύνολο στη δική μας εποχή, η απάντηση λοιπόν μπορεί να είναι ότι η Εκκλησία χρειάστηκε, πάνω από όλα τα πράγματα, ιστορίες από τη Ζωή του Κυρίου και Πάθος και Ανάσταση. ● ‘The New Oxyrhynchus Sayings [PapOx 654]’ (διάλεξη η οποία εκφωνήθηκε στη Θεολογική Σχολή, Πανεπιστήμιο του Cambridge, 7 Ιουλίου 1904’ <http://homepage.mac.com/rc.vervoorn/swete/art31.html>): Γνωρίζουμε τώρα πως τον τρίτο αιώνα υπήρξε συλλογή από Λόγια του Ιησού, που βρίσκονταν σε κυκλοφορία στην Οξύρυνχο και πιθανώς και αλλού στην κοιλάδα του Νείλου. Τα λόγια δεν ήταν απλώς σημειωμένα στο τετράδιο ιδιωτικού συλλέκτη, αλλά ήταν προετοιμασμένα για δημοσίευση. ... Η εντύπωσή μου [είναι] ότι τα νέα λόγια είναι ουσιαστικά γνήσια, ... ταυτόχρονα νέα και κατά τον τρόπο της αρχικής διδασκαλίας του Κυρίου μας,... τα οποία είναι δύσκολο να θεωρηθούν δημιουργία των μεταποστολικών εποχών,... παραδόσεις βασισμένες πάνω στις αναμνήσεις εκείνων που είχαν ακούσει τον Κύριο.

Gilles Quispel, ‘The Gospel of Thomas and the New Testament’ (διάλεξη που δόθηκε στην Οξφόρδη, 18 Σεπτ. 1957): Άγνωστα λόγια του Ιησού, παρμένα από Ιουδαϊκό-Χριστιανικό Ευαγ-

γέλιο γραμμένο αρχικά στα Αραμαϊκά, έχουν έλθει στο φως. Το Ευαγγέλιο του Θωμά ... δεν είναι άλλο από το Ευαγγέλιο το οποίο χρησιμοποιούσαν οι απόγονοι της αρχέγονης κοινότητας της Ιερουσαλήμ, που καθώς φαίνεται είχαν συνεχίσει να ζουν στην Παλαιστίνη σχεδόν εντελώς απομονωμένοι από το κύριο ρεύμα της παράδοσης των Εθνικών Χριστιανών.... Δεν υπάρχει, από όσο μπορώ να παρατηρήσω, τίποτα που να δείχνει ότι αυτή δεν είναι καλή παράδοση.... Δεν καταλαβαίνω γιατί αυτά ... τα λόγια του Ιησού που περιέχονται στο Ευαγγέλιο του Θωμά και που από τη διατύπωσή τους, το ύφος τους και το περιεχόμενό τους προδίδουν την Παλαιστινιακή τους καταγωγή, δεν θα πρέπει να έχουν την ίδια ιστορική αξία όπως τα λόγια του Ιησού που περιέχονται στα τέσσερα κανονικά μας Ευαγγέλια. Αυτά μπορεί να έχουν μεταδοθεί σε Παλαιστινιακό περιβάλλον αρκετά απομονωμένο από τον υπόλοιπο Χριστιανισμό, και ανεπηρέαστο από τις τάσεις της θεολογίας του Παύλου. Και δεν πρέπει να αποκλείσουμε την πιθανότητα, ότι ίσως οι άνθρωποι αυτοί, να έχουν διατηρήσει τα λόγια του Ιησού μερικές φορές σε περισσότερο αρχέγονη μορφή από εκείνη που βρέθηκε στα κανονικά Ευαγγέλια. • ‘Some Remarks on the Gospel of Thomas’ (*New Testament Studies*, 1959): Το Ευαγγέλιο του Θωμά περιέχει ένα ορισμένο αριθμό από λόγια τα οποία μεταδίδουν μια ανεξάρτητη Ιουδαϊκή-Χριστιανική παράδοση, που ούτε επηρεάστηκε από, ούτε έχει χρησιμεύσει σαν πηγή για τα κανονικά μας Ευαγγέλια.... Ίσως προσπαθήσουμε να ανακαλύψουμε τους αραμαϊσμούς που είναι τόσο συχνοί σε αυτά τα λόγια.... Μέχρι τώρα περίπου τριάντα λόγια έχουν βρεθεί να διατηρούν ίχνη της Αραμαϊκής τους καταγωγής. • ‘Gnosticism and the New Testament’ (J. Philip Hyatt [εκδ.], *The Bible in Modern Scholarship*, ανάγνωση θεμάτων στην εκατοστή συνάντηση της Society of Biblical Literature, 1964): Η Άγια Πνεύμη σαν Μητέρα [είναι] έννοια καλά πιστοποιημένη στην Ιουδαϊκή Χριστιανική παράδοση του Ευαγγελίου και αρκετά κατανοητή σε θρησκεία Σημιτικής γλώσσας.... Το Ευαγγέλιο του Θωμά ... περιέχει ένδειξη παράδοσης Ευαγγελίου που μεταδόθηκε σε Ιουδαϊκό Χριστιανικό περιβάλλον.... [Αυτό] δεν είναι καθόλου γνωστικό. Οι υποστηρικτές της γνωστικής ερμηνείας ... πρέπει να εξηγήσουν πώς είναι δυνατό να λέει ο συγγραφέας, ότι το θαμμένο πτώμα μπορούσε να σηκωθεί ξανά (λόγος 5, Ελληνική έκδοχή).... Για το Ευαγγέλιο του Θωμά, ο Χριστός είναι ο Πατέρας μας και η Άγια Πνεύμη είναι η Μητέρα μας.

Antoine Guillaumont, ‘Semiticisms in the Logia of Jesus found at Nag Hammadi’ (*Journal Asiatique*, 1958): Τα Κοπτικά λόγια [στο Ευαγγέλιο του Θωμά] μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να βοηθήσουν να αποκαταστήσουν το Αραμαϊκό υποκείμενο από τα Συνοπτικά λόγια.... Κάποιες αποκλίσεις λεπτομέρειας ανάμεσα στο κείμενο των Κοπτικών λόγων, και το Συνοπτικό κείμενο ερμηνεύονται με αναφορά σε ένα κοινό Αραμαϊκό υποκείμενο. Σε εκείνες τις περιπτώσεις, η ορολογία των Κοπτικών λόγων μας καθιστά ικανούς να αποδώσουμε το Αραμαϊκό υποκείμενο, με περισσότερη σιγουριά από ότι όταν έχουμε μόνο το Συνοπτικό κείμενο.

Otto A. Piper, ‘Review of *Jung Codex*’ (*Theology Today*, 1958): Ενώ ο κόσμος όλος μιλάει για τους Κυλίνδρους της Νεκράς Θάλασσας, σχετικά λίγη δημοσιότητα έχει δοθεί σε ένα άλλο εύρημα από αρχαία χειρόγραφα, το οποίο ίσως αποδείξει ότι είναι μεγαλύτερης σπουδαιότητας για τη μελέτη του πρώιμου Χριστιανισμού από το προηγούμενο.... Το ‘Ευαγγέλιο της Αλήθειας’ εκτιμείται από τους εκδότες πως είναι ή πρωτότυπο έργο του Βαλεντίνου, ή αναθεώρησή του από έναν από τους πρώτους μαθητές του. Αυτό θα το χρονολογούσε γύρω στο 150 μ.Χ.... Εκπλήσσει κανείς από τη φρεσκάδα της προσέγγισης του συγγραφέα. Δεν υπάρχει ίχνος δρυμίτων κριτικών κατά ορισμένων τύπων καθιερωμένου δόγματος και η εξήγηση, για παράδειγμα, του Προλόγου του Ιωάννη στην αρχή του έργου, είναι εκπληκτικής πρωτοτυπίας. Οι συχνές παραπομπές στα εδάφια της Καινής Διαθήκης και τον ‘Ιησού Χριστό’, δείχνουν την πεποίθηση και αποφασιστικότητα του συγγραφέα να είναι πραγματικός Χριστιανός. Σε αριθμό από περιπτώσεις, για παράδειγμα στην άποψή του για τον άνθρωπο, ο συγγραφέας είναι φανερά υπόχρεος στον Εβραϊκό ρεαλισμό.... Κάθε άλλο από το να είναι μια φιλοσοφική πραγματεία, το Ευαγγέλιο της Αλήθειας είναι ένα ποίημα. Η απλότητα του ύφους του, η ανωτερότητα της αντίληψής του, ο τρυφερός τρόπος με τον οποίο περιγράφεται το ‘μυστικό’, η αμείωτη επιδεξιότητα με την οποία επιλέγεται ο σωστός όρος σε κάθε περίπτωση ... μαρτυρούν συγγραφέα ασυνήθιστου ταλέντου και βαθειάς πνευματικότητας, και με κάθε σεβασμό, ανώτερο από τους [Εκκλησιαστικούς] Πατέρες του δεύτερου αιώνα.... Αυτός μοιρά-

ζεται, μαζί με τους Βιβλικούς συγγραφείς, την Εβραϊκή άποψη του Εγώ ως συνολικότητα σώματος και νου.... [Υπάρχει] σχεδόν ολοκληρωτική απουσία από μυθολογικά στοιχεία στο Ευαγγέλιο της Αλήθειας.

Robert M. Grant και David Noel Freedman, *The Secret Sayings of Jesus* (Garden City, New York: Doubleday & Company, 1960): Εκείνοι που εργάστηκαν με τον Togo Mina, το διευθυντή του Κοπτικού Μουσείου πριν το θάνατό του το 1949, έκαναν τις πρώτες ανακαλύψεις. Αυτοί οι λόγιοι ήταν ο H.-C. Puech από το Παρίσι και ο μαθητής του Jean Doresse.... [Σχετικά με] το Ευαγγέλιο του Θωμά, ο Doresse εξέτασε αυτό το ευαγγέλιο την άνοιξη του 1949 και αργότερα ανακοίνωσε, ότι ήταν 'Γνωστική σύνθεση'.... Από το 1952 ο Puech είχε ανακαλύψει ότι Ελληνικά αποσπάσματα του ίδιου έργου είχαν βρεθεί, πολλά χρόνια νωρίτερα, μεταξύ των παπύρων της Οξύρυνχου αλλά ποτέ δεν είχαν αναγνωριστεί σωστά.... Το 1958 παρουσιάστηκε η πρώτη ολοκληρωμένη μετάφραση του Θωμά έγινε από τις φωτογραφίες της έκδοσης του Pahor Labib, από το Γερμανό λόγιο Johannes Leipoldt.... Το Ευαγγέλιο του Φιλίππου περιέχει οτιδήποτε άλλο, εκτός από Γνωστικές εικασίες. Το Ευαγγέλιο του Θωμά, αφετέρου,... είναι πιθανώς ο πιο σημαντικός μας μάρτυρας στον πρώιμο εκφυλισμό του Χριστιανισμού, από εκείνους που θέλησαν να δημιουργήσουν τον Ιησού με τη δική τους εικόνα. [Συμπεριλήφθη σαν αντιπροσωπευτικό του περισσότερο δημοσιευμένου σχολίου, για επιπλέον του μισού περασμένου αιώνα.]

Kendrick Grobel, Εισαγωγή στο *The Gospel of Truth, A Valentinian Meditation on the Gospel* (New York and Nashville: Abington Press, 1960): [Το Ευαγγέλιο της Αλήθειας] είναι γραμμένο στη μη-Σαχιδική διάλεκτο, την οποία μόνο πολύ λίγα από τα βιβλία [του Nag Hammadi] παρουσιάζουν:... Subakhmimic (A²),... η διάλεκτος που μιλούσαν κάποτε ... κάτι περισσότερο από εκατό μίλια στις εκβολές από το Χηνοβοσκείο.... [Εκεί,] λοιπόν, πρέπει να έχει γίνει η μετάφραση αυτή, από το Ελληνικό Ευαγγέλιο της Αλήθειας εκεί, επίσης, κατά πάσα πιθανότητα έγινε αυτό το αντίγραφο της μετάφρασης, και από εκεί το έφεραν αργότερα διαμέσου του ποταμού στο Χηνοβοσκείο.... Όλοι οι Χριστιανοί του δεύτερου αιώνα είναι προσωπικότητες με βαθιά ιστορική σκιά, όπου έχει ακόμη επιβιώσει σημαντικό μέρος της γραφής τους. Μπορούμε τουλάχιστον να υποθέσουμε ότι, εάν ο Ιγνάτιος, ο Βαλεντίνος, και ο Ιουστίνος Μάρτυρας είχαν σταθεί εξίσου τυχεροί ως προς την επιβίωση των γραπτών τους, μπορεί να αποδεικνύονταν ότι ο Βαλεντίνος ήταν ο πιο ικανός σε 'ταλέντο και ευγλωττία' και ο πιο αυθεντικός από τους τρεις και από τον αιώνα τους ολόκληρο.... [Προηγούμενα από την ανακάλυψη στο Nag Hammadi, μπορούσαμε] να κατανοήσουμε το Βαλεντίνο, λογικά αποκλειστικά από τα λίγα αξιόπιστα άμεσα αποσπάσματα τα οποία προέρχονται από αυτόν, κατά κύριο λόγο στο *Miscellanies* του Κλήμη Αλεξανδρείας. Σε αντίθεση, στις αιρεσιολογίες των Πατέρων της Εκκλησίας, το πιο εντυπωσιακό πράγμα στα αποσπάσματα είναι ότι αποκαλύπτουν ένα Βαλεντίνο, του οποίου η μελέτη της σωτηρίας είναι Χριστοκεντρική—όχι πληρωματοκεντρική ή σοφιοκεντρική, [όπως ισχυρίστηκαν λόγιοι που μελετούν σχετικά με την αίρεση].... Ο W.C. van Unnik, καθηγητής της ΚΔ στο Utrecht, έχει δηλώσει κατηγορηματικά (*The Jung Codex*) ότι συγγραφέας αυτού του έργου ήταν ο ίδιος ο Βαλεντίνος. Συμφωνώ μαζί του.... Έχει γράψει οτιδήποτε [εδώ ο συγγραφέας], το οποίο θα ήταν μυστικό άγνωστο σε ένα ορθόδοξο Χριστιανό;

Krister Stendhal, 'Method in the Study of Biblical Theology', σε J. Philip Hyatt (*αναφέρθηκε ήδη*, 1964): Οι παραδόσεις ευαγγελίου ... στο Ευαγγέλιο του Θωμά ή στα Άγραφα, ίσως υποδεικνύουν παραδόσεις οι οποίες είναι τόσο έγκυρες, όσο εκείνες στην ΚΔ. Για το σπουδαστή των πρώτων χρόνων της Χριστιανικής ιστορίας, ο περιορισμός στο 'βιβλικό' είναι συμπεριφορά νωθρότητας προς το κείμενο, ή μεθοδολογικό σφάλμα.

Joachim Jeremias, *The Parables of Jesus*, μεταφρ. S. H. Hooke (Cambridge: Cambridge University Press, 1965): Είναι σπουδαία η βοήθεια την οποία μας δίνει το Ευαγγέλιο του Θωμά, καθώς μας προσφέρει έντεκα παραβολές από τα Συνοπτικά Ευαγγέλια με τη δική του εκδοχή [9/20/21β+103/57/63/64/65/76/96/107/109].... [Επιπλέον, ο Θωμάς] περιέχει ... τέσσερις παραβολές οι οποίες δεν βρίσκονται στην ΚΔ [8/21α/97/98].... Το κείμενο των παραβολών δεν έχει μετατραπεί αλληγορικά, αλλά μάλλον έχει παραμείνει ανέπαφο, (εκτός από τις δύο προσθήκες στην παραβολή

του ληστή) αυτό προσδίδει σπουδαία αξία στην παράδοση την οποία μας μεταδίδει το Ευαγγέλιο του Θωμά.

Raymond E. Brown, *The Birth of the Messiah* (New York: Doubleday, 1993): Η Άγια Πνεύμη δεν [είναι] αρσενικό (θηλυκό στα Εβραϊκά ουδέτερο στα Ελληνικά)... Το Ευαγγέλιο του Θωμά, που ανακαλύφθηκε στο Nag Hammadi, έχει γίνει συχνά αποδεκτό ότι περιέχει κάποιο αυθεντικό υλικό, από το λειτούργημα του Ιησού, όχι διαφορετικά διατηρημένο στα κανονικά Ευαγγέλια.

Helmut Koester, Εισαγωγή στο 'The Gospel of Thomas', σε James M. Robinson (εκδ.), *The Nag Hammadi Library in English* (Βιβλιογ. 4, 1977): Εάν εξετάσει κανείς τη μορφή και τη διατύπωση των ατομικών λόγων σε σύγκριση με τη μορφή που διατηρούνται στην Καινή Διαθήκη, Το Ευαγγέλιο του Θωμά σχεδόν πάντα εμφανίζει να έχει διατηρήσει μια πιο πρωτότυπη μορφή του παραδοσιακού λόγου. Στο λογοτεχνικό του είδος, Το Ευαγγέλιο του Θωμά είναι περισσότερο συναφές με μία από τις πηγές των κανονικών ευαγγελίων, δηλαδή την αποκαλούμενη Συνοπτική Πηγή Λόγων (συχνά αποκαλούμενη 'Q' από το Γερμανικό *Quelle*, 'πηγή'), που χρησιμοποιήθηκε και από το Ματθαίο και το Λουκά.... Στην πλέον αρχική μορφή του, [ο Θωμάς] μπορεί καλά να χρονολογείται από τον πρώτο αιώνα. • *Ancient Christian Gospels* (Harrisburg, Pennsylvania: Trinity Press, 1990): Ότι δοκιμάζεται είναι η 'πρώτη Καθολική' ή 'ορθόδοξη' παράδοση, που διεκδικεί το μονοπώλιο της παράδοσης του κανονικού ευαγγελίου.... Μόνο μια δογματική προκατάληψη μπορεί να υποστηρίζει ότι τα κανονικά γραπτά έχουν ένα αποκλειστικό δικαίωμα σε αποστολική καταγωγή και έτσι σε ιστορική προτεραιότητα.... Οι παραβολές του Ευαγγελίου του Θωμά πρέπει να διαβάζονται σαν ιστορίες από μόνες τους, όχι σαν τεχνητές εκφράσεις κάποιας κρυφής Γνωστικής αλήθειας.

James M. Robinson (Γενικός Εκδότης για τους Κώδικες Nag Hammadi), Εισαγωγή στο *The Nag Hammadi Library in English* (Βιβλιογ. 4, 1977 έκδοση): Το επίκεντρο αυτής της βιβλιοθήκης έχει πολλά από κοινού με τον αρχέγονο Χριστιανισμό, την ανατολική θρησκεία και 'άγιους άνδρες' (και γυναίκες) όλων των εποχών, όπως και με τα σημερινά περισσότερο λαϊκά ισοδύναμα, τέτοια όπως τα κινήματα αντικουλτούρας προερχόμενα από το 1960. Αμεροληψία στα αγαθά της καταναλωτικής κοινωνίας, απόσυρση σε ομοϊδεατές κοινότητες μακριά από την κίνηση και την ακαταστασία του περισπασμού της μεγαλούπολης, μη συμμετοχή στους συμβιβασμούς της πολιτικής διαδικασίας, μετέχοντας σε μια εντός ομάδας γνώση για την καταστροφική πορεία του πολιτισμού, και μιας ιδανικής, ριζοσπαστικής εναλλακτικής λύσης, όχι κοινά γνωστής—όλο αυτό σε σύγχρονη εμφάνιση είναι η αληθινή πρόκληση που είναι ριζωμένη σε υλικά τέτοια όπως η βιβλιοθήκη Nag Hammadi.... Ο αρχέγονος Χριστιανισμός ήταν ο ίδιος ριζοσπαστικό κίνημα. Ο Ιησούς απαίτησε πλήρη αντιστροφή αξιών, υποστηρίζοντας το τέλος του κόσμου όπως τον έχουμε γνωρίσει, και την αντικατάστασή του από εντελώς νέα, ουτοπικού είδους ζωή στην οποία ο ιδανικός κόσμος θα ήταν πραγματικός. Αυτός πήρε εντελώς ανεξάρτητη θέση, από τις εξουσίες των ημερών του ... και δεν έμεινε πάρα πολύ πριν να τον εξαλείψουν. Και όμως οι οπαδοί του επιβεβαίωσαν τη θέση του—για αυτούς ήλθε να προσωποποιήσει τον απώτερο σκοπό.... Ακριβώς, όπως οι Κύλινδροι της Νεκράς Θάλασσας [στο Qumran] τοποθετήθηκαν και κρύφτηκαν σε πιθάρια για ασφαλή φύλαξή τους την εποχή της άφιξης της Δέκατης Ρωμαϊκής Λεγεώνας, η ταφή σε ένα πιθάρι [τρεις αιώνες αργότερα], της βιβλιοθήκης Nag Hammadi ίσως να επιστεύθηκε από την άφιξη των Ρωμαϊκών αρχών, που είχαν ως τότε γίνει Χριστιανοί. • 'Nag Hammadi: The First Fifty Years' (πλήρης διάλεξη, Society of Biblical Literature, 1995): Σαφώς το Ευαγγέλιο του Θωμά περιέχει λόγια που δεν μπορεί να προήλθαν από τα κανονικά ευαγγέλια,... τα οποία είναι σαφώς μη Γνωστικά, αλλά έχουν την ίδια αξίωση να είναι παλαιά, και ακόμη αυθεντικά, καθώς είναι το παλαιότερο στρώμα λόγων στα κανονικά ευαγγέλια και Q. Αυτό μπορεί να αποσαφηνιστεί με μερικές από τις παραβολές για το βασίλειο στο Ευαγγέλιο του Θωμά.... Τέτοια λόγια δεν είναι Γνωστικές επινοήσεις, αλλά απλώς μέρος της προφορικής παράδοσης λόγων που αποδόθηκαν στον Ιησού. Αυτό το οποίο είναι ίσως ακόμη περισσότερο εντυπωσιακό είναι, ότι το Ευαγγέλιο του Θωμά περιέχει μερικές παραβολές της Καινής Διαθήκης οι οποίες ανακαλύφθηκαν στην προκανονική τους μορφή.

Ron Cameron, David Noel Freedman (εκδ.), *The Anchor Bible Dictionary*, τόμος 6 (New York: Double-day, 1992): Το να καθορίσουμε μια εύλογη χρονολογία σύνθεσης [του Θωμά] είναι

υποθετικό και εξαρτάται από λεπτό υπολογισμό κρίσιμων αποφάσεων γύρω από την ιστορία μετάδοσης της παράδοσης των λόγων του Ιησού, και τη διαδικασία της διαμόρφωσης των γραπτών ευαγγελικών κειμένων. Η πλέον αρχική πιθανή χρονολογία θα ήταν στα μέσα του 1ου αιώνα, όταν πρωτάρχισαν να συντάσσονται συλλογές από λόγια τέτοια όπως το Ευαγγέλιο Συνοπτικών Λόγων Q. Η τελευταία πιθανή χρονολογία θα ήταν προς το τέλος του 2ου αιώνα, πριν από την αντιγραφή του P. Oxy. 1 και την πρώτη αναφορά στο κείμενο από τον Ιππόλυτο [της Ρώμης, περίπου 170-236 μ.Χ.]... Μια χρονολογία σύνθεσης, ας πούμε, τις τελευταίες δεκαετίες του 1ου αιώνα θα ήταν περισσότερο πιθανή από μια χρονολογία στα μέσα προς τα τέλη του 2ου αιώνα.

Richard Valantasis, *The Gospel of Thomas* (London: Routledge, 1997): Αυτά τα λόγια λειτουργούν στη δημιουργία μιας νέας και εναλλακτικής υποκειμενικότητας. Μέσω της ανάγνωσης των λόγων του Ευαγγελίου του Θωμά προσεκτικά και με συνέπεια, οι αναγνώστες φτάνουν βαθμιαία να κατανοήσουν όχι μόνο τη νέα ταυτότητα στην οποία τους καλούν τα λόγια, αλλά επίσης τη θεολογία, ανθρωπολογία, και κοσμολογία που υποστηρίζει εκείνη η νέα ταυτότητα... Η χρονολόγηση του Ευαγγελίου του Θωμά, μέσω του πλέον παλαιού πυρήνα λόγων προτείνει μια πρώτη χρονολόγηση από το 60-70 Χριστιανική Εποχή [μ.Χ.]... Το Ευαγγέλιο του Θωμά δεν περιέχει κανένα από τα γνωστά συστήματα ή θεολογίες των γνωστικών συγγραφέων... [Αυτό] συνδέει τον ακροατή και αναζητητή με την ίδια τη φωνή του ζωντανού Ιησού, καθώς μιλάει στο μέσο μιας κοινότητας που ερμηνεύει.

John Dominic Crossan, *The Birth of Christianity* (New York: HarperSanFrancisco, 1998): Οι Grenfell και Hunt έβγαλαν πολύ αποφασιστικά συμπεράσματα, σχετικά με το κείμενο που περιέχεται στο δικό τους pap. Oxy. 1. Αυτοί προφανώς δεν γνώριζαν ότι αυτό συγκροτούσε μέρος του Ευαγγελίου του Θωμά, αλλά αναφέρω τη σύνθεσή τους επειδή, κατά την κρίση μου, εφαρμόζει τέλεια σε αυτό το Ευαγγέλιο σαν σύνολο. Αυτοί διαπίστωσαν 'τέσσερα σημεία: (1) ότι εδώ έχουμε μέρος συλλογής από λόγια, όχι αποσπάσματα από αφηγηματικό Ευαγγέλιο' (2) ότι δεν ήταν αιρετικά' (3) ότι ήταν ανεξάρτητα από τα τέσσερα Ευαγγέλια στη μορφή που διατηρήθηκαν' (4) ότι υπάρχουν πριν από το έτος 140 μ.Χ., και μπορεί να χρονολογούνται από τον πρώτο αιώνα' (Bernard Grenfell και Arthur Hunt, *The Oxyrhynchus Papyri: Part I*, 1898).

Stephen J. Patterson, 'Understanding the Gospel of Thomas Today', Stephen J. Patterson, James M. Robinson και Hans-Gebhard Bethge, *The Fifth Gospel* (Harrisburg: Trinity Press, 1998): Σαν συλλογή από λόγια, είναι πιθανό ότι ο Θωμάς προήλθε κάποια στιγμή στον πρώτο αιώνα, όταν συλλογές από λόγια δεν είχαν υποχωρήσει ακόμη σε άλλες, πιο πολύπλοκες μορφές φιλολογίας, τέτοιες όπως η αφηγηματική ιστορία ή ο διάλογος... Ο κοινωνικός ριζοσπαστισμός που χαρακτήρισε την πρώτη συνοπτική παράδοση βρίσκεται επίσης στο Ευαγγέλιο του Θωμά... Επιπλέον, στο Θωμά απουσιάζουν κάποια από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Γνωστικισμού, τέτοια όπως η αντίληψη ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε από ένα κακό δημιουργό... Μοιάζει τώρα περισσότερο πιθανό, ότι με το Ευαγγέλιο του Θωμά έχουμε πραγματικά ένα νέο κείμενο, οι παραδόσεις του οποίου στο μεγαλύτερο μέρος δεν είναι παράγωγο από άλλα, πιο γνωστά ευαγγέλια, και το οποίο γράφτηκε αρχικά σε μια εποχή λίγο-πολύ σύγχρονη με τα κανονικά κείμενα.

Higinio Alas Gómez, *The Nag Hammadi Gospels* (Heredia, Costa Rica: La Universidad Nacional, 1998): [Ο Γνωστικισμός] βασικά αρνήθηκε τη φυσική πραγματικότητα του ενσαρκωμένου Χριστού... Σιγά-σιγά, οι λόγιοι έχουν φτάσει να κατανοήσουν ότι δεν είναι σωστό να ταξινομήν [τα] κείμενα [του Θωμά, Φιλίππου και Βαλεντίνου] ως γνωστικά,... αφού βεβαιώνουν καθαρά την ενσάρκωση, σταύρωση και ανάσταση του Χριστού.

Elaine H. Pagels, 'Exegesis of Genesis 1 in the Gospels of Thomas and John' (*Journal of Biblical Literature*, 1999): Τα λόγια [στο Ευαγγέλιο του Θωμά] δεν είναι τυχαία οργανωμένα, αλλά βαλμένα προσεκτικά με τάξη, για να οδηγήσουν κάποιον διαμέσου μιας διαδικασίας αναζήτησης και εύρεσης 'στην ερμηνεία αυτών των λόγων' (λογ. 1)... Η θεολογία και ανθρωπολογία του Θωμά δεν στηρίζονται πάνω σε κάποιο προϋποτιθέμενο, γενικό 'γνωστικό μύθο'. Αντίθετα,... αιτία αυτής της θρησκευτικής πεποίθησης είναι, αρκετά απλά, η εξήγηση της Γένεσης 1... Τέτοια εξήγηση συνδέει την εικόνα της Γένεσης 1:26-27 με το πρωτογενές φως,... για να δείξει ότι η θεϊκή εικόνα εμφυτευμένη στη δημιουργία δίνει τη δυνατότητα στο ανθρώπινο είδος να βρει ... το δρόμο της

επιστροφής στην καταγωγή του, το μυστήριο της πρωτογενούς δημιουργίας. • *Beyond Belief: The Secret Gospel of Thomas* (New York: Random House, 2003): Τώρα που οι λόγιοι έχουν αρχίσει να τοποθετούν τις πηγές που ανακαλύφθηκαν στο Nag Hammadi, σαν πρόσφατα ανακαλυπτόμενα κομμάτια ενός πολύπλοκου πάζλ, δίπλα σε αυτό που έχουμε από καιρό γνωστό από παράδοση, ανακαλύπτουμε ότι αυτά τα αξιόλογα κείμενα, που μόνο τώρα γίνονται ευρύτερα γνωστά, μεταμορφώνουν αυτό που γνωρίζουμε ως Χριστιανισμό.... Ας αρχίσουμε ρίχνοντας μια νέα ματιά στην πιο γνωστή από όλες τις Χριστιανικές πηγές—τα ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης—στην αντίληψη που δίνεται από ένα από τα άλλα Χριστιανικά ευαγγέλια, που συντάχθηκε τον πρώτο αιώνα και ανακαλύφθηκε στο Nag Hammadi, το Ευαγγέλιο του Θωμά.

Nicholas Perrin, ‘The Gospel of Thomas: Witness to the Historical Jesus?’ (άρθρο, ετήσιες συναντήσεις της Society of Biblical Literature, 2002): Το Ευαγγέλιο του Θωμά δεν ήταν γραμμένο αρχικά στα Ελληνικά... αντίθετα, κάθε στοιχείο παρουσιάζει ότι αυτό έχει γραφτεί στα Συριακά [Αραμαϊκά*].... Δεύτερον,... το Ευαγγέλιο του Θωμά δεν είναι εξελισσόμενη συλλογή λόγων διαφορετικών στρωμάτων. Αντίθετα, είναι προσεκτικά δουλεμένη ενότητα, που συγκεντρώθηκε από εκδότη που μιλούσε τα Συριακά. [*Εβρ □ 78 (αραμ) = LXX Ελ Σύριοι, όπως στα II-Βασ 8:28 και Εζρα 4:7 βλέπε Mt 4:24]

Jean-Yves Leloup, Εισαγωγή στο *The Gospel of Philip* (Rochester, Vermont: Inner Traditions, Bear & Company, 2004): Να καταλήξουμε [έτσι] στα Χριστιανικά πρωτότυπα, σημαίνει να βρούμε τους εαυτούς μας σε ένα χώρο ελευθερίας χωρίς δογματισμό, ένα χώρο δέους μπροστά στο Γεγονός που φανερώθηκε στο πρόσωπο, τα έργα και τα λόγια του Δασκάλου από τη Γαλιλαία.... Το Ευαγγέλιο του Φιλίππου μας προσκαλεί να ακολουθήσουμε το Χριστό, αφυπνίζοντας μέσα μας σε αυτή τη ζωή εκείνο το οποίο δεν πεθαίνει, αυτό που ο Αγ. Ιωάννης αποκάλεσε Αιώνια Ζωή.... Ένα άλλο σημαντικό θέμα που φανερώνει συγγένεια ανάμεσα σε αυτό το Ευαγγέλιο και εκείνο του Θωμά, είναι η ιδέα της μη διττότητας.... Το Ευαγγέλιο του Φιλίππου ... χειρίζεται ζητήματα που ήταν αναμφισβήτητη πηγή σοβαρής παρεξήγησης στην εποχή του, όπως είναι ακόμη και σήμερα.

Harold W. Attridge, *The New York Review of Books* (1 Μάη 2008): Το κύριο μέρος της Χριστιανικής λογοτεχνίας από το δεύτερο και τρίτο αιώνα ... αντανakλά την έντονη αντιπαράθεση ανάμεσα σε οπαδούς του Ιησού.... Η φατρία που κέρδισε αυτές τις αντιπαραθέσεις, προώθησε τη δική της εκδοχή της ιστορίας των εποχών και κατέστειλε διαφορετικές φωνές.... Τον τελευταίο αιώνα ... ανακαλύφθηκε αριθμός από χειρόγραφα γραμμένα από τους χαμένους στις αρχαίες εκκλησιαστικές μάχες.... Η πιο σημαντική ήταν μια κρύπτη από βιβλία ... η οποία αποκαλύφθηκε το 1945 κοντά στο χωριό Nag Hammadi, στην Αίγυπτο.... Ολόκληρη η ανακάλυψη σύντομα χαρακτηρίστηκε ‘Γνωστική’, επαναλαμβάνοντας έναν υποτιμητικό όρο, που χρησιμοποιούνταν από αρχαίους πολέμιους κατά των εκκλησιαστικών τους αντιπάλων. Αν και μπορεί τουλάχιστον μια σέκτα να έχει η ίδια ονομαστεί ‘οι Γνωστικοί’, (‘οι Γνώστες’), παραπέμποντας σε μια κρυφή γνώση, η αντίληψη ότι αυτή η γενική ετικέτα εφαρμόζει γενικά σε όλες τις περιθωριοποιημένες αρχικές Χριστιανικές σέκτες, έχει γίνει αντικείμενο σφοδρής κριτικής μεταξύ σύγχρονων λογίων. Οι πρώτοι Χριστιανοί των οποίων οι προοπτικές έπεσαν σε δυσμένεια, εκπροσώπησαν ένα ευρύ φάσμα από απόψεις και κοινωνικές ομάδες.... Η φιλοσοφία που βρίσκεται πίσω από ... [εκείνα τα] συστήματα ενός γενικά ‘Γνωστικού’ καλουπιού, οφείλει πολλά στο δημοφιλή Πλατωνισμό των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών εποχών.

Biblical Archaeology Review, ‘Ten Top Discoveries’ (VI-X.2009): Ανάμεσα στα κείμενα του Nag Hammadi, ήταν το πλήρως διατηρημένο Ευαγγέλιο του Θωμά, το οποίο δεν ακολουθεί τα κανονικά Ευαγγέλια λέγοντας την ιστορία της γέννησης, ζωής, σταύρωσης και ανάστασης του Ιησού, αλλά μάλλον συστήνει τον αναγνώστη σε μία πολύ πρώιμη συλλογή από λόγια του Ιησού. Αν και αυτό το μυστικιστικό κείμενο έγινε αρχικά πιστευτό πως είναι Γνωστικό κείμενο, φαίνεται τώρα ότι ξετυλίγει ένα ακόμη νήμα του πρώιμου Χριστιανισμού.

ΘΩΜΑΣ

Αυτά είναι μυστικά λόγια^ο τα οποία έχει πεί ο ζωντανός^α Ιεσιούα^ο, και ο Δίδυμος Ιούδας Θωμάς^ο τα κατέγραψε.⁰¹

1. Και αυτός {λέει^α}: Όποιος βρίσκει την ερμηνεία αυτών των λόγων, να μη δοκιμάσει θάνατο.¹

2. Ο Ιεσιούα λέει: Αφήστε αυτόν που αναζητά να μην παύσει να αναζητά, μέχρι να ανακαλύψει και όταν ανακαλύψει να προβληματιστεί και έχοντας προβληματιστεί να θαυμάσει, και να βασιλεύσει πάνω από όλα^ο {και να βρει ανάπαυση^ο}.²

3. Ο Ιεσιούα λέει: Εάν εκείνοι που σας οδηγούν σας λένε: Δείτε, η Κυριαρχία είναι στον ουρανό^ο!, τότε τα πουλιά από τον ουρανό θα πάνε μπροστά από εσάς. Αν σας λένε: Είναι στη θάλασσα!, τότε τα ψάρια {από τη θάλασσα} θα πάνε μπροστά από εσάς. Αλλά η Κυριαρχία {του Θεού} είναι εντός σας και είναι χωρίς εσάς. {Όποιος γνωρίσει τον εαυτό του να τη βρεί και όταν γνωρίσετε τους εαυτούς σας} να γνωρίσετε ότι είσαστε οι Υιοί του Ζωντανού Πατέρα. Όμως εάν δεν γνωρίσετε τους εαυτούς σας, τότε είσαστε φτωχοί και είσαστε η αιτία της φτώχειας.³

4. Ο Ιεσιούα λέει: Το άτομο το ηλικιωμένο σε μέρες δεν θα διστάσει να ρωτήσει ένα μικρό παιδί επτά ημερών σχετικά με τον τόπο της ζωής—και θα ζήσει. Γιατί πολλοί που είναι πρώτοι θα γίνουν τελευταίοι, {και οι τελευταίοι πρώτοι} και αυτοί θα γίνουν μια ενότητα.⁴

5. Ο Ιεσιούα λέει: Γνώρισε Αυτόν που είναι μπροστά από το πρόσωπό σου, και ό,τι κρύβεται από σένα να αποκαλυφθεί σε σένα. Γιατί δεν είναι τίποτα κρυφό που να μην εκδηλωθεί, {και τίποτα θαμμένο που να μην εγερθεί^α}.⁵

6. Οι Μαθητές του τον ρωτάνε, λέγοντάς του: Πώς θέλεις να νηστέψουμε, και πώς να προσευχηθούμε; Και πώς να δώσουμε ελεημοσύνη, και τί διατροφή να διατηρήσουμε; | Ο Ιεσιούα λέει: Μην ψεύδεστε,^α και μην εφαρμόζετε αυτό που μισείτε^β—γιατί τα πάντα^ο αποκαλύπτονται μπροστά στο πρόσωπο του ουρανού. Γιατί δεν υπάρχει τίποτα κρυφό που να μην φανερωθεί, και δεν υπάρχει τίποτα σκεπασμένο που θα παραμείνει δίχως να αποκαλυφθεί.⁶

⁰¹ ^αΔηλ. αναστημένος, όπως Αποκ 1:18· βλέπε επίσης Ιερ 23:18, Μτ 13:34, Λκ 1:1/8:10/10:21, Ιν 21:25, Αποκ 1:17· ο πάπυρος MS: www.metalog.org/files/th_scan.html· υπερκείμενο διάστιχο κείμενο: www.metalog.org/files/th_interlin.html.

¹ ΙΙ-Σαμ 14:14, Ψλμ 118:17, Ησα 25:8, Λκ 9:27, Ιν 5:24/8:51· *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 26, ‘Αυτός που θα διερμήνευε θα διαλύονταν και θα γίνονταν εκείνο το οποίο διερμηνεύτηκε’ αυτό είναι προφανώς ένας εισαγωγικός λόγος τον οποίο αναφέρει ο ίδιος ο Θωμάς, περιλαμβάνεται [όπως Ιν 21:24] από τους δικούς του μαθητές, αφού μιλάει για τα ακόλουθα σαν μια συλλογή από λόγια· ‘σε όλα τα Ελληνικά αποσπάσματα του Θωμά, ‘x λέει’ είναι στον ενεστώτα χρόνο—βλέπε Henry Barclay Swete [1897], στα Πρόσφατα Ακαδημαϊκά Σχόλια.

² Γεν 1:26, Δαν 7:27, Λκ 1:29/22:25-30!, Αποκ 1:6/3:21/20:4/22:5· =Κλήμη Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, ΙΙ.9/V.14.

³ Γεν 6:2, Δτ 30:11-14, Ωση 1:10, Ζαχ 12:1, Μαλ 2:10, Λκ 11:41/17:21, Θωμ 89, Πλάτωνα *Φίληβος*, 48γ/63γ.

⁴ Γεν 2:2-3/17:12, Μτ 11:25-26/18:1-6+10-14, Λκ 2:21.

⁵ Ψαλ 16:8, =Μτ 10:26· στο ιερό γραπτό του *Παραδόσεις*, ο Απόστολος Ματθίας [Πρξ 1:21-26] συσχετίζει το λόγο του Χριστού: ‘Θαύμασε αυτό που είναι μπροστά σου’—αναφέρθηκε από τον Κλήμη Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, ΙΙ.9· Jalaloddin Rumi [XIII αιώνας Αφγανιστάν], ‘The Question’, *Spiritual Couplets*: ‘Του Θεού η παρουσία υπάρχει μπροστά μου’· ¹αντι-Γνωστικό^ο.

⁶ Λευ 19:11, Ψλμ 139:1-16, Ζαχ 8:16, Σοφ Σειρ 7:13, Θωμ 14· “Fyodor Dostoyevsky, *The Brothers Karamazov*, ΙΙ.2: ‘Πρώτο και πρώτιστο, μην ψεύδεσαι!’ ^βΤωβίτ 4:15: ‘Μην εφαρμόζεις αυτό που μισείς’ Confucius, *Analecets*, 8.15: ‘Υπάρχει κάποια λέξη ... που να μπορεί να υιοθετηθεί ως δια βίου κανόνας διαγωγής;... Δεν είναι η εμπάθεια αυτή η λέξη; Μην κάνετε σε άλλους, αυτό που δεν θα άρεσε να κάνουν σε εσάς’· το *Qur’án* 27.75: ‘Δεν υπάρχει τίποτα κρυφό στον ουρανό και στη γη, αλλά υπάρχει σε ένα κατανοητό βιβλίο’.

7 Ο Ιησούα λέει: Μακάριο^ο είναι το λιοντάρι που το τρώει ο άνθρωπος—και το λιοντάρι θα γίνει άνθρωπος. Και μισμμένος^ο είναι ο άνθρωπος τον οποίο τον τρώει το λιοντάρι—και ο [άνθρωπος] θα γίνει [λιοντάρι].⁷

8 Και αυτός λέει: Η [Κυριαρχία] είναι όπως ένας σοφός ψαράς που έριξε το δίχτυ του στη θάλασσα. Αυτός το τράβηξε έξω από τη θάλασσα γεμάτο μικρά ψάρια. Μεταξύ αυτών βρήκε ένα μεγάλο καλό ψάρι.^α Εκείνος ο σοφός ψαράς, πέταξε όλα τα μικρά ψάρια πίσω μέσα στη θάλασσα,^β αυτός διάλεξε το μεγάλο ψάρι χωρίς δισταγμό. Όποιος έχει αυτιά να ακούσει, ας ακούσει!⁸

9 Ο Ιησούα λέει: Δείτε, ο σπορέας ήλθε εμπρός—αυτός γέμισε τη χούφτα του, έριξε. Κάποιοι (σπόροι) πράγματι έπεσαν στο δρόμο—ήλθαν τα πουλιά, τους μάζεψαν. Άλλοι έπεσαν σε βραχώδες υπόστρωμα—και δεν φύτρωσαν κάτω στο χώμα, και δεν βλάστησαν σπόρο προς τον ουρανό. Και άλλοι έπεσαν ανάμεσα στα αγκάθια—αυτά έπνιξαν τους σπόρους, και το σκουλήκι τους έφαγε. Και άλλοι έπεσαν επάνω στην καλή γη—και αυτή παρήγαγε καλό καρπό ψηλά προς τον ουρανό, έφερε 60-πλάσιο και 120-πλάσιο.⁹

10 Ο Ιησούα λέει: Έχω ρίξει φωτιά πάνω στον κόσμο-σύστημα^ο—και ιδού, την προφυλλάσω μέχρι να γίνει φλογερή.¹⁰

11 Ο Ιησούα λέει: Αυτός ο ουρανός να γίνει να προσπεράσει, και αυτός από πάνω του^α να γίνει να προσπεράσει.^β Και οι νεκροί δεν είναι ζωντανοί, και οι ζωντανοί να μην πεθάνουν.^γ Τις μέρες που φάγατε το νεκρό, το μεταμορφώσατε στη ζωή—όταν έλθετε μέσα στο Φώς, τί θα κάνετε; Τη μέρα που ήσασταν ενωμένοι, διαιρεθήκατε—όμως όταν έχετε διαιρεθεί, τί θα κάνετε;¹¹

12 Οι Μαθητές λένε στο Ιησούα: Ξέρουμε ότι θα φύγεις μακριά από εμάς. Ποιός πρόκειται να γίνει Ραββί^ο πάνω σε εμάς; | Ο Ιησούα λέει σε αυτούς: Στον τόπο που έχετε έλθει, να πάτε στον Ιάκωβο το Δίκαιο^ο, για χάρη του οποίου έχει γίνει ο ουρανός και η γη.¹²

13 Ο Ιησούα λέει στους Μαθητές του: Κάνετε σύγκριση σε μένα, και πείτε μου με ποιόν μοιάζω.^α | Ο Σίμων Κηφά^ο του λέει: Είσαι σαν ένας δίκαιος άγγελος. | Ο Ματθαίος^ο του λέει: Είσαι σαν ένας φιλόσοφος^ο της καρδιάς. | Ο Θωμάς του λέει: Ω Δάσκαλε, το στόμα μου δεν θα χωρέσει να πεί σαν ποιόν μοιάζεις! | Ο Ιησούα λέει: Δεν είμαι δάσκαλός σου, τώρα που έχεις πιεί,^β έχεις μεθύσει από την πηγή που κοχλάζει στην οποία έχω βάλει μέτρο. Και τον παίρνει,^β απομακρύνεται,^β λέει τρεις λέξεις σε αυτόν:

היהוה יהוה היהוה איה אסער איה Είμαι (ο) Οποίος Είμαι

⁷ Ψλμ 7:1-2.

⁸ =Μτ 13:47-48 “Κοπτικό תבט [C401b] = Ελ ιχθύς^β ασύνδετο, ή παράλειψη συνδέσμων, που χαρακτηρίζει τις Σημιτικές γλώσσες, αλλά όχι τη Χαμιτική ή την Ινδο-Ευρωπαϊκή—έτσι σηματοδοτώντας ένα αρχικό Εβραϊκό ή Αραμαϊκό κείμενο πίσω από το Ελληνικό, από το οποίο μεταφράστηκε στη συνέχεια στα Κοπτικά ο Θωμάς^β βλέπε P338 και Matthew Black, *An Aramaic Approach to the Gospels and Acts*: “Το ασύνδετο είναι, εξ’ολοκλήρου, αντίθετο στο πνεύμα της Ελληνικής γλώσσας ... αλλά είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό της Αραμαϊκής”.

⁹ Πολλαπλά ασύνδετα: Μτ 13:18-23, =Μκ 4:3-9.

¹⁰ Ιωήλ 2:3, Μτ 3:11, Λκ 12:49.

¹¹ Μτ 24:35, Θωμ 61β!, Φιλ 86! “ολόκληρο το εμφανές σύμπαν;!—βλέπε Θωμ 111 παρατήρησε ιδιαίτερα, ο Εβραϊκός όρος για τον ‘ουρανό, παράδεισο’, הַשָּׁמַיִם [σιμαμίμ], βρίσκεται μόνο στον πληθυντικό, έτσι συνεπάγεται ότι υπάρχουν περισσότεροι από έναν^β Ι-Βασ 8:27!, Ησα 65:17, Αποκ 21:1, Φιλ 123^β Ιν 11:25-26.

¹² Αντι-Γνωστικό προφανώς διάλογος μετά αναστάσεως Μκ 6:3, Ιν 7:5, Πρξ 1:14/12:17, Ιακ 1:1.

Τώρα όταν ο Θωμάς ξαναγυρίζει στους συντρόφους του, αυτοί τον ρωτάνε: Τί σου είπε ο Ιησούα; | Ο Θωμάς τους λέει: Αν σας πω ακόμη και μία από τις λέξεις που μου είπε, θα πάρετε πέτρες να μου ρίξετε—και φωτιά θα προέλθει από τις πέτρες να σας καταναλώσει.¹³

14. Ο Ιησούα λέει σε αυτούς: Εάν νηστέψετε,^α θα επιφέρετε αμαρτία^ο για τους εαυτούς σας.^β Και αν προσευχηθείτε,^α θα κατακριθείτε. Και αν δώσετε ελεημοσύνη,^α θα προκαλέσετε κακό στα πνεύματά σας. Και όταν πηγαίνετε σε οποιοδήποτε τόπο να ταξιδέψετε σε περιοχές, εάν σας δεχτούν τότε φάγετε αυτό που θα βάλουν μπροστά σας και θεραπεύστε τους αρρώστους ανάμεσά τους. Γιατί δεν θα σας μολύνει ό,τι μπαίνει στο στόμα σας—αλλά μάλλον ό,τι βγαίνει από το στόμα σας, εκείνο είναι αυτό που θα σας μολύνει.¹⁴

15. Ο Ιησούα λέει: Όταν δείτε αυτόν που δεν γεννήθηκε από γυναίκα, γονατίστε με το πρόσωπό σας στο έδαφος και λατρεύστε τον—αυτός είναι ο Πατέρας σας.¹⁵

16. Ο Ιησούα λέει: Οι άνθρωποι ίσως νομίζουν ότι έχω έλθει να φέρω ειρήνη στον κόσμο, και δεν ξέρουν ότι έχω έλθει να φέρω διαμάχες στη γη—φωτιά, σπαθί, πόλεμο^ο.^α Γιατί θα είναι πέντε σε ένα σπίτι—τρεις θα είναι εναντίον δύο και δύο εναντίον τριών, ο πατέρας ενάντιος στο γιό και ο γιός ενάντιος στον πατέρα. Και θα σταθούν σαν ολομόναχοι.¹⁶

17. Ο Ιησούα λέει: Θα δώσω σε εσάς ό,τι μάτι δεν έχει δει, και ό,τι αυτί δεν έχει ακούσει, και ό,τι χέρι δεν έχει αγγίξει, και ό,τι δεν έχει ανακύψει στο νου της ανθρωπότητας.¹⁷

18. Οι Μαθητές λένε στο Ιησούα: Πές μας πώς θα είναι το τέλος μας.^α | Ο Ιησούα λέει: Έχετε λοιπόν ανακαλύψει την αρχή^ο, ώστε να ρωτάτε για το τέλος; Γιατί στον τόπο που είναι η αρχή, εκεί θα είναι το τέλος. Μακάριος είναι αυτός που θα στέκεται στην αρχή—και θα γνωρίζει το τέλος, και αυτός να μη δοκιμάσει θάνατο.¹⁸

19. Ο Ιησούα λέει: Μακάριος είναι αυτός που ήταν πριν έλθει στην Ύπαρξη. Εάν γίνετε Μαθητές μου και προσέχετε τα λόγια μου, αυτές οι πέτρες θα γίνεται να σας υπηρετούν. Διότι έχετε πέντε δέντρα^ο στον Παράδεισο, τα οποία το καλοκαίρι είναι ακίνητα και το χειμώνα τα φύλλα τους δεν πέφτουν—όποιος θα τα γνωρίσει να μη γευτεί θάνατο.¹⁹

20. Οι Μαθητές λένε στο Ιησούα: Πές μας σαν τί είναι η Κυριαρχία των Ουρανών^ο. | Αυτός τους λέει: Μοιάζει με σπόρο μουστάρδας, μικρότερος από όλους τους (άλλους) σπόρους—όμως όταν

¹³ ^αΗσα 46:5 ^βασύνδετο το Όνομα δεν εμφανίζεται στον πάπυρο, αλλά μπορεί να προκύψει με βεβαιότητα συμπερασματικά: Εξ 3:14, Λευ 24:16, Μκ 14:62, Λκ 6:40, Ιν 4:14/15:1, Θωμ 61β/77, Φιλ 125 *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 11:6-9 —“Ηπια και μέθυσσα από το ζωντανό νερό, που δεν πεθαίνει” παρατήρησε επίσης την άπειρη μαθηματική εκτίμηση της Αγίας Γραφής [gematria] από την Εξ 3:14159263....

¹⁴ ^αΑνοιχτά, δημόσια ^βConfucius, *Analects*, 15.31: ‘Πέρασα κάποτε όλη τη μέρα με το να σκέφτομαι δίχως να φάω, και όλη τη νύχτα με το να σκέφτομαι δίχως να πάω για ύπνο, αλλά βρήκα ότι δεν κέρδισα τίποτα από αυτό για μένα θα ήταν καλύτερο να είχα περάσει την ώρα με μελέτη’ *Bhagavad-Gita*, 11.48: ‘Ούτε μέσω ιερής παράδοσης, ούτε με θυσιαστική τελετουργία, ούτε με σπουδή, ούτε με φιλανθρωπία, ούτε με ιεροτελεστίες, ούτε με τρομερές μετάνοιες μπορώ να γίνω Εγώ αντιληπτός’ Johann Wolfgang von Goethe, *Faust*, I: ‘Βασανίζοντας τον εαυτό μου με προσευχή και νηστεία’ Ησα 58:6-9, Μκ 7:14-23!, Μτ 6:1-6+16-18, Λκ 18:1!, =Λκ 10:8-9, Θωμ 6/95/104, Φιλ 74γ.

¹⁵ Ιης 5:14, Λκ 17:16, Θωμ 46!/101!

¹⁶ ¹Ησα 66:15-16, Ιωήλ 2:30-31, Σοφν 3:8, Μαλ 4:1, Θωμ 10' =Μιχ 7:6, =Λκ 12:49-53.

¹⁷ Ησα 64:4 *Αγ. Ιωάννης του Σταυρού, On the Ecstasy of Deep Contemplation*, VII: ‘Είναι τέτοιας αληθινής υπεροχής, αυτή η ύψιστη κατανόηση, που καμμία επιστήμη, καμμία ανθρώπινη λογική, δεν την έχει αδράξει.’

¹⁸ ^αΨλμ 39:4 Ησα 48:12, Λκ 20:38, Ιν 1:1-2, Αποκ 22:13, Θωμ 1/19 Boethius, *The Consolation of Philosophy*: ‘Το να δω Εσένα είναι το τέλος και η αρχή’ T.S. Eliot, *Four Quartets*: Little Gidding: ‘Το τέλος είναι εκεί από όπου αρχίζουμε’ Jack Kerouac, *Visions of Cody*: ‘Τι είδους ταξιδιού είναι η ζωή ενός ανθρώπου, που έχει αρχή, αλλά όχι τέλος;’

¹⁹ Οι πέντε αισθήσεις;! Ιώβ 5:23, Ψλμ 1:3, Θωμ 1/18, =Φιλ 61!, Αλθ 28.

πέφτει στη σκαμμένη γη, παράγει μεγάλο φυτό και γίνεται καταφύγιο για τα πουλιά του ουρανού.²⁰

21. Η Μαριάμ^ο λέει στο Ιεσιούα: Σαν ποιόν μοιάζουν οι Μαθητές σου; | Αυτός λέει: Είναι σαν μικρά παιδιά που μένουν προσωρινά σε αγρό που δεν είναι δικός τους. Όταν έλθουν οι ιδιοκτήτες του αγρού, θα πούνε: Αφήστε τον αγρό μας σε εμάς! Αυτοί γδύνονται μπροστά τους, για να τους παραχωρήσουν και να τους επιστρέψουν τον αγρό τους.^α Επομένως λέω, αν ο νοικοκύρης εξακριβώνει ότι έρχεται ο κλέφτης, αυτός θα είναι σε ετοιμότητα πριν φτάσει και δεν θα του επιτρέψει να σκάψει από μέσα από το σπίτι της κυριότητάς του, να μεταφέρει μακριά τα υπάρχοντά του. Όμως εσείς, προσέχετε από την προέλευση του κόσμου-σύστημα—ζώστε την οσφύν σας με μεγάλη δύναμη μήπως βρουνε τρόπο οι ληστές να φτάσουν σε εσάς, γιατί θα βρουνε το πλεονέκτημα το οποίο προσδοκείτε. Αφήστε να υπάρχει ανάμεσά σας ένα άτομο με επίγνωση—όταν ο καρπός ωρίμασε, αυτός ήλθε γρήγορα με το δρεπάνι του στο χέρι του,^β τον θέρισε. Όποιος έχει αυτιά να ακούσει, ας ακούσει!²¹

22. Ο Ιεσιούα βλέπει μικρά παιδιά που βυζαίνονται. Λέει στους Μαθητές του: Αυτά τα μικρά παιδιά που βυζαίνονται είναι σαν εκείνους που μπαίνουν στην Κυριαρχία. | Αυτοί του λένε: Έτσι εμείς, θα μπορούμε στην Κυριαρχία, γινόμενοι μικρά παιδιά; | Ο Ιεσιούα τους λέει: Όταν κάνετε τα δύο ένα, και κάνετε το εσωτερικό όπως το εξωτερικό, και το εξωτερικό όπως το εσωτερικό και το επάνω όπως το κάτω, και αν καθιερώσετε το αρσενικό με το θηλυκό σαν μία απλή ενότητα, έτσι ώστε ο άνδρας να μην ενεργεί ανδροπρεπώς και η γυναίκα να μην ενεργεί θηλυπρεπώς, όταν καθιερώσετε μάτι στη θέση του ματιού και χέρι στη θέση του χεριού και πόδι στη θέση του ποδιού (και) εικόνα^ο στη θέση της εικόνας—τότε να μπειτε [στην Κυριαρχία].²²

23. Ο Ιεσιούα λέει: Θα διαλέξω εσάς, έναν από χίλιους και δύο από δέκα χιλιάδες—και αυτοί θα σταθούν, ταιριάζοντας μια ενότητα.²³

24. Οι Μαθητές του λένε: Δείξε μας τον τόπο σου, γιατί είναι υποχρεωτικό για εμάς, να τον ζητήσουμε. | Αυτός τους λέει: Όποιος έχει αυτιά, αφήστε τον να ακούσει! Μέσα σε άτομο του φωτός υπάρχει φως, και αυτός φωτίζει τον κόσμο ολόκληρο. Όταν δεν λάμπει αυτός, υπάρχει σκοτάδι.²⁴

25. Ο Ιεσιούα λέει: Αγάπησε τον Αδελφό σου όπως την ψυχή σου,^β προστάτεψέ τον όπως την κόρη του οφθαλμού σου.²⁵

26. Ο Ιεσιούα λέει: Τον κόκκο της σκόνης που είναι στο μάτι του Αδελφού σου τον βλέπεις, αλλά

²⁰ =Μκ 4:30-32.

²¹ ^αΘωμ 37 ^βασύνδετο =Μτ 24:43-44.

²² Αντι-Γνωστικό· Μτ 18:3 =Κλήμη Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, III—βλέπε Θωμ 37σημ! Mary Ann Evans [George Eliot], *Middlemarch*: ‘Τα διαδοχικά γεγονότα, εσωτερικά και εξωτερικά, ήταν εκεί κατά μια άποψη: αν και το καθένα μπορούσε να επιμένει στο πέραςμα, τα υπόλοιπα διατηρούσαν ακόμη την επιρροή τους στη συνείδηση’· Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*: ‘Εσωτερικό και εξωτερικό είναι αδιαχώριστα· ο κόσμος είναι τελείως εσωτερικά, και εγώ είμαι εξωτερικά ο εαυτός μου’· *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 34:5, ‘Η ομοιότητα αυτού που είναι κάτω, είναι εκείνο το οποίο είναι επάνω—γιατί όλα βρίσκονται επάνω· αυτό που βρίσκεται κάτω δεν είναι τίποτα άλλο, παρά η αυταπάτη εκείνων που δεν γνωρίζουν’· Σωκράτης στο *Φαίδρο* του Πλάτωνα: ‘Αγαπημένε Πάνα, και οποιοδήποτε άλλοι θεοί βρίσκεστε παρόντες, χορηγήστε μου την ομορφιά της εσωτερικής ψυχής, και τόσο το εξωτερικό όσο και το εσωτερικό να είναι ένα.’

²³ Δτ 32:30, Ιωβ 33:23, Εκκλ 7:28.

²⁴ Μτ 5:14-16, Ιν 13:36· προφανώς διάλογος μετά αναστάσεως.

²⁵ ^αΑσύνδετο· Δτ 32:10, Ι-Σαμ 18:1, Ψλμ 17:8, Παρ 7:2, Ιν 13:34-35· Geoffrey Chaucer, *The Pardoner's Tale*, 697-8: ‘Ας κρατήσουμε ο ένας το χέρι του άλλου, και καθένας μας ας γίνει του άλλου αδελφός’· Tennessee Williams, *Camino Real*: ‘Η πιο επικίνδυνη λέξη, σε οποιαδήποτε ανθρώπινη γλώσσα, είναι η λέξη αδελφός. Είναι εύφλεκτη... Οι άνθρωποι χρειάζονται τη λέξη. Διψούν για αυτή’· *I Ching*, hexagram 63, After Completion: ‘Αδιαφορία είναι η ρίζα από κάθε κακό’.

τη σανίδα που είναι στο δικό σου μάτι, δεν τη βλέπεις. Όταν ρίξεις τη σανίδα έξω από το δικό σου μάτι, τότε να δείς καθαρά για να ρίξεις τον κόκκο της σκόνης έξω από το μάτι του Αδελφού σου.²⁶

27. (Ο Ιησούα λέει:) Μόνο αν νηστεύσετε από το σύστημα, να βρείτε την Κυριαρχία {του Θεού}· μόνο αν τηρήσετε (ολόκληρη) την εβδομάδα^α σαν Σάββατο^{ο,β}, να δείτε τον Πατέρα.²⁷

28. Ο Ιησούα λέει: Στάθηκα στο μέσο του κόσμου, και φανερώθηκα ενσαρκωμένος^ο σε αυτούς.^α Τους βρήκα όλους μεθυσμένους, δεν βρήκα κανέναν ανάμεσά τους διψασμένο στην καρδιά του. Και η ψυχή μου λυπήθηκε για τους γιούς των ανθρώπων, γιατί είναι τυφλοί στο νου τους και δεν βλέπουν ότι κενοί έχουν έλθει μέσα στον κόσμο και κενοί είναι προορισμένοι να έλθουν εμπρός από τον κόσμο.^β Όμως, τώρα είναι μεθυσμένοι—όταν απαλλαγθούν από το κρασί τους, τότε θα μετανοήσουν^ο.²⁸

29. Ο Ιησούα λέει: Αν η σάρκα ήλθε να υπάρξει εξαιτίας του πνεύματος, αυτό είναι θαύμα—όμως αν το πνεύμα εξαιτίας της σάρκας, αυτό θα ήταν ένα θαύμα ανάμεσα στα θαύματα. Αλλά εγώ ο ίδιος θαυμάζω αυτό: πώς αυτός ο μεγάλος πλούτος έχει τοποθετηθεί σε αυτή τη φτώχεια.²⁹

30. Ο Ιησούα λέει: Όπου υπάρχουν τρεις θεοί, αυτοί είναι {άθεοι. Αλλά όπου υπάρχει μόνο ένας^α, λέω ότι} Εγώ ο ίδιος είμαι μαζί με αυτόν.^β {Σήκωσε την πέτρα και εκεί θα με βρείς, σκίσε το ξύλο και εκεί υπάρχω.}³⁰

31. Ο Ιησούα λέει: Κανένας προφήτης^ο δεν είναι δεκτός στο ίδιο του το χωριό,^α κανένας γιατρός δεν θεραπεύει εκείνους που τον γνωρίζουν.³¹

32. Ο Ιησούα λέει: Οχυρωμένη πόλη χτισμένη επάνω σε ψηλό βουνό δεν μπορεί να πέσει, ούτε μπορεί να κρυφτεί.³²

33. Ο Ιησούα λέει: Ό,τι ακούσει το αυτί σου, διακήρυξε σε άλλα αυτιά από τις στέγες σου. Γιατί κανείς δεν ανάβει μια λάμπα για να τη βάλει κάτω από ένα καλάθι, ούτε την τοποθετεί σε κρυφό μέρος, αλλά μάλλον τοποθετείται πάνω στο στήριγμα της λάμπας, έτσι ώστε καθένας που έρχεται μέσα και πηγαίνει έξω, να βλέπει το φως της.³³

34. Ο Ιησούα λέει: Αν ένας τυφλός οδηγεί τυφλό, και οι δύο μαζί πέφτουν σε ένα λάκκο.³⁴

35. Ο Ιησούα λέει: Είναι αδύνατο για οποιονδήποτε να μπει στο σπίτι του δυνατού ατόμου να το

²⁶ =Μτ 7:3-5.

²⁷ Μκ 1:13, Ιν 15:19! Justin Martyr, *Dialogue with Trypho*, 12 [160 μ.Χ.]: ‘Ο νέος Νόμος [το Ευαγγέλιο] απαιτεί να τηρείτε το Σάββατο διαρκώς’ =Κλήμη Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, III.15 “εδώ ‘Σάββατο’ = ‘εβδομάδα’ όπως στο Λευ 23:15-16—βλέπε P133 και P. Brown, ‘Το Σάββατο και η Εβδομάδα στο Θωμά 27’, *Novum Testamentum*, 1992 [www.metalog.org/files/tpb/sabbath.html]· ^βαποκτώ ανάπαυση, όπως στο Θωμ 2/50/60/90.

²⁸ Ησα 28:7 “εμφατικά αντι-Γνωστικό!, Ιν 1:14· ^βΙώβ 1:21, Εκκ 5:15 αυτό μοιάζει να είναι λόγος μετά αναστάσεως.

²⁹ Αντι-Γνωστικό· Θωμ 2, Φιλ 23.

³⁰ Πραξ 10:35· “Joseph E. Brown, *The Sacred Pipe* (προσευχή του Black Elk): ‘Θα πρέπει λοιπόν να κατανοήσουμε, πως όλα τα πράγματα είναι έργα του Μεγάλου Πνεύματος’· ^βلا لقرآن الكريم [Qur’ an, Baqarah, 2:62]: ‘Πράγματι, εκείνοι που πιστεύουν, και εκείνοι που είναι Ιουδαίοι, Χριστιανοί και Σάμπιανς, όποιο πιστεύουν στον Αλλάχ και την Τελευταία Ημέρα και πράττουν δίκαια έργα, θα έχουν την ανταμοιβή τους μαζί με τον Κύριο τους’· σκίζοντας το ξύλο μπορεί να ερμηνευθεί σαν μεταφορά για τη σταύρωση, μετακινώντας την πέτρα, για την ανάσταση· *Επιστολή Αριστεάς*, 15-16: <http://wesley.nnu.edu/noncanon/ot/pseudo/aristeas.htm>.

³¹ “Ασύνδετο· =Μκ 6:4, Αλθ 40.

³² Μτ 5:14.

³³ =Μτ 5:15/=10:27, =Μκ 4:21.

³⁴ =Μτ 15:14.

πάρει με τη βία, εκτός εάν του δέσει τα χέρια—τότε θα λεηλατήσει το σπίτι του.³⁵

36. Ο Ιησούας λέει: Μην αγωνιάτε το πρωί για το βράδυ ούτε το βράδυ για το πρωί, {ούτε για την [τροφή] σας την οποία θα φάτε, ούτε για τα [ενδύματά σας] τα οποία θα φορέσετε. Είσαστε πολύ ανώτεροι από τις [ανεμώνες], που ούτε υφαίνουν (μαλλι), ούτε [γνέθουν] (νήμα). Όταν είσαστε γυμνοί, τί [φοράτε]; Ή ποιός μπορεί να αυξήσει το ανάστημά σας; Αυτός ο Ίδιος θα δώσει σε εσάς το ένδυμά σας.}³⁶

37. Οι Μαθητές του λένε: Πότε θα εμφανιστείς σε εμάς, και πότε θα σε δούμε; | Ο Ιησούας λέει: Όταν βγάλετε τα ενδύματά σας χωρίς να ντρέπεστε, και πάρετε τα ενδύματά σας και τα βάλετε κάτω από τα πόδια σας να τα ποδοπατήσετε όπως κάνουν τα μικρά παιδιά—τότε [να δείτε] τον Υιό του Ζωντανού, και να μη φοβηθείτε.³⁷

38. Ο Ιησούας λέει: Πολλές φορές έχετε ποθήσει να ακούσετε αυτά τα λόγια που σας λέω, και δεν έχετε κανέναν άλλο, από τον οποίο να τα ακούσετε. Θα έλθουν μέρες που θα με αναζητήσετε, αλλά δεν θα με βρείτε.³⁸

39. Ο Ιησούας λέει: Οι δογματιστές^ο και οι γραμματείς^ο έχουν λάβει τα κλειδιά της γνώσης, αλλά τα έχουν κρύψει. Αυτοί δεν μπήκαν, ούτε επέτρεψαν σε εκείνους που επιθύμησαν να μπου. Όμως εσείς—γίνετε φρόνιμοι σαν φίδια και αθώοι σαν περιστέρια.³⁹

40. Ο Ιησούας λέει: Ένα αμπέλι έχει φυτευτεί χωρίς τον Πατέρα—και (αφού^α) δεν είναι σθεναρό, να τραβηχτεί από τις ρίζες του και να καταστραφεί.⁴⁰

41. Ο Ιησούας λέει: Όποιος έχει στο χέρι του, σε αυτόν να δοθεί (περισσότερο) και όποιος δεν έχει, από αυτόν να αφαιρεθεί και το λίγο το οποίο έχει.⁴¹

42. Ο Ιησούας λέει: Γίνετε περαστικοί^ο.⁴²

43. Οι Μαθητές του λένε σε αυτόν: Ποιός είσαι, που μας λές αυτά τα πράγματα; | (Ο Ιησούας τους λέει:) Από αυτό που σας λέω, δεν γνωρίζετε ποιός είμαι, αλλά μάλλον έχετε γίνει σαν εκείνους τους Ιουδαίους^α—γιατί αγαπούν το δέντρο, όμως μισούν τον καρπό του και αγαπούν τον καρπό, αλλά μισούν το δέντρο.⁴³

³⁵ Ησα 49:24-25, =Μκ 3:27.

³⁶ Ένδυμα = απεικόνιση;! βλέπε Θωμ 37/84, Φιλ 26/107, ‘Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο’, καθώς και το αρχαίο και θαυμάσιο ‘Hymn of the Pearl’: www.metalog.org/files/hymn-pearl.txt =Μτ 6:25.

³⁷ Γεν 2:25/3:7, Ησα 19:2, Θωμ 21' ενδύματα = εικόνες;! αυτός μοιάζει να είναι ένας μετά αναστάσεως διάλογος · Κλήμης Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, III: ‘Η Σαλώμη^ο ρώτησε, πότε θα γινόταν γνωστό, αυτό που ζητούσε να μάθει. Ο Κύριος είπε, Όταν ποδοπατήσεις το ένδυμα της ντροπής, και όταν τα δύο γίνουν ένα, και το αρσενικό με το θηλυκό, ούτε αρρενωπό ούτε θηλυπρεπές’ Θωμ 22/61β!

³⁸ Παρ 1:28, ΑσμΑ 5:6, Ησα 54:8, Αμ 8:11-12, Λκ 17:22.

³⁹ Μτ 5:20/23:1-39, =Λκ 11:52, =Μτ 10:16.

⁴⁰ ^α‘Ασύνδετο’ Μτ 15:13.

⁴¹ =Μτ 13:12.

⁴² Η: ‘Προσπεράστε’ Γεν 14:13 LXX μεταφράζει Εβρ ‘Άβραμ ο Εβραίος’ ως ‘Άβραμ ο περάτης [νομάς]’ Μτ 10:1-23/28:19-20, Ιν 16:28’ Matsuo Basho, *Narrow Road to the Interior*: ‘Κάθε μέρα είναι ένα ταξίδι, και το ταξίδι το ίδιο είναι πατρίδα’ Ernest Hemingway, *The Sun Also Rises*: ‘Δόξα το Θεό, είμαι ένας ταξιδιώτης’ Sylvia Plath, *Unabridged Journals*: ‘Μπορώ μόνο να προσπερνώ. Κάτι σε μένα θέλει πιο πολλά.... Υπάρχει ακόμη καιρός να γυρίζω, να ανοίγω πανιά, σακίδιο στην πλάτη, για άγνωστους λόφους πάνω στους οποίους ... μονάχα ο άνεμος ξέρει τι υπάρχει.’

⁴³ Μτ 12:33, Ιν 4:22, Φιλ 6!/50!/108! ‘κατά το ‘εμάς τους Γαλιλαίους’, όπως στον Ιν 7:1;

44. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος δυσφημεί τον Πατέρα, αυτό να του συγχωρείται και όποιος δυσφημεί τον Υιό, αυτό να του συγχωρείται. Όμως όποιος δυσφημεί την Ιερή Πνεύμη°, αυτό να μην του συγχωρείται—ούτε στη γη, ούτε στον ουρανό.⁴⁴

45. Ο Ιεσιούα λέει: Δεν τρυγούν σταφύλια από αγκάθια, ούτε μαζεύουν σύκα από βάτα—γιατί αυτά δεν δίνουν καρπό. Ένα καλό άτομο φέρνει εμπρός καλοσύνη από το θησαυρό του· ένα κακό άτομο φέρνει εμπρός πονηρία° από τον κακό θησαυρό που υπάρχει στην καρδιά του, και μιλάει με κακεντρέχεια—γιατί από την αφθονία της καρδιάς φέρνει εμπρός πονηρία.⁴⁵

46. Ο Ιεσιούα λέει: Από τον Αδάμ° μέχρι τον Ιωάννη το Βαπτιστή°, ανάμεσα σε εκείνους που γεννήθηκαν από γυναίκες δεν υπάρχει κανείς πιο εξυψωμένος από τον Ιωάννη το Βαπτιστή—έτσι ώστε τα μάτια του δεν θα συντριβούν. Όμως έχω πει, ότι όποιος ανάμεσά σας γίνει σαν παιδί θα γνωρίσει την Κυριαρχία, και αυτός θα είναι πιο εξυψωμένος από τον Ιωάννη.⁴⁶

47α. Ο Ιεσιούα λέει: Ένα άτομο δεν μπορεί να ιππεύει δύο άλογα ούτε να τεντώσει δύο τόξα και ένας δούλος δεν μπορεί να υπηρετεί δύο κυρίους°—διαφορετικά θα τιμεί τον ένα και θα περιφρονεί τον άλλο.^{47α}

47β. (Ο Ιεσιούα λέει:) Κανένα άτομο που πίνει ώριμο° κρασί δεν επιθυμεί άμεσα να πιεί νέο κρασί. Και δεν βάζουν νέο κρασί σε παλιούς ασκούς μήπως σκάσουν, και δεν βάζουν ώριμο κρασί σε καινούριους ασκούς μήπως ξινίσει. Δεν ράβουν παλιό μάλωμα σε καινούριο ρούχο, επειδή εκεί θα σχίζονταν σε δύο.^{47β}

48. Ο Ιεσιούα λέει: Εάν δύο ειρηνεύσουν μεταξύ τους σε αυτό το ίδιο σπίτι, θα λένε στο βουνό: Μετακινήσου!—και θα μετακινείται.⁴⁸

49. Ο Ιεσιούα λέει: Μακάριοι είστε οι μοναχικοί^α και εκλεκτοί—γιατί εσείς θα βρείτε την Κυριαρχία. Επειδή είσατε από αυτή, θα επιστρέψετε εκεί^β.⁴⁹

50. Ο Ιεσιούα λέει: Εάν σας λένε: Από πού έχετε έλθει, πείτε τους: Έχουμε έλθει από το Φως, το μέρος από όπου έχει έλθει στην ύπαρξη το Φως, από Αυτόν μόνο—Αυτός [στάθηκε] και Αυτός εμφανίστηκε ο ίδιος στην απεικόνισή τους. Εάν σας λένε: Ποιοί είσατε;, πείτε: Είμαστε οι Υιοί του και είμαστε οι εκλεκτοί του Ζωντανού Πατέρα. Εάν σας ρωτήσουν: Ποιά είναι η ένδειξη του Πατέρα σας, σε εσάς;, πείτε τους: Είναι κίνηση με ανάπαυση.⁵⁰

51. Οι Μαθητές του λένε σε αυτόν: Πότε θα συμβεί η ανάπαυση των νεκρών, και πότε θα έλθει ο Καινούργιος Κόσμος; | Αυτός τους λέει: Εκείνο το οποίο ψάχνετε, έχει (ήδη) έλθει, αλλά δεν το γνωρίζετε.⁵¹

⁴⁴ =Μκ 3:28-29 βλέπε ‘Η Μητρική Πνεύμη’.

⁴⁵ Ι-Σαμ 24:13, =Μτ 7:16/=12:34-35, Ιακ 3:10.

⁴⁶ Θωμ 15, =Λκ 7:28.

^{47α} =Λκ 16:13.

^{47β} Ιωβ 32:19, =Λκ 5:36-39.

⁴⁸ =Μτ 17:20/=18:19.

⁴⁹ Ιν 16:28 ‘Boris Pasternak, *Doctor Zhivago*: ‘Μόνο οι μοναχικοί αναζητούν την αλήθεια και κόβουν σχέσεις με οποιονδήποτε δεν την αγαπά αρκετά’ Πλωτίνου, *Εννεάδες*, I.6.8: ‘Για εμάς η Πατρική γη είναι εκεί από όπου έχουμε έλθει, και εκεί είναι ο Πατέρας.’

⁵⁰ Γεν 1:3, Ησα 28:12/30:15, Λκ 16:8, Ιν 1:12-14/12:36, Θωμ 27 *Bhagavad-Gita*, 6.27: ‘Όταν ο νους του είναι ήρεμος, τέλεια χαρά έρχεται στο άτομο της πειθαρχίας· το πάθος του καθησυχάζεται, είναι χωρίς αμαρτία, αφού γίνεται ένα με το Άπειρο Πνεύμα.’

⁵¹ Θωμ 113.

52. Οι Μαθητές του λένε σε αυτόν: Είκοσι-τέσσερις προφήτες^ο διακήρυξαν στο Ισραήλ, και αυτοί όλοι μίλησαν μέσα σε σένα. | Αυτός τους λέει: Έχετε αγνοήσει τον Ζωντανό που σας αντικρίζει, και έχετε μιλήσει για τούς νεκρούς.⁵²

53. Οι Μαθητές του λένε σε αυτόν: Είναι ευεργετική σε εμάς η περιτομή ή όχι; | Αυτός τους λέει: Εάν ήταν ευεργετική, ο πατέρας τους θα τους είχε γεννήσει περιτμημένους από τη μητέρα τους. Αλλά η αληθινή πνευματική περιτομή έχει γίνει εξ'ολοκλήρου ωφέλιμη.⁵³

54. Ο Ιεσιούα λέει: Μακάριοι είσαστε οι φτωχοί, γιατί η Κυριαρχία των Ουρανών είναι δική σας.⁵⁴

55. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος δεν μισεί τον πατέρα του και τη μητέρα του, δεν θα είναι ικανός να γίνει Μαθητής σε μένα. Και όποιος δεν μισεί τα αδέρφια του και τις αδελφές του, και δεν σηκώνει το δικό του σταυρό^α με τον τρόπο μου, δεν θα γίνει άξιος για μένα.⁵⁵

56. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος έχει γνωρίσει τον κόσμο-σύστημα έχει βρεί ένα πτώμα^α—και όποιος έχει βρεί ένα πτώμα, για αυτόν ο κόσμος δεν αξίζει.⁵⁶

57. Ο Ιεσιούα λέει: Η Κυριαρχία του Πατέρα είναι σαν ένα άτομο που έχει [καλό] σπόρο. Τη νύχτα ήλθε ο εχθρός του,^α φύτεψε ένα ζιζάνιο ανάμεσα στον καλό σπόρο. Ο άνθρωπος δεν επέτρεψε (στους εργάτες) να ξεριζώσουν το ζιζάνιο^ο λέει σε αυτούς: 'Μήπως πιθανώς πάτε εμπρός λέγοντας: "Θα ξεριζώσουμε το ζιζάνιο", και ξεριζώσετε το σιτάρι μαζί με αυτό.' Γιατί τη μέρα του θερισμού τα ζιζάνια θα φανούν—αυτοί τα ξεριζώνουν και τα καίνε.⁵⁷

58. Ο Ιεσιούα λέει: Μακάριο είναι το άτομο που έχει υποφέρει—αυτός έχει βρεί τη Ζωή!⁵⁸

59. Ο Ιεσιούα λέει: Δείτε τον Ζωντανό ενώ είσαστε ζωντανοί, μήπως πεθάνετε και ζητήσετε να τον διακρίνετε και είσαστε ανίκανοι να δείτε!⁵⁹

60. (Αυτοί βλέπουν) ένα Σαμαρίτη^ο να κουβαλάει ένα αρνί, μπαίνοντας στην Ιουδαία. Ο Ιεσιούα τους λέει: (Γιατί) εκείνος (να κουβαλάει) το αρνί; | Του λένε: Ίσως για να το σκοτώσει και να το φάει. | Τους λέει: Όσο είναι ζωντανό δεν θα το φάει, αλλά μόνο αφού το σκοτώσει και γίνει πτώμα. | Αυτοί λένε: Διαφορετικά δεν θα μπορέσει να το κάνει. | Λέει σε αυτούς: Εσείς οι ίδιοι, επομένως—αναζητήστε ένα τόπο για τους εαυτούς σας με ανάπαυση, μήπως γίνετε πτώματα και σας φάνε.⁶⁰

⁵² Θωμ 5' μνημονεύεται από τον Αγ. Αυγουστίνο, *Contra adversarium legis et prophetarum*, II.4.14' James Joyce, *Ulysses*, 14.112: 'Έχετε μιλήσει για το παρελθόν και τα φαντάσματά του.... Γιατί να σκεφτώ για αυτά;'

⁵³ Δτ 10:6!

⁵⁴ Δτ 15:11, Ιακ 2:5-7, =Λκ 6:20' σημειώστε ότι το Ελληνικό του Μτ 5:3, Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι, μπορεί να διαβαστεί εξίσου, 'Μακάριοι οι φτωχοί σε πνεύμα' ή 'Μακάριοι σε πνεύμα οι φτωχοί'—από τα οποία το τελευταίο είναι πιο λογικό, αφού το αντίστοιχο στο Λκ 6:20+24 αφορά καθαρά οικονομική φτώχεια/πλούτο παρά πνευματική ταπεινοφροσύνη/περηφάνια' Erich Maria Remarque, *All Quiet on the Western Front*: 'Οι πιο σοφοί ήταν μόνο οι φτωχοί και απλοί άνθρωποι' Jack Kerouac, *Visions of Cody*: 'Όλα μου ανήκουν, επειδή είμαι φτωχός.'

⁵⁵ ^αΑντι-Γνωστικό' =Λκ 14:26-27.

⁵⁶ ^αΗ, με μια σύγχρονη μεταφορά, μια μηχανή' Σοφ Σειρ. 13:10' Jonathan Swift, *A Tale of a Tub*, II: 'Θα βρείς πως το σώμα είναι μόνο ένα ανόητο δυσάρεστο κουφάρι.'

⁵⁷ ^αΑσύνδετο' II-Πετ 3:15-17;! , =Μτ 13:24-30.

⁵⁸ Ασύνδετο' Μτ 5:10-12, Ιακ 1:12, I-Πετ 3:14' Αισχύλου, *Αγαμέμνων*, 232: 'Οι άνθρωποι πρέπει να μάθουν υποφέροντας' Victor Hugo, *Les Misérables*: 'Το να έχεις υποφέρει, πόσο καλό είναι!' Naguib Mahfouz, 'Zaabalawi', *God's World*: 'Ο πόνος είναι μέρος της θεραπείας!'

⁵⁹ Εκκ 12:1-8.

⁶⁰ Θωμ 1/50' Thomas Mann, *The Magic Mountain*: 'Η πνευματική δυνατότητα εύρεσης σωτηρίας στην ανάπαυση.'

61α. Ο Ιεσιούα λέει: Δύο θα αναπαύονται σε ένα κρεβάτι^ο—ο ένας θα πεθάνει,^α ο άλλος θα ζήσει.^{61α}

61β. Η Σαλώμη^ο λέει: Ποιός είσαι, άνθρωπε; Σαν (σταλμένος) από κάποιον, ξάπλωσες επάνω στο κρεβάτι^ο μου και έφαγες από το τραπέζι μου.^α | Ο Ιεσιούα της λέει: Είμαι αυτός που υπάρχει από ισότητα. Σε μένα έχουν δοθεί τα πράγματα του Πατέρα μου. | (Η Σαλώμη λέει:) Είμαι Μαθήτριά σου.^β | (Ο Ιεσιούα της λέει:) Έτσι λέω, ότι όποτε κάποιος εξισώνει θα γεμίζει με φως, όμως όποτε χωρίζει³ θα γεμίζει με σκοτάδι.^{61β}

62. Ο Ιεσιούα λέει: Λέω τα μυστήριά μου σε εκείνους [που είναι άξιοι για] τα μυστήριά μου. Ό,τι κάνει το δεξί σου (χέρι), μην αφήνεις το αριστερό σου (χέρι) να εξακριβώσει αυτό που κάνει.⁶²

63. Ο Ιεσιούα λέει: Ήταν ένα πλούσιο άτομο που κατείχε πολλά χρήματα, και είπε: Θα χρησιμοποιήσω τα χρήματά μου, έτσι ώστε να μπορέσω να σπείρω και να θερίσω και να ξαναφυτέψω, να γεμίσω τις αποθήκες μου με καρπό για να μη μου λείψει τίποτα. Αυτό είναι ό,τι σκέφτηκε με την καρδιά του—και εκείνη τη νύχτα πέθανε. Όποιος έχει αυτή, ας ακούσει!⁶³

64. Ο Ιεσιούα λέει: Ένα άτομο είχε προσκεκλημένους, και όταν είχε ετοιμάσει το δείπνο, έστειλε το δούλο του να καλέσει τους προσκεκλημένους. Αυτός πήγε στον πρώτο, του λέει: ‘Ο κύριός μου σε προσκαλεί.’ Αυτός απαντάει: ‘Οφείλω μερικά χρήματα σε κάποιους εμπόρους έρχονται σε μένα προς το βράδυ, θα πάω να κανονίσω μια παραγγελία με αυτούς—ζητώ να δικαιολογηθώ από το επίσημο δείπνο.’ Πήγε σε έναν άλλο, του λέει: ‘Ο κύριός μου σε έχει προσκαλέσει.’ Αυτός του απαντάει: ‘Αγόρασα ένα σπίτι και με χρειάζονται για μια μέρα, δεν θα έχω ελεύθερο (χρόνο).’ Ήλθε σε έναν άλλο, του λέει: ‘Ο κύριός μου σε προσκαλεί.’ Αυτός του απαντάει: ‘Ο φίλος μου πρόκειται να παντρευτεί και θα ετοιμάσω μια γιορτή—δεν θα μπορέσω να έλθω—ζητώ να δικαιολογηθώ από το δείπνο.’ Πήγε σε έναν άλλο, του λέει: ‘Ο κύριός μου σε προσκαλεί.’ Αυτός του απαντάει: ‘Έχω αγοράσει μια έπαυλη πηγαίνω να λάβω το ενοίκιο, δεν θα μπορέσω να έλθω—ζητώ να δικαιολογηθώ.’ Ήλθε ο δούλος, είπε στον κύριό του: ‘Εκείνοι που έχεις προσκαλέσει στο επίσημο δείπνο έχουν ζητήσει να δικαιολογηθούν.’ Ο αφέντης λέει στο δούλο του: ‘Πήγαινε έξω στους δρόμους, φέρε εκείνους που θα βρεις για να μπορέσουν αυτοί να γιορτάσουν!’ Μεσίτες και έμποροι να μην μούνε στους τόπους του Πατέρα μου!⁶⁴

65. (Ο Ιεσιούα) λέει: Ένα ευγενικό^ο άτομο είχε έναν αμπελώνα. Τον μοίρασε σε καλλιεργητές, για να το δουλέψουν και να λάβει τους καρπούς του από αυτούς. Έστειλε το δούλο του, ώστε να δώσουν οι ένοικοι σε αυτόν τον καρπό του αμπελιού. Αυτοί άρπαξαν το δούλο του, τον χτύπησαν—λίγο ακόμη και θα τον είχαν σκοτώσει. Πήγε ο δούλος, το είπε στον κύριό του. Ο κύριός του είπε: Ίσως να μην τον γνώρισαν. Αυτός έστειλε έναν άλλο δούλο—οι ένοικοι τον χτύπησαν επίσης. Τότε ο ιδιοκτήτης έστειλε τον γιο του. Αυτός είπε: Ίσως να υπακούσουν τον γιο μου. Εκείνοι οι ένοικοι αφού γνώριζαν ότι αυτός ήταν ο κληρονόμος του αμπελιού, τον άρπαξαν, τον σκότωσαν. Όποιος έχει αυτή, ας ακούσει!⁶⁵

^{61α} “Ασύνδετο” =Λκ 17:34.

^{61β} Σημείωσε ιδιαίτερα εδώ η λέξη για το ‘κρεβάτι^ο’ είναι η ίδια όπως στο 61α’ Θωμ 37σημ.!, Φιλ 65! “ΑσμΑ, 1:4”
^β “Μαθήτριά σου”: Κοπτικά ΤΕΚ. παρουσιάζει ένα αρσενικό κτητικό [σου], για ένα θηλυκό ουσιαστικό [μαθήτριά]: www.metalog.org/files/plumley/html/morphology_a.htm#§50 Miguel de Cervantes, *Don Quijote de la Mancha*, I: ‘Για την αγάπη μπορεί να λέγεται, ότι κάνει όλα τα πράγματα ίσα’ Teresa of Ávila, *The Interior Castle*, VI.4.1: ‘Το παν είναι να επιθυμείς να απολαύσεις το Σύζυγο περισσότερο,... να φλέγεις να ζευγαρώσεις με ένα τόσο μεγαλόπρεπο Κύριο και να τον πάρεις Σύζυγο’ Παρ 6:19γ!

⁶² Μκ 4:10-12, =Μτ 6:3.

⁶³ =Λκ 12:16-21.

⁶⁴ Πολλαπλά ασύνδετα Ιεζ 27-28, Σοφν 1:11, Ζαχ 14:21, Μτ 21:12-13, =Λκ 14:16-23, Αποκ 18:11-20’ William Wordsworth: ‘The World Is Too Much with Us’: ‘Παίρνοντας και ξοδεύοντας, ξοδεύουμε τις δυνάμεις μας’ Robert Frost, ‘New Hampshire’: ‘Το να έχεις οτιδήποτε να πουλήσεις είναι αυτό που | Είναι ντροπή στον άνθρωπο.’

⁶⁵ =Μκ 12:1-8’ πολλαπλά ασύνδετα.

66. Ο Ιησούα λέει: Δείξτε μου το λίθο που έχουν απορρίψει οι χτίστες—αυτός είναι ο ακρογωνιαίος λίθος.⁶⁶

67. Ο Ιησούα λέει: Όποιος ξέρει τα πάντα εκτός από τον εαυτό του, στερείται τα πάντα.⁶⁷

68. Ο Ιησούα λέει: Μακάριοι είσαστε όταν μισείστε και καταδιώκεστε και δεν θα βρίσκετε τόπο εκεί από όπου έχετε καταδιωχτεί.⁶⁸

69α. Ο Ιησούα λέει: Μακάριοι είναι εκείνοι που έχουν καταδιωχτεί στην καρδιά τους—αυτοί είναι εκείνοι που έχουν γνωρίσει τον Πατέρα αληθινά.^{69α}

69β. (Ο Ιησούα λέει:) Μακάριοι είναι οι πεινασμένοι, γιατί η κοιλιά αυτού που επιθυμεί θα χορταστεί.^{69β}

70. Ο Ιησούα λέει: Όταν φέρετε εμπρός εκείνο το οποίο είναι μέσα στους εαυτούς σας, αυτό το οποίο έχετε θα σας σώσει. Εάν δεν έχετε εκείνο μέσα στους εαυτούς σας, αυτό το οποίο δεν έχετε μέσα σας θα σας σκοτώσει.⁷⁰

71. Ο Ιησούα λέει: Θα καταστρέψω [αυτό] το σπίτι, και κανένας δεν θα είναι ικανός να το [ξανα]-χτίσει.⁷¹

72. [Κάποιος λέει] σε αυτόν: Πές στα αδέρφια μου να μοιράσουν τα υπάρχοντα του πατέρα μου μαζί με μένα. | Αυτός του λέει: Ω άνθρωπε, ποιός με έκανε μεριστή; | Αυτός στράφηκε στους Μαθητές του,^a τους λέει: Εγώ δεν είμαι μεριστής, είμαι;⁷²

73. Ο Ιησούα λέει: Ο θερισμός είναι πραγματικά άφθονος, αλλά οι εργάτες είναι λίγοι. Ικετεύστε επομένως τον Κύριο, ώστε να στείλει εργάτες στο θερισμό.⁷³

74. (Ο Ιησούα) λέει: Ω Κύριε, υπάρχουν πολλοί γύρω από την πηγή, όμως κανένας στην πηγή!⁷⁴

75. Ο Ιησούα λέει: Είναι πολλοί αυτοί που στέκονται στην πόρτα, αλλά οι μοναχικοί είναι εκείνοι που θα μπούνε στο Νυμφώνα^ο.⁷⁵

76. Ο Ιησούα λέει: Η Κυριαρχία του Πατέρα είναι όπως ένας έμπορος, που έχοντας εμπόρευμα, βρήκε ένα μαργαριτάρι. Εκείνος ο έμπορος ήταν σοφός· αυτός πούλησε το εμπόρευμα, αγόρασε εκείνο το μοναδικό μαργαριτάρι για τον εαυτό του. Εσείς οι ίδιοι, ψάξτε για το θησαυρό Του, που

⁶⁶ Ησα 28:16, =Ψλμ 118:22→Μτ 21:42.

⁶⁷ Εκκ 1:13-14, Θωμ 3.

⁶⁸ Μτ 5:10-12.

^{69α} Καθώς το προηγούμενο.

^{69β} Μτ 5:6.

⁷⁰ Λκ 11:41!

⁷¹ Μκ 14:58, Ιν 2:19.

⁷² ^aΑσύνδετο· Λκ 12:13-14· John Steinbeck, *The Grapes of Wrath*, 14: ‘Η ιδιότητα της κατοχής, σε παγώνει για πάντα στο “εγώ” και σε αποκόβει για πάντα από το “εμείς”.’

⁷³ =Μτ 9:37-38.

⁷⁴ Origen, *Contra Celsum*, 8.16: ‘Πώς γίνεται, να είναι τόσοι πολλοί γύρω από την πηγή, και κανείς δεν μπαίνει μέσα;’

⁷⁵ Μτ 9:15/25:10, Θωμ 16/49.

δεν χάνεται, που αντέχει—τον τόπο που σκόρος δεν πλησιάζει να καταβροχθίσει, ούτε σκουλήκι να ρημάξει.⁷⁶

77. Ο Ιεσιούα λέει: Είμαι το Φως επάνω από όλα αυτά, Είμαι το Παν°. Όλα ήλθαν εμπρός από μένα, και όλα πραγματοποιήθηκαν σε μένα (πάλι). Σκίσε ξύλο,^a εκεί είμαι εγώ ο ίδιος· σήκωσε την πέτρα και εκεί θα με βρείς.⁷⁷

78. Ο Ιεσιούα λέει: Γιατί βγήκατε στην ερημιά—να δείτε ένα καλάμι να κλονίζεται από τον άνεμο; Και να δείτε ένα άτομο ντυμένο με πολυτελή ενδύματα; [Ιδού, οι δικοί σας] άρχοντες και οι μεγιστάνες σας είναι εκείνοι που ντύνονται με πολυτελή ενδύματα, και αυτοί δεν θα είναι ικανοί να γνωρίσουν την αλήθεια.⁷⁸

79. Μια γυναίκα από το πλήθος του λέει: Μακάρια είναι η μήτρα που σε βάσταξε, και τα στήθη που σε θήλασαν! | Αυτός λέει σε [αυτή]: Μακάριοι είναι εκείνοι που έχουν ακούσει το Λόγο° του Πατέρα και το έχουν τηρήσει αληθινά. Γιατί θα υπάρξουν μέρες που θα λέτε: Μακάρια είναι αυτή η μήτρα που δεν έχει συλλάβει, και αυτά τα στήθη που δεν έχουν θηλάσει!⁷⁹

80. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος έχει γνωρίσει τον κόσμο έχει βρεί το σώμα· όμως όποιος έχει βρεί το σώμα, για αυτόν ο κόσμος δεν αξίζει.⁸⁰

81. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος έχει πλουτίσει, αφήστε τον να κυριαρχήσει και όποιος κατέχει εξουσία, αφήστε τον να (την) απαρνηθεί.⁸¹

82. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος είναι κοντά σε μένα είναι κοντά στη φωτιά, και όποιος είναι μακριά από μένα είναι μακριά από την Κυριαρχία.⁸²

83. Ο Ιεσιούα λέει: Οι εικόνες είναι φανερές στην ανθρωπότητα, και (όμως) το φως μέσα σε αυτές κρύβεται.^a Αυτός θα αποκαλυφθεί στην απεικόνιση του φωτός του Πατέρα—(αλλά μέχρι τώρα^b) το φως του αποκρύπτει την εικόνα του.⁸³

84. Ο Ιεσιούα λέει: Όταν βλέπετε την αντανάκλασή σας, χαίρεστε. Όταν όμως αντιλαμβάνεστε τις εικόνες σας, οι οποίες έχουν έλθει στην ύπαρξη από την Προέλευσή σας—οι οποίες ούτε πεθαίνουν^a ούτε αναπαριστούν^b—σε τί έκταση θα στηρίζονται αυτές πάνω^γ σε εσάς;⁸⁴

⁷⁶ Πολλαπλά ασύνδετα Ψλμ 11:7/17:15, =Μτ 6:19-20/=13:44-46, =Λκ 12:33.

⁷⁷ ^aΑσύνδετο Ιν 8:12, Θωμ 30σημ· Lao Tzu, *Tao Teh Ching*, 16: ‘Όλα τα πράγματα ακμάζουν, αλλά καθένα επιστρέφει στη ρίζα του,... το αιώνιο Τάο.’ Victor Hugo, *Les Misérables*: ‘Όλα προέρχονται από φως, και όλα επιστρέφουν σε αυτό.’

⁷⁸ =Μτ 11:7-8.

⁷⁹ Λκ 1:42/=11:27-28/23:29.

⁸⁰ Θωμ 56.

⁸¹ Κυριαρχία χωρίς δύναμη: ένα πραγματικό Zen κοάν! Alexander Solzhenitsyn, *The Gulag Archipelago*, I.4: ‘Η δύναμη είναι ένα δηλητήριο γνωστό για χιλιάδες χρόνια.’

⁸² Αναφέρθηκε από τον Origen, *Homily on Jeremiah*, XX.3.

⁸³ ^aΘωμ 19· ^bασύνδετο Ψλμ 104:2! Victor Hugo, *Les Misérables*: ‘Ο Θεός είναι πίσω από όλα τα πράγματα, αλλά όλα τα πράγματα κρύβουν το Θεό.’

⁸⁴ ^aΟι αντιλήψεις των αισθήσεων δεν χάνονται, απλώς γίνονται παρελθόν· ^bούτε εκδηλώνουν κάτι άλλο το οποίο βρίσκεται πέρα από/κάτω/μέσα στους εαυτούς τους· ³Κοπτικά 2Δ, βλέπε P269.1: ‘χρησιμοποιείται μετά από ρήματα μεταφέρω ή φέρω, όταν ο φορέας θεωρείται ότι βρίσκεται κάτω από το βάρος’ αυτό είναι το επιστημολογικό [και έτσι οντολογικό] καθοριστικό συνδετικό σημείο ολόκληρου του κειμένου· βλέπε Εξ 14:14, Ψλμ 139:16, Παρ 20:24, Ιν 5:19, Θωμ 19, και ‘Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο’ Chuang Tzu [4^{ος} αιώνας π.Χ. Κίνα], 2: ‘Απόλαυση, θυμός, θλίψη, ανησυχία, μεταμέλεια, κυκλοθυμία, ισχυρογνωμοσύνη, μετριοφροσύνη, θέληση, ειλικρίνεια, αυθάδεια:... δίχως αυτά δεν θα υπήρχαμε, δίχως εμάς δεν έχουν κάπου να πιαστούν’ ... μοιάζει παρόλα αυτά, σαν να έχουν κάποιον Αληθινό Αφέντη, και όμως δεν βρίσκω κάποιο ίχνος του· αυτός μπορεί να ενεργεί—αυτό είναι βέβαιο· όμως δεν μπορώ να δω τη μορφή του· έχει ταυτότητα, αλλά όχι μορφή’ Alexander Pope, *An Essay on Man*, I.34: ‘Διαφυλάχθηκα από το Θεό, ή εσένα;’

85. Ο Ιεσιούα λέει: Ο Αδάμ ήλθε στην ύπαρξη από μια σπουδαία δύναμη και ένα σπουδαίο πλούτο, και (όμως) δεν έγινε άξιος σας. Γιατί εάν είχε γίνει άξιος, [αυτός] δεν [θα είχε γευτεί] θάνατο.⁸⁵

86. Ο Ιεσιούα λέει: [Οι αλεπούδες έχουν τα λημέρια τους] και τα πουλιά έχουν τις φωλιές τους, όμως ο Υιός της Ανθρωπότητας δεν έχει τόπο να ακουμπήσει το κεφάλι του για να ξεκουραστεί.⁸⁶

87. Ο Ιεσιούα λέει: Ταλαιπώρο είναι το σώμα το οποίο εξαρτάται από (ένα άλλο) σώμα, και ταλαιπώρη είναι η ψυχή η οποία εξαρτάται από το να είναι μαζί.⁸⁷

88. Ο Ιεσιούα λέει: Οι άγγελοι και οι προφήτες έρχονται σε εσάς, να απονεύμουν επάνω σας αυτό που είναι δικό σας. Και εσείς οι ίδιοι, δώστε σε αυτούς αυτό που βρίσκεται στα χέρια σας, και πείτε μεταξύ σας: Ποιά μέρα έρχονται να λάβουν αυτό που είναι δικό τους;⁸⁸

89. Ο Ιεσιούα λέει: Γιατί πλένετε το εξωτερικό του δισκοπότηρου; Δεν κατανοείτε ότι Αυτός που δημιουργεί το εσωτερικό, είναι Αυτός που δημιουργεί επίσης το εξωτερικό;⁸⁹

90. Ο Ιεσιούα λέει: Ελάτε σε μένα, γιατί ο ζυγός^ο μου είναι χρηστός^ο και η αφεντιά μου είναι ήπια—και θα βρείτε ανάπαυση εσείς οι ίδιοι.⁹⁰

91. Αυτοί του λένε: Πές μας ποιός είσαι, ίσως έτσι να σε πιστέψουμε. | Αυτός τους λέει: Εσείς εξετάζετε εξονυχιστικά το πρόσωπο του ουρανού και της γης—όμως δεν έχετε γνωρίσει Αυτόν που σας κοιτάζει, και δεν ξέρετε να ρωτήσετε για Αυτόν τη στιγμή αυτή.⁹¹

92. Ο Ιεσιούα λέει: Ψάξτε και θα βρείτε. Όμως, όσον αφορά εκείνα τα πράγματα, για τα οποία με ρωτήσατε εκείνες τις μέρες, δεν σας τα είπα τότε. Τώρα επιθυμώ να τα πω, και δεν ρωτάτε γύρω από αυτά.⁹²

93. (Ο Ιεσιούα λέει.) Μην δίνετε ό,τι είναι ιερό στους σκύλους, μήπως το πετάξουν στη σωρό με την κοπριά. Μην ρίχνετε τα μαργαριτάρια στους χοίρους, μήπως (τα) σπάσουν σε κομμάτια.⁹³

94. Ο Ιεσιούα [λέει:] Όποιος ψάχνει να βρίσκει. [Και όποιος χτυπά,] να ανοίγεται σε αυτόν.⁹⁴

95. [Ο Ιεσιούα λέει:] Εάν έχετε χάλκινα νομίσματα,^α μην δανείτε με τόκο—αλλά μάλλον δώστε [αυτά] σε αυτόν που δεν θα σας ξεπληρώσει.⁹⁵

96. Ο Ιεσιούα [λέει:] Η Κυριαρχία του Πατέρα είναι σαν [μια] γυναίκα,^α έχει πάρει λίγο προζύμι,^α το [έχει κρύψει] σε ζυμάρια,^α έφτιαξε μεγάλα καρβέλια από αυτό. Όποιος έχει αυτιά, ας ακούσει!⁹⁶

⁸⁵ Γεν 3:19, Θωμ 1.

⁸⁶ Δαν 7:13-14, =Μτ 8:20· Thomas Wolfe, *You Can't Go Home Again*, I.6: 'Αστεγος, ξεριζωμένος, και μόνος, δίχως πόρτα ανοιχτή, ούτε τόπο να καλέσει δικό του, στην απέραντη ερημιά του πλανήτη.'

⁸⁷ Π-Σαμ 13:1-22, Θωμ 112.

⁸⁸ Αποκ 22:8-9!

⁸⁹ Λκ 11:39-41.

⁹⁰ Μτ 11:28-30, Θωμ 60.

⁹¹ Θωμ 5/52/76/84, =Λκ 12:56· John Steinbeck, *The Grapes of Wrath*, 13: 'Δεν ξέρω για τί να προσευχηθώ ή σε ποιόν να προσευχηθώ.'

⁹² =Μτ 7:7-8· Mencius, 4^{ος} αιώνας π.Χ. Κίνα: 'Λέγεται, Αναζήτησε και θα το βρείς, παραμέλησε και θα το χάσεις.'

⁹³ Παρ 23:9, =Μτ 7:6.

⁹⁴ =Μτ 7:8.

⁹⁵ Λκ 6:30-36^α «εδώ, στο δεμένο από πάπυρο βιβλίο, υπάρχει ένα μονό φύλλο αινιγματικά λευκό και στις δύο πλευρές.

⁹⁶ ^αΑσύνδετα· =Μτ 13:33.

97. Ο Ιησούα λέει: Η Κυριαρχία του [Πατέρα] είναι σαν μια γυναίκα που μεταφέρει ένα βάζο γεμάτο δημητριακά. (Ενώ) περπατούσε [σε ένα] μακρινό δρόμο, έσπασε το χερούλι από το βάζο, οι κόκκοι κύλησαν πίσω της πάνω στο δρόμο. Αυτή δεν (το) παρατήρησε, δεν είχε προσέξει τη ζημιά. (Όταν) έφτασε στο σπίτι της, έβαλε το κιούπι κάτω—το βρήκε άδειο.⁹⁷

98. Ο Ιησούα λέει: Η Κυριαρχία του Πατέρα είναι όπως κάποιος που εύχεται να σκοτώσει ένα διακεκριμένο άτομο. Μέσα στο σπίτι του τράβηξε το σπαθί εμπρός,^a το έμπηξε στον τοίχο για να εξακριβώσει κατά πόσο θα υπερίσχυε το χέρι του. Μετά σκότωσε το διακεκριμένο άτομο.⁹⁸

99. Οι Μαθητές λένε σε αυτόν: Τα αδέρφια σου και η μητέρα σου στέκονται έξω. | Αυτός τους λέει: Αυτοί εδώ που κάνουν το θέλημα του Πατέρα μου—αυτοί είναι τα Αδέρφια μου και η Μητέρα μου. Αυτοί να μπουνε στην Κυριαρχία του Πατέρα μου.⁹⁹

100. Αυτοί έδειξαν [δηνάριο] στο Ιησούα, και του λένε: Οι πράκτορες του Καίσαρα απαιτούν φόρους από εμάς. | Αυτός τους λέει: Δώστε στον Καίσαρα τα πράγματα του Καίσαρα, δώστε στο Θεό τα πράγματα του Θεού, και δώστε σε μένα ό,τι είναι δικό μου.¹⁰⁰

101. (Ο Ιησούα λέει:) Όποιος δεν μισεί τον πατέρα του και τη μητέρα του με τον τρόπο μου, δεν θα είναι ικανός να γίνει Μαθητής μου. Και όποιος [δεν] αγαπά τον [Πατέρα] του και τη Μητέρα του με τον τρόπο μου, δεν θα είναι ικανός να γίνει [Μαθητής σε] μένα. Γιατί η μητέρα μου [γέννησε^o το σώμα μου],^a όμως η Αληθινή [μου] [Μητέρα] μου έδωσε τη ζωή.¹⁰¹

102. Ο Ιησούα λέει: Αλίμονο σε αυτούς, τους δογματιστές—γιατί αυτοί είναι όπως ένα σκυλί που κοιμάται στο παχνί των βοδιών. Γιατί ούτε αυτό τρώει, ούτε επιτρέπει στα βόδια να φάνε.¹⁰²

103. Ο Ιησούα λέει: Μακάριο είναι το άτομο που ξέρει σε [ποιό] μέρος μπαίνουν οι ληστές, ώστε να σηκωθεί και να μαζέψει τα [υπάρχοντά] του, και να ζώσει την οσφύν του πριν αυτοί έλθουν μέσα.¹⁰³

104. Λένε [σε αυτόν:] Έλα, άφησέ μας σήμερα να προσευχηθούμε και άφησέ μας να νηστεύουμε! | Ο Ιησούα λέει: Ποιά είναι λοιπόν η αμαρτία που έχω διαπράξει, ή σε τί έχω ηττηθεί; Αλλά όταν ο Νυμφίος έρχεται εμπρός από το Νυμφώνα, τότε ας νηστεύουν και ας προσευχηθούν.¹⁰⁴

105. Ο Ιησούα λέει: Όποιος παραδέχεται πατέρα και μητέρα, θα ονομάζεται γιός (μιας) πόρνης.¹⁰⁵

106. Ο Ιησούα λέει: Όταν κάνετε τα δύο ένα,^a να γίνετε Υιοί της Ανθρωπότητας^b—και όταν λέτε στο βουνό: ‘Μετακινήσου!’, να μετακινείται.¹⁰⁶

⁹⁷ Πολλαπλά ασύνδετα.

⁹⁸ ^a Ασύνδετο σημείωσε ιδιαίτερα η γλώσσα σαν ‘σπαθί στο στόμα του’: Ησα 49:2, Αποκ 1:16.

⁹⁹ Θωμ 15, =Μκ 3:31-35.

¹⁰⁰ I-Βασ 10:14→Αποκ 13:18!: μια έκτακτη μαθηματική προσέγγιση της Βίβλου (gematria), υποδεικνύοντας το περιβόητο 666 ως νομισματικό σύμβολο: =Μτ 22:16-21.

¹⁰¹ ^a ‘Αντι-Γνωστικό’ Ιωβ 33:4!, Ιν 2:4, Θωμ 15!/79/99, =Λκ 14:26 βλέπε ‘Η Μητρική Πνεύμη’ και ‘Θεογένεσις’ *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 35:6, ‘Κρατιόμουν όπως ένα παιδί από τη μητέρα του’ Bhagwan Shree Rajneesh (Osho), *The Mustard Seed*: ‘Η μητέρα σου έδωσε γέννηση στο σώμα σου, όχι σε σένα.’

¹⁰² Θωμ 39’ =Οι Παροιμίες του Αισώπου^o.

¹⁰³ =Λκ 12:35+39.

¹⁰⁴ Μκ 2:19-20, Θωμ 14.

¹⁰⁵ Μτ 23:8-9, Λκ 14:26, Ιν 8:41, Θωμ 101, ‘Θεογένεσις’.

¹⁰⁶ ^aΘωμ 22, Tao Te Ching, 1, του Lao Tse: ‘Αυτά τα δύο είναι το ίδιο’^b Δαν 7:13-14, Θωμ 86.

107. Ο Ιεσιούα λέει: Η Κυριαρχία είναι όπως ένας βοσκός που έχει 100 πρόβατα. Ένα από αυτά χάθηκε, το οποίο ήταν το μεγαλύτερο. Αυτός άφησε τα 99, έψαξε για εκείνο μέχρι που το βρήκε. Έχοντας εξαντληθεί ο ίδιος, λέει σε εκείνο το πρόβατο: ‘Επιθυμώ εσένα περισσότερο από 99.’¹⁰⁷

108. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος πίνει από το στόμα μου θα γίνει σαν εμένα. Εγώ ο ίδιος θα γίνω σαν αυτόν, και τα μυστικά θα αποκαλυφθούν σε αυτόν.¹⁰⁸

109. Ο Ιεσιούα λέει: Η Κυριαρχία είναι όπως ένα άτομο που είχε ένα θησαυρό [κρυμμένο] στο χωράφι του, χωρίς να είναι ενήμερος για αυτό. Και [μετά] το θάνατό του, το κληροδότησε στο δικό του [γιο. Ο] γιος δεν ήταν ενήμερος (για αυτό), αποδέχτηκε εκείνο το χωράφι, [το] πούλησε. Και ήλθε αυτός που το αγόρασε—αυτός οργώνει, [ανακάλυψε] το θησαυρό. Αυτός άρχισε να δανείζει χρήματα με τόκο σε όποιον επιθυμεί.¹⁰⁹

110. Ο Ιεσιούα λέει: Όποιος έχει βρει τον κόσμο και πλούτισε, ας απαρνηθεί τον κόσμο.¹¹⁰

111. Ο Ιεσιούα λέει: Ο ουρανός και η γη θα στριφογυριστούν μπροστά σας και αυτός που ζει από μέσα από τον Ζωντανό δεν θα δει ούτε θάνατο [ούτε φόβο]. Ο Ιεσιούα επομένως λέει:^a Όποιος βρίσκει τον εαυτό του, για αυτόν ο κόσμος δεν αξίζει.¹¹¹

112. Ο Ιεσιούα λέει: Αλίμονο στη σάρκα που εξαρτάται από την ψυχή, (και^o) αλίμονο στην ψυχή που εξαρτάται από τη σάρκα!¹¹²

113. Λένε οι Μαθητές του σε αυτόν: Πότε θα έλθει η Κυριαρχία; | (Ο Ιεσιούα λέει:) Δεν θα έλθει από αναμονή (για αυτή). Δεν θα πούνε: Ιδού εδώ! ή: Ιδού εκεί! Αλλά μάλλον η Κυριαρχία του Πατέρα εξαπλώνεται επάνω στη γη, και οι άνθρωποι δεν τη βλέπουν.¹¹³

114. Ο Συμεών Κηφά λέει σε αυτούς: Ας φύγει η Μαριάμ από ανάμεσά μας, γιατί οι γυναίκες δεν είναι άξιες για τη ζωή.^a | Ο Ιεσιούα λέει: Δείτε, εγώ ο ίδιος να την ελκύω^o ώστε να την κάνω αρρενωπή, για να γίνει επίσης πνεύμα ζωντανό όπως εσείς άνδρες.^b Γιατί κάθε θηλυκό που γίνεται αρρενωπό, θα μπαίνει στην Κυριαρχία των Ουρανών.¹¹⁴

Το Ευαγγέλιο κατά το Θωμά

¹⁰⁷ Ιεζ 34:15-16, =Λκ 15:3-6, Φιλ 59.

¹⁰⁸ Λκ 6:40, Ιν 4:7-15/7:37.

¹⁰⁹ Πολλαπλά ασύνδετα: Οι Μύθοι του Αισώπου Μτ 13:44.

¹¹⁰ Θωμ 81 Anton Chekhov, *The Cherry Orchard*: ‘Αν σου δώθηκαν τα κλειδιά του νοικοκυριού, πέταξέ τα μέσα στο πηγάδι και φύγε μακριά, πήγαινε. Γίνε ελεύθερος σαν τον άνεμο.’

¹¹¹ ^a Προφανώς παρεμβάλλεται από τον ίδιο το Θωμά Ησα 34:4, Λκ 21:33, Θωμ 11!, Αποκ 6:14.

¹¹² ^a Ασύνδετο: Θωμ 87.

¹¹³ Αντι-Γνωστικό! Ψαλ 47:7, Λκ 17:20-21, Θωμ 51 Henry David Thoreau, *Walden*: ‘Ο παράδεισος βρίσκεται κάτω από τα πόδια μας, όπως και πάνω από τα κεφάλια μας.’

¹¹⁴ ^a Παρ 31:3, Εκκ 7:28! ^bεξαίρετικά ειρωνικό, αφού ‘πνεύμα’ στα Αραμαϊκά—την αρχική γλώσσα του λόγου—είναι θηλυκό! Γεν 3:16, Εξ 18:2, Θωμ 22! συγκρ. [αξιοσημείωτα] την Αγγλική λέξη ‘tom-boy’ (=αγοροκόριτσο) The 1001 Nights, I: ‘Σε γυναίκες μη βασίζεσαι, μην εμπιστεύεσαι τις καρδιές τους!’ Κλήμης Αλεξανδρείας, Στρωματείς, VI.12: ‘Οι ψυχές δεν είναι ούτε αρσενικές, ούτε θηλυκές όταν δεν παντρεύουν πλέον, ούτε ενδίδουν στο γάμο [Λκ 20:34-36] και δεν μεταμορφώνεται η γυναίκα σε άνδρα, όταν γίνεται εξίσου μη θηλυκή, και αντρικία, και τέλεια;’ Saul Bellow, ‘The Old System’, *Mosby’s Memoirs and Other Stories*: ‘Αυτή μπορεί να μύριζε σαν γυναίκα, όμως έδρασε σαν άνδρας.’

Σημειώσεις στο Θωμά

Υπεργραμμικά από όλα τα λόγια: www.metalog.org/files/th_interlin.html

Τα Κοπτικά ήταν το τελικό, χιλιετές στάδιο της κλασσικής Αιγυπτιακής γλώσσας, που εξελίχθηκε μετά την εισβολή του Μεγάλου Αλεξάνδρου (332 π.Χ.) και αντικαταστάθηκε στη συνέχεια από τα Αραβικά, μετά τη Μουσουλμανική κατάκτηση (640 μ.Χ.) βλέπε Βιβλιογ. 18. Υπήρξε πάντα η λειτουργική γλώσσα της Αιγυπτιακής Εκκλησίας· επιπλέον, οι αρχαίες Κοπτικές εκδοχές της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης είναι εξαιρετικής σημασίας σε Βιβλικές μελέτες βασισμένες στα κείμενα. Χρησιμοποιώντας πολλές Ελληνικές δανεικές λέξεις, τα Κοπτικά υιοθέτησαν επίσης το Ελληνικό αλφάβητο, προσθέτοντας αυτά τα γράμματα: **Ϡ** (shai), **ϣ** (fai), **ϡ** (hori), **ϫ** (janja), **Ϟ** (gima), και **Ϡ** (ti), επίσης και **̄** (συλλαβή ή συντομευτικός δείκτης) βλέπε P001 και www.proel.org/alfabetos/copto.html. Αγγλικοί όροι οι οποίοι προέρχονται από αρχαία Αιγυπτιακά μέσω Κοπτικών περιλαμβάνουν 'pharaoh' (Κοπτικά π.ϣϣϣ: ο-βασιλιάς, P080/C299a—συχνά ερμηνεύεται διαφορετικά) 'adobe' (Κοπτικά τωϣϣ: πλίνθος, C398a μέσω Αραβικών και Ισπανικών) 'oasis' (από Αιγυπτιακά μέσω Ελληνικών Κοπτικό αντίστοιχο οϣλϣ, C508b) 'barge' (Κοπτικά βλϣϣ, μέσω Ελ βαρις [Liddell & Scott, Βιβλιογρ. 19+23: 'βάρκα επίπεδη στο κάτω μέρος, που χρησιμοποιούνταν στην Αίγυπτο'], C042a) και 'manna' (Κοπτικό μϣϣϣ: να τρέφω, C173a), 'C...' και 'P...' είναι αναφορές σε σελίδες/τμήματα στο *Λεξικό* του Crum και τη *Γραμματική* του Plumley (Βιβλιογ. 5+6).

Αδάμ (46/85): Εβρ **אָדָם** (ερυθρόαιμος, πηλός)—ο αρχικός άνθρωπος και/ή γενικότερα η ανθρωπότητα.

Αίσωπος (102/109): ανάπηρος Ελ δούλος που αναδείχθηκε τον 6ο αιώνα π.Χ. και εκτελέστηκε στους Δελφούς για 'ασέβεια', οι *Μύθοι* του οποίου ήταν γνωστοί παντού στον αρχαίο κόσμο· ο μόνος μη-Ισραηλίτης, εκτός από το Δελφικό Χρησμό ('Γνώρισε τον εαυτό σου': Θωμ 3), από τον οποίο είναι γνωστό ότι έχει αναφέρει ο Χριστός, όπως επίσης στο Λκ 4:23 (ηθικό δίδαγμα από το 'Βάτραχος Κομπογιαννίτης Γιατρός'), Μτ 7:15 ('Λύκος σε Ενδυμασία Προβάτου') και ποικίλους άλλους υπαινιγμούς.

Αμαρτία (14/104): Κοπτ **ⲛⲟⲩⲉ** (C222a) = Ελ αμαρτία = Εβρ **חַטָּאת** (*κχατατ*) ηθικό λάθος, αμαρτία = παραβίαση του Torah (ο όρος 'αμαρτία' δεν έχει άλλη σημασία, είτε στις Βιβλικές εποχές ή κατόπιν) βλέπε **Τέλειος**, **Torah** και **Μίασμα** στο Φιλ Σημειώσεις.

Ανάπαυση (2/50/51/60/90): άνω παύση Εξ 23:12, Ησα 28:12, Μτ 11:28 βλέπε επίσης Θωμ 27.

Αρχή (18): όρος των προ-Σωκρατικών Ελ φιλοσόφων, που σημαίνει όχι ένα προσωρινό ξεκίνημα, αλλά μάλλον το πρωταρχικό θεμέλιο της πραγματικότητας (έτσι στη Γεν 1:1 LXX, Μκ 1:1, Ιν 1:1).

Γεννώ (101): παρουσιάζεται το Κοπτικό κείμενο (παπύρου: www.metalog.org/files/pap.gif):

ΤΔ.ΜΔΔΥ ΓΔΡ ΝΤΔ.[C.ΜΙCΕ ΠΔ.CΩΜΔ ΕΒ]ΟΛ P050-C197a Ελ P202+P186b-P035-C185a P050-Ελ C034a Μου.μητέρα διότι (αόριστος).[αυτή.γέννησε μου.σώμα εμπρ]ός.

Γνώση (3/5/39/43/51/56/67/69a/78/80/91/105): Κοπτ **ϣⲟⲟϣⲎ** (C369b) = Ελ γνώση· αυτός ο σημαντικός όρος σημαίνει μάλλον άμεση προσωπική γνωριμία, παρά απλή διανοητική γνώση, όπως στο Ιν 17:25 και Ι-Ιν 4:7 βλέπε Θωμ 5, Φιλ 116/122/134, Αλθ 1/4/6 κλπ., **Ενσαρκωμένος** και **Γνωστικό** σημείωσε ιδιαίτερα το πρ-γματι φημισμένο Theory of Descriptions του Bertrand Russell, όπου διακρίνεται η βασική διαφορά μεταξύ της Γνώσης από Γνωριμία και της Γνώσης από Περιγραφή—στα Αγγλικά γίνεται απαραίτητα με τη χρήση του 'know' και για τις δύο έννοιες άλλες γλώσσες κάνουν χρήση δύο διαφορετικών όρων, π.χ. στα Ισπανικά 'conocer' (από Γνώση), 'γνωρίζω', κατά το 'saber' (από το Λατινικό *SAPERE*, είμαι σοφός), 'ξέρω περίπου'.

Γνωστικό (5): αναφορικά με τον οφθαλμοφανή *αντι-Γνωστικισμό* αυτών των κειμένων, βλέπε **Ενσαρκωμένος**, **Γνώση** και 'Είναι τα Κοπτικά Ευαγγέλια Γνωστικά;', πιο κάτω· ο 'Γνωστικισμός' είναι εξ' ορισμού μεταφυσικά Πλατωνικός, υποστηρίζοντας ότι το αντιληπτό σύμπαν και έτσι κάθε ενσάρκωση είναι *απατηλά*· τα κείμενά μας, αντίθετα, μοιράζονται την άποψη της Βίβλου κατά την οποία, και το αντιληπτό σύμπαν και οι ενσαρκώσεις μας είναι *θεϊκά δημιουργημένα*.

Γραμματέας (39): αντιγραφέας· Μτ 23:1-39 κλπ.

Δέντρα (19): τα 'πέντε δέντρα' μπορεί λοιπόν να αναφέρονται στις πέντε αισθήσεις (σημείωσε ιδιαίτερα, ότι όλες οι συγκινήσεις είναι ενδεχομένως *συμβολικά αισθήματα*, επομένως 'συναισθήματα') βλέπε Αλθ 28 και 'Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο' είναι αξιοσημείωτο ότι ειδικά το ελαιόδεντρο, δεν ρίχνει τα φύλλα του ετήσια.

¹ "Αιγυπτιακά *pr-'o* [C267a/253a], 'σπουδαίο σπίτι'." (F. Brown, S.R. Driver, και C. Briggs, βασισμένο στον Wilhelm Gesenius, *Εβραίο-Αραμαϊκό και Αγγλικό Λεξικό της Παλαιάς Διαθήκης* διαθέσιμο στη Βιβλιογρ. 23.)

Δογματιστές (39/102): Αραμ $\square\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma\text{׳}\Phi$ (περουσίμ, ‘Φαρισαίοι’: ξεχωριστοί) πανταχού παρόντες δογματικοί Ιουδαίοι κληρικοί της εποχής εκείνης, η θρησκευτική ομάδα του Παύλου της Ταρσού Μτ 5:20/23:1-39, Πραξ 26:5.

Εικόνα/Απεικόνιση (22/50/83/84): Ελ εικόν (ομοιότητα) = Εβρ $\square\text{׳}\Psi$ (τσελεμ, από $\text{׳}\Psi$ [τσελ, σκιά] Γεν 1:26) αισθητήριες αντιλήψεις και/ή νοητικές εικόνες, οι πέντε αισθήσεις (Θωμ 19!) μαζί με τη μνήμη και τη φαντασία βλέπε ‘Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο’.

Έλκω (114): Κοπτ COK (τραβώ, έλκω το ενδιαφέρον, συλλέγω ή ωθώ [όχι απλώς ηγούμαι, αλλά μάλλον γοητεύω]: C325b) όπως στη Σαχιδική εκδοχή του Iv 6:44!! στο Θωμ 8, αυτό το ίδιο ρήμα χρησιμοποιείται με την έννοια ‘τραβάω ένα δίχτυ έξω από τη θάλασσα.’

Ενσαρκωμένος (28): Κοπτ ז׳׳ ך׳רז (‘με σάρκα’—κάνοντας χρήση του ίδιου Ελ όρου όπως στο Iv 1:14, σάρξ) έτσι ολοφάνερα αντι-Γνωστικό βλέπε Γνωστικό.

Ευγενικός/Χρηστός/Ωριμος/Φυσικός (47β/65/90): (χρήσιμος, ώριμος, καλοκάγαθος, ήπιος, βολικός), Φιλ 126 οι αρχαίοι μπέρδευαν συχνά τον κοινό όρο χρηστός, με το σπάνιο Χριστός (χρισμένος, όπως ήταν οι Ελ αθλητές), με αναφορά στον Εβραίο Μεσσία.

Ζυγός (90): Κοπτ נאזב (yoke, C726) εδώ, όπως στα κανονικά Ευαγγέλια, με τη σημασία της πνευματικής πειθαρχίας κάποιου (ο συγγενής Σανσκριτικός όρος ‘γίγγκα’ αποδίδει αυτή την έννοια αρκετά καλά) βλέπε Φιλ 79.

Θωμάς (Πρόλογος/13/τίτλος στο τέλος του βιβλίου): Αραμ $\square\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ (ταομ) = Ελ δίδυμος (διπλότυπος, δίδυμος) ο Απόστολος Θωμάς, συγγραφέας αυτού του κειμένου (Iv 11:16/20:24-29/21:2) σημείωσε ακόμη ότι Εβρ ‘Judas’ = ‘δοξασμένος’ = Αραβικά ‘hammad’ όπως το ‘Nag Hammadi’ (δοξασμένο χωριό) και ‘Mohammad’ (σπουδαία δόξα), ο Ισμαηλίτης προφήτης: Γεν 16-17/21:1-21/25:12-18, Ζαχ 9:6-7!, καθώς επίσης όχι μόνο το Αραβικό *Qur’ an*, αλλά και το απολύτως ουσιαστικό *Hadith* (www.metalog.org/files/hadith.html).

Ιάκωβος ο Δίκαιος (12): Εβρ י׳אק׳וֹב (γιακοβ: αυτός που ξεγελά με εξυπνάδα, αυτός που υποσκελίζει) Γεν 25:26 = Ελ Ιάκωβος = Αγγλικά ‘James’ ο φυσικός αδελφός του Ιησού (Μκ 6:3, Iv 7:5, Πρ 1:14/12:17, Ιακ 1:1), στη συνέχεια Πρεσβύτερος της Συγκλήτου στην Ιερουσαλήμ.

Ιερή Πνεύμη (44): Εβρ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma\text{׳}\Phi$ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ (ρουαχ χακοντεσχ, Πνεύμη η-Ιερή θηλυκό γένος) ≠ Ελ Πνεύμα το Άγιον (ουδέτερο γένος) ≠ Κοπτ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma\text{׳}\Phi$ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ (P080, αρσενικό γένος όπως επίσης το Λατινικό *SPIRITUS SANCTUS*) βλέπε Πνεύμα και ‘Η Μητρική Πνεύμη’.

Ιησούα (Πρόλογος *et passim*): Αραμ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ (Ιησούα) = Εβρ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma\text{׳}\Phi$ (Ιεχόσιουα) από $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma\text{׳}\Phi$ (YHWH γισια: Αυτός-Είναι Σωτήρας) Ισν 1:1, Έσδρα 5:2 (Αραμ τύπος), Μτ 1:21, Φιλ 20α το όνομα αυτό δεν ήταν δυνατόν να μεταγραφεί με ακρίβεια στα Ελ, όπου λείπει ο ήχος SH στα Ελ και τα Κοπτ σε χειρόγραφα με κεφαλαία γράμματα ήταν γενικά συντμημένο TC ή THC βλέπε επίσης τη δεύτερη εντολή, όπως γράφεται αποκλειστικά σε πινακίδες συναγωγής του Δεκαλόγου: $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$, ‘Αυτός Είναι’ (στα Εβραϊκά ο χρόνος qal imperfect τρίτο πρόσωπο αρσενικό ενικού του $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$, ‘να είμαι’): www.metalog.org/files/decalogue.jpg, www.metalog.org/files/synagogue.jpg.

Ιωάννης ο Βαπτιστής (46/78): Ιωάννης = Εβρ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ (γιοκχαναν: ο Γιαχ είναι καταδεκτικός) ο τελευταίος Εβρ προφήτης και ο Μεσσιανικός πρόδρομος (Λκ 1/3/7) διακήρυξε το ανώτατο καινοτόμο δόγμα της συγχώρεσης κατόπιν μετάνοιας (Μκ 1:4)—έτσι η συγχώρεση ακυρώνει το κακό κάρμα! βλέπε Προφήτης, Φιλ 73/81/133, Βάπτισμα στο Φιλ Σημειώσεις, Λόγοι στην Αλθ Σημειώσεις.

Κόσμος-Σύστημα (10/16/21/24/27/28/51/56/80/110/111): διευθέτηση, τάξη αρχικά ο προ-Σωκρατικός φιλόσοφος Πυθαγόρας είχε χρησιμοποιήσει αυτό τον όρο για να ορίσει ολόκληρο το φυσικό σύμπαν, όπως ‘cosmos’ αλλά στο Ευαγγέλιο *koinē* (αργότερα τα κοινά Ελ) αυτό είχε βρεθεί να δηλώνει επίσης τη συμβατικότητα ή τεχνητότητα του ανθρώπινου κοινωνικού συστήματος, όπως το ‘διακοσμητικό’ βλέπε Λκ 2:1/4:5-6/12:30-31.

Κρεβάτι (61β, παρατήρησε ιδιαίτερα καθώς επίσης στο 61α): το Κοπτικό κείμενο εδώ είναι:

Δ.Κ.ΤΕΛΟ ΕΧΜ ΠΔ.ΓΛΟΓ
P199a-P035-C408b C757a P050-C815a
(Αόριστος).εσύ[αρσεν].ξάπλωσες πάνω στο μου.κρεβάτι.

Αυτός ο τελευταίος όρος είναι η μία και μόνη Σαχιδική Κοπτική λέξη για το ‘κρεβάτι’. *Pace Guillamont et alia* (Βιβλίο. 7), δεν σημαίνει ‘παγκάκι’, το οποίο θα ήταν ροί (C260b) ούτε σημαίνει ‘καναπές’, για το οποίο υπάρχουν κάποιοι όροι καταχωρημένοι στο Αγγλικό ευρετήριο του Crum κατά το ‘ντιβάνι’, π.χ. $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ (μέρος που ξαπλώνουν, C225a)—έτσι στη Σαχιδική εκδοχή των Πραξ 5:15, ΓΛΟΓ χρησιμοποιείται για το κλινάριον και $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ $\text{׳}\Psi\text{׳}\Gamma$ για το κρεβάτι (τις ευχαριστίες μου στον Hany Takla για αυτή την αναφορά).

Κύριος/Αφέντης (47α/64/65/73/74): Εβρ **יְהוָה** (*αδόν*) = Ελ Κύριος = Κοπτ **ⲫⲟⲩⲥ** (C787b) ιδιοκτίτης δούλου Φιλ 2.

Λόγος/Σημασία/Ρητό (Πρόλογος/1/19/38/79): Ελ Λόγος ('έννοια + έκφραση') = Κοπτ **ⲱⲗⲭⲉ** (C612b) = Εβρ **דָבָר** (*αμρ*) = Αραμ **דְבַר** (*μεμρα*) σύγκρ. Ηράκλειτο, Στωικούς, και Φίλωνα Αλεξανδρείας' Λκ 8:11, Ιν 1:14, Αποκ 19:13' το Αγγλικό 'meaning' (σημασία, νόημα) προέρχεται από το Αγγλο-Σαξονικό *maenan* = 'έχω κατά νου, αναφέρω, αντιλαμβάνομαι + εκφράζω'—η ακριβής σημασία αμφοτέρων *logos* και *memra* Ιν 1:1 έτσι δείχνει 'Στην Αρχή ήταν ο Λόγος'.

Μακάριος (7/18/19/49/54/58/68/69α/69β/79/103): (βλέπε Σημείωση 2 στο υπεργραμμικό του λόγου 7) Μτ 5:3 *et passim*.

Μαριάμ (21/114): Εβρ **מָרְיָם** (από το **מִרְיָם**, *μρομ*: εξυψωμένη [Strong's 04791] Εξ 2:4/15:20) πέντε γυναίκες με το όνομα Μαριάμ παρουσιάζονται στα Ευαγγέλια: η Παρθένος, η Μαριάμ από τα Μάγδαλα, η Μαριάμ από τη Βηθανία, η Μαριάμ του Κλωπά, και η Μαριάμ η φυσική αδελφή του Κυρίου (Μκ 6:3, Φιλ 36) οι LXX όπως και τα παλαιότατα και κάλλιστα χειρόγραφα π.χ. του Ιν 20 (κατά 1 [S A], κατά 11 [p66c S], κατά 16 [S B], κατά 18 [p66 S B]) παρέχουν τη σωστή ορθογραφία αυτού του (Σημιτικού) ονόματος σε Ελ γράμματα: Μαριάμ.

Ματθαίος (13): Εβρ **מַתְתָי** (*ματαν-γιαχ*: δώρο του Θεού) ο Απόστολος/Ευαγγελιστής, αποκαλούμενος επίσης 'Λευί του Αλφαίου' (βλέπε Λευί στο Φιλ Σημειώσεις, Μκ 2:14), αδελφός του Αποστόλου Ιακώβου του Αλφαίου Μτ 10:3 κλπ.

Μετανοώ (28): (μετά νου, με προσήλωση, κατόπιν-προσοχής, αναθεωρώ) = Εβρ **נָשַׁח** (*σιουμπ*: γυρνά πίσω, επιστρέφω) Ψλμ 7:12/22:27, Μτ 3:1-2/4:17, Λκ 3:2-14' το αρχικό μήνυμα και του Ιωάννη του Βαπτιστή και του Χριστού αυτός ο σημαντικός όρος 'μετάνοια' (περίσκεψη) αντιπαραβάλλει με την 'παράνοια' (δίχως νου, απερισκεψία)—αυτό δεν εκφράζει ένα απλό αίσθημα τύφης, όπως είναι η μεταμέλεια (με/μετά-συναίσθημα), αλλά μάλλον *μια νέα νοοτροπία*.

Μιαίνω (7): Κοπτ **ⲃⲏⲧ** (από **ⲃⲟⲩⲧⲉ**, μολύνω, γίνομαι απεχθής C045b) βλέπε **Μίασμα** στο Φιλ Σημειώσεις.

Νυμφώνας (75/104): Κοπτ **ⲙⲁ ⲛⲏⲱⲉⲗⲉⲉⲧ** (τόπος της νύφης C153a/C560b) = Ελ νυμφώνας = Εβρ **קַדִּישׁ** (*κχεδερ*) το υνποδωμάτιο όπου ολοκληρώνεται ο γάμος (Ιουδ 15:1, Ψλμ 19:5/45:13-15!, ΑσμΑ 1:4, Ιν 3:29!, Μτ 9:15 [Οι Υιοί του Νυμφώνος], 25:1-13)—βλέπε **Μυστήριο** στο Φιλ Σημειώσεις και Φιλ 65/71/72/73/82/94/101/108/131/143.

Όλα/Τα Πάντα (2/6/67/77): Κοπτ **ⲧⲏⲣⲏⲩ** (όλα από-αυτόν/αυτό, C424a).

Ουρανός/Παράδεισος (3/6/9/11/12/20/44/54/91/111/114): Κοπτ **ⲡⲉ** (C259a) = Ελ ουρανός = Εβρ **שָׁמַיִם** (*σιεμαγμί* πληθυντικός) παρατήρησε ότι 'ουρανός' = 'παράδεισος' σε οποιαδήποτε από τις τρεις γλώσσες.

Το Παν/Τα Πάντα (6/67/77): βλέπε **Όλα**.

Παράδεισος (20/44/114): βλέπε **Ουρανός**.

Περαστικός/Εφήμερος (42): Ελ παράγειν 'κάποιοι που πέρασε μπροστά από, διαβάτης, πλανόδιος—βλέπε **Εβραίος** στο Φιλ Σημειώσεις.

Πνεύμη (14/29/44/53/114): Εβρ **רוּחַ** (*ρούαχ*: θηλυκό γένος!) = Αραμ **רוּחָא** (*ρούχα*) ≠ Ελ πνεύμα (ουδέτερο γένος!) ≠ Λατινικά *SPIRITUS* (αρσενικό γένος!) σε οποιαδήποτε από αυτές τις γλώσσες η λέξη για το 'πνεύμα' προέρχεται από 'ανάσα' ή 'άνεμος' (Γεν 2:7, Ησα 57:16, Ιν 3:5-8) βλέπε **Ιερή Πνεύμη** και Σχόλιο. 2.

Πόλεμος (16): στην εποχή μας, μπορεί να ερμηνεύσει κανείς 'τα άστρα που πέφτουν από τον ουρανό' (Ησα 34:4, Μκ 13:25, Αποκ 6:13/8:6-12 κ.ο.κ.)σαν πυρηνικό πόλεμο, εφόσον οι βόμβες υδρογόνου είναι κυριολεκτικά μικρά αστέρια φτιαγμένα από ανθρώπους 'μέσα σε αυτή τη γενιά' στο Λκ 21:24-32 υπολογίζεται σαφώς από την επανακατάκτηση της Ιερουσαλήμ (Ιούνιος 1967) και όχι επομένως από την ίδρυση του σύγχρονου Κράτους του Ισραήλ (Μάιο 1948) στην ΠΔ μια Ισραηλίτικη γενιά μπορεί να κυμαίνεται από σαράντα χρόνια (Αρ 14:33, Δτ 2:14) έως εκατό χρόνια (Γεν 15:13-16). Η επικείμενη στρατιωτική/οικολογική αποκάλυψη προφανώς δεν είναι παραβολή!

Πονηρία (45): αυτός ο όρος έχει μια ετυμολογική ρίζα με την έννοια της σκληρής δουλειάς ή της επίπονης αγγαρείας, και έτσι καταπιεστικής ή εκμεταλλευτικής ο συγκεκριμένος κατάλογος των 12 κακών σύμφωνα με τον Ιησού, στο Μκ 7:22-23: (1) Πορνεία: (βλέπε Φιλ Σημειώσεις), κάθε σεξουαλική συμπεριφορά, η οποία είναι *ρητά* απαγορευμένη από το Torah (2) Κλοπή (3) Φόνος: η ανθρωποκτονία (4) Μοιχεία (5) Πλεονεξία: η φιλαυτία (6) Πονηρία: η μοχθηρία (7) Δόλος: η εξαπάτηση (8) Ασέλγεια: η λαγνεία [στην κυριολεξία: εξαναγκασμός ανήλικου κοριτσιού σε συνουσία (un-moon-leading!)] (9) Οφθαλμός Πονηρός: το

φθονερό/ζηλότυπο/εγωϊστικό μάτι [Δτ 15:9, Μκ 20:15] (10) Βλασφημία: ειρωνία/κοροϊδία (11) Υπερηφάνια: η έπαρση (12) Αφροσύνη: η μωρία [στην κυριολεξία: ο διχασμένος νους, ο διφορούμενος Αποκ 3:15-16!].

Προφήτης/Μάντης (31/52/88): Ελ προφήτης = Εβρ נָבִי (νάμπι) ένας θεϊκός εκπρόσωπος, όχι απλά διορατικός παρατήρησε ότι υπάρχουν 24 βιβλία στον Εβρ κανόνα της ΠΔ, και επίσης 24 Προφίτες συμπεριλαμβανομένου του Ιωάννη του Βαπτιστή (βλέπε IV-Εσδρα 14:45, Αποκ 4:4).

Ραββί (12): Εβρ רַבִּי (ο σπουδαίος μου) = Κοπτ ΝΟΣ (σπουδαίος, C250a) μια πνευματική αυθεντία Iv 1:38/3:26, Μτ 23:7.

Σάββατο (27): Εβρ שַׁבָּת (σιαπατ: ανάπαυση, άνω παύση) (7η) η μέρα ανάπαυσης Έξ 21:8-11, Λκ 6:1-11, Αλθ 7/33—βλέπε την περικοπή Λκ 6:4 + στον Codex D (05) [Bezae]: ‘Εκείνη την ίδια μέρα, είδε κάποιον να δουλεύει το Σάββατο,¹ του είπε: Άνθρωπε, αν καταλαβαίνεις πραγματικά τί κάνεις είσαι μακάριος αν δεν καταλαβαίνεις πραγματικά τί κάνεις, είσαι καταραμένος και παραβάτης του Torah.’ Nestle-Aland, Βιβλιο. 20, σημειώσεις βασισμένες στο κείμενο (΄ασύνδετο).

Σαλώμη (37σ/61β): Εβρ שַׁלְוִיָּה (σλομιτ: ειρηνική) μια από τις πρώτες Μαθήτριες (Μκ 15:40-41/16:1-8) Φιλ 59!/79!

Σαμαρίτης (60): οι Ισραηλίτες εκείνοι του Βορεινού Βασιλείου οι οποίοι δεν απελαύστηκαν στην Βαβυλώνα και επομένως στερούμενοι τις μετέπειτα ιερές γραφές της ΠΔ (I-Βασ 16:24, II-Βασ 17), την εποχή έπειτα από την Εξορία, θεωρήθηκαν γι’ αυτό αιρετικοί (όπως στο Λκ 10:25-37, Iv 4:1-42).

Συμεών Κηφά (13/114): Εβρ שִׁמְעוֹן (Σιμών: ακοή, Γεν 29:33) Αραμ כֵּפָא (κηφα) = Ελ Πέτρος (θεμέλιος λίθος)—ο κύριος Απόστολος, Συμεών Πέτρος (Μτ 10:2/16:15-19).

Φιλόσοφος (13): (φίλος της σοφίας) αυτή η λέξη (επινόηση του προ-Σωκρατικού Πυθαγόρα) δεν έχει ακριβώς Εβρ/Αραμ ισοδύναμη, και έτσι ο Ματθαίος ο ίδιος έχει ίσως χρησιμοποιήσει την Ελ λέξη βλέπε όμως τον αντίστοιχο όρο στον Ιώβ 9:4 בַּבִּלְבָּב (κχακαμ λιμπα), ‘σοφός στην καρδιά’.

Ωριμος (47β): βλέπε Χρηστός.

† ΦΙΛΙΠΠΟΣ †

1 Ένας Εβραίος^ο κάνει ένα (νεοφώτιστο) Εβραίο, και τον ονομάζουν έτσι: προσήλυτο^ο. Όμως ένας προσήλυτος δεν κάνει (έναν άλλο) προσήλυτο. [...] (Οι εκπαιδευμένοι) δεν ήταν (άλλοτε) όπως είναι (τώρα),^α [...] και αυτοί κάνουν άλλους [...] να λάβουν καθώς οι ίδιοι.] Αρκεί σε εκείνους (τους άλλους) να υπάρχουν αυτοί.¹

2 Ο σκλάβος ζητάει μόνο να ελευθερωθεί, όμως δεν ζητάει αργότερα την περιουσία του κυρίου του. Όμως ο γιος όχι μόνο ενεργεί σαν γιός, αλλά επίσης ο πατέρας αποδίδει την κληρονομιά σε αυτόν.²

3 Εκείνοι που κληρονομούν τους νεκρούς είναι οι ίδιοι νεκροί, και κληρονομούν τους νεκρούς. Εκείνοι που κληρονομούν τον Ζωντανό είναι ζωντανοί, και κληρονομούν και τους ζωντανούς και τους νεκρούς. Οι νεκροί δεν κληρονομούν τίποτα. Γιατί πώς θα κληρονομήσουν οι νεκροί; Όταν κληρονομήσει ο νεκρός τον Ζωντανό, δεν θα πεθάνει, αλλά μάλλον αντίθετα ο νεκρός θα ζήσει.³

4 Ένας εθνικός^ο δεν πεθαίνει, γιατί ποτέ δεν έχει ζήσει, ώστε να πεθάνει.^α Όποιος έχει πιστέψει^ο την αλήθεια (έγινε) ζωντανός—και κινδυνεύει να πεθάνει (σαν μάρτυρας), γιατί είναι ζωντανός από την ημέρα που ήλθε ο Χριστός^ο.⁴

¹ α Λκ 6:40, Θωμ 19! Μτ 23:15, Πρξ 2:10/6:5 Hui-neng (China, 638-706 AD), *The Platform Scripture* (T’an Ching), 30: ‘Όταν παραπλανημένοι άνθρωποι κατανοούν και ελευθερώνουν το νου τους, δεν είναι πια διαφορετικοί από τους ανώτερους και τους σοφούς’ υπεργραμματικά από όλα τα λόγια του Φιλ: www.metalog.org/files/ph_interlin.html.

² Γεν 15:2-3, Παρ 17:2, Iv 8:35, Θωμ 72.

³ Θωμ 111.

⁴ Γεν 12:1-3, Ησα 40:17, Μτ 24:9 ‘Dante Alighieri, *The Divine Comedy*, Inferno, III.64: ‘Αυτοί οι φουκαράδες, που στην πραγματικότητα, ποτέ δεν είχαν ζήσει.’ Desiderius Erasmus, *In Praise of Folly*: ‘Πραγματικά μικρή είναι η διαφορά όταν ένας τέτοιος άνθρωπος πεθαίνει αυτός ποτέ δεν έχει ζήσει.’

5. Το σύστημα επινοείται, οι πόλεις οικοδομούνται, οι νεκροί μεταφέρονται μακριά.⁵

6. Τις ημέρες που ήμασταν Εβραίοι ήμασταν ορφανοί^α, έχοντας μόνο τη Μητέρα μας (την Ιερή Πνεύμη^ο). Όμως όταν γίναμε Μεσσιανικοί^ο, ο Πατέρας ήλθε να υπάρχει με τη Μητέρα για εμάς.⁶

7. Εκείνοι που σπέρνουν το χειμώνα θερίζουν το καλοκαίρι. Ο χειμώνας είναι ο κόσμος,^α το καλοκαίρι είναι ο άλλος αιώνας^ο. Ας σπείρουμε στον κόσμο για να θερίσουμε το καλοκαίρι. Εξαιτίας αυτού, είναι κατάλληλο για εμάς να μην προσευχόμαστε κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Αυτό που προκύπτει από το χειμώνα είναι το καλοκαίρι. Όμως αν κανείς δρέπει το χειμώνα δεν θα θερίσει, αλλά μάλλον θα ξεριζώσει, αφού η μέθοδος αυτή δεν θα παράγει καρπό. Όχι μόνο [δεν πρόκειται να έλθει εμπρός το χειμώνα], αλλά το άλλο Σάββατο ο αγρός του θα είναι ακόμη άκαρπος.⁷

8. Ο Χριστός ήλθε! Μερικούς πράγματι τους εξαγοράζει, όμως άλλους τους σώζει, αν και για άλλους λυτρώνει^ο. Εκείνους που ήταν αποξενωμένοι τους εξαγόρασε,^α τους έφερε στον εαυτό του. Και έσωσε εκείνους που ήλθαν σε αυτόν—αυτούς τους έβαλε σαν υποσχέσεις στην επιθυμία του. Όχι μόνο όταν αποκαλύφθηκε καθόρισε την ψυχή όπως επιθύμησε, αλλά από την ημέρα της προέλευσης του κόσμου καθόρισε την ψυχή. Την εποχή που επιθυμεί αυτός, ήλθε πρώτος να τη φέρει, εφόσον η θέση της ήταν ανάμεσα στις υποσχέσεις. Κατέληξε να είναι στην εξουσία των ληστών και την πήραν αιχμάλωτη. Όμως την έσωσε, και λύτρωσε και για το καλό και το κακό στον κόσμο.⁸

9. Το φως με το σκοτάδι, η ζωή με το θάνατο, τα δεξιά με τα αριστερά είναι αδέρφια το ένα με το άλλο. Δεν είναι δυνατόν για αυτά να χωριστούν το ένα από το άλλο. Εξαιτίας αυτού, ούτε είναι τα καλά καλό, ούτε είναι τα κακά κακό, ούτε είναι ζωή μια ζωή, ούτε είναι θάνατος ένας θάνατος. Κάθε άτομο επομένως θα επιλυθεί στην προέλευσή του από (την) αρχή. Όμως εκείνοι που εξυψώθηκαν επάνω από τον κόσμο είναι αθάνατοι (και^α) υπάρχουν στην αιωνιότητα.⁹

10. Τα ονόματα που δίνονται από τα εγκόσμια—σε σχέση με αυτό υπάρχει μεγάλη πλάνη^ο. Επειδή οι καρδιές τους στρέφονται μακριά από το πραγματικό στο μη πραγματικό. Και αυτός που ακούει τη (λέξη) ‘Θεός’ δεν σκέφτεται το πραγματικό, αλλά μάλλον φτιάχνεται να σκέφτεται το μη πραγματικό. Έτσι επίσης με (τις λέξεις) ‘ο Πατέρας’ και ‘ο Υιός’ και ‘η Ιερή Πνεύμη’ και ‘η Ζωή’ και ‘το Φως’ και ‘η Ανάσταση’ και ‘η Εκκλησία’^ο [και] όλες οι άλλες (λέξεις)—δεν σκέφτονται το πραγματικό, αλλά μάλλον φτιάχνονται να σκέφτονται, το [μη] πραγματικό. [...] Επιπλέον έμαθαν την [πανανθρώπινη] πραγματικότητα του θανάτου. Αυτοί είναι στο σύστημα,^α [αυτοί φτιάχνονται να σκέφτονται, το μη πραγματικό]. Εάν ήταν στην αιωνιότητα, δεν θα είχαν ονομάσει τίποτα σαν εγκόσμια κακό, ούτε θα είχαν τοποθετηθεί μέσα σε κοσμικά γεγονότα. Υπάρχει ένα πεπρωμένο για αυτούς στην αιωνιότητα.¹⁰

11. Ένα μόνο Όνομα δεν προφέρουν στον κόσμο—το Όνομα που απένειμε ο Πατέρας στον εαυτό του με τον τρόπο του Υιού, αυτό το υπαρκτό όνομα του Πατέρα, (το οποίο) αυτός εξυψώνει επάνω

⁵ Ασύνδετο· Γεν 4:17, Ησα 40:17, Αποκ 18, Λκ 9:60, Φιλ 105· Percy Bysshe Shelley, *Peter Bell the Third*, III.1: ‘Κόλαση είναι μια πόλη που μοιάζει πολύ με το Λονδίνο’ Thomas Merton, *Raids on the Unspeakable*: ‘[Υπάρχει] ένα βασικό ψέμμα: μόνο η πόλη είναι πραγματική.’

⁶ ‘Ελ ορφανός, αλλά στα Εβρ אֲבִי και Αραμ אָבִי σημαίνει μόνο ‘ορφανός από πατέρα’, όχι επίσης ‘ορφανός από μητέρα.’

⁷ Ασύνδετο· Μτ 6:1-6, Θωμ 14/27/104!

⁸ Ασύνδετο· Μκ 10:45, Ιν 10:17-18· St Justin Martyr, *Dialogue with Trypho*, 47 [περίπου το 160 μ.Χ.]: ‘Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός είπε: Όπως σας βρίσκω, έτσι θα σας κρίνω.’

⁹ Ασύνδετο· Ησα 45:7, Θρην Ιερ 3:38· Søren Kierkegaard, *Either/Or*: ‘Η πραγματική αιωνιότητα δεν εντοπίζεται μετά από είτε/ή, αλλά πριν από αυτό’ συγκρ. το Κινέζικο Τάο.

¹⁰ Ησα 5:20! ‘ασύνδετο παρατήρησε αυτή την εξαιρετική ανάλυση της τετριμμένης θρησκευτικής γλώσσας, ως η ίδια αμφοτέρω διαστρεβλωμένη και διαστρέφουσα’ Samuel Beckett, *Endgame*: ‘Χρησιμοποιώ τις λέξεις που μου δίδαξες. Εάν δεν σημαίνουν τίποτα πια, δίδαξέ με άλλες. Ή να είμαι σιωπηλός’ βλέπε Φιλ 13, και Κλήμη Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, V.14: ‘Δεν θα πρέπει να σκεφτόμαστε για το Θεό σύμφωνα με τη γνώμη του πλήθους.’

από όλα.^a Γιατί ο Υιός δεν μπορούσε να γίνει ο Πατέρας, εκτός αν του δίνονταν το όνομα από τον Πατέρα. Αυτό το υπαρκτό όνομα φτιάχνονται να το έχουν στη σκέψη, αν και παρ' όλα αυτά δεν το λένε. Αλλά αυτοί οι οποίοι δεν το έχουν, δεν μπορούν ούτε καν να το σκεφτούν. Όμως η αλήθεια γέννησε λέξεις στον κόσμο για χάρη μας. Δεν θα ήταν δυνατό να το μάθουμε δίχως λέξεις.¹¹

12. Αυτή η ίδια είναι η αλήθεια. Αυτή φτιάχνει (το) πλήθος, και όσον αφορά εμάς, αυτή η ίδια το διδάσκει με αγάπη διαμέσου πολλών.¹²

13. Οι άρχοντες^o επιθύμησαν να εξαπατήσουν την ανθρωπότητα, επειδή τον αντιλήφθηκαν να είναι σε συγγένεια με το αληθινό καλό. Αυτοί πήραν τη λέξη 'καλό', την εφάρμοσαν στο μη καλό, ώστε διαμέσου των λέξεων ίσως τον εξαπατήσουν και (τον) δεσμεύσουν στο μη καλό. Και στη συνέχεια, όταν αυτοί που είχαν γνωρίσει^o τους εαυτούς τους λαμβάνουν χάρη, οι (λέξεις) ανακαλούνται από το μη καλό και εφαρμόζονται στο καλό. Γιατί (οι άρχοντες) είχαν επιθυμήσει να πάρουν το ελεύθερο (άτομο), να το κρατήσουν σκλαβωμένο στους εαυτούς τους παντοτινά. Υπάρχουν δυνάμεις που αναθέτονται στους ανθρώπους. (Οι άρχοντες) δεν θέλουν [να γνωρίζει] αυτός (τον εαυτό του), για να γίνουν [αφέντες] πάνω σε αυτόν. Γιατί αν υπάρχει ανθρωπότητα, υπάρχει [σκλαβιά].¹³

14. Θυσίες άρχισαν [...], και ζώα προσφέρονταν στις δυνάμεις. [...] Αυτά προσφέρονταν ακόμη ζωντανά σε αυτές—αυτά πράγματι προσφέρονταν ζώντας. Όμως (όταν^a) αυτά προσφέρθηκαν, πέθαναν. (Αλλά) ο άνθρωπος^b προσφέρθηκε στο Θεό νεκρός—και έζησε.¹⁴

15. Πριν έλθει ο Χριστός, δεν υπήρχε ψωμί στον κόσμο όπως (είχε υπάρξει) στον παράδεισο^o, τον τόπο που ήταν ο Αδάμ. Είχε πολλά φυτά σαν τροφή για τα άγρια ζώα, (αλλά^a) δεν είχε σιτάρι ως φαγητό για το ανθρώπινο είδος· οι άνθρωποι τρέφονταν όπως τα άγρια ζώα. Αλλά στάλθηκε ο Χριστός, το τέλει^o πρόσωπο. Αυτός έφερε άρτο από τον ουρανό, για να μπορέσει το ανθρώπινο είδος να τραφεί με την τροφή του ανθρώπινου είδους.¹⁵

16. Οι άρχοντες νόμιζαν ότι με τη δική τους δύναμη και θέληση θεσπίζουν αυτό που κάνουν. Όμως η Ιερή Πνεύμη μυστικά, είχε (ανέκαθεν) ενεργοποιήσει τα πάντα διαμέσου αυτών όπως εύχεται.¹⁶

17. Η αλήθεια, η οποία υπάρχει από την αρχή, είναι σπαρμένη παντού, και το πλήθος βλέπει ότι είναι σπαρμένη—όμως αν και τη βλέπουν, λίγοι τη δρέπουν.¹⁷

18. Κάποιοι λένε ότι η Μαριάμ γονιμοποιήθηκε από την Ιερή Πνεύμη. Αυτοί πλανώνται,^a δεν ξέρουν τί λένε. Έχει ποτέ θηλυκό^o γονιμοποιηθεί από θηλυκό; Η Μαριάμ είναι η παρθένος την οποία δεν έχει μίανει^o καμμία δύναμη, αφού είναι μεγαλοπρεπής ανάμεσα στις καθαγιάσεις για τους Εβραίους Αποστόλους^o και για τους Αποστολικούς^o. Οποιαδήποτε από τις δυνάμεις (προσπαθήσει να) μιάνει αυτή την παρθένο, [... τέτοιες] δυνάμεις (απλώς) μιαίνουν τους εαυτούς τους. Και ο Κύριος δεν θα έλεγε 'ο Πατέρας μου [στους] ουρανούς', σαν να είχε πράγματι άλλον ένα πατέρα—αλλά μάλλον είπε απλά ['ο Πατέρας μου'].¹⁸

¹¹ Iv 17· ^aΘωμ 77, Αλθ 45.

¹² Φιλ 6/18/40.

¹³ Ησα 5:20, Φιλ 10· Henry David Thoreau, *Walden*: 'Το μεγαλύτερο μέρος από ό,τι οι γείτονές μου αποκαλούν καλό, πιστεύω με την καρδιά μου πως είναι κακό' Aleksandr Solzhenitsyn, *The First Circle*: 'Ένας φυλακισμένος ... που έχει ανέλθει σε αυτό το στάδιο εξέλιξης, που το κακό αρχίζει να παρυσιάζεται καλό.'

¹⁴ ^aΑσύνδετο· ^bΧριστός/Χριστικός.

¹⁵ ^aΑσύνδετο· Ψλμ 78:25, Iv 6:30-59 παρατήρησε ιδιαίτερα: επιούσιον στο Mt 6:11—η αποκλειστική του παρουσία στην κλασική ή την κοινή Ελληνική λογοτεχνία—σημαίνει 'υπερουσιώδες', όχι 'καθημερινό'.

¹⁶ Ιερ 25:8-9, Iv 19:11!

¹⁷ Mt 22:14, Θωμ 21.

¹⁸ ¹Ασύνδετο· Λκ 2:48-49!!, Φιλ 6· *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 19:6, 'Η Πνεύμη άνοιξε τη μήτρα της Παρθένου.'

19. Ο Κύριος λέει στους Μαθητές^ο: [...] Ελάτε πράγματι μέσα στο σπίτι του Πατέρα, (αλλά^α) μην κατέχετε (τίποτα), ούτε παρόμοια να απομακρύνετε (τίποτα) από το σπίτι του Πατέρα.¹⁹

20α. ‘Ιεσιούα’ είναι προσωπικό όνομα, ‘ο Χριστός’ είναι κοινό ουσιαστικό.^α Έτσι ‘Ιεσιούα’ πραγματικά δεν υπάρχει σε καμμία (άλλη) γλώσσα, αλλά μάλλον το όνομά του είναι ‘Ιεσιούα’ όπως ονομάστηκε. Όμως το όνομά του ‘Χριστός’ στα Αραμαϊκά^ο είναι ‘Μεσσίας^ο’, αλλά στην Ιόνιο^ο είναι: ο Χριστός. Συνολικά, όλοι οι υπόλοιποι έχουν (‘ο Χριστός^ο’) κατά την ιδιαίτερη γλώσσα του καθενός.^{20α}

20β. Ο αποκαλυμμένος Ναζαρήνος^ο είναι το μυστικό!^{20β}

21. Ο Χριστός τα έχει όλα μέσα στον εαυτό του—είτε άνθρωπο ή άγγελο^ο ή μυστήριο^ο, και (επίσης) τον Πατέρα.²¹

22. Εκείνοι που λένε ότι ο Κύριος πρώτα πέθανε και έπειτα ανήλθε, πλανώνται. Γιατί αυτός πρώτα υψώθηκε και (έπειτα) πέθανε. Εάν κανείς αποκτήσει πρώτα την ανάσταση, δεν θα πεθάνει (αφού) ο Θεός ζει, εκείνος [δεν] γινόταν να [πεθάνει].²²

23. Κανείς δεν θα κρύψει ένα πράγμα σημαντικής αξίας μέσα σε κάτι εμφανές, αλλά πολλές φορές έχει τοποθετήσει κανείς (πράγματα τα οποία αξίζουν) αμέτρητες μυριάδες μέσα σε κάτι μηδαμικής αξίας. Έτσι είναι με την ψυχή—κάτι ανεκτίμητο έγινε να υπάρχει σε ένα σώμα περιφρονημένο σαν επαίσχυντο.²³

24. Υπάρχουν μερικοί οι οποίοι τρομοκρατούνται μήπως ανέλθουν γυμνοί. Επομένως, επιθυμούν να ανέλθουν στη σάρκα, και δεν ξέρουν ότι εκείνοι που φορούν τη σάρκα είναι οι απογυμνωμένοι. Αυτοί που γίνονται [φως] (με) την απαλλαγή των εαυτών τους (από τη σάρκα), είναι αυτοί που δεν είναι γυμνοί^α.²⁴

25. (Ο Παύλος^ο ισχυρίζεται ότι) ‘σάρκα [και αίμα δεν θα μπορέσουν] να κληρονομήσουν την Κυριαρχία [του Θεού].’^α Τί είναι αυτό το οποίο δεν θα κληρονομήσει; Αυτό που υπάρχει επάνω στον καθένα μας; Όμως αυτό είναι μάλλον ό,τι θα κληρονομήσει—εκείνο που ανήκει στον Ιεσιούα με το αίμα του. Επομένως λέει: Αυτός που δεν τρώει τη σάρκα μου και δεν πίνει το αίμα μου, δεν έχει ζωή μέσα του.^β Τί είναι η σάρκα του; Είναι ο Λόγος και το αίμα του είναι η Ιερή Πνεύμη.^γ Αυτός που έχει λάβει αυτά, έχει φαγητό και ποτό και ενδυμασία. Εγώ ο ίδιος επιπλήττω εκείνους τους άλλους, που λένε ότι (η σάρκα) δεν θα υψωθεί. (Γιατί) και τα δύο αυτά είναι λανθασμένα: Λές ότι η σάρκα δεν θα υψωθεί, όμως λέγε μου τί θα υψωθεί για να μπορέσω να σε τιμήσω λές ότι είναι το πνεύμα στη σάρκα και αυτό το άλλο φως στη σάρκα, (αλλά^δ) αυτό είναι επίσης ένας ενσαρκωμένος λόγος. Οτιδήποτε λές, δεν λές τίποτα ξεχωριστά από τη σάρκα!^ε Είναι αναγκαίο να υψωθείς σε αυτή τη σάρκα, (αφού^δ) τα πάντα υπάρχουν μέσα σε αυτή^ς.²⁵

¹⁹ ^αΑσύνδετο· Ιν 14:2· ο Κλήμης Αλεξανδρείας, στο *Στρωματείς*, V.10.64, αποδίδει στο Σωτήρα αυτό το λόγο: ‘Το μυστήριό μου είναι για μένα και για τους Υιούς του Σπιτιού μου.’

^{20α} Λκ 1:31· ^ακυριολ. ‘μυστικό/αποκαλυμμένο όνομα’, αλλά η έννοια μοιάζει να είναι ‘κύριο/κοινό όνομα’.

^{20β} Λκ 4:16-30, Θωμ 108.

²¹ Λκ 17:21, Ιν 17:21-23, Θωμ 3.

²² Λκ 20:36, Ιν 11:26, Θωμ 29.

²³ Πορφύριος, *On the Life of Plotinus*, 1: ‘Ο Πλωτίνος ... έμοιαζε να ντρέπεται να υπάρχει στο σώμα’ Γεν 3:7, Ιωβ 10:11, Θωμ 29/37.

²⁴ ^αΕπειδή ενδύονται στις εικόνες^ο· Φιλ 26/85· *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 25:8, ‘Ντύθηκα με το κάλυμμα του Πνεύματός σου, κι εσύ αφαίρεςες από μένα το ένδυμά μου της επιδερμίδας.’

²⁵ ^α=I-Kop 15:50! ^β=Ιν 6:53! ^γΦιλ 106! ^δασύνδετο· ^εκαταπληκτικό φιλοσοφικό επιχείρημα—εμφατικά αντι-Γνωστικό και ρητά αντι-Παυλικό· Ιωβ 19:25, Ησα 26:19, Δαν 12:2, Λκ 24:39, Ιν 5:25-26, Πρξ 4:33, Απκ 20:11-13· Averroës, *Tahafut al Tahafut*, About the Natural Sciences, II: ‘Η ψυχή μπορεί να υπάρξει μόνο μέσω του σώματος’ Moses Maimonides, *The Guide for the Perplexed*, I.51: ‘Ο άνθρωπος είναι [ουσιαστικά] ένα ζώο που μιλάει’· ^εNorman O. Brown, *The*

26. Σε αυτό τον κόσμο αυτοί που φορούν ενδύματα^α είναι πιο πολύτιμοι από τα ενδύματα. Στην Κυριαρχία των Ουρανών τα ενδύματα^β είναι πιο πολύτιμα αυτά, από εκείνους τους οποίους έχουν ντύσει, διαμέσου νερού με φωτιά, τα οποία εξαγνίζουν ολόκληρο τον τόπο.²⁶

27. Οι αποκαλύψεις μέσω εκείνων που αποκαλύπτουν,^α τα μυστικά μέσω εκείνων που κρύβουν (αυτά). Μερικά (πράγματα) κρατούνται μυστικά από εκείνους που αποκαλύπτουν.²⁷

28. Υπάρχει νερό σε (Βάπτισμα από) νερό,^α υπάρχει φωτιά σε Χρίσμα^ο.²⁸

29. Ο Ιεσιούα τους αιφνιδίασε όλους. Γιατί δεν αποκάλυψε τον εαυτό του όπως ήταν [πραγματικά], αλλά μάλλον έχει αποκαλύψει τον εαυτό του όπως [αυτοί θα] είναι ουσιαστικά ικανοί να τον αντιληφθούν. Ήταν επιρρεπείς να πεθαίνουν, (αλλά^α) αυτός αποκάλυψε τον εαυτό του σε αυτούς. [Αποκάλυψε τον εαυτό του] στους μεγάλους σαν μεγάλος, αποκάλυψε τον εαυτό του στους μικρούς σαν μικρός, [αποκάλυψε τον εαυτό του στους] αγγέλους σαν άγγελος και στην ανθρωπότητα σαν (ένας) άνθρωπος. Έτσι ο Λόγος του τον απέκρυψε από τον καθένα. Μερικοί πράγματι τον είδαν, νομίζοντας ότι έβλεπαν τους εαυτούς τους. Αλλά δεν έγινε μικρός (όταν^α) αποκάλυψε τον εαυτό του με δόξα στους Μαθητές του επάνω στο βουνό. Έγινε μεγάλος, όμως έκανε τους Μαθητές (επίσης) μεγάλους, ώστε να μπορέσουν να τον δούνε να γίνεται μεγάλος.²⁹

30. Αυτός είπε την ημέρα εκείνη στην Ευχαριστία^ο: Ω, Εσύ που έχεις κοινωνήσει^ο το Τέλειο Φως με την Ιερή Πνεύμη,^α κοινωνήσε επίσης τους αγγέλους μας με τις εικόνες!³⁰

31. Μην περιφρονείτε τον Αμνό, γιατί χωρίς αυτόν δεν είναι δυνατό να δείτε την πόρτα. Κανείς απογυμνωμένος δεν θα είναι ικανός να εισέλθει στο Βασιλιά.³¹

32. Οι Υιοί του Ουράνιου Προσώπου είναι πιο πολυάριθμοι από εκείνους του επίγειου προσώπου. Εάν οι γιοί του Αδάμ είναι πολυάριθμοι αν και αυτοί μονίμως πεθαίνουν, πόσο πολλοί περισσότεροι είναι οι Υιοί του Τέλειου Προσώπου!—αυτοί που δεν πεθαίνουν, αλλά μάλλον γεννιούνται διαρκώς.³²

33. Ο Πατέρας δημιουργεί (έναν) Υιό, αλλά δεν είναι δυνατό για τον Υιό τον ίδιο να δημιουργήσει (έναν) υιό. Γιατί είναι αδύνατο για αυτόν που γεννιέται, ο ίδιος να γεννήσει—αλλά μάλλον, ο Υιός γεννάει για τον εαυτό του Αδέλφια, όχι υιούς.³³

34. Όλοι εκείνοι που γεννιούνται μέσα στο σύστημα γεννιούνται σωματικά, και οι άλλοι γεννιούνται [πνευματικά]. Εκείνοι που γεννήθηκαν στην καρδιά Του, εκεί [καλούνε εμπρός] την ανθρωπότητα, για να τους θρέψουν στην υπόσχεση [του σκοπού], ο οποίος είναι από επάνω.³⁴

35. [Χάρη έρχεται] εμπρός από αυτόν διαμέσου του στόματος, το μέρος από όπου εξήλθε ο Λόγος

Resurrection of the Body: ‘Ο Tertullian [γράφει]: *Resurget igitur caro, et quidem omnis, et quidem ipsa, et quidem integra*—Το σώμα θα υψωθεί ξανά, καθετί από το σώμα, το πανομοιότυπο σώμα, το όλο σώμα.’

²⁶ ^αΑπό υφάσματα ^βαπό εικόνες Ψλμ 104:2!, Φιλ 24/85.

²⁷ ^αΑσύνδετο Μτ 13:10-15, Αποκ 10:4!, Θωμ Προλογ 62/108.

²⁸ Μτ 3:11 ^αασύνδετο.

²⁹ Μτ 17:1-8 ^αασύνδετο.

³⁰ ^απαρατήρησε ιδιαίτερα ότι στα Εβρ/ Αραμ η λέξη ‘φως’ [ܠܘܟܐ ‘*lor*] είναι αρσενικό, ενώ ‘πνεύμα’ [ܠܘܚܐ, *roûakh*] είναι θηλυκό.

³¹ Iv 1:36.

³² Γεν 2:17, Εκκλ 5:16, Iv 1:13/11:26 Thich Nhat Hanh, *Living Buddha, Living Christ*: ‘Συνεχίζουμε να γεννιόμαστε’ Bob Dylan, *It’s Alright Ma*: ‘Μη απασχολημένος να γεννιέται, είναι απασχολημένος να πεθαίνει.’

³³ Ψλμ 2:7, Iv 20:17, Θωμ 25, Φιλ 45!

³⁴ Iv 1:12-13.

ήταν να τραφεί (κανείς) από το στόμα και να τελειοποιηθεί. Οι τέλειοι συλλαμβάνονται διαμέσου ενός φιλιού και γεννιούνται. Επομένως εμείς, επίσης παρακινούμαστε να φιλούμε ο ένας τον άλλο —να λαμβάνουμε σύλληψη μέσω της αμοιβαίας μας χάρης.³⁵

36. Υπήρχαν τρεις Μαριάμ που περπάτησαν μαζί με τον Κύριο όλες τις εποχές: η μητέρα του και η αδελφή [του] και (η) Μαγδαληνή^ο—αυτή που ονομάζεται Κοινωνός^ο του. Έτσι η (αληθινή) του Μητέρα και Αδελφή και Ταίρι^α (ονομάζεται επίσης) ‘Μαριάμ’.³⁶

37. ‘Ο Πατέρας’ και ‘ο Υιός’ είναι μονά ονόματα, ‘η Ιερή Πνεύμη’ είναι διπλό όνομα. Γιατί αυτοί είναι παντού—επάνω και κάτω, κρυφά και φανερά. Η Ιερή Πνεύμη είναι στα αποκαλυμμένα, αυτή είναι κάτω, είναι στα κρυμμένα, αυτή είναι επάνω.³⁷

38. Οι Άγιοι εξυπηρετούνται από τις καταπιεστικές δυνάμεις, γιατί (οι δεύτερες) τυφλώνονται από την Ιερή Πνεύμη, ώστε να νομίζουν πως βοηθούν έναν άνθρωπο όταν εξυπηρετούν τους Αγίους. Εξαιτίας αυτού, (όταν^α) μια μέρα ένας Μαθητής ζήτησε από τον Κύριο, σχετικά με ένα πράγμα του κόσμου, αυτός του λέει: Ζήτησε από τη Μητέρα σου, και αυτή θα δώσει^β σε σένα από εκείνο το οποίο ανήκει σε άλλον.³⁸

39. Οι Απόστολοι λένε στους Μαθητές: Μακάρι ολόκληρη η προσφορά μας να εξασφαλίζει αλάτι! Αυτοί ονόμασαν [τη σοφία^ο] ‘αλάτι’—χωρίς αυτό καμμία προσφορά δεν γίνεται δεκτή.³⁹

40. Όμως η σοφία είναι στείρα [χωρίς (έναν)] Υιό—ως εκ τούτου [αυτή] ονομάζεται [η Μητέρα]. Αυτοί [...] ^α με αλάτι, το μέρος που αυτοί θα [είναι όπως ήταν]—αυτοί οι ίδιοι που βρέθηκαν από την Ιερή Πνεύμη, [την Αληθινή Μητέρα η οποία] πολλαπλασιάζει τους Υιούς της.⁴⁰

41. Εκείνο που κατέχει ο Πατέρας ανήκει στον Υιό. Και επίσης αυτός ο ίδιος, ο Υιός, όσο παραμένει μικρός, εκείνα (τα πράγματα) τα οποία είναι δικά του δεν του τα εμπιστεύονται. (Αλλά) όταν ωριμάσει^α, όλα όσα κατέχει ο Πατέρας του, τα απονέμει σε αυτόν.⁴¹

42. Εκείνοι που ξεφεύγουν γεννιούνται από την Πνεύμη, και παραστρατούν επίσης διαμέσου αυτής. Έτσι από αυτή την ίδια ανάσα^ο, η φωτιά (και τα δύο) φλέγεται και σβήνεται.⁴²

43. Σοφία^α είναι ένα πράγμα, και θάνατος^β είναι άλλο. ‘Σοφία’ (στα Αραμαϊκά) είναι απλώς ‘σοφία’ (στα Ελληνικά), όμως η σοφία του θανάτου είναι (η ίδια) νεκρή. Αυτή που είναι σοφία με θάνατο, η οποία είναι από τη γνωριμία με το θάνατο—αυτή ονομάζεται η ελάχιστη σοφία.⁴³

44. Υπάρχουν ζώα υποτακτικά στην ανθρωπότητα, όπως το μοσχάρι και ο γάιδaros και άλλα αυτού του είδους. Υπάρχουν άλλα μη υποτακτικά,^α απομονωμένα στις ερημιές. Ο άνθρωπος οργώνει τον

³⁵ Ι-Σαμ 20:41, Παρ 24:26, Θωμ 108, Φιλ 59.

³⁶ ^αΗ Ιερή Πνεύμη· Μκ 3:35, Θωμ 101, Φιλ 59.

³⁷ Φιλ 74γ’ ο Πατέρας είναι επάνω και κρυμμένος, ο Υιός είναι κάτω και αποκαλυμμένος, η Ιερή Πνεύμη είναι και επάνω και κάτω, και κρυμμένη και φανερή· η Mundaka Upanishad: ‘Εκείνο το ίδιο αθάνατο Βράχμαν είναι μπροστά, εκείνο το Βράχμαν είναι πίσω, εκείνο το Βράχμαν είναι στα δεξιά και στα αριστερά’ το ίδιο το Βράχμαν διαπερνά τα πάντα, επάνω και κάτω. Αυτό το σύμπαν είναι εκείνο το ίδιο το Υπέρτατο Βράχμαν.’

³⁸ ^αΑσύνδετο· ^βΜτ 6:11, δίδομι.

³⁹ Λευ 2:13, Αρθ 18:19, ΙΙ-Χρον 13:5, Μκ 9:49-50, Λκ 7:35/11:49/21:15, Πρξ 6:3.

⁴⁰ ^αΔεν ήταν δυνατό να παρεμβάλλω αυτή τη σημαντική λέξη· βλέπε www.metalog.org/files/ph_interlin/ph40.html Παρ 8, Ησα 54:1, Λκ 7:35, Θωμ 49/101.

⁴¹ ^αΚυριολεκτικά ‘γίνεται άνδρας’· Θωμ 61β, Φιλ 2· Søren Kierkegaard, *Either/Or*: ‘Ένας κληρονόμος, ακόμη κι αν ήταν κληρονόμος στους θησαυρούς όλου του κόσμου, δεν τους κατέχει πριν ενηλικιωθεί.’

⁴² Παρ 16:4, Ησα 45:7, Θρν 3:38, Ιν 19:11! Jonathan Swift, *A Tale of a Tub*, VIII: ‘Η ίδια Αναπνοή η οποία είχε ανάψει, και πυροδότησε τη Φλόγα της Φύσης, θα πρέπει μια Μέρα να τη σβήσει.’

⁴³ ^αΑραμ ܩܘܪܕܐ [κχοκματ] = Εβρ ܩܘܪܕܐ [κχοκμαχ]: σοφία· ^βΕβρ ܩܘܪܕ [μουτ]: πεθαίνω.

αγρό διαμέσου των υποτακτικών ζώων, και από αυτό τρέφει τον εαυτό του όπως και τα ζώα—είτε κατοικίδια ή άγρια.^β Έτσι είναι με το Τέλειο Πρόσωπο: διαμέσου των υποτακτικών δυνάμεων αυτός οργώνει, προνοώντας να προκαλέσει την ύπαρξη των πάντων. Γιατί εξαιτίας αυτού στέκεται ολόκληρος ο τόπος—είτε τα καλά ή τα κακά, τα δεξιά και τα αριστερά. Η Ιερή Πνεύμη ποιμαίνει το καθένα και προστάζει όλες τις δυνάμεις, τις υποτακτικές όπως και τις επαναστατικές και απομονωμένες. Γιατί Αυτή πράγματι συνεχίζει [όλες τις εποχές], να τις ελέγχει [πέρα από] την επιθυμία των δυνατοτήτων τους. [...]⁴⁴

45. [Ο Αδάμ] σχηματίστηκε (και^α) [γέννησε], (όμως^α) οι γιοί του [δεν] θα βρείς να είναι ευγενείς σχηματισμοί.^β Εάν δεν σχηματίζονταν, αλλά μάλλον γεννιόνταν, θα είχες βρεί το σπόρο του να είναι φτιαγμένος ευγενής. Όμως τώρα αυτός έχει σχηματιστεί, (και^α) έχει γεννηθεί. Τί ευγένεια είναι αυτή,⁴⁵

46. Μοιχεία συνέβη πρώτα, έπειτα δολοφονία. Και (ο Κάιν^ο) γεννήθηκε με μοιχεία, γιατί ήταν γιος του φιδιού.^α Επομένως έγινε ανθρωποκτόνος ακριβώς όπως ο άλλος^β του πατέρα (το φίδι), και σκότωσε τον αδελφό του (Άβελ^ο). Όμως κάθε ζευγάρι που έχει συμβεί ανάμεσα σε εκείνους οι οποίοι είναι ανόμοιοι είναι μοιχεία.⁴⁶

47. Ο Θεός είναι ένας βαφέας. Ακριβώς όπως οι καλές χρωστικές ουσίες οι οποίες ονομάζονται ανεξίτηλες, χαρακτηρίζουν έπειτα τα πράγματα τα οποία έχουν βαφτεί σε αυτές, έτσι είναι με εκείνους που έχει χρωματίσει ο Θεός. Επειδή οι αποχρώσεις του είναι άφθαρτες, (εκείνοι οι οποίοι χρωματίζονται) γίνονται αθάνατοι διαμέσου του χρωματισμού του χεριού του. Όμως, οποιονδήποτε βαπτίζει^ο αυτός, ο Θεός τον βυθίζει σε κατακλυσμό από νερά.⁴⁷

48. Δεν είναι δυνατόν για οποιονδήποτε να δει οτιδήποτε από εκείνους που καθιερώνονται, εκτός εάν έχει γίνει όπως αυτοί. Όχι όπως το άτομο στον κόσμο: αυτός βλέπει τον ήλιο χωρίς να γίνεται ήλιος, και βλέπει τον ουρανό και τη γη και όλα τα άλλα πράγματα, χωρίς να έχει μετατραπεί σε αυτά.^α Αλλά με την αλήθεια είναι έτσι—είδες κάτι από εκείνο τον τόπο, έφτασες να είσαι μεταξύ εκείνων εκεί. Είδες το Πνεύμα,^β έγινες πνευματικός· είδες το Χριστό,^β έγινες σαν το Χριστό· είδες [τον Πατέρα,^β εσύ] θα γίνεις πατρικός. Έτσι, [στον κόσμο] πραγματικά βλέπεις τα πάντα και [εσύ] δεν [βλέπεις τον εαυτό σου], και όμως βλέπεις τον εαυτό σου σε εκείνο [τον τόπο]. Γιατί αυτό το οποίο βλέπεις, θα γίνεις.⁴⁸

49. Η πίστη λαμβάνει,^α η αγάπη δίνει. [Κανένας δεν μπορεί να λάβει] χωρίς πίστη,^α κανένας δεν μπορεί να δώσει χωρίς αγάπη. Επομένως πιστεύουμε για να λάβουμε πραγματικά, όμως δίνουμε για να αγαπούμε. Διαφορετικά, εάν συνηθίζει κανείς να δίνει χωρίς αγάπη, αυτός δεν αποκτά κανένα όφελος έχοντας δώσει.⁴⁹

50. Όποιος δεν έχει λάβει τον Κύριο, συνεχίζει ακόμη ανάμεσα στους Εβραίους.⁵⁰

51. Οι Απόστολοι που προηγήθηκαν από εμάς (τον) αποκάλεσαν έτσι: Ιεσιούα ο Ναζωραίος^ο

⁴⁴ ^αΑσύνδετο· ^βΠαρ 14:4, Ιακ 3:7!, Φιλ 62· Εκκλ 7:14, Φιλ 9/42/72.

⁴⁵ ^αΑσύνδετο· ^βΦιλ 46· Γεν 2:7/4:1, Φιλ 33!

⁴⁶ ^αΔηλαδή γεννήθηκε από την προσποίηση που ονομάστηκε ανθρώπινη μάλλον, παρά θεϊκή, γενιά· ^βδηλαδή άλλος από τον αληθινό του Πατέρα, το Θεό· στο πλαίσιο της ιστορίας στη Γεν 3-4, αυτός ο 'άλλος πατέρας' δεν μπορεί να είναι ο Αδάμ—που δεν μπορεί να ήταν δολοφόνος εκείνη τη χρονική στιγμή, που υποτίθεται ότι δεν υπήρχαν ακόμη άλλοι άνθρωποι επάνω στη γη· Εκκλ 11:5!!, Ιν 8:31-59!, I-Ιν 3:12!, Θωμ 105· βλ. 'Θεογένεσις'.

⁴⁷ ^αΔηλ. καταιγισμό από εικόνες· Φιλ 58.

⁴⁸ ^αΨλμ 8:3-4· ^βασύνδετο.

⁴⁹ ^αΑσύνδετο· I-Ιν 4:16.

⁵⁰ Θωμ 43, Φιλ 6/108.

Μεσσίας—αυτό είναι Ιεσιούα ο Ναζωραίος Χριστός. Το τελευταίο όνομα είναι ο Χριστός, το πρώτο είναι Ιεσιούα, εκείνο στη μέση είναι ο Ναζωραίος. ‘Μεσσίας’ έχει δύο αναφορές: και χρισμένος και επίσης μετρημένος^ο. ‘Ιεσιούα’ στα Εβραϊκά είναι η λύτρωση. ‘Νάζαρα’ είναι η αλήθεια, επομένως ο Ναζωραίος είναι ο αληθινός. Ο Χριστός είναι ο μετρημένος, ο Ναζωραίος και ο Ιεσιούα είναι η μέτρηση.⁵¹

52. Το μαργαριτάρι το οποίο είναι ριγμένο μέσα στο βούρκο δεν περιφρονείται, ούτε αν είναι αλειμμένο με βαλσαμέλαιο είναι (περισσότερο) πολύτιμο, αλλά μάλλον, έχει τη σπουδαία του αξία για τον κάτοχό του όλες τις εποχές. Έτσι είναι με τους Υιούς του Θεού—ό,τι και αν συμβεί σε αυτούς, στην καρδιά τους έχουν ακόμη τη σπουδαία αξία στον Πατέρα τους.⁵²

53. Αν λές ‘Είμαι Ιουδαίος’—κανένας δεν θα συγκινηθεί. Αν λες ‘Είμαι Ρωμαίος’—κανένας δεν θα ενοχληθεί. Αν λες ‘Είμαι Έλληνας, βάρβαρος, σκλάβος, ελεύθερος’—κανένας δεν θα προβληματιστεί. Αν [λες] ‘Είμαι Χριστικός^ο’—[όλοι] θα δώσουν προσοχή.^α Μακάρι να συμβεί να έχω [λάβει από αυτόν] με τέτοιο τρόπο, αυτό στο οποίο δεν θα μπορούν να αντισταθούν [οι κοσμικοί] όταν (ακούσουν) αυτό το όνομα!⁵³

54. (Ένας) θεός είναι καννίβαλος. Εξαιτίας αυτού, η ανθρωπότητα [θυσιάζεται] σε αυτό. Πριν θυσιαστεί η ανθρωπότητα, θυσιάζονταν ζώα. Γιατί αυτά στα οποία θυσιάζονται δεν είναι θεότητες.⁵⁴

55. Σκεύη από γυαλί και σκεύη από πηλό, γίνονται πάντα μέσω της φωτιάς. Αλλά εάν σπάσουν γυάλινα σκεύη, αυτά αναπλάθονται, (γιατί^α) είχαν φτιαχτεί με τη βοήθεια μιας ανάσας^β. Όμως εάν σπάσουν πήλινα σκεύη αυτά καταστρέφονται, γιατί είχαν φτιαχτεί χωρίς ανάσα.⁵⁵

56. Ένας γαΐδαρος περιστρέφοντας μια μυλόπετρα έκανε εκατό μίλια περπατώντας. (Όταν^α) είχε λυθεί, βρέθηκε ακόμη στο ίδιο μέρος. Υπάρχουν άτομα τα οποία πηγαίνουν πολλά ταξίδια, και δεν σημειώνουν πρόοδο πουθενά. Όταν τους έφτασε το βράδυ, δεν διέκριναν ούτε πόλη ούτε χωριό, ούτε δημιουργία ούτε φύση, ούτε δύναμη ούτε άγγελο. Μάταια οι ταλαίπωροι μόχθησαν!⁵⁶

57. Η Ευχαριστία είναι ο Ιεσιούα. Γιατί στα Αραμαϊκά τον ονομάζουν *farisatha* (פריסא) —δηλαδή, διάπλατα ανοιγμένος. Γιατί ο Ιεσιούα ήλθε να σταυρώσει τον κόσμο.⁵⁷

58. Ο Κύριος μπήκε μέσα στα βαφεία του Λευί^ο. Αυτός πήρε 72 χρώματα^{ο,α} τα έριξε μέσα στη δεξαμενή. Τα έφερε όλα επάνω λευκά, και λέει: Νά πώς έχει έλθει ο Υιός της Ανθρωπότητας σε εσάς—αυτός ενεργεί σαν (ένας) βαφέας^β.⁵⁸

59. Η σοφία την οποία ονομάζουν οι (άνθρωποι) στείρα είναι η ίδια η Μητέρα των Αγγέλων.^α Και η Κοινωνός^ο του [Χριστού] είναι η Μαριάμ η Μαγδαληνή. Ο [Κύριος αγάπησε] τη Μαριάμ περισ-

⁵¹ Αρθ 6:1-8, Κρτ 13:5→Μτ 2:23, Φιλ 20α.

⁵² Ιωβ 30:19, Ιερ 38:6.

⁵³ ^αΘωμ 2! Πρξ 5:41 κατά 22:25.

⁵⁴ Ησα 44:9-20!, Φιλ 14.

⁵⁵ Γεν 2:7, Ιν 20:22 ^αασύνδετο ^β=πνεύμα τα κεραμικά μπορεί να αναπλασθούν μόνο πριν το φούρνισμά τους; Ιερ 18:4-10/19:11.

⁵⁶ Ψλμ 127:2, Εκκλ 2:11 ^αασύνδετο ^ο Κλήμης Αλεξανδρείας, στο *Στρωματείς*, I.8.41, αποδίδει στο Σωτήρα αυτό το λόγο: ‘Είναι αυτοί που δουλεύουν τους αργαλειούς τους και δεν υφαίνουν τίποτα.’

⁵⁷ *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 27:1-2, ‘Απλώσα τα χέρια μου και καθαγίασα τον Κύριό μου’ γιατί η έκταση των χεριών μου είναι η ένδειξή του.’

⁵⁸ Ησα 1:18, Φιλ 47 ^αασύνδετο ^βτων εικόνων σύγκρ. ‘ισότητα’ στο Θωμ 61β Γεν 10 LXX καταγράφει 72 έθνη σε όλο τον κόσμο επίσης, Λκ 10:1 σε MSS p75 B D[05] αναφέρει 72 Μαθητές.

σότερο από [όλους τους (άλλους)] Μαθητές, [και αυτός] την ασπάζονταν συχνά στο [στόμα].^β Οι άλλες [γυναίκες] είδαν την αγάπη του για τη Μαριάμ,^γ του λένε: Γιατί αγαπάς [αυτήν] περισσότερο από όλες εμάς; | Ο Σωτήρας^ο απάντησε,^γ λέει σε αυτές: Γιατί δεν αγαπώ εσάς, όπως (αγαπώ) αυτήν;⁵⁹

60. (Όσο) ένα τυφλό (άτομο) και ένας που βλέπει είναι και οι δύο στο σκοτάδι, αυτοί δεν διαφέρουν ο ένας από τον άλλο. Όταν έρχεται το φως, τότε αυτός που βλέπει θα δει το φως, και αυτός που είναι τυφλός θα παραμείνει στο σκοτάδι.⁶⁰

61. Ο Κύριος λέει: ‘Μακάριος είναι αυτός που υπάρχει, πριν έλθει στην Ύπαρξη!’^α Γιατί αυτός ο οποίος είναι, και ήταν και θα είναι.⁶¹

62. Η υπεροχή της ανθρωπότητας δεν είναι έκδηλη αλλά μάλλον υπονοούμενη. Εξαιτίας αυτού, αυτός είναι αφέντης των ζώων που είναι δυνατότερα από αυτόν—ο οποίος είναι σπουδαιότερος από αυτά και έκδηλα και υπονοούμενα. Και αυτό τους δίνει την επιβίωσή τους. Όμως (όταν^α) η ανθρωπότητα αποχωρίζεται από αυτά, σκοτώνουν το ένα το άλλο και δαγκώνουν το ένα το άλλο και καταβροχθίζουν το ένα το άλλο, επειδή δεν βρίσκουν τροφή. Αλλά έχουν βρει τροφή, τώρα που η ανθρωπότητα έχει καλλιεργήσει τη γη.⁶²

63. Εάν κατέβει κανείς μέσα στο νερό (του Βαπτίσματος), και επιστρέψει επάνω μην έχοντας λάβει τίποτα, λέγοντας ‘Είμαι Χριστικός’, αυτός έχει πάρει το όνομα δανεικό. Όμως εάν λάβει την Ιερή Πνεύμη, έχει το δώρο του ονόματος. Αυτός που έχει λάβει ένα δώρο δεν του αφαιρείται, αλλά αυτός που έχει πάρει ένα δάνειο αυτό του έχει απαιτηθεί.⁶³

64. Έτσι είναι όταν υπάρχει κανείς σε ένα μυστήριο: το Ιερό Μυστήριο^ο του Γάμου είναι μεγαλόπρεπο. Γιατί ο κόσμος είναι περίπλοκος—[το σύστημα] βασίζεται επάνω στην ανθρωπότητα, όμως η [ανθρωπότητα] βασίζεται στο γάμο.^α (Επομένως) στοχάσου το Αγνό Ζευγάριωμα, γιατί αυτό έχει [σπουδαία] δύναμη! Η απεικόνισή του συνίσταται σε ένα μίασμα^β [σωμάτων].⁶⁴

65. (Ανάμεσα) στα ακάθαρτα πνεύματα υπάρχουν ουσιαστικά αρσενικά και θηλυκά. Τα αρσενικά πράγματι, είναι εκείνα που διαμέσου ανισότητας^ο ζευγαρώνουν με τις ψυχές που κατοικούν μια θηλυκή μορφή, όμως τα θηλυκά είναι εκείνα που ενώνονται^ο (έτσι) με αρσενική μορφή.^α Και κανένας δεν θα είναι ικανός να ξεφύγει από αυτά (μιας και^β) τον αρπάξουν (εκτός εάν^β) λάβει και αρσενική και θηλυκή δύναμη—τα οποία είναι ο Νυμφίος μαζί με τη Νύμφη. Όμως αυτά τα λαμβάνει κανείς στον εικονικό^ο Νυμφώνα^ο. Κάθε φορά που οι ανόητες γυναίκες βλέπουν έναν άνδρα να κάθεται μόνος, συνηθίζουν να πηδούν επάνω του, να μεθοκοπούν με αυτόν και να τον μαιίνουν. Έτσι επίσης οι ανόητοι άνδρες, όταν βλέπουν μια όμορφη γυναίκα να κάθεται μόνη, την αποπλανούν (ή^β) την εξαναγκάζουν στην επιθυμία να τη μιάνουν. Όμως εάν βλέπουν τον άνδρα να κάθεται μαζί με τη γυναίκα του, τα θηλυκά δεν τολμούν να παρέμβουν στον άνδρα, ούτε τα αρσενικά τολμούν να παρέμβουν στη γυναίκα. (Όταν^β) η απεικόνιση και ο άγγελος ζευγαρώνονται έτσι πραγματικά μαζί, δεν μπορεί ούτε να τολμήσει κανείς να παρέμβει στο αρσενικό ή στο θηλυκό.^γ Αυτός που έρχεται εμπρός από τον κόσμο, δεν μπορεί άλλο πια να κρατείται επειδή απλώς ήταν (προηγούμενα) στον κόσμο. Αυτός αποκαλύπτεται υπεράνω, και από τον πόθο και από το φόβο της

⁵⁹ ^αΠαρ 8:12+32, Λκ 7:35!!, Φιλ 40^βΠαρ 24:26, ΑσμΑ 1:2/6:9, Θωμ 61β/107, Φιλ 35/36/40^γ‘ασύνδετο’ Lewis Wallace, *Ben Hur*, V.16: ‘Αυτός τη φίλησε. Ήταν μονάχα ένα ειρηνικό φιλί;’

⁶⁰ Εξ 4:11, Ιν 9, Θωμ 34.

⁶¹ ^α=Θωμ 19!!, Φιλ 1^β Αποκ 1:8.

⁶² Ιωβ 35:11, Μκ 1:13, Ιακ 3:7!, Φιλ 44^α‘ασύνδετο’.

⁶³ Ιν 4:10, Θωμ 41.

⁶⁴ Θωμ 61β, Φιλ 79^α‘γάμος↔κληρονομιά^ο, ανθρώπινη μάλλον παρά θεϊκή γενιά και κληρονομιά: βλέπε ‘Θεογένεσις’^βΛευί 15:18!!

[σάρκας]. Αυτός είναι κύριος επάνω στην [επιθυμία],^β είναι πιο εξαιρετός από το φθόνο. Και αν [το πλήθος] έλθει να τον αρπάξει (και^β) να [τον] πνίξει, πώς δεν θα μπορέσει αυτός εδώ να ξεφύγει [με τη σωτηρία] του Θεού; Πώς να μπορέσει [να τους φοβηθεί];⁶⁵

66. Συχνά υπάρχουν κάποιοι που έρχονται (και^α) [αυτοί λένε]: Είμαστε πιστοί, κρύψε [μας ... από ακάθαρτα] και δαιμονικά πνεύματα! Αλλά εάν αυτοί κατείχαν την Ιερή Πνεύμη, κανένα ακάθαρτο πνεύμα δεν θα είχε προσκολληθεί σε αυτούς.⁶⁶

67. Μη φοβάσαι την ουσία της σάρκας, ούτε να την αγαπάς. Αν τη φοβάσαι, θα γίνει αφέντης σου· αν την αγαπάς, θα σε καταβροχθίσει (και^α) θα σε πνίξει.⁶⁷

68. Υπάρχει κανείς είτε σε αυτό τον κόσμο ή στην ανάσταση ή στις περιοχές της μεσότητας°. Μη συμβεί να βρεθώ (στο τελευταίο)! (Σε) αυτό τον κόσμο υπάρχει καλό και κακό. Τα καλά του δεν είναι καλά και τα κακά του δεν είναι κακά.^α Όμως υπάρχει κακό μετά από αυτό τον κόσμο, που είναι αληθινά κακό: εκείνο το οποίο ονομάζεται μετάβαση—αυτό είναι θάνατος. Όσο είμαστε σε αυτό τον κόσμο, είναι σωστό για εμάς να γεννηθούμε στην ανάσταση, έτσι ώστε αν απαλλαχθούμε από τη σάρκα να βρούμε τους εαυτούς μας στην ανάπαυση (και^β) να μην περιφερόμαστε στη μεσότητα. Γιατί πολλοί παραστρατούν στο δρόμο. Έτσι είναι καλό να έλθουμε εμπρός από τον κόσμο, πριν το ανθρώπινο είδος γίνει αιτία να αμαρτήσει.⁶⁸

69. Μερικοί πραγματικά ούτε εύχονται ούτε έχουν την ικανότητα. Όμως άλλοι εάν ευχηθούν δεν λαμβάνουν όφελος, επειδή δεν το εφάρμοσαν. Γιατί η επιθυμία τους κάνει αμαρτωλούς. Όμως μη επιθυμώντας τη δικαιοσύνη, θα αποκρύψει από αυτούς και την ευχή και την έλλειψή (τους) για πραγματοποίηση.⁶⁹

70. Ένας Αποστολικός^α είδε σε όραμα κάποιους που βρίσκονταν περιορισμένοι σε ένα σπίτι φωτιάς, ουρλιάζοντας [στον] αέρα με πύρινη [φωνή], ριγμένοι στις φλόγες [για μια εποχή°]. Υπάρχει νερό στο [...], και διακηρύσσουν στους εαυτούς τους: [...] Τα νερά [δεν] μπορούν να μας σώσουν [από το θάνατο! Παραπλανημένοι από] την επιθυμία τους, έλαβαν [θάνατο σαν] τιμωρία—αυτό που ονομάζεται το [εξώτατο] σκοτάδι.⁷⁰

71. Ο εχθρός [έρχεται] εμπρός σε νερό με φωτιά. Η ψυχή και το πνεύμα έχουν έλθει εμπρός [σε] νερό και φωτιά με φως, τα οποία ανήκουν στον Υιό του Νυμφώνα. Η φωτιά είναι το Χρίσμα, το φως είναι η φωτιά. Δεν μιλώ για αυτή τη φωτιά που δεν έχει μορφή, αλλά μάλλον για την άλλη—της οποίας η μορφή είναι λευκή, η οποία γίνεται από όμορφο φως και η οποία απονέμει λαμπρότητα.⁷¹

72. Η αλήθεια δεν ήλθε στον κόσμο γυμνή, αλλά μάλλον έχει έλθει σε τυπική° απεικόνιση. (Ο κόσμος) δεν θα τη λάβει με κανένα άλλο τρόπο. Υπάρχει επαναγέννηση° μαζί με ξαναγεννημένη απεικόνιση. Είναι πραγματικά σωστό να μην ξαναγεννηθούν μέσω της απεικόνισης.^α Τί είναι η ανάσταση με την απεικόνισή της;—είναι σωστό να υψωθούν διαμέσου της απεικόνισης.^α Ο Νυμφώνας με την απεικόνισή του;—είναι σωστό να εισέλθουν στην αλήθεια μέσω της απεικόνισης, που είναι αυτή η αποκατάσταση°. Είναι σωστό για εκείνους να γεννηθούν όχι μόνο από τις

⁶⁵ ^αΦιλ 46· ^βασύνδετο· ^γΦιλ 30· Ψλμ 3:6

⁶⁶ ^αΑσύνδετο· Μκ 1:39.

⁶⁷ ^αΑσύνδετο· Ψλμ 56:4, Ιν 6:63.

⁶⁸ ^αΦιλ 9· ^βασύνδετο· Θωμ 60, Αποκ 20:5· James Joyce, *Portrait of the Artist as a Young Man*, 3: ‘Καλύτερα να μην είχα ποτέ αμαρτήσει, να είχα παραμείνει παντοτινά παιδί’· Sylvia Plath, *The Unabridged Journals*: ‘Μόνο μην τελειώσει η ζωή πριν γεννηθώ.’

⁶⁹ Hsün Tzu, 3ος αιώνας π.Χ. Κίνα: ‘Ένας κατώτερος άνδρας, μπορεί να γίνει ανώτερος άνδρας, αλλά δεν θέλει.’

⁷⁰ ^αΠθανώς ο Φίλιππος ο ίδιος· Ψλμ 66:12, Μτ 25:30, Λκ 16:19-31!, Αποκ 20:14-15.

⁷¹ Ησα 43:2, Φιλ 26/28/58.

λέξεις ‘ο Πατέρας με τον Υιό με την Ιερή Πνεύμη’, αλλά (επιπλέον) να γεννηθούν από αυτά τα ίδια. Όποιος δεν γεννιέται από αυτά, θα έχει λάβει επίσης το όνομα από αυτόν.^β Όμως αυτά τα λαμβάνει κανείς στο Χρίσμα της πλήρωσης στη δύναμη του σταυρού^γ, την οποία οι Απόστολοι ονομάζουν: το δεξί μαζί με το αριστερό.^δ Γιατί αυτός δεν είναι πια Χριστικός, αλλά μάλλον Χριστός.⁷²

73. Ο Κύριος [έκανε] τα πάντα μυστηριακά: Βάπτισμα, με Χρίσμα, με Ευχαριστία, με Λύτρωση, με [Άγιο] Νυμφώνα.⁷³

74α. Αυτός λέει: ‘Ήλθα να κάνω [το εσωτερικό] όπως το [εξωτερικό (και^α) το] εξωτερικό όπως το [εσωτερικό].’^β Αυτός μίλησε για] όλα σε εκείνο τον τόπο, ο οποίος είναι εκεί [πάνω από] αυτό τον τόπο, διαμέσου τυπικών [εικόνων. ...]^{74α}

74β. Εκείνοι που λένε [‘Είμαι Χριστικός’] προέρχονται από τον τόπο πέρα από [κάθε] πλάνη.^{74β}

74γ. Αυτός που είναι έκδηλος [από εκείνο τον τόπο] ο οποίος είναι εκεί επάνω, ονομάζεται ‘αυτός που είναι κάτω’. Και Αυτός που είναι κρυφός, είναι Αυτός ο οποίος είναι πάνω από αυτόν. Γιατί είναι καλό που λένε ‘το εσωτερικό και το εξωτερικό, μαζί με αυτό που είναι έξω από το εξωτερικό’. Εξαιτίας αυτού, ο Κύριος ονόμασε καταστροφή ‘το εξώτερο σκότος’^α τίποτα δεν υπάρχει πέρα από αυτό. Αυτός λέει, ‘ο Πατέρας μου που είναι μυστικός’. Αυτός λέει, ‘Πήγαινε μέσα στο εσωτερικό σου δωμάτιο, κλείσε την πόρτα πίσω σου (και^β) προσευχήσου στον Πατέρα σου που είναι μυστικός.’^γ Είναι Αυτός ο οποίος είναι μέσα σε όλους αυτούς. Και όμως Αυτός που είναι μέσα σε όλους αυτούς είναι το Πλήρωμα—πέρα από Αυτόν δεν υπάρχει τίποτα περισσότερο εντός. Αυτό εννοείται από ‘Αυτός που είναι επάνω από αυτούς’.^{74γ}

75. Κάποιοι ήλθαν εμπρός πριν από το Χριστό. Αυτοί δεν ήταν πια ικανοί να μούνε εκεί από όπου βγήκαν, και δεν ήταν πια ικανοί να βγούνε από εκεί που μπήκαν. Όμως ήλθε ο Χριστός. Εκείνους που είχαν μπει μέσα τους έβγαλε έξω, κι εκείνους που είχαν βγει έξω τους έφερε μέσα.⁷⁵

76. Τις μέρες που η Εύα^ο ήταν μέσα στον Αδάμ,^α δεν υπήρχε θάνατος. Όταν χωρίστηκε από αυτόν, επήλθε θάνατος. Εάν (αυτή) εισέλθει ξανά (και^β) αυτός (τη) λάβει σε αυτόν, δεν θα υπάρχει πια θάνατος.⁷⁶

77. ‘Θεέ μου, Θεέ μου, ω Κύριε γιατί με εγκατέλειψες;’^α—αυτός είπε τα (λόγια) αυτά επάνω στο σταυρό^β. Γιατί αυτός διαχώρισε τον τόπο [κάτω από τον τόπο επάνω], έχοντας γεννηθεί στην [Ιερή] Πνεύμη από το Θεό.⁷⁷

78. Ο [Κύριος υψώθηκε] ανάμεσα από τους νεκρούς. [Έγινε (πάλι) όπως ήταν, αλλά το [σώμα του] ήταν φτιαγμένο [εξ’ολοκλήρου] τέλειο. Αυτός είναι ενσαρκωμένος, αλλά αυτή η [σάρκα είναι

⁷² Ησα 30:21, Πρξ 3:21 ‘^αΙν 3, ‘πνευματική γένεση άνωθεν’ ≠ ‘σωματικής ανάστασης’: βλέπε Φιλ 130! ^βΦιλ 63 ‘αντι-Γνωστικό’ ^δΦιλ 9/44.

⁷³ Τα πέντε Μεσσιανικά Ιερά Μυστήρια.

^{74α} ^αΑσύνδετο· ^β=Θωμ 22!!· Φιλ 72.

^{74β} Φιλ 10/18/22/97/134, Αλθ 3 κ.ο.κ.

^{74γ} ^α=Μτ 8:12! ^βασύνδετο· Θωμ 77, Φιλ 37 ^γ=Μτ 6:6! Rabindranath Tagore, *Gitanjali*: ‘Αυτός είναι, ο ενδόμυχος, ο οποίος αφυπνίζει την οντότητά μου.’

⁷⁵ Ι-Βασ 3:7.

⁷⁶ Φιλ 86 ‘^αή ‘όταν η ζωή ήταν μέσα στην ανθρωπότητα’· ^βασύνδετο.

⁷⁷ ^α=Ψλμ 22:1→Μκ 15:34! ^βαντι-Γνωστικό.

πραγματικά] αληθινή σάρκα.^a [Όμως η σάρκα μας] δεν είναι αληθινή, αλλά μάλλον μια εικόνα-καθρέφτισμα της αληθινής [σάρκας].⁷⁸

79. Ας μην είναι (ο) Παστός για τα κτήνη ούτε για τους σκλάβους ούτε για μιαρές γυναίκες!—αλλά μάλλον είναι για ελεύθερους άνδρες με παρθένες.⁷⁹

80. Μέσω της Ιερής Πνεύμης γεννιόμαστε πραγματικά, όμως ξαναγεννιόμαστε μέσω του Χριστού. Και στα δύο χριζόμαστε μέσω της Πνεύμης—(και^a) έχοντας γεννηθεί, ζευγαρωθήκαμε.⁸⁰

81. Χωρίς φως, δεν θα είναι κανείς ικανός να δει τον εαυτό του είτε σε νερό ή σε (ένα) καθρέφτη. Ούτε πάλι χωρίς νερό ή καθρέφτη θα είσαι ικανός να δείς (τον εαυτό σου) σε φως. Είναι επομένως σωστό να βαπτιστείς και στα δύο—στο φως όπως και στο νερό. Όμως το φως είναι το Χρίσμα.⁸¹

82. Υπήρχαν^a τρεις είσοδοι για τόπους που δίνονταν προσφορά στην Ιερουσαλήμ^o—μια ανοιχτή στη δύση ονομάστηκε η άγια, μια άλλη ανοιχτή στο νότο ονομάστηκε η άγια της αγιότητας, η τρίτη ανοιχτή στην ανατολή ονομάστηκε η άγια των αγιοτάτων, στην οποία ο Ανώτερος Ιερέας μπαίνει μόνος. Το Βάπτισμα είναι η άγια είσοδος, [η Λύτρωση] είναι η άγια της αγιότητας, η άγια των αγιοτάτων είναι ο Νυμφώνας. Το Βάπτισμα έχει την ανάσταση [μαζί με] τη Λύτρωση να μπαίνουν στο Νυμφώνα. Όμως ο Νυμφώνας είναι πιο εξυψωμένος από εκείνα. [...] Δεν θα βρεις τίποτα να [συγκρίνεται με αυτό]^b.⁸²

83. [Οι Άγιοι] είναι εκείνοι που προσεύχονται [πάντα για] την Ιερουσαλήμ [και αγαπούν] την Ιερουσαλήμ· αυτοί [είναι ήδη στην] Ιερουσαλήμ (και^a) βλέπουν [την Ιερουσαλήμ τώρα.] Αυτοί ονομάζονται ‘οι Άγιοι των αγιοτάτων’.⁸³

84. [...] Το καταπέτασμα (του Ναού) σχίστηκε [για να αποκαλύψει] τον Παστό, (που) δεν είναι άλλο παρά η εικόνα [από τον ...] τόπο επάνω. [...] Το καταπέτασμά του σχίστηκε, από την κορυφή έως κάτω, γιατί ήταν σωστό για μερικούς από κάτω να πάνε επάνω.⁸⁴

85. Εκείνους που έχουν ντυθεί με το Τέλειο Φως—οι εξουσίες δεν μπορούν ούτε να τους δουν, ούτε να τους εμποδίσουν. Όμως θα ντυθεί κανείς με φως στο Ιερό Μυστήριο της Κοινωνίας.⁸⁵

86. Εάν το θηλυκό δεν είχε χωριστεί από το αρσενικό, δεν θα είχε πεθάνει αργότερα με το αρσενικό. Ο χωρισμός τους ήταν η έναρξη του θανάτου.^a Επομένως ο Χριστός ήλθε, για να μπορέσει να επανορθώσει ο ίδιος το χωρισμό, που είχε επικρατήσει από (την) αρχή, ζευγαρώνοντας τα δύο μαζί. Και ζευγαρώνοντας τα μαζί, να δώσει τις ζωές τους σε εκείνους που έχουν πεθάνει στο χωρισμό.

⁷⁸ ^aΙν 1:14/20:27, ΙΙ-Ιν 7 αντι-Γνωστικό!

⁷⁹ Γεν 24:16, Ι-Βασ 1:2, Πρξ 21:8-9!, Θωμ 61β!, Φιλ 127! *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 42:9-12, ‘Όπως το μπράτσο του γαμπρού γύρω από τη νύφη, έτσι είναι ο ζυγός μου επάνω σε εκείνους που με γνωρίζουν· και σαν το κρεβάτι που είναι καλυμμένο στο σπίτι του γαμπρού και της νύφης, έτσι προστατεύει η αγάπη μου εκείνους που πιστεύουν σε μένα.’

⁸⁰ ^aΑσύνδετο Γεν 2:7, Ιν 3:7, Φιλ 72.

⁸¹ Παρ 27:19, Ησα 43:2, Μτ 3:11 *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 13:1, ‘Ίδού! Ο Κύριος είναι ο καθρέφτης μας· άνοιξε τα μάτια σου να τα δεις σε αυτόν—και μάθε τον τρόπο του προσώπου σου.’

⁸² Πολλαπλά ασύνδετα· Λευτ 16, Αρθ 18:7 ^a‘Υπήρχαν’: Κοπτ ΝΕ.Υ, χρόνος Παρατατικός Διαρκειάς, P194: επομένως αυτή η καταχώρηση, όπως ο λόγος 137, γράφτηκε μετά τη Ρωμαϊκή κατάκτηση του 70 μ.Χ.· ^bMoses ben Nahman [1194-1270 μ.Χ.], *Letter on Holiness*: ‘Η σεξουαλική σχέση είναι στην πραγματικότητα θέμα σπουδαίας εξύψωσης όταν είναι σωστή και αρμονική. Αυτό το σπουδαίο μυστικό είναι το ίδιο μυστικό εκείνων των χερουβεϊμ που συνουσιάζονται μεταξύ τους με την εικόνα του αρσενικού και θηλυκού.... Κράτησε αυτό το μυστικό και μην το αποκαλύπτεις σε κανέναν ανάξιο, γιατί εδώ είναι που παίρνει το μάτι σου το μυστικό της ανωτερότητας μιας σωστής σεξουαλικής σχέσης.... Όταν η σεξουαλική σχέση υποδεικνύει το Όνομα, δεν υπάρχει τίποτα δικαιότερο και αγιότερο από αυτό.’

⁸³ ^aΑσύνδετο Ψλμ 122:6, Αποκ 21:10.

⁸⁴ Μκ 15:38, Θωμ 84.

⁸⁵ Ψαλ 104:2, Φιλ 24/26 *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 21:2, ‘Εβγαλα το σκοτάδι και ντύθηκα με φως.’

Όμως η γυναίκα ζευγαρώνει με το σύζυγό της στο νυμφικό κοιτώνα. Εκείνοι ωστόσο, που έχουν ζευγαρώσει στον Παστό δεν θα είναι πια χωριστοί. Εξαιτίας αυτού, η Εύα χωρίστηκε από τον Αδάμ^β—επειδή δεν ζευγάρωσε με αυτόν στον Παστό.⁸⁶

87. Η ψυχή του Αδάμ ήλθε στην ύπαρξη από την Πνεύμη^α, της οποίας κοινωνός είναι ο [Χριστός. Η Πνεύμη] που απονεμήθηκε πάνω στον (Αδάμ) είναι η Μητέρα του, και [...] η θέση της προσφέρθηκε σε αυτόν στην ψυχή του. [...] (Όμως) επειδή αυτός [ακόμη δεν] είχε ζευγαρωθεί στο Λόγο, οι κυριαρχούσες δυνάμεις τον γοήτευσαν. [...] Όμως εκείνοι οι οποίοι ζευγαρώνουν με την [Ιερή] Πνεύμη [...] (στα) μυστικά, [...] προσκαλούνται ατομικά [...] στον Παστό, ώστε [...] να ζευγαρωθούν.⁸⁷

88. Ο Ιεσιούα αποκάλυψε [δίπλα στον (Ποταμό)] Ιορδάνη^ο το πλήρωμα της Κυριαρχίας των Ουρανών, που υπήρξε πριν από όλα.^α Επιπλέον αυτός γεννήθηκε^β σαν Υιός, επιπλέον χρίστηκε, επιπλέον λυτρώθηκε, επιπλέον λύτρωσε.⁸⁸

89. Εάν είναι σωστό να πω ένα μυστήριο, ο Πατέρας του παντός κοινωνήσε με την Παρθένο που είχε έλθει κάτω—και φωτιά έλαμψε για αυτόν εκείνη τη μέρα. Αυτός αποκάλυψε τη δύναμη του Παστού.^α Έτσι το σώμα του ήλθε στην ύπαρξη εκείνη τη μέρα.^β Αυτός ήλθε εμπρός στον Παστό σαν κάποιον που έχει υπάρξει από το Νυμφίο με τη Νύμφη. Με τον τρόπο αυτό ο Ιεσιούα καθιέρωσε τα πάντα για τον ίδιο στην καρδιά του. Και διαμέσου αυτών^γ, είναι σωστό για καθέναν από τους Μαθητές να εισέλθει στην ανάπαυσή του.⁸⁹

90. Ο Αδάμ ήλθε στην ύπαρξη από δύο παρθένες—από την Πνεύμη και από την παρθένα γη. Γι' αυτό ο Χριστός γεννήθηκε από μία παρθένο, ώστε το παραπάτημα το οποίο συνέβη στην αρχή να επανορθωθεί.⁹⁰

91. Υπήρχαν δύο δέντρα στον παράδεισο—το ένα παράγει κτήνη,^α το άλλο παράγει ανθρώπους. Ο Αδάμ έφαγε από το δέντρο που παρήγαγε κτήνη, (και^α) αφού έγινε κτηνώδης αυτός γέννησε κτήνη. Εξαιτίας αυτού, (τα κτήνη) κατέληξαν να λατρεύονται. [...] Οι άνθρωποι] γέννησαν ανθρώπους [και μετά] λάτρεψαν ανθρώπους. [...]⁹¹

92. Ο Θεός δημιούργησε την ανθρωπότητα, και η ανθρωπότητα δημιούργησε θεούς. Έτσι είναι στον κόσμο—οι άνθρωποι δημιουργούν θεούς και λατρεύουν τις δημιουργίες τους. Θα ήταν (πιο) σωστό να λατρεύουν οι θεοί^α την ανθρωπότητα!⁹²

93. Έτσι είναι η πραγματική αλήθεια σχετικά με τις πράξεις της ανθρωπότητας—αυτές ουσιαστικά έρχονται εμπρός διαμέσου της δύναμής του. Επομένως ονομάζονται ικανότητές (του). Οι (απόγονοί) Του είναι οι γιοί του οι οποίοι ήλθαν εμπρός από την ανάπαυσή (του). Εξαιτίας αυτού, η δύναμή του κυβερνάει στα έργα του, όμως η ανάπαυσή του είναι φανερή στους γιούς (του). Και θα βρείς ότι αυτό διεισδύει στην απεικόνιση. Και αυτό είναι το Εικονικό Πρόσωπο: κάνοντας τα έργα του με τη δύναμή του, γεννώντας όμως τους Υιούς του σε ανάπαυση.⁹³

⁸⁶ Θωμ 11/22, Φιλ 30/76 "Γεν 3:19^β ή 'ζωή χωριστή από την ανθρωπότητα'.

⁸⁷ ^α=αναπνοή, Γεν 2:7 βλέπε Πνεύμη στις Σημειώσεις Θωμ.

⁸⁸ ^αΘωμ 77^β παραλείφθηκε εδώ ομοιογραφία χειρογράφου.

⁸⁹ ^αΦιλ 64^β αντι-Γνωστικό! ^γο Νυμφίος με τη Νύμφη *Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 33:5-8, 'Εκεί στάθηκε μια τέλεια Παρθένος που διακήρυσσε:... Επιστρέψτε ω γιοί των ανθρώπων, και ελάτε ω θυγατέρες των ανθρώπων,... και εγώ θα μπω μέσα σας.'

⁹⁰ Γεν 2:7, Λκ 1:26-35, Φιλ 18.

⁹¹ ^αΑσύνδετο Γεν 2:9, Φιλ 54.

⁹² Ησα 44:9-20, Ιερ 16:20, Αββ 2:18-19, Φιλ 54^α πληθυντικός, και επίσης έτσι τις δύο προηγούμενες φορές.

⁹³ Ιν 5:19, Θωμ 50!

94. Σε αυτό τον κόσμο οι δούλοι αναγκάζονται να δουλεύουν για τους ελεύθερους. Στην Κυριαρχία των Ουρανών, οι ελεύθεροι θα δρουν για να υπηρετούν τους δούλους: οι Υιοί του Νυμφώνα, θα υπηρετούν τους γιούς του γάμου. Οι Υιοί του Νυμφώνα έχουν ανάμεσά τους [ένα μόνο] όνομα, η ανάπαυση συμβαίνει μεταξύ τους αμοιβαία,^a είναι φτιαγμένοι να μην έχουν ανάγκες. [...] ⁹⁴

95. Η θεωρία^o [της απεικόνισης είναι συνείδη]ση με μεγαλοπρέπεια δόξας.^a [Πραγματικά υπάρχει αθανα]σία μέσα σε εκείνους στον [Άγιο Νυμφώνα, που λαμβάνουν] τις δόξες εκείνων που [εκπληρώθηκαν].⁹⁵

96. [Αυτός που πέφτει] μέσα στο νερό (του Βαπτίσματος) δεν [...] πέφτει σε θάνατο,^a [...] γιατί (ο Χριστός) θα τον λυτρώσει [μιας και έχει πάει] εμπρός—δηλαδή εκείνους που [κλήθηκαν να εκπληρωθούν] στο Όνομά του. Γιατί αυτός λέει: [Έτσι] να εκπληρώσουμε όλη τη δικαιοσύνη.⁹⁶

97. Εκείνοι που λένε ότι πρώτα θα πεθάνουν και (μετά) θα ανέλθουν πλανώνται. Εάν δεν λάβουν πρώτα την ανάσταση (όσο^a) ζούνε,^b δεν θα λάβουν τίποτα (όταν^a) πεθάνουν. Έτσι λέγεται επίσης, σχετικά με το Βάπτισμα,^γ (ότι^a) το Βάπτισμα είναι σπουδαίο, (γιατί^a) εκείνοι που το λαμβάνουν, θα ζήσουν.⁹⁷

98. Ο Φίλιππος^o ο Απόστολος λέει: Ο Ιωσήφ^o ο Μαραγκός φύτεψε ένα άλσος επειδή είχε χρειαστεί ξύλο για την τέχνη του. Αυτός ο ίδιος έφτιαξε το σταυρό από τα δέντρα που είχε φυτέψει, και ο κληρονόμος^o του κρεμάστηκε σε εκείνο το οποίο είχε φυτέψει αυτός. Ο κληρονόμος του ήταν ο Ιεσιούα, όμως το φυτό ήταν ο σταυρός^a. Αλλά το δέντρο της ζωής είναι στο μέσο του παραδείσου—και το ελαιόδεντρο, από την καρδιά του οποίου ήλθε μέσω αυτού το Χρίσμα της ανάστασης.⁹⁸

99. Αυτός ο κόσμος καταβροχθίζει πτώματα—επιπλέον, εκείνοι που τρώνε σε αυτόν οι ίδιοι πεθαίνουν. Το αληθινό (πρόσωπο) καταναλώνει ζωή—επομένως όποιος τράφηκε με [την αλήθεια να μην] πεθάνει. Ο Ιεσιούα προήλθε από μέσα από εκείνο τον τόπο, και έφερε τροφή από εκεί. Και έδωσε τις ζωές τους σε εκείνους τους οποίους ευχήθηκε, για να μη χαθούν.⁹⁹

100. Ο Θεός [δημιούργησε] έναν κήπο-παράδεισο. Η ανθρωπότητα [έζησε στον] κήπο, [...] αλλά αυτοί δεν ήταν στην [...] του Θεού με την [...] καρδιάς τους [...] δοσμένη επιθυμία. [...] Αυτός ο κήπος [είναι ο τόπος] που θα μου ειπωθεί: [Μπορείς να τρώς] αυτό ή να μην τρώς [αυτό, σύμφωνα με την] επιθυμία σου. Αυτός είναι ο τόπος (που) θα καταναλώσω κάθε διαφορετικό (πράγμα)—εκεί, που είναι το δέντρο της γνώσης το οποίο σκότωσε τον Αδάμ. Όμως (σε) αυτό τον τόπο το δέντρο της ζωής έδωσε ζωή στην ανθρωπότητα. Το Torah^o ήταν το δέντρο. Αυτό το ίδιο έχει (την) ικανότητα να απονέμει τη γνώση του καλού και του κακού. Αυτό ούτε τον θεράπευσε από το κακό ούτε τον διατήρησε στο καλό, αλλά μάλλον έγινε αιτία εκείνοι που το είχαν καταπιεί να πεθάνουν. Γιατί θάνατος προήλθε εξαιτίας του λόγου (του Torah): Τρώτε αυτό, αλλά μην τρώτε (εκείνο)!¹⁰⁰

101. Το Χρίσμα έγινε κύριο επάνω από το Βάπτισμα.^a Γιατί από το Χρίσμα ονομαζόμαστε Χριστικ(οί, και^b) όχι εξαιτίας του Βαπτίσματος. Και (αυτός) ονομάστηκε ο Χριστός εξαιτίας του

⁹⁴ Λκ 20:34-36!, Πραξ 4:34-35, Φιλ 64^a ασύνδετο.

⁹⁵ ^aΣύγκρ. Αριστοτέλη, *Μεταφυσικά*, XII.7, 1072β.23.

⁹⁶ =Μτ 3:15!^a αυτό είναι αντίθετο στο δόγμα του Παύλου στους Ρωμ 6:3-4.

⁹⁷ ^aΑσύνδετο^b Ιν 11:26, Φιλ 22^a ομοιογραφία του χειρόγραφου παραλείφθηκε εδώ.

⁹⁸ ^aΑντι-Γνωστικό δεν είναι βέβαιο πού τελειώνει το απόσπασμα του Φιλίππου του Αποστόλου και πού αρχίζει το σχόλιο του Φιλίππου του Ευαγγελιστή πιθανώς παραβολή, στην οποία ο Ιωσήφ = η ανθρωπότητα, και ο Χριστός = ο Υιός της Ανθρωπότητας Μτ 13:55, Εξ 30:22-33, Δτ 21:22-23, Αποκ 22:2.

⁹⁹ Ιν 6:53, Θωμ 11/60, Φιλ 15.

¹⁰⁰ Θωμ 113, Γεν 2:16-17 Isak Dinesen, 'Sorrow Acre', *Winter's Tales*: 'Ο Κήπος της Εδέμ, πρόσφατα δημιουργημένος από κάθε δέντρο του οποίου ... εσύ, Αδάμ μου, μπορείς ελεύθερα να τρώς.'

Χρίσματος. Γιατί ο Πατέρας έχρισε τον Υιό, όμως ο Υιός έχρισε τους Αποστόλους, ακόμη οι Απόστολοι έχρισαν εμάς.⁷ Αυτός που έχει χριστεί τα έχει όλα—έχει την ανάσταση, το φως, το σταυρό,^δ την Ιερή Πνεύμη. Ο Πατέρας το απένειμε επάνω σε αυτόν στο Νυμφώνα (και^β) αυτός έλαβε.¹⁰¹

102. Ο Πατέρας ήταν στον Υιό, και ο Υιός στον Πατέρα. Αυτή είναι η Κυριαρχία των Ουρανών!¹⁰²

103. Καλώς λέει ο Κύριος: Μερικοί έχουν αποκτήσει την Κυριαρχία των Ουρανών γελώντας, και ήλθαν εμπρός [αγαλλιάζοντας από τον κόσμο]. Ο Χριστικός [...] που έπεσε μέσα στο νερό, ήλθε αμέσως εμπρός σαν κύριος επάνω σε όλα επειδή αυτός [δεν θεώρησε (το βάπτισμα)] παιχνίδι, αλλά μάλλον περιφρόνησε αυτό [το μεταβλητό κόσμο για] την Κυριαρχία των Ουρανών. Εάν αυτός περιφρονεί (τον κόσμο) και τον περιγελά σαν παιχνίδι, αυτός [θα] έλθει εμπρός γελώντας.¹⁰³

104. Επιπλέον, έτσι είναι σχετικά με τον Άρτο με το Δισκοπότηρο, και το Χρίσμα: υπάρχει ωστόσο ένα άλλο (ιερό μυστήριο) που υπερέχει επάνω από αυτά.¹⁰⁴

105. Το σύστημα άρχισε με μια αμαρτία, γιατί αυτός που το έφτιαξε είχε επιθυμήσει να το καταστήσει άφθαρτο και αθάνατο. Αυτός αποθαρρύνθηκε και δεν πραγματοποίησε τη φιλοδοξία (του). Γιατί δεν υπήρχε αφθαρσία του συστήματος, και δεν υπήρχε αφθαρσία αυτού που έχει φτιάξει το σύστημα. Γιατί δεν υπάρχει αφθαρσία των πραγμάτων, αλλά μάλλον των Υιών, και κανένας δεν μπορεί να αποκτήσει την αφθαρσία εκτός εάν γίνει (ένας) Υιός. Όμως αυτός που είναι ανίκανος να λάβει, πόσο πολύ (περισσότερο) θα είναι ανίκανος να δώσει!¹⁰⁵

106. Το δισκοπότηρο της προσευχής^ο περιέχει οίνο (και^α) περιέχει νερό. Αυτό ορίζεται ως ο τύπος του αίματος,^β πάνω στο οποίο δίνονται ευχαριστίες. Και αυτό είναι πλήρες με την Ιερή Πνεύμη, και ανήκει στο απόλυτα Τέλειο Πρόσωπο. Όποτε το πίνουμε, θα λαμβάνουμε το Τέλειο Πρόσωπο.¹⁰⁶

107. Το Ζωντανό Νερό είναι ένα σώμα.^α Είναι σωστό να ντυθούμε με το Ζωντανό Πρόσωπο. Εξαιτίας αυτού, (όταν^β) αυτός έρχεται να πέσει μέσα στο νερό γδύνει τον εαυτό του, για να μπορέσει να ντυθεί με εκείνο.¹⁰⁷

108. Ένα άλογο φυσικά γεννάει (ένα) άλογο, ένας άνθρωπος γεννάει (έναν) άνθρωπο,^α ένας θεός γεννάει (έναν) θεό. Έτσι είναι, όσον αφορά το Νυμφίο μέσα στη Νύμφη—[οι Υιοί τους] ήλθαν εμπρός στο Νυμφώνα. (Οι Ιουδαίοι δεν είχαν προέλθει [...] από τους Έλληνες, [...] και [εμείς οι Χριστικοί δεν προερχόμαστε] από τους Ιουδαίους.^β [...] Και αυτοί ονομάστηκαν [...] η εκλεκτή γενιά της [Ιερής Πνεύμης]—ο Αληθινός Άνθρωπος και ο Υιός της Ανθρωπότητας και το σπέρμα του Υιού της Ανθρωπότητας. Αυτή η γενιά ονομάζεται αληθινή στον κόσμο. Αυτός είναι ο τόπος που είναι οι Υιοί του Νυμφώνα.¹⁰⁸

109. Το ζευγάρι συμβαίνει σε αυτό τον κόσμο (όπως) άνδρας επάνω σε γυναίκα, ο τόπος της δύναμης (ενωμένος) με αδυναμία.^α Στην αιωνιότητα υπάρχει κάτι άλλο (με) την ομοιότητα του

¹⁰¹ «Μτ 3:1·^β ασύνδετο· Ἰλκ 4:18, Ιν 20:21-22, Πρξ 6:5-6!!· ^δ αντι-Γνωστικό, ασύνδετο.

¹⁰² Ιν 14:10/17:20-23, Θωμ 113! Juan Rulfo, *Pedro Páramo*: 'Για μένα,... ο παράδεισος είναι ακριβώς εδώ.'

¹⁰³ Φιλ 96.

¹⁰⁴ Ο Άγιος Νυμφώνας· Φιλ 73.

¹⁰⁵ Φιλ 5/49· Jean-Paul Sartre, *No Exit*: 'Δεν μπορώ να δώσω και δεν μπορώ να λάβω.'

¹⁰⁶ Μκ 14:23-24, Ιν 19:34, Ι-Ιν 5:6-8· ^α ασύνδετο· ^β αντι-Γνωστικό.

¹⁰⁷ ^α Αντι-Γνωστικό!· ^β ασύνδετο· Φιλ 3/26.

¹⁰⁸ ^α Ασύνδετο· ^β Θωμ 43, Φιλ 50· Miguel de Cervantes, Prologue to *Don Quijote de la Mancha*: '[Στη] Φύση,... κάθε πράγμα γεννάει το όμοιό του.'

ζευγαρώματος, όμως τα ονομάζουμε με τα (ίδια) αυτά ονόματα. Αλλά υπάρχουν άλλοι οι οποίοι υπερέχουν πέρα από κάθε όνομα το οποίο ονομάζεται, και (το οποίο) υπερβαίνει τη δύναμη. Γιατί (στον) τόπο που υπάρχει δύναμη, υπάρχουν εκείνοι οι οποίοι είναι ανώτεροι σε δύναμη.¹⁰⁹

110. Το ένα δεν είναι, και το άλλο είναι—αλλά αυτά μαζί είναι αυτή η απλή ενότητα.^a Αυτός είναι αυτό που δεν θα είναι δυνατό να έλθει σε (οποιοδήποτε) έχει σαρκική καρδιά.¹¹⁰

111. Δεν είναι σωστό, για όλους εκείνους που τα κατέχουν όλα να κατανοήσουν τους εαυτούς τους; Πράγματι, αυτοί που δεν κατανοούν τους εαυτούς τους, δεν θα απολαύσουν εκείνα τα (πράγματα) τα οποία έχουν. Όμως εκείνοι που έχουν κατανοήσει τους εαυτούς τους να τα απολαύσουν.¹¹¹

112. Όχι μόνο θα είναι ανίκανοι να αρπάξουν το τέλειο πρόσωπο, αλλά θα είναι ανίκανοι (ακόμη) και να το δουν. Γιατί αν το δουν, θα το αρπάξουν. Με κανένα άλλο τρόπο δεν θα μπορέσει να γεννηθεί κανείς από Αυτόν με αυτή τη χάρη, εκτός εάν ντυθεί με το Τέλειο Φως και υπάρχει πάνω σε αυτόν Τέλειο Φως. [Έτσι ντυμένος], να πάει [εμπρός από τον κόσμο]. Αυτό είναι ο τέλειος [Υιός του Νυμφώνα].¹¹²

113. [Είναι σωστό] ότι φτιαχτήκαμε να γίνουμε [τέλεια πρόσωπα] πριν έλθουμε εμπρός [από τον κόσμο].^a Όποιος τα έχει λάβει όλα [χωρίς να γίνει κύριος] από αυτούς τους τόπους, θα [είναι ανίκανος να διαφεντεύσει] σε εκείνο τον τόπο αλλά μάλλον θα [πάει] εμπρός στη μεσότητα σαν ατελής. Μόνο ο Ιεσιούα ξέρει το πεπρωμένο αυτού.¹¹³

114. Ο Άγιος είναι εξ'ολοκλήρου ιερός, συμπεριλαμβανοντας το σώμα του.^a Γιατί εάν λάβει τον άρτο θα τον καθαγιάσει, ή το δυσκοτότηρο^b ή ό,τι άλλο λαμβάνει το εξαγνίζει. Και πώς δεν θα εξαγνίσει επίσης το σώμα;¹¹⁴

115. Ο Ιεσιούα έχυσε μακριά το θάνατο τελειοποιώντας το νερό του Βαπτίσματος. Εξαιτίας αυτού, εμείς πραγματικά στελνόμαστε μέσα στο νερό—όμως όχι κάτω στο θάνατο^a (παρά μόνο) για να χυθούμε μακριά από το πνεύμα του κόσμου. Όποτε φυσάει εκείνο συμβαίνει ο χειμώνας του (αλλά^b) όταν πνέει η Ιερή Πνεύμη έρχεται το καλοκαίρι.¹¹⁵

116. Όποιος γνωρίζει την αλήθεια ελευθερώνεται. Όμως αυτός που ελευθερώνεται δεν αμαρτάνει, γιατί 'ο αμαρτωλός είναι δούλος της αμαρτίας'.^a Η Μητέρα είναι η αλήθεια, όμως η ένωση^o είναι η γνώση. Ο κόσμος ονομάζει ελευθερωμένους, εκείνους στους οποίους είναι δεδομένο να μην αμαρτάνουν. Η γνώση της αλήθειας, εξυψώνει τις καρδιές αυτών στους οποίους είναι δεδομένο να μην αμαρτάνουν. Αυτό είναι ό,τι τους ελευθερώνει και τους εξυψώνει πάνω από ολόκληρο τον τόπο. Όμως η αγάπη είναι εμπνευστική. Αυτός ωστόσο που έχει ελευθερωθεί διαμέσου της γνώσης, σκλαβώνεται από αγάπη για αυτούς, που δεν μπορούν ακόμη να διατηρούν να είναι ελευθερωμένοι με γνώση. Όμως η γνώση τους καθιστά ικανούς, που τους ελευθερώνει.¹¹⁶

¹⁰⁹ ^aΓεν 3:16 Φιλ 140.

¹¹⁰ Φιλ 9 ^aChuang Tzu, 4^{ος} αιώνας π.Χ. Κίνα: 'Εκείνο το οποίο είναι ένα είναι ένα, και εκείνο το οποίο δεν είναι ένα είναι επίσης ένα' αυτός που θεωρεί όλα τα πράγματα σαν Ένα, είναι σύντροφος του Ουρανού.'

¹¹¹ Εκκλ 6:1-2, Θωμ 2/67.

¹¹² Μτ 5:48, Φιλ 85.

¹¹³ ^aΜτ 5:48 Μτ 25:31-46, Ιν 8:7, Φιλ 10/68/112.

¹¹⁴ ^aΙν 20:27 ^bαυτό είναι η Ευχαριστία: Μκ 14:22-24 'εμφατικά αντι-Γνωστικό!' Walt Whitman, *Leaves of Grass*, 142: 'Θεϊκός είμαι μέσα και έξω, και κάνω άγιο ό,τι αγγίζω.'

¹¹⁵ Μτ 28:19, Φιλ 7/96/103 ^aαυτό είναι αντίθετο στο δόγμα του Παύλου στους Ρωμ 6:3-4 ^bασύνδετο.

¹¹⁶ ^a=Ιν 8:32-36!, Ι-Ιν 3:9.

117. Η αγάπη [δεν παίρνει] τίποτα, γιατί πώς [(μπορεί) να πάρει οτιδήποτε όταν τα πάντα] της ανήκουν; Αυτή δεν [λέει ‘Αυτό είναι δικό μου’] ή ‘(Εκείνο) είναι δικό μου’, [αλλά μάλλον λέει] ‘Αυτά είναι δικά σου.’¹¹⁷

118. Η πνευματική αγάπη είναι [αληθινά] οίνος με ευωδία· όλοι εκείνοι που χρίονται με αυτή την απολαμβάνουν. Όσο οι χρισμένοι παραμένουν, την απολαμβάνουν (επίσης) εκείνοι που στέκονται δίπλα τους. (Αλλά) αν αυτοί που χρίζονται με το Χρίσμα παύσουν να τους ευαγγελίζουν (και^α) αναχωρήσουν, (τότε^α) εκείνοι που δεν χρίζονται (αλλά^α) μόνο στέκονται δίπλα παραμένουν ακόμη στο (δικό τους) μίasma. Ο Σαμαρίτης δεν έδωσε τίποτα στον πληγωμένο (άνδρα), εκτός από οίνο με αλοιφή—και θεράπευσε τις πληγές, εφόσον ‘η αγάπη εξιλεώνει πλήθος αμαρτιών.’¹¹⁸

119. Εκείνοι που θα γεννήσει η γυναίκα μοιάζουν σε αυτόν τον οποίο αγαπάει. Αν (είναι) ο άντρας της, μοιάζουν στον άντρα της· αν είναι ο μοιχός μοιάζουν στο μοιχό. Συχνά, όταν υπάρχει (μια) γυναίκα (που) ξαπλώνει με το σύζυγό της από καταναγκασμό, όμως η καρδιά της είναι με τον μοιχό και αυτή συνηθίζει να ζευγαρώνει με αυτόν (τότε, επίσης) αυτός τον οποίο φέρνει γεννώντας μοιάζει στο μοιχό. Όμως εσείς που είσατε με τον Υιό του Θεού—μην αγαπάτε τον κόσμο, αλλά μάλλον αγαπήστε τον Κύριο, ώστε εκείνοι που θα γεννηθούν να μην έλθουν να μοιάσουν στον κόσμο, αλλά μάλλον να έλθουν να μοιάσουν στον Κύριο.¹¹⁹

120. Ο άνθρωπος φυσικά ενώνεται με τον άνθρωπο, το άλογο ενώνεται με το άλογο, ο γάιδαρος ενώνεται με το γάιδαρο· τα είδη φυσικά ενώνονται με τα όμοιά τους είδη. Έτσι, το Πνεύμα φυσικά ενώνεται με το Πνεύμα, και ο Λόγος κοινωνεί με το Λόγο, [και το] Φως κοινωνεί [με το Φως. Εάν εσύ] γίνεις ανθρώπινος, (τότε) [η ανθρωπότητα θα] σε αγαπήσει αν γίνεις [πνευματικός], (τότε) το Πνεύμα θα κοινωνήσει με σένα· αν γίνεις λογικός, (τότε) ο Λόγος θα κοινωνήσει με σένα· αν είσαι διαφωτισμένος, (τότε) το Φως θα κοινωνήσει με σένα· αν υπερβείς, (τότε) το Υπερβατικό θα αναπαυτεί επάνω σου. (Αλλά) αν συνηθίζεις να γίνεσαι (σαν ένα) άλογο ή γαϊδούρι ή μοσχάρι ή σκύλο ή πρόβατο ή άλλο από τα θηρία (τα οποία είναι) στην ύπαιθρο και κατώτερα, (τότε) ούτε η ανθρωπότητα, ούτε το Πνεύμα, ούτε ο Λόγος, ούτε το Φως, ούτε εκείνα από επάνω, ούτε εκείνα μέσα σου θα μπορέσουν να σε αγαπήσουν. Αυτά δεν θα μπορέσουν να αναπαυτούν σε σένα, και η κληρονομιά σου δεν θα είναι μεταξύ αυτών.¹²⁰

121. Αυτός που σκλαβώνεται χωρίς τη θέλησή του θα μπορέσει να ελευθερωθεί. Αυτός που έχει ελευθερωθεί με τη χάρη του κυρίου του, και έχει πουλήσει (ξανά) τον εαυτό του στη δουλεία, δεν θα μπορέσει πια να ελευθερωθεί.¹²¹

122. Η καλλιέργεια στον κόσμο είναι μέσω τεσσάρων ειδών^ο—(σοδειές) συλλέγονται στη σιταποθήκη διαμέσου του εδάφους και του νερού και του ανέμου και του φωτός. Και η καλλιέργεια από το Θεό γίνεται παρομοίως διαμέσου τεσσάρων: μέσω πίστης και ελπίδας^ο και συμπόνοιας και γνώσης. Έδαφός μας είναι η πίστη στο οποίο ριζώνουμε· το νερό είναι η ελπίδα μέσω του οποίου τρεφόμεστε· ο άνεμος είναι η συμπόνοια μέσω του οποίου αναπτυσσόμαστε· όμως το φως είναι η γνώση μέσω του οποίου ωριμάζουμε.¹²²

¹¹⁷ Ιωβ 41:11, Λκ 6:30.

¹¹⁸ ^αΑσύνδετο· Λκ 10:30-37, Θωμ 24, =Παρ 10:12→I-Πετ 4:8.

¹¹⁹ Εξ 20:14, Λευ 20:10, II-Σαμ 11:1-5/12:1-10, Μτ 5:27-28+32, Μκ 7:21, Ιν 8:3-11.

¹²⁰ Φιλ 108, Σοφ Σειρ 13:16· Εκκλ [Ben Sirach] 13:19-20, ‘Κάθε κτήνος αγαπάει το όμοιό του’ έτσι επίσης κάθε άτομο αυτόν που είναι πλησιέστερα στον εαυτό του. Κάθε σάρκα να ταιριάζει με την όμοια σε αυτή, και κάθε άτομο να συσχετίζει τον εαυτό του στο όμοιό του.’

¹²¹ Εξ 21:5-6 [αλλά επίσης Λευ 25:10!], Φιλ 116.

¹²² Θωμ 25, Φιλ 116 Κλήμης Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, V.3: ‘Ένας άνθρωπος αμαθής έχει αναζητήσει και έχοντας αναζητήσει, αυτός βρίσκει το δάσκαλο· και βρίσκοντας, έχει πιστέψει και πιστεύοντας, έχει ελπίσει και από εδώ και στο εξής, έχοντας αγαπήσει, αφομοιώνεται σε αυτό που αγάπησε—τέτοια είναι η μέθοδος την οποία δείχνει ο Σωκράτης’ Gustave Flaubert, *Madame Bovary*: ‘Κοπριά και βροχή και ήλιος και άνεμος φέρνουν τα λουλούδια.’

123. Η χάρη προκαλεί [την ταπεινή ψυχή του] ατόμου της γης να κυριαρχήσει [πάνω σε ...] ό,τι είναι πάνω από τον ουρανό.^a Αυτοί [έλαβαν] διαμέσου [Αυτού που] είναι μακάριος αυτό με το δικό του [Λόγο ανυψώνει αληθινά] τις ψυχές τους.¹²³

124. Αυτό είναι ο Ιεσιούα ο Χριστός—γοήτευσε ολόκληρο τον τόπο και δεν επιβάρυνε κανέναν. Επομένως, μακάριο είναι το τέλειο άτομο αυτού του είδους γιατί αυτό είναι ο Λόγος.¹²⁴

125. Ρωτάτε εμάς σχετικά με αυτόν, όσον αφορά αυτό, είναι δύσκολο (να προσπαθήσουμε να τον περιγράψουμε) πιστά. Πώς να μπορέσουμε εμείς, να πετύχουμε σε αυτό το μεγάλο (έργο);¹²⁵

126. Πώς θα απονείμει αυτός ανάπαυση στον καθένα; Πρώτα από όλα, δεν είναι σωστό να λυπήσει κανέναν—είτε μεγάλο ή μικρό, είτε άπιστο ή πιστό. Έπειτα, να παρέχει ανάπαυση για εκείνους που ησυχάζουν ανάμεσα στους καλούς. Υπάρχουν μερικοί των οποίων προνόμιο είναι, να παρέχουν ανάπαυση για εκείνους που είναι ιδανικοί. Αυτός που κάνει καλό δεν μπορεί από τον εαυτό του, να δώσει ανάπαυση σε αυτούς, γιατί αυτός δεν έρχεται από τη (δική) του θέληση. Όμως ούτε να τους λυπήσει μπορεί, γιατί δεν τους θλίβει. Αλλά αυτός που είναι ιδανικός μερικές φορές τους προκαλεί στενοχώρια—όχι ότι είναι αυτός έτσι (στενοχώρος), αλλά μάλλον είναι η (δική) τους πονηρία η οποία τους προκαλεί θλίψη. Αυτός που είναι φυσικός^o δίνει χαρά σε αυτόν που είναι καλός—όμως από αυτό κάποιοι λυπούνται τρομερά.¹²⁶

127. Ένας νοικοκύρης απέκτησε τα πάντα—είτε γιο ή δούλο ή βοοειδή ή σκύλο ή γουρούνι, είτε σιτάρι ή κριθάρι ή άχυρο ή σανό ή [κόκκαλα] ή κρέας (ή) βελανίδια. Όμως αυτός (ήταν) σοφός και ήξερε την τροφή του κάθε [ενός]. Πραγματικά μπροστά στους γιούς έβαλε ψωμί με [ελαιόλαδο και κρέας μπροστά] στους σκλάβους έβαλε ρετσινόλαδο με δημητριακά και μπροστά στα βόδια [έβαλε κριθάρι] με άχυρο και σανό στα σκυλιά έριξε κόκκαλα όμως μπροστά στα [γουρούνια] πέταξε βελανίδια και κόρες από ψωμί. Έτσι είναι με το Μαθητή του Θεού—εάν είναι σοφός, είναι παρατηρητικός γύρω από τη Μαθητεία. Οι σωματικές μορφές δεν θα τον εξαπατήσουν, αλλά μάλλον έτσι θα παρατηρήσει τη διάθεση της ψυχής του καθενός, για να μιλήσει μαζί του. Στον κόσμο υπάρχουν πολλά ζώα φτιαγμένα με ανθρώπινη μορφή—αυτά είναι συνηθισμένος να τα γνωρίζει. Στα γουρούνια πράγματι θα πετάξει βελανίδια όμως στα βοοειδή θα ρίξει κριθάρι με άχυρο και σανό στα σκυλιά θα ρίξει κόκκαλα στους σκλάβους θα δώσει το στοιχειώδες^a στους Υιούς θα παρουσιάσει το τέλειο^b.¹²⁷

128. Υπάρχει ο Υιός της Ανθρωπότητας και υπάρχει ο Εγγονός της Ανθρωπότητας. Ο Κύριος είναι ο Υιός της Ανθρωπότητας, και ο Εγγονός της Ανθρωπότητας είναι αυτός που δημιουργείται διαμέσου του Υιού της Ανθρωπότητας. Ο Υιός της Ανθρωπότητας έλαβε από το Θεό την ικανότητα να δημιουργεί (ο Θεός μόνο) έχει την ικανότητα να γεννά.¹²⁸

129. Εκείνο το οποίο δημιουργείται είναι ένα δημιούργημα, εκείνο το οποίο γεννιέται είναι ένας απόγονος. Ένα δημιούργημα δεν μπορεί να γεννήσει, (αλλά^a) ένας απόγονος μπορεί να δημιουργήσει. Ακόμη αυτοί λένε ότι το δημιούργημα γεννάει. Όμως, ο απόγονός του είναι ένα δημιούργημα. Επομένως οι απόγονοι (ενός ατόμου) δεν είναι οι γιοί του, αλλά μάλλον είναι (Υιοί) του [Θεού].¹²⁹

¹²³ ^aΘωμ 2!/11!

¹²⁴ Φιλ 29.

¹²⁵ Θωμ 13! César Vallejo, 'A Man Passes By', *Human Poems*: 'Πώς να γράψεις, μετά, για το Άπειρο;'

¹²⁶ Παρ 21:15, Θωμ 90.

¹²⁷ ^aτο Torah ^bτο Ευαγγέλιο Μκ 5:9-12!/7:27!, Μτ 7:6!, Ιν 7:24!, Θωμ 93, Φιλ 79! παρατήρησε ιδιαίτερα ότι εδώ καθορίζονται πέντε πνευματικά επίπεδα και/ή στάδια.

¹²⁸ Θωμ 101.

¹²⁹ ^aΑσύνδετο Εκκλ 11:5, Ησα 29:23, Ιν 1:12-13/3:3, Φιλ 33! Kahlil Gibran, *The Prophet*: 'Τα παιδιά σας δεν είναι παιδιά σας αυτά είναι οι γιοί και οι θυγατέρες της λαχτάρας της Ζωής για αυτή την ίδια. Έρχονται διαμέσου εσάς αλλά

130. Αυτός που δημιουργεί εργάζεται φανερά, και αυτός ο ίδιος επίσης είναι φανερός· αυτός που γεννάει [ενεργεί] στα [κρυφά], και [κρύβει τον εαυτό του από] την απεικόνιση [των άλλων]. (Έτσι επίσης) ο Δημιουργός [πράγματι] δημιουργεί ορατά, αλλά όμως όταν γεννάει, Αυτός [γεννάει τους] Υιούς στα κρυφά.¹³⁰

131. Ούτε [ένας θα μπορεί] να ξέρει ποιά μέρα ζευγαρώνουν μεταξύ τους [ο άνδρας] και η γυναίκα, εκτός μόνο από τους ίδιους. Γιατί στον κόσμο, ο γάμος είναι ένα μυστήριο για εκείνους που έχουν πάρει σύζυγο. Εάν ο γάμος από ασέλγεια^a είναι κρυφός, πόσο πολύ περισσότερο είναι ο Άμογος Γάμος ένα αληθινό ιερό μυστήριο!^b Αυτό δεν είναι σαρκικό αλλά μάλλον αγνό, δεν είναι λάγνο αλλά μάλλον συμπονετικό, δεν είναι του σκοταδιού ή της νύχτας, αλλά μάλλον της ημέρας και του Φωτός. Ένας γάμος ο οποίος επιδεικνύεται γίνεται μοιχεία^γ και η νύφη έχει διαπράξει μοιχεία,^γ όχι μόνο αν λάβει το σπέρμα ενός άλλου άνδρα, αλλά ακόμη και εάν διαφύγει από τον κοιτώνα^ο και γίνει αντιληπτή. Ας εκδηλώνει τον εαυτό της μόνο στον πατέρα της και στη μητέρα της και στον φίλο του γαμπρού^δ και στους υιούς του γαμπρού! Σε αυτούς είναι δεδομένο να μπαίνουν καθημερινά στο νυμφικό κοιτώνα. Όμως όσο για τους άλλους, ας φτάσουν να λαχταρούν ακόμη και να ακούσουν τη φωνή της και να χαρούν την ευωδιά (της), και ας τρέφονται όπως τα σκυλιά από τα ψίχουλα που πέφτουν από το τραπέζι! (Εκείνοι) οι οποίοι είναι από το Νυμφίο μέσα στη Νύμφη ανήκουν στο Νυμφώνα. Κανείς δεν θα μπορέσει να δει το Νυμφίο με τη Νύμφη, εκτός εάν γίνει αυτό.¹³¹

132. Όταν ο Αβραάμ^ο είχε [αγαλλιάσει] βλέποντας αυτό που ήταν να δει, περιέτμησε τη σάρκα της ακροβυστίας—δείχνοντάς μας ότι είναι σωστό να απαρνηθούμε τη σάρκα [που σχετίζεται με] αυτό τον κόσμο.¹³²

133. [... Όσο καιρό] τα εντόσθια του ατόμου εσωκλείονται, το άτομο ζει. Εάν τα εντόσθιά του εκτίθενται (και^α) ξεκοιλιάζεται, το άτομο θα πεθάνει. Έτσι επίσης με το δέντρο: αυτό βλαστάνει φυσικά και ευδοκίμει όσο η ρίζα του καλύπτεται, (αλλά^α) εάν η ρίζα του εκτίθεται το δέντρο μαραίνεται.^β Έτσι είναι με κάθε τί γεννημένο στον κόσμο, όχι μόνο με τα φανερά αλλά επίσης με τα καλυμμένα. Γιατί εφόσον η ρίζα του κακού κρύβεται, αυτό είναι δυνατό· όμως όταν αναγνωρίζεται καταστρέφεται (και^α) χάνεται όταν εκτίθεται. Να γιατί ο Λόγος (Ιωάννης ο Βαπτιστής!) λέει, “Ήδη η αξίνη έχει φτάσει στη ρίζα των δέντρων!”^γ Αυτό δεν θα κλαδέψει (απλά), γιατί εκείνο που κλαδεύεται φυσικά βλασταίνει πάλι. Αλλά μάλλον η αξίνη εμβαθύνει στο έδαφος (και^α) ξεριζώνει. Όμως ο Ιεσιούα τράβηξε τη ρίζα από ολόκληρο τον τόπο, αλλά οι άλλοι (είχαν κάνει έτσι) μόνο κατά μέρος. Επίσης εμείς οι ίδιοι—καθένας μας, ας εμβαθύνει στη ρίζα του κακού που είναι μέσα του, (και^α) ας ξεριζώσει τη ρίζα του από τη δική του καρδιά! Όμως αυτό θα ξεριζωθεί μόνο εάν το αναγνωρίσουμε. Αλλά εάν δεν είμαστε ενήμεροι για αυτό, παίρνει ρίζα εντός μας και παράγει τους καρπούς του στις καρδιές μας. Γίνεται το ίδιο αφέντης επάνω μας (και^α) εμείς μετατρέπομαστε σε δούλους του. Αιχμαλωτιζόμαστε, που μας εξαναγκάζει να κάνουμε αυτό που δεν θέλουμε, (και^α) να [μην] κάνουμε αυτό που θέλουμε.^δ Είναι ισχυρό μέχρι να το αναγνωρίσουμε. Ενώ είναι υποσυνείδητο, αυτό πραγματικά προτρέπει.¹³³

134. Άγνοια είναι η μητέρα από [κάθε κακό^α και] η άγνοια (η ίδια) απορρέει από [πλάνη]. Εκείνα τα πράγματα τα οποία προέρχονται από [άγνοια], ούτε ήταν ούτε [είναι] ούτε θα είναι [ανάμεσα στα

όχι από εσάς· και αν και είναι μαζί με εσάς, όμως δεν ανήκουν σε εσάς.^γ

¹³⁰ Ο Θεός σαν αρσενικό δημιουργεί το αισθητό Σύμπαν από έξω, ο Θεός σαν θηλυκό μας φέρνει από μέσα· βλέπε Φιλ 93 και ‘Η Μητρική Πνεύμη’.

¹³¹ =Μκ 7:27-28! ^α!! ^β Φιλ 64/73 ^γκυριολ. Πορνεία^ο ^δΙν 3:29/15:14-15.

¹³² Αντι-Γνωστικό Γεν 17:9-14, Δτ 10:6, Ιν 8:56, Θωμ 53.

¹³³ Ιωβ 14:7-9, Παρ 20:9 ^αασύνδετο ^βΑισχύλου, *Αγαμέμνων*, 967: “Όταν η ρίζα συνεχίζει να ζει, τα νέα φύλλα επανέρχονται” ^γ=Μτ 3:10! ^δCharles Dickens, *Great Expectations*: “Ήμουν πολύ δειλός ώστε να κάνω ό,τι ήταν σωστό, όπως υπήρξα πολύ δειλός ώστε να αποφύγω να κάνω αυτό που ήξερα ότι είναι λάθος.”

φιλαλήθη. Όμως] θα τελειοποιηθούν όταν η αλήθεια αποκαλυφθεί ολόκληρη. Γιατί η αλήθεια είναι όπως η άγνοια—αν είναι κρυφή αναπαύεται μέσα στον εαυτό της, όμως αν αποκαλύπτεται αναγνωρίζεται. (Η αλήθεια) είναι ένδοξη στο ότι επικρατεί επάνω στην άγνοια και ελευθερώνει από την πλάνη. Ο Λόγος λέει ‘Εσείς να γνωρίσετε την αλήθεια (και^β) η αλήθεια θα σας ελευθερώσει!’^γ Η άγνοια αιχμαλωτίζει (αλλά^β) η γνώση είναι ελευθερία. Γνωρίζοντας την αλήθεια, θα βρούμε τους καρπούς της αλήθειας στις καρδιές μας. Ζευγαρώνοντας με αυτή, θα λάβουμε την εκπλήρωσή μας.¹³⁴

135. Στο παρόν έχουμε την εκδήλωση της δημιουργίας. Αυτοί λένε ότι τα (ορατά όντα) είναι τα ισχυρά τα οποία είναι αξιοσέβαστα, όμως τα αόρατα είναι τα αδύναμα, τα οποία είναι περιφρονημένα. (Αλλά) η αλήθεια είναι ότι τα ορατά όντα είναι έτσι αδύναμα και κατώτερα, ενώ τα αόρατα είναι τα ισχυρά και αξιοσέβαστα.¹³⁵

136. Όμως τα μυστήρια της αλήθειας αποκαλύπτονται συγκροτημένα σε τυπική απεικόνιση.^α Αλλά ο Κοιτώνας κρύβεται—είναι ο Άγιος μέσα στην Αγιότητα.¹³⁶

137. Το καταπέτασμα (του Ναού) πράγματι απέκρυψε αρχικά ότι ο Θεός κυβερνάει τη δημιουργία. Όμως (μόλις) το καταπέτασμα σχίστηκε και τα πράγματα μέσα σε αυτό αποκαλύφθηκαν, τότε αυτό το σπίτι πρόκειται να εγκαταλειφθεί (και^α) να ερημωθεί, επιπλέον ακόμη να καταστραφεί. Όμως ολόκληρη η Θεότητα αποχώρησε από αυτούς τους τόπους, (οι οποίοι) δεν είναι μέσα στα άγια των αγίων, γιατί (η Θεότητα) δεν ήταν δυνατό να ενωθεί (εκεί) με το Φως, ούτε να ενωθεί με την άγνοια πληρότητα. Αλλά μάλλον έπρεπε να είναι κάτω από τα φτερά του σταυρού^β [και στην] αγκαλιά του.¹³⁷

138. Αυτή η κιβωτός θα είναι η σωτηρία μας, όταν ο κατακλυσμός από νερό τους έχει κατακλύσει.¹³⁸

139. Εάν κάποιος είναι στη φυλή της ιεροσύνης, σε αυτούς θα επιτραπεί να μπούνε μέσα στο καταπέτασμα (του Ναού) μαζί με τον Ανώτερο Ιερέα. Επομένως, το καταπέτασμα δεν σχίστηκε μόνο στην κορυφή, αλλιώς αυτό θα είχε ανοιχτεί μόνο για εκείνους που είναι επάνω· ούτε σχίστηκε μόνο στον πάτο, αλλιώς θα είχε αποκαλυφθεί μόνο σε εκείνους που είναι κάτω. Αλλά μάλλον σχίστηκε από την κορυφή προς τον πάτο. Εκείνοι που είναι επάνω άνοιξαν σε εμάς που είμαστε κάτω, για να μπορέσουμε να μπούμε στο μυστικό της αλήθειας.¹³⁹

140. Αυτή η ενδυνάμωση είναι πράγματι άριστη. Όμως εμείς θα μπούμε εκεί μέσα με καταφρονημένους τύπους και αδυναμίες. Αυτά είναι πραγματικά ταπεινά στην παρουσία της τέλειας δόξας. Υπάρχει δόξα που υπερβαίνει τη δόξα,^α υπάρχει δύναμη η οποία υπερβαίνει τη δύναμη.^β Επομένως οι τέλειοι έχουν ανοίξει σε εμάς με τα μυστικά της αλήθειας. Επιπλέον, οι Άγιοι των αγιοτάτων έχουν αποκαλυφθεί, και ο Κοιτώνας μας έχει προσκαλέσει μέσα.¹⁴⁰

¹³⁴ ^αΛκ 23:34!, Πρξ 3:17· ^βασύνδετο· ^γIv 8:32!

¹³⁵ St Bonaventure, *De Plantatione Paradisi*, It.v.575: ‘Η σοφία του αόρατου Θεού δεν μπορεί να γίνει γνωστή σε εμάς, παρά μόνο παίρνοντας το σχήμα των ορατών πραγμάτων, με τα οποία είμαστε οικείοι’ Søren Kierkegaard, *Concluding Unscientific Postscript*: ‘Ένα παντοδύναμο ον θα πρέπει να αναγνωρίζεται ακριβώς με το να είναι αόρατο’ Antoine de Saint-Exupéry, *The Little Prince*: ‘Είναι μόνο με την καρδιά που μπορεί κανείς να δει σωστά· ό,τι είναι ουσιαστικό είναι αόρατο στο μάτι’ το *I Ching*, Εξάγραμμα 50, the Ritual Vessel: ‘Κάθε τι το οποίο είναι ορατό πρέπει να μεγαλώσει πέρα από το ίδιο, να επεκταθεί μέσα στο βασίλειο του αόρατου.’

¹³⁶ Φιλ 82/83· ^αΦιλ 72.

¹³⁷ ^αΑσύνδετο· ^βαντι-Γνωστικό· Εξ 26:31-34, Μτ 27:51/23:38/24:2, Φιλ 84· αυτή η καταχώρηση πρέπει να χρονολογηθεί μετά το 70 μ.Χ.

¹³⁸ Γεν 6-9, Παρ 10:25, Λκ 17:22-37.

¹³⁹ Αρθ 18:7, Μκ 15:38, Φιλ 84/137.

¹⁴⁰ ^αΑσύνδετο· ^βΦιλ 109· Φιλ 83/137.

141. Όσο το κακό είναι πράγματι καλυμμένο, αυτό (παραμένει) ισχυρό, ακόμη όχι εξαγνισμένο πραγματικά από το εσωτερικό του σπόρου της Ιερής Πνεύμης. (Έτσι) αυτοί αιχμαλωτίζονται από την καταπίεση.^a Όμως, όταν το Τέλειο Φως αποκαλυφθεί, τότε αυτό θα χυθεί εμπρός, επάνω στον καθένα, και όλοι εκείνοι μέσα σε αυτό θα λάβουν το Χρίσμα. Τότε οι δούλοι θα ελευθερωθούν [και] οι αιχμάλωτοι θα λυτρωθούν.¹⁴¹

142. '[Κάθε] φυτό το οποίο δεν το έχει φυτέψει ο ουράνιος Πατέρας μου [θα] ξεριζωθεί.'^a Εκείνοι που αποχωρίζονται θα ζευγαρώσουν (και) [τα κενά] θα συμπληρωθούν.^b Καθένας που [μπαίνει] στον Κοιτώνα θα γεννιέται στο Φως. Γιατί αυτοί [δεν γεννιούνται] με τον τρόπο των γάμων τους οποίους [δεν] βλέπουμε, (οι οποίοι) θεσπίζονται από τη νύχτα, η φωτιά (των οποίων) [φεγγοβολάει] στο σκοτάδι (και μετά) σβήνεται. Αλλά μάλλον τα Ιερά Μυστήρια αυτού του Γάμου ολοκληρώνονται στη μέρα και στο φως. Ούτε εκείνη η μέρα ούτε το φως της δύνουν ποτέ.¹⁴²

143. Αν κάποιος γίνει Υιός του Νυμφώνα, αυτός θα λάβει το Φως. Αν κανείς δεν το λάβει σε αυτούς τους τόπους, δεν θα μπορέσει να το εξασφαλίσει στον άλλο τόπο. Αυτός που έχει λάβει εκείνο το Φως δεν θα γίνεται αντιληπτός, ούτε θα μπορέσουν να τον αρπάξουν· ούτε θα μπορέσει κανείς να τον ενοχλήσει, ένα τέτοιο χαρακτήρα, ακόμη κι αν κοινωνικοποιείται στον κόσμο. Και επιπλέον, (όταν) αφήνει τον κόσμο έχει ήδη λάβει την αλήθεια μέσω της απεικόνισης. Ο κόσμος έχει γίνει αιωνιότητα, επειδή η πλήρωση είναι για αυτόν το αιώνιο. Και αυτό αποκαλύπτεται έτσι σε αυτόν ατομικά—όχι κρυμμένο στο σκοτάδι (ή) τη νύχτα, αλλά μάλλον κρυμμένο σε μια Τέλεια Ημέρα και ένα Άγιο Φως.¹⁴³

Το Ευαγγέλιο κατά το Φίλιππο^ο

Σημειώσεις στο Φίλιππο

Ο αναγνώστης παροτρύνεται να συμβουλευτεί το υπεργραμμικό (www.metalog.org/files/ph_interlin.html), καθώς (α) το κείμενο είναι εννοιολογικά σύνθετο και (β) ο πάπυρος είναι κάπως φθαρμένος—έτσι, κάθε ερμηνεία πρέπει αναγκαστικά να παραμένει προσωρινή. Η μετάφραση η ίδια είναι σύμφωνη με εκείνη του Θωμά, και επομένως, λέξεις οι οποίες αναφέρθηκαν σε εκείνες τις σημειώσεις, δεν επαναλαμβάνονται εδώ. Πλήρεις παραπομπές ταξινομούνται για επιλεγμένους όρους· διαφορετικά δίνεται μονάχα το αρχικό συμβάν. Οι τρεις φάσεις αυτής της εργασίας είναι: (1) www.metalog.org/files/till/interlin/till01.jpg [1990], (2) www.metalog.org/files/ph_interlin/philip_2.gif [2004], (3) www.metalog.org/files/ph_interlin/ph002.html [2008].

Άβελ (46): Εβραϊκά אָבֶל (ατμός, ανάσα· βλέπε Ησ 57:13)· ο δεύτερος γιος του Αδάμ και της Εύας· τον σκότωσε, εξαιτίας φθόνου, ο αδελφός του Κάιν· Γεν 4:1-16.

Αβραάμ (132): Εβρ אַבְרָם (πατέρας από πολλούς)· ο αρχικός Εβρ πατριάρχης (Γεν 11:26).

Άγγελος (21/29/30/56/59/65): Ελ Άγγελος = Εβρ מַלְאָךְ (μαλακ: απεσταλμένος, αγγελιοφόρος)· εδώ το αγνό εγώ του ατόμου, γεννημένο από το Θεό, που παρατηρεί τις εικόνες· Μτ 18:10, Λκ 20:36, Θωμ 88· βλέπε 'Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο'.

Αιώνας (7): Κοπτ ⲉⲛⲉⲧ (C057a) = (χωρίς όρους)· ορίζει ή συγκεκριμένη περιορισμένη χρονική εποχή, ή διαχρονική αιωνιότητα—όχι μόνο, όπως μεταφράζεται γενικά, το δεύτερο.

Αιώνιος (9/10/109/143): βλέπε **Αιώνας**.

Ανισότητα (65): Κοπτ ⲁⲧ.ⲧⲱⲧ (P063d/C438a: όχι σε συμφωνία, όχι ενωμένοι)· βλέπε **Ένωση** και Θωμ 61β!

Αποκατάσταση (72): (από-κάτω-στάση), όπως στις Πρξ 1:6/3:21—στους κοσμικούς παπύρους, ο όρος χρησιμοποιείται για την επισκευή κτιρίων, την επιστροφή περιουσιών στους νόμιμους ιδιοκτήτες, και το ισοζύγιο λογαριασμών.

Αποστολικός (18): μιμητής των Αποστόλων.

Απόστολος (18): σταλμένος εμπρός· αυτός που παραγγέλεται· σύγκρινε **Μαθητής**.

¹⁴¹ Ψλμ 19:12·^a Θωμ 45, Φιλ 133.

¹⁴² ^a=Μτ 15:13! ^bΘωμ 40· πολλαπλά ασύνδετα· Φιλ 73/131, Αλθ 33.

¹⁴³ Φιλ 85.

Αραμαϊκά (20): Σημιτική γλώσσα του αρχαίου κόσμου, χρονολογείται από έξτρα-Βιβλικά πρακτικά το 3000 π.Χ., καταγωγή του Εβραϊκού με τετράγωνα γράμματα αλφάβητου, η γλώσσα του Αβραάμ (Δτ 26:5) καθώς και του Χριστού στο λειτούργημά του (Μκ 5:41/7:34/15:34, Μτ 27:46) Γεν 22:20-21, ΙΙ-Βασ 18:26, Ησα 36:11.

Αρχοντας (13): (αρχικό-όν) υπάλληλος μέσα στην κοινωνία· βλέπε **Κόσμος-Σύστημα** στις Σημειώσεις Θωμ.

Βάπτισμα (47/73/81/82/96/97/101/115): (βύθισμα) το ιερό μυστήριο του πνευματικού εξαγνισμού αναφορικά με το Torah· βλέπε **Ιερό Μυστήριο**, Ησα 1:16-17, Μκ 1:4, Μτ 28:19, Πρξ 1:22, Αλθ 37, **Ιωάννης ο Βαπτιστής** στις Σημειώσεις στο Θωμά.

Γνώση (13/116/122/127/133/134): βλέπε Σημειώσεις Θωμ.

Εβραϊός (1/6/18/50): Εβρ **עברי** (εμπερ: διασχίζω, πέρα από, διαβάτης, εφήμερος· Θωμ 42!)· η καταγωγή του Σημ και ιδιαίτερα του Αβραάμ (Γεν 10:21/14:13/16:15—έτσι ο Ισμαήλ ήταν επίσης Εβραϊός).

Εθνικός (4): Εβρ **גוי** (γκοη: πτώμα!) = Ελ Εθνικός· μη-Ισραηλίτης, ειδωλολάτρης, όπως Ψλμ 2, Μτ 18:17/20:25/24:9, Πρξ 4:25-26.

Είδος (122): Ελ Είδος· ο όρος για τις Πλατωνικές μορφές (συχνά σαν Ιδέα), όπως και τα είδη του Αριστοτέλη σημείωσε επίσης το φανερό υπαινιγμό στα τέσσερα πρωταρχικά στοιχεία της αρχαίας φυσικής: γη, νερό, αέρα και φωτιά (σε σύγχρονη επαναδιατύπωση, οι τέσσερις βασικές καταστάσεις της ύλης: στερεό, υγρό, αέριο και πλάσμα).

Εικόνα/Απεικόνιση (24σημ/26σημ/30/47/72/84/93/95/130/136/143): βλέπε Σημειώσεις Θωμ.

Εικονικός (65/93): βλέπε **Εικόνα** στις Σημειώσεις Θωμ.

Εκκλησία (10): η συνέλευση εκείνων που 'καλέσθηκαν εμπρός' από τον κόσμο (Μτ 16:18/18:15-20) αυτός ήταν ο όρος για την Αθηναϊκή Συνέλευση· Ψλμ 22:22.

Ελπίδα (122): Ελ ελπίδα = Εβρ **תקוה** (τικβαχ)· όχι απλή ελπίδα ή ευχή, αλλά μάλλον *πρόβλεψη*—Κλήμης Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, ΙΙ.6: 'Ελπίδα είναι η προσμονή της κατοχής του καλού' απαραίτητα, έτσι, είναι προσμονή βασισμένη στην πίστη Ησα 42:9, Ιν 16:13!

Ένωση/Ενώνω (65/116/120/137): Κοπτ **ⲧⲱⲛ** (C438a: συνδυάζω ή συνδέω, συνουσιάζομαι)· ιδιαίτερα παρατήρησε πρώτα Μτ 19:12 (αγαμία) στο πλαίσιο των προηγούμενων τεσσάρων Ιερών Μυστηρίων, και μόνο τότε το πέμπτο Ιερό Μυστήριο! (Φιλ 73)· βλέπε **Κοινωνός**, **Κοινωνία** και **Ιερό Μυστήριο**.

Επαναγέννηση (72): Κοπτ **ⲭⲡⲟ ⲛⲓⲕⲉⲒⲐⲠ** (γέννηση άλλη μια φορά: C778b/090b/349b) ≠! Ελ γένεση άνωθεν (γενεά από επάνω [άνω τόπο] το Ελ μπορεί εξίσου να σημαίνει 'γέννηση από επάνω' ή 'γέννηση ξανά'· σύγκρισε Ιν 3:3 με 3:31).

Εποχή (70): βλέπε **Αιώνας**.

Εύα (76): Εβρ **אֵוָה** (ζωντανή· Γεν 3:20)· βλέπε **Άβελ**, **Αδάμ** Σημειώσεις Θωμ, **Κάιν** και **Θηλυκό**.

Ευχαριστία (30/57/73/106/114): (ευχαριστήριος, προσφορά ευχαριστίας) το μυστήριο του άρτου και του οίνου· βλέπε **Ιερό Μυστήριο** (Λκ 22:14-20).

Θεωρία (95): εδώ με τη σημασία του να δει κανείς την απεικόνισή του, ως την εκδηλωμένη φαντασία του ίδιου του Θεού (Μτ 18:10, 'Άγγελος Εικόνα και Σύμβολο') η παράθεση στον Αριστοτέλη είναι: Θεωρία, το Άριστον και Ήδιστον, 'Η Θεωρία [του κατανοητού (Νοητόν) είναι] η πλέον ευχάριστη και άριστη.'

Θηλυκό (18): Κοπτ **Ⲓⲛⲉϣⲙⲉ** (C385a)· τονίζοντας εδώ την Ιερή Πνεύμη ως Μητέρα μας, όπως στον Ησα 49:15/66:13, Λκ 13:34· βλέπε **Πνεύμη** και 'Η Μητρική Πνεύμη.'

Ιερή Πνεύμη (6): βλέπε **Πνεύμη** και **Ιερή Πνεύμη** στις Σημειώσεις Θωμ.

Ιερό Μυστήριο (64/73/85/104/131/142): βλέπε **Μυστήριο** και Φιλ 127· Φιλ 73 δίνει διαδοχική και ιεραρχική λίστα από πέντε Μυστήρια: (1) *Βάπτισμα* [ηθικός εξαγνισμός αναφορικά με το Torah]· (2) *Χρίσμα* [Μεσσιανική Μαθητεία]· (3) *Ευχαριστία* [κοινοβιακό γεύμα, τιμώντας τη θυσία του Χριστού]· (4) *Αύτρωση* [πόνος για τη σωτηρία των άλλων: εμπάθεια, διωγμός]· και (5) *Ιερός Νυμφώνας* [ενότητα αρσενικού και θηλυκού των Μαθητών, ώστε να γιορτάσουν την αιώνια γέννησή τους, διαμέσου της κοινωνίας του Πατέρα με την Ιερή Πνεύμη].

Ιερουσαλήμ (82): Εβρ **יְרוּשָׁלַיִם** (θεμέλια/πόλη της ειρήνης)· σημείωσε ότι Εβρ **יְרֵךְ** (γιαραχ: καθοδηγία/ντιρεκτίβα) είναι η ρίζα και των δύο 'Jeru-' και 'Torah'.

Ιόνιος (20): Ελ Ιόνιος (βιολετί) = Εβρ **יָוֶן** (γιαγιν/γιαβαν: οίνος)· Εβραϊκή ονομασία για τους Έλληνες (Γεν 10:2-5, Δαν 8:21)· ήταν στα παράλια της Μικράς Ασίας (σήμερα Τουρκία), που γνώρισαν οι Έλληνες τους αρχαίους μεσο-ανατολικούς πολιτισμούς, αποκτώντας το αλφάβητο διαμέσου των Φοινίκων που μιλούσαν Σημιτικά (Φοίνιξ πορφυρός—Ελ ονομασία για τους Χαναναίους [Εβρ: 'έμποροι'] από Γεν 9:18-10:19/12:5-7, Ι-Βασ 5, Ιεζ 27-28· συγκρ. Μτ 15:22 με Μκ 7:26· σύμφωνα με τις *Ιστορίες*, Ι, του Ηρόδοτου, ο Θαλής της Μιλήτου—ο πρώτος 'προ-Σωκρατικός'—ήταν Φοινίκιος/Χαναναίος).

Ιορδάνης (88): Εβρ יַרְדֵּן (κατερχόμενος) ποταμός του Αγίου Τόπου, στη βόρεια προέκταση της Αφρικανικής Great Rift Valley παρατήρησε ιδιαίτερα προφανώς ο ποταμός Pishon από τη Γεν 2:11 (!) έτσι, ίσως ο Κατακλυσμός να είχε κινηθεί σαρωτικά προς τα κάτω, μέσω της *Jordan Rift Valley*?!—τοπολογικά πιο κατανοητό, παρά το αινιγματικό Αραράτ (το οποίο, όμως, σημαίνει απλώς ‘ιερή/υψηλή γη’) αυτό φυσικά θα τοποθετούσε συνολικά από τη Γεν 2-9 στη Jordan Valley, με Γεν 10 την πρώτη ανθρώπινη (γλωσσική;!) διασπορά, και Γεν 11 στη συνέχεια στη Μεσοποταμία.

Ιωσήφ ο Τέκτων (98): Ιωσήφ = Εβρ יְהוֹשֻׁעַ (προσθήκη) τέκτων = Κοπτ 2ΔΜΩΕ (C546b), Ελ τέκτων (Μτ 13:55) σύζυγος της Παρθένου Μαριάμ αξιοσημείωτα σιωπηλός παντού στα Ευαγγέλια βλέπε Φιλ 18.

Κάιν (46): Εβρ יָאֵן (απόκτημα και επομένως κατοχή) δηλαδή, ‘το δικό μου ή το δικό μας παράγωγο’ μάλλον, παρά ‘το παράγωγο του Θεού’, υποδεικνύοντας ότι πιθανώς η ‘αρχική αμαρτία’ των ανθρώπων ήταν αποτέλεσμα του ισχυρισμού τους (ισό-Θεου) ότι δημιουργούν και επομένως κρίνουν τον απόγονό τους Γεν 2:15-4:1, Εκκλ 11:5!—βλέπε **Άβελ**, **Αδάμ** στις Σημειώσεις Θωμ, **Εύα**, Φιλ 93/129, όπως και ‘Θεογένεσις’.

Κληρονομιά (64): απόδοση της γέννησης των παιδιών στους γονείς παρά απευθείας στο Θεό ‘γάμος ↔ κληρονομιά’ δηλώνει αμοιβαίο λογικό κληροδοτήμα, όπως στη Γεν 25:5-6 και επίσης στους νόμους 170-71 του *Code of Hammurabi* Leo Tolstoy, *War and Peace*: ‘Ένας νόθος γιος δεν μπορεί να κληρονομήσει’ βλέπε **Κάιν**, Δτ 14:1, Ωση 1:10, Μτ 23:8-9, Ακ 20:34-36, Ιν 1:12-13/11:52, Θωμ 105, καθώς και ‘Η Μητρική Πνεύμη’ και ‘Θεογένεσις’.

Κληρονόμος (98): Κοπτ 8ΡΟ6 (C831b: σπόρος, σπέρμα) από τη σκοπιά του Φιλ 18, και όπως με το Ελ σπέρμα στο Φιλ 108, αυτός ο όρος πρέπει εδώ να είναι μάλλον μια μεταφορά για το ‘κληρονόμος’, παρά να σημαίνει κυριολεκτικά ‘απόγονος’.

Κοινωνία/Κοινωνώ/Ζευγαρώνω (30/36/64/65/80/86/87/89/119/120/131/134/142): Κοπτ 2ΩΤΡ (C726b) = Ελ κοινωνία (κοινό/ίδιο όν) σεξουαλική ένωση συγκρ. την Ισραηλίτικη ‘διατήρηση ερωτικών συντρόφων’, ‘μη-συζυγική σεξουαλική ένωση’ (στην οποία κανένας απόγονος δεν κληρονομεί), όπως ο Αβραάμ με την Άγαρ και τη Χεττούρα (Γεν 16 και 25:1-6) ή ο Βασιλιάς Δαβίδ (ΙΙ-Σαμ 15:16)—δεν απαγορεύεται ούτε από το Τογα, ούτε από το Χριστό (Εξ 20:14, Λευ 20:10, Μτ 5:28 αναφέρονται μόνο στη σύζυγο άλλου άνδρα, όχι σε ανύπαντρη γυναίκα ή χήρα) βλέπε **Κοινωνός**, **Πορνεία**, **Ιερό Μυστήριο** και **Ενώνω**.

Κοινωνός (36/59): (σύντροφος, παρτενέρ παρατήρησε ιδιαίτερα πληθυντικός στο Ακ 5:10!) βλέπε Κοινωνία το θηλυκό της Ελ αυτής λέξης δεν σημαίνει ‘σύζυγος’ (βλέπε www.metalog.org/files/gk.jpg) επιπλέον, αντίθετα στον ισχυρισμό που έγινε στη δημοφιλή νουβέλα *The Da Vinci Code* (2003), ούτε το υποκείμενο Αραμαϊκό, ܩܘܢܘܢܐ (κχαβερ: θηλυκή σύντροφος), σημαίνει ‘σύζυγος’ (βλέπε www.metalog.org/files/aram.jpg) σχετικά με το διάσημο πίνακα του Λεονάρδου, στο δικό του άκρως μυστικό *Notebooks*, I.665 ‘Notes on the Last Supper’ (www.metalog.org/files/leonardo.html), αυτός αναφέρει χωρίς αμφιλογία εκείνη τη φιγούρα στο διάσημό πίνακά του ως άνδρα! βλέπε το βίντεο παρουσίαση: www.metalog.org/files/dvncode_1.wmv.

Κοιτώνας (131/136/140/142): βλέπε επίσης **Νυμφώνας**.

Λευί (58): Εβρ לֵוִי (γίνομαι μέλος, προσήλυτος) στην Π.Δ. ο πατριάρχης κλάδου των ιερέων Φιλ 58 μπορεί έτσι να ερμηνευτεί: ‘Ο Κύριος πήγε μέσα στα βαφεία της μετατροπής [ή, της ιεροσύνης]...’ (Ησα 14:1, Ζαχ 2:11).

Λυτρώνω (8/51/73/82/88/96/141): Κοπτ 8ΩΤΕ (C362a) = Ελ Λυτρώνω = Εβρ ܠܘܬܪܘܢܐ (κπρ: καλύπτω, υποκαθιστώ) όπως στο ‘Yom Kirpur’: Ημέρα Λύτρωσης) προσωπική θυσία ή πόνος, από τον ένοχο ή από τον αθώο, το οποίο εξυπηρετεί στο να συμφιλιώσει τον ένοχο (Λευ 1:1-4/16:1-34, Ησα 53, Μτ 5:10-12/20:28, Θωμ 58/68/69a) βλέπε **Ιερό Μυστήριο** και Αλθ 1 Anne Frank, *Diary*: ‘Ίσως η θρησκεία μας να διδάξει τον κόσμο, και όλους τους ανθρώπους καλοσύνη, και εκείνος είναι ο λόγος, ο μόνος λόγος, που πρέπει να υποφέρουμε.’

Μαγδαληνή (36/59): Εβρ מַגְדַּלֵּנָה (μυγδαλ: παρατηρητήριο) Κοινωνός του Χριστού Παρ 18:10, Ησα 5:1-2, Μιχ 4:8, Ακ 8:2, Ιν 20:1-18 θα πρέπει να σημειωθεί ότι στο Ιν 20:17 άπτω δεν σημαίνει απλά ‘αγγίζω, προσκολλώμαι’, αλλά επίσης ‘ανάβω, αναφλέγω’ (όπως στο Ακ 8:16) και έτσι ‘χαϊδεύω’, όπως επίσης στο Ακ 7:39 βλέπε Μαριάμ και ‘Το Παράδοξο του Παύλου’, II.15.

Μαθητής (19): (μαθητευόμενος λέξη αξιοσημείωτα απύσα από τις Επιστολές του Παύλου) στην Αττική Ελ, χρησιμοποιήθηκε για τους μαθητές των φιλοσόφων και ρητόρων, καθώς στον *Πρωταγόρα*, 315Α του Πλάτωνα σύγκρινε **Απόστολος**.

Μεσσίας (20a): Εβρ מָשִׁיחַ (μασιακχ) βλέπε **Χριστός**.

Μεσσιανικός (6): Εβρ ‘Μεσσίας’ με την Ελ κατάληξη -ικός (έτσι ‘ακόλουθος του Μεσσία’) βλέπε **Χριστικός**.

Μεσότητα (68): Κοπτ ΜΗΤΕ (C190b) = Ελ Μεσότης (μέσον) μεταξύ εναλλακτικών λύσεων, ούτε το ένα ούτε το άλλο (Αποκ 3:16!) βλέπε **Πονηρία** 12 στις Σημειώσεις Θωμ.

Μέτρηση/Μετρημένος (51): Εβρ מִשְׁרָשָׁר (μ-σιεκλ: από-σιέκελ/ζύγισμα) εδώ είναι προφανώς λογοπαίγνιο με το מִשְׁרָשָׁר (μασιακχ: Μεσσίας).

Μίασμα (18/64/65): Κοπτ ⲬⲟⲨⲙ (C797b) = Ελ μίασμα = Εβρ מִאֲמָה (ταμε) τελετουργική μιαιρότητα (Λευ 15), σε αντίθεση με την παραβίαση από το Torah (Λευ 19)—μια ζωτική διάκριση βλέπε **Torah**, σύγκρινε **Αμαρτία** στις Σημειώσεις Θωμ.

Μυστήριο (21/64/73/85/89/104/131/136/142): μυστικό ή ιερό μυστήριο, ένας όρος των αρχαίων Μεσογειακών θρησκειών μυστηρίου· βλέπε **Ιερό Μυστήριο**, Μκ 4:11, Θωμ 62, Αλθ 5/45.

Ναζαρήνος (20β): Εβρ ‘από τη Ναζαρέτ’ (σημείωσε ιδιαίτερα Ελ ορθογραφία Ναζαρήνος, όπως στο Μκ 1:24) να διακριθεί προσεχτικά από το:

Ναζωραίος (51): Εβρ נָצְרָנָא (ναζιρ: στεμμένος, καθγιασμένος LXX και στην Κ.Δ. Ελ ορθογραφία Ναζωραίος, όπως Αρθ 6:1-8 LXX, Κρτ 13:5→Μτ 2:23) Εβραίος άγιος άνδρας ή γυναίκα (1) που δεν κόβει τα μαλλιά, (2) που απέχει από τα προϊόντα της αμπέλου, και (3) που αποφεύγει τα πτώματα—τους οποίους δύο τελευταίους κανόνες ο Χριστός έμμεσα ακύρωσε (Λκ 7:11-17/22:17-18).

Νυμφώνας (65/71/72/73/82/94/95/101/108/112/131/143): βλέπε **Νυμφώνας** στις Σημειώσεις Θωμ (79/84/86/87/89: Ελ Παστός)· βλέπε επίσης **Κοιτώνας**, **Ιερό Μυστήριο**, και Φιλ 64 (το Ιερό Μυστήριο του Γάμου, η Αγνή Κοινωνία), 85 (το Ιερό Μυστήριο της Κοινωνίας), 104/109/131 (ο Άψογος Γάμος), 142 (τα Ιερά Μυστήρια αυτού του Γάμου).

Παράδεισος (15): όρος που εισήγαγε στα Ελληνικά ο Ξενοφώντας, από το Σανσκριτικό ‘paradesa’ (κήπος) μέσω του Περσικού ‘pardes’ (πάρκο)· βλέπε Γεν 2:8 LXX όπου μεταφράζει το Εβρ גַּן (γκαν, κήπος), Λκ 23:43!

Παύλος (25/96/115): Λατινικά ‘μικρός’ ο υποτιθέμενος Απόστολος (βλέπε όμως ‘Το Παράδοξο του Παύλου’) αξιοσημείωτα, Μτ 5:19 μπορεί έτσι να διαβαστεί ‘Όποιοσδήποτε αθετήσει την παραμικρή από αυτές τις εντολές [πόσο μάλλον όλες αυτές, όπως προς Ρωμ 7:6] ... πρόκειται να ονομαστεί Παύλος (δηλ. μικρός) στο Βασίλειο των Ουρανών.’

Πίστη (4/122): όχι απλή τεκμηριωμένη γνώμη, αλλά μάλλον προσωπική εμπιστοσύνη σε κάποιον ή κάτι.

Πλάνη (10/18/22/74β/97/134): (παραστράτημα· επομένως ‘πλανήτης’ όπως ένα ουράνιο σώμα που μοιάζει να περιπλανιέται σχετικά με τα ακίνητα άστρα)· βλέπε Αλθ 3 κ.ο.κ.

Ιερή Πνεύμη (6): βλέπε **Πνεύμη** και **Ιερή Πνεύμη** στις Σημειώσεις Θωμ.

Πορνεία (131): Πορνεία, (από πέρνημι: προς πώληση) δεν σημαίνει ‘συνουσία’¹ (οι άνευ μοιχείας, σεξουαλικές σχέσεις δίχως γάμο, συμπεριλαμβάνοντας σημαντικά τη συγκατοίκηση χωρίς γάμο [Εβρ $\text{וְגִבּוֹרִים וְגִבּוֹרִים}$, *פילεγκεש*] όπως στη Γεν 16:3/25:6), αλλά μάλλον ‘πορνεία’ (λατρευτικές ή εμπορικές σεξουαλικές σχέσεις, όπως η ‘πορνογραφία’)· Γεν 38, ΙσΝ 2, Παρ 6:26· βλέπε Μκ 7:21!!, Θωμ 105· η πορνεία απαγορεύεται από το Δτ 23:17 (λατρευτική) και Λευ 19:29 (εμπορική)—σημείωσε ότι το φταίξιμο πέφτει αποκλειστικά στους γονείς της, στον προαγωγό της και στους πελάτες της, και όχι στην ίδια την πόρνη, που είναι θύμα, έτσι Μτ 21:31· παρατήρησε ιδιαίτερα ότι η χρήση ερωτισμού στη διαφήμιση είναι εμπορική πορνεία· Bruce Malina, ‘Πορνεία σημαίνει Συνουσία;’, *Novum Testamentum*, 1972, παρατηρεί ότι ‘δεν υπάρχει καμμία μαρτυρία στην παραδοσιακή ή σύγχρονη χρήση της λέξης πορνεία, που να παίρνει τη σημασία της πριν τον αρραβώνα, προγαμιαίας, ετεροσεξουαλικής σχέσης μη λατρευτικής ή μη εμπορικής φύσης, δηλ. αυτό που ονομάζουμε σήμερα “συνουσία”· ενώ ‘αυτό που κάνει μια δεδομένη τακτική συμπεριφοράς ... μη νόμιμη, είναι μόνο ό,τι απαγορεύεται ρητά από το Torah... Η πριν τον αρραβώνα, μη εμπορική, μη λατρευτική ετεροσεξουαλική σχέση (αυτό που ονομάζεται σήμερα κοινώς “συνουσία”) σε καμμία περίπτωση δεν απαγορεύεται!’² Όπως στην παρούσα περίπτωση του Φιλ 131, όπως και στο Μτ 5:32, ο όρος πορνεία μπορεί κατά επέκταση να χρησιμοποιηθεί επίσης για άλλες σεξουαλικές σχέσεις σαφώς απαγορευμένες από το Torah, τέτοιες όπως η αιμομιξία, η ανδρική ομοσεξουαλικότητα ή η μοιχεία (δηλ. απιστία της συζύγου, η μονανδρία υφίσταται ως μια από τις τιμωρίες της γυναίκας στη Γεν 3:18)· βλέπε **Κοινωνό**, Γεν 25:1-6, ΙΙ-Σαμ 3:2-5/5:13/15:16, Μτ 5:32, Ιν 8:2-11. (σημαντικά και αναμφίβολα σκόπιμα, μεταφρασμένο λάθος στο Μκ 7:21 στο Latin Vulgate του Jerome [405 μ.Χ.], όπως και στην Αγγλική Κ.Δ. του William Tyndale [1525]—ενώ στη Γερμανική Κ.Δ. [1522] του Martin Luther έχει σωστά μεταφραστεί ως ‘πορνεία’² www.metalog.org/files/malina.html)

Προσευχή (106): Κοπτ ⲠⲚⲬ (C559a)· επικοινωνία με το Θεό, προσευχή: *The Shorter Oxford English Dictionary*, 5η έκδοση, CD-ROM version 2.0: ‘Προσευχή: 3. Στενή νοητική ή πνευματική επικοινωνία’, δηλ. σιωπηλή προσευχή—βλέπε Μτ 6:6 (παρατήρησε ιδιαίτερα στο Λκ 18:1, πάντοτε προσεύχεσθε, προστάζει να προσευχόμαστε *αδιάκοπα*).

Προσήλυτος (1): (προσερχόμενος) προσήλυτος του Torah (Αρθ 9:14, Τωβ 1:8, Μτ 23:15, Πρξ 2:10) σαν τον Αγ. Νικόλαο Αντιοχείας ('Santa Claus', ο πρώτος Εθνικός Μαθητής!) στις Πρξ 6:5 'Ένας προσήλυτος είναι ένας πλήρης Ιουδαίος': Abraham Chill, Βιβλιογρ. 27.

Σοφία (39/40/43/59): Ελ Σοφία = Αραμ 𐤔𐤏𐤓𐤓 (κχκοκμάτ, Εξ 35:35) βλέπε Αλθ 16/30/34, **Φιλόσοφος** στις Σημειώσεις Θωμ.

Σωτήρας (59): Ελ Σωτήρ = Κοπτ NOY2M (C243b) = Εβρ 𐤔𐤓 (ισια) βλέπε **Ιεσιούα** στις Σημειώσεις Θωμ., Αλθ 1.

Τέλειος (15): (ολοκληρωμένος) είναι βασικό να σημειώσω ότι η Βιβλική ηθική εκθέτει μια τριπλή-εκτιμώμενη μάλλον παρά δυαδική λογική: (1) κακό/λάθος [κατά παράβαση του Torah], (2) καλό/σωστό [σύμφωνα με το Torah], και (3) τέλειο [σύμφωνα με το Μεσσία] βλέπε Μτ 5:48/19:16-21, T.P. Brown, 'God and the Good' (*Religious Studies*, 1967: www.metalog.org/files/trpb/god.g.html).

Torah (100): Εβρ 𐤕𐤓𐤓 (βέλος, κατευθυντήριος) οι 613 εντολές ή *mitzvot* του Νόμου της Π.Δ., επίσης ειδικότερα τα πέντε βιβλία του Μωυσή (Γεν→Δτ) Ψλμ 9:7-10, Μαλ 4:4, Μτ 5:17-19/23:23, Ακ 16:31, Αλθ 36 εκτίμησε: *σε τί γραφή ήταν γραμμένος ο Δεκάλογος στο Σινά;*—σχετικά με την προέλευση του Σημιτικού αλφάβητου βλέπε **Βάπτισμα** και **Τέλειος**, επίσης Abraham Chill, Βιβλιογρ. 27.

Τύπος (72/74a/106/136/140): τυπογραφικό στοιχείο, αλφαβητικό γράμμα, πρότυπο, υπόδειγμα, γενική ιδέα.

Φίλιππος Ο Απόστολος (98): (Φίλιππος = Ελ Φίλος-Ίππος→Φίλιππος: φίλος των αλόγων) Μκ 3:18, Ιν 1:43-46/12:21/14:8 σημείωσε ιδιαίτερα διαφορετικό από:

Φίλιππος Ο Ευαγγελιστής (τίτλος στο τέλος του βιβλίου): Πρξ 6:1-6/8:4-40/21:8-14! διακεκριμένος αρχικός Μαθητής, ένας από τους Επτά και συγγραφέας αυτού του κειμένου.

Φυσικός (126): βλέπε **Χριστός/Ευγενικός/Φυσικός** στις Σημειώσεις Θωμ.

Χρίσμα (28/51/52/71/72/73/80/81/88/98/101/118/141): Ελ χρίσμα (αλοιφή) = Κοπτ NE2 (C240b), COSEN (C388b), TWC (C461b) το ιερό μυστήριο του χρίσματος με ελαιόλαδο, εκχριστοποίηση βλέπε **Χριστός, Ιερό Μυστήριο**, Αλθ 41.

Χριστικός (6/14/48/53/63/72/101/103/108): Ελ Χριστικός (ακόλουθος του Χριστού) = Εβρ 'Μεσσιανικός' (ακόλουθος του Μεσσία).

Χριστός (4/20a): Εβρ 𐤕𐤓𐤕 (μασιακχ: Μεσσίας) = Ελ Χριστός στο αρχαίο Ισραήλ, ιερείς, προφήτες και μονάρχες εγκαθιστούσαν τη στέψη τους, με επάλειψη από ελαιόλαδο (Εξ 29:7, Ι-Βασ 19:16, ΙΙ-Σαμ 2:4—επομένως Ακ 4:18, Μτ 26:6-7) βλέπε Γεν 28:18, Εξ 30:22-33.

Χρώμα (58): (το χρώμα της επιδερμίδας) = Σανσκριτικά *varna* (χρώμα, επομένως κάστα!).

† ΑΛΗΘΕΙΑ †

1 Το Ευαγγέλιο της Αλήθειας είναι χαρά για εκείνους που έχουν λάβει από τον Πατέρα της αλήθειας το δώρο να τον γνωρίσουν^ο, διαμέσου της δύναμης του Λόγου που έρχεται εμπρός από την πλήρωση, η οποία υπάρχει στη σκέψη και το νου του Πατέρα. Είναι αυτός ο οποίος ονομάζεται Σωτήρας—εκείνο που είναι το όνομα του έργου που πρόκειται να κάνει, για τη λύτρωση αυτών που ήταν αγνώριμοι με το Όνομα του Πατέρα.¹

2 Τώρα, το Ευαγγέλιο είναι η αποκάλυψη του ελπιδοφόρου, είναι η ανακάλυψη των εαυτών τους από εκείνους που τον αναζητούν. Γιατί πάντα έψαχναν για αυτόν από τον οποίο ήλθαν εμπρός—και τα πάντα υπήρχαν μέσα σε αυτόν, τον Αδιανόητο Ακατάληπτο, αυτόν που υπάρχει πέρα από κάθε σκέψη^α—επομένως η μη γνωριμία με τον Πατέρα προκάλεσε ανησυχία και φόβο. Έπειτα πύκνωσε η ανησυχία σαν ομίχλη, έτσι ώστε κανείς δεν μπορούσε να δει.²

3 Επομένως η πλάνη έγινε δυνατή, επινοώντας την ουσία της στην κενότητα και τη μη γνωριμία με την αλήθεια, προετοιμάζοντας να υποκαταστήσει τη φιλαλήθεια με μια δραστική και δελεαστική πλεκτάνη. Αλλά αυτό δεν ήταν ταπείνωση για αυτόν τον Αδιανόητο Ακατάληπτο. Γιατί η ανησυχία

¹ Μτ 1:21, Ιν 17, Πρξ 4:12.

² °Φιλ 125.

και η αμνησία^α και η δόλια πλεκτάνη ήταν τιποτένια—ενώ η καθιερωμένη αλήθεια είναι αμετάβλητη, ατάραχη και δίχως στολίδια όμορφη. Γι' αυτό περιφρόνησε την πλάνη! Αυτή δεν έχει ρίζες και ήταν σαν ομίχλη όσον αφορά τον Πατέρα, ετοιμάζοντας κόπους και αμνησία και φόβο για να δαλεάσει με αυτό τον τρόπο εκείνους από τη μεσότητα και να τους πάρει αιχμάλωτους.³

4. Η αμνησία της πλάνης δεν έγινε σαν αποκάλυψη, αυτό δεν είναι έργο των χειρών του Πατέρα. Η λησμονιά δεν συμβαίνει υπό την καθοδήγησή του, αν και γίνεται εξαιτίας του. Αλλά μάλλον ό,τι υπάρχει μέσα σε αυτόν είναι γνωριμία^ο—αυτό γίνεται φανερό ώστε να μπορέσει να διαλυθεί η αμνησία και να αναγνωριστεί ο Πατέρας. Αφού συνέβη η αμνησία επειδή ο Πατέρας δεν ήταν γνωστός, στη συνέχεια όταν γίνεται γνωστός ο Πατέρας, δεν θα υπάρχει πια λησμονιά.

5. Αυτό είναι το Ευαγγέλιο αυτού που επιζητείται, το οποίο έχει αποκαλύψει αυτός σε εκείνους που έγιναν τέλειοι μέσω του ελέους του Πατέρα σαν το κρυφό μυστήριο: Ιεσιούα ο Χριστός! Αυτός διαφώτισε εκείνους που ήταν στο σκοτάδι εξαιτίας αμνησίας. Αυτός τους φώτισε. Τους έδωσε ένα μονοπάτι, και εκείνο το μονοπάτι είναι η αλήθεια την οποία διακήρυξε.

6. Επομένως η πλάνη εξοργίστηκε με αυτόν, και τον καταδίωξε για να τον καταστείλει και να τον εξαλείψει. Αυτός καρφώθηκε σε σταυρό από δοκούς,^α έγινε ο καρπός της γνωριμίας του Πατέρα. Όμως αυτό δεν έγινε αιτία να χαθούν εκείνοι που το κατανάλωσαν, αλλά μάλλον σε εκείνους που το κατανάλωσαν απένειμε αγαλλίαση με μια τέτοια ανακάλυψη. Γιατί τους βρήκε στον εαυτό του και τον βρήκαν στους εαυτούς τους^β—ο Αδιανόητος Ακατάληπτος, ο Πατέρας, αυτός ο τέλειος, που δημιούργησε τα πάντα, μέσα στον οποίο υπάρχουν τα πάντα και τον οποίο έχουν ανάγκη τα πάντα. Γιατί αυτός είχε διατηρήσει μέσα στον εαυτό του, την τελειότητά τους, την οποία δεν είχε απονείμει ακόμη επάνω σε όλους αυτούς.⁶

7. Ο Πατέρας δεν είναι ζηλιάρης, γιατί τί φθόνος μπορεί να υπάρχει ανάμεσα σε αυτόν και τα μέλη του;^α Γιατί εάν είχε επικρατήσει η κατεύθυνση αυτού του αιώνα δεν θα ήταν ικανοί να έλθουν στον Πατέρα, που κρατάει στον εαυτό του την εκπλήρωσή τους και την προσφέρει επάνω σε αυτούς ως ανταπόδοση στον ίδιο, με μια γνώση η οποία είναι μοναδική σε τελειότητα. Είναι αυτός που όρισε τα πάντα και τα πάντα είναι μέσα του^β και τα πάντα είχαν ανάγκη από αυτόν. Είναι όπως ένα άτομο με το οποίο μερικοί δεν έχουν γνωριστεί, που όμως επιθυμεί να τον γνωρίσουν και να τον αγαπήσουν. Γιατί τί στερήθηκαν όλοι εκτός από γνωριμία με τον Πατέρα;⁷

8. Έτσι αυτός έγινε γαλήνιος και αβίαστος οδηγός στον τόπο της διδασκαλίας. Ο Λόγος ήλθε στο μέσον^ο και μίλησε ως ο διορισμένος τους δάσκαλος. Εκεί πλησίασε εκείνους που θεώρησαν τους εαυτούς τους σοφούς, υποβάλλοντάς τον σε δοκιμασία—όμως τους ντρόπιασε με τη ματαιοδοξία τους. Αυτοί τον μίσησαν επειδή δεν ήταν αληθινά σοφοί. Έπειτα μετά από όλους αυτούς εκεί πλησίασε επίσης τα μικρά παιδιά, εκείνους που γνωρίζονται με τον Πατέρα. Έχοντας εγκριθεί, έμαθαν από τις προσωπο-φόρμες^ο του Πατέρα.^α Αυτοί αναγνώρισαν, αυτοί αναγνωρίστηκαν αυτοί δοξάστηκαν, αυτοί δόξασαν. Το ζωντανό βιβλίο της ζωής αποκαλύφθηκε στην καρδιά τους, αυτό το οποίο αφιερώνεται στη σκέψη και το νου του Πατέρα και το οποίο έχει υπάρξει μέσα στο αδιανόητο αυτού, πριν ακόμη από την ίδρυση του παντός. Κανείς δεν μπορεί να απομακρύνει αυτό το (βιβλίο), γιατί ήταν καθορισμένο για αυτόν που θα το έπαιρνε και να φονευτεί^β.⁸

³ Φιλ 68· «Leo Tolstoy, *Anna Karenina*: «Εκείνη την παγκόσμια λύση που δίνει η ζωή σε όλα τα ερωτήματα, ακόμη και τα πιο σύνθετα και άλυτα: πρέπει να ζει κανείς με τις ανάγκες της ημέρας—δηλαδή, να ξεχνά.»

⁶ «Αντι-Γνωστικό: Δτ 21:22-23, Ιν 19:18, Πρξ 10:39^β Ιν 14:20.

⁷ Ιν 14:9· «Μκ 15:10!, Θωμ 77^β Φιλ 21.

⁸ Ησα 5:21, Μτ 18:10· «Ψλμ 17:15, Κλήμης Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, V.6: «Λέγεται ότι ο Υιός είναι το πρόσωπο του Πατέρα, είναι αυτός που αποκαλύπτει το χαρακτήρα του Πατέρα στις πέντε αισθήσεις, ντύνοντας τον Εαυτό του με σάρκα.»^β αντι-Γνωστικό.

9. Κανείς από εκείνους που εμπιστεύτηκαν τη σωτηρία δεν μπορούσε να έχει εκδηλωθεί, παρά μόνο εάν το βιβλίο αυτό ερχόταν στο μέσον. Επομένως ο ελεήμων και πιστός—Ιησούα!—άντεξε υπομονετικά τους πόνους, για να λάβει το βιβλίο αυτό, αφού ήξερε ότι ο θάνατός του είναι ζωή για πολλούς.^a Ακριβώς όπως η περιουσία του κτήματος του αποθανόντος αφέντη παραμένει μυστική, μέχρι να ανοιχτεί το κληροδότημά του, έτσι επίσης τα πάντα παρέμειναν κρυμμένα όσο ο Πατέρας των πάντων ήταν αόρατος—αυτός διαμέσου του οποίου προέρχονται όλες οι διαστάσεις. Να γιατί εμφανίστηκε ο Ιησούα, ντυμένος με εκείνο το βιβλίο.⁹

10. Αυτός καρφώθηκε σε σταυρό από δοκούς^a ώστε να δημοσιεύσει το διάταγμα του Πατέρα επάνω στο σταυρό. Ω θεία διδασκαλία, τέτοια που ταπεινώσε τον εαυτό του μέχρι θανάτου, αν και ντυμένος με αιώνια ζωή! Αυτός αφαίρεσε τα κουρέλια της θνητότητας για να φορέσει αυτή την αφθαρσία, την οποία δεν έχει κανείς τη δύναμη να πάρει από αυτόν. Μπαίνοντας στους κενούς χώρους των τρόμων, έφερε εμπρός εκείνους που είχαν απογυμνωθεί με αμνησία.^b Ενεργώντας με γνώση και τελειότητα, διακήρυξε αυτό που υπάρχει στην καρδιά [του Πατέρα, για να] κάνει σοφούς εκείνους που πρόκειται να λάβουν τη διδασκαλία. Εκείνοι όμως που εκπαιδεύονται είναι οι ζωντανοί, χαραγμένοι σε αυτό το βιβλίο της ζωής, που διδάσκονται γύρω από τους εαυτούς τους και που λαμβάνουν από τον Πατέρα τους εαυτούς τους, επιστρέφοντας μέσα σε αυτόν ξανά.¹⁰

11. Επειδή η τελειότητα των πάντων είναι στον Πατέρα, είναι απαραίτητο όλοι αυτοί να ανέβουν σε αυτόν. Όταν κάποιος γνωρίζει, λαμβάνει τα πράγματα τα οποία είναι δικά του και τα συγκεντρώνει στον εαυτό του. Γιατί αυτός που δεν είναι γνώριμος έχει στέρηση—και αυτό που στερείται είναι σπουδαίο, αφού αυτό που στερείται είναι Αυτόν που θα τον κάνει τέλειο. Επειδή η τελειότητα του παντός υπάρχει στον Πατέρα, είναι απαιτούμενο όλοι αυτοί να ανέβουν προς αυτόν. Έτσι κάθε ένας λαμβάνει τον ίδιο.¹¹

12. Αυτός τους αφιέρωσε από πριν, έχοντας προετοιμάσει το δώρο αυτό για εκείνους που προέκυψαν από αυτόν. Εκείνοι τα ονόματα των οποίων ήξερε από πριν, καλούνται όλοι στο τέλος. Έτσι κάποιος που γνωρίζει, έχει εκφραστεί το όνομά του από τον Πατέρα.^a Γιατί αυτός του οποίου το όνομα δεν έχει εκφραστεί, παραμένει μη γνώριμος. Πώς μπορεί πραγματικά να ακούσει οποιοσδήποτε, του οποίου το όνομα δεν έχει ονομαστεί; Γιατί αυτός ο οποίος παραμένει μέχρι το τέλος μη γνώριμος, είναι ένα πλάσμα της λησμονιάς και θα εξαφανιστεί μαζί με αυτή. Διαφορετικά, γιατί πραγματικά δεν υπάρχει όνομα για εκείνους τους ταλαίπωρους, και γιατί δεν προσέχουν το κάλεσμα;¹²

13. Έτσι κάποιος με γνωριμία είναι από επάνω. Όταν αυτός καλείται, ακούει και προσέχει και επιστρέφει σε Αυτόν που τον κάλεσε, ανεβαίνοντας σε αυτόν. Και ανακαλύπτει ποιος είναι αυτός που τον καλεί. Με γνώση κάνει το θέλημα αυτού που τον κάλεσε. Αυτός επιθυμεί να τον ευχαριστήσει, και με παραχωρημένη ανάπαυση λαμβάνει το Όνομα του Ενός. Αυτός που γνωρίζει επομένως, ανακαλύπτει από πού έχει έλθει και πού πηγαίνει. Κατανοεί όπως κάποιος που ήταν μεθυσμένος και έχει τινάζει τη μέθη του και επέστρεψε στον εαυτό του, να οργανώσει σωστά εκείνα τα πράγματα τα οποία είναι δικά του.¹³

14. Αυτός έχει επαναφέρει πολλούς από την πλάνη. Πήγε μπροστά τους μέσα στα κενά διαμέσου των οποίων είχαν μετοικήσει οι καρδιές τους παραστρατώντας, λόγω του βάθους Αυτού που περιλαμβάνει όλες τις διαστάσεις, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ίδιος. Είναι άξιο θαυμασμού το ότι ήταν μέσα στον Πατέρα δίχως να τον γνωρίζουν, και ότι ήταν ικανοί να αποχωρήσουν στους

⁹ Αποκ 5:1-5^a αντι-Γνωστικό.

¹⁰ ^aΑντι-Γνωστικό· ^bΦιλ 75· Δευτ 21:22-23, Πρξ 10:39, Αλθ 6.

¹¹ Μτ 5:48.

¹² ^a1-Σαμ 3:10, Ακ 19:5.

¹³ Θωμ 28.

εαυτούς τους, επειδή δεν μπορούσαν ούτε να κατανοήσουν ούτε να γνωρίσουν αυτόν μέσα στον οποίο υπήρχαν. Γιατί η θέλησή του, δεν είχε επομένως ακόμη ανακύψει, από μέσα από τον εαυτό του. Γιατί αποκάλυψε τον εαυτό του, ώστε όλες οι εκπορεύσεις^ο του θα ξανασμίγαν με αυτόν σε γνώση.

15. Αυτό είναι γνωριμία με το ζωντανό βιβλίο, διαμέσου του οποίου στο τέλος έχει φανερώσει τους αιώνιους^ο σαν την αλφάβητο της αποκάλυψής του. Αυτοί δεν είναι φωνήεντα ούτε σύμφωνα, τέτοια που ίσως κάποιος να τα διαβάσει και να σκεφτεί για το κενό, αλλά μάλλον αυτοί είναι η αληθινή αλφάβητος με την οποία εκφράζονται εκείνοι οι ίδιοι που τη γνωρίζουν. Κάθε γράμμα είναι μια τέλεια σκέψη, κάθε γράμμα είναι όπως ένα ολοκληρωμένο βιβλίο, γραμμένο στην αλφάβητο της ενότητας από τον Πατέρα, που επιγράφει τους αιώνιους έτσι ώστε διαμέσου της δικής του αλφάβητου να μπορέσουν να γνωρίσουν τον Πατέρα.¹⁵

16. Η σοφία του στοχάζεται στο Λόγο—η διδασκαλία του το εκφράζει—η γνωριμία του το αποκάλυψε—η αξιοπρέπειά του στέφεται από αυτό—η χαρά του ενώνει με αυτό—η δόξα του το εκθείασε—η εμφάνισή του το εκδήλωσε—η ανάπαυσή του το έλαβε—η αγάπη του το ενσάρκωσε^α—η πίστη του το αγκάλιασε.¹⁶

17. Έτσι ο Λόγος του Πατέρα έρχεται μέσα στα πάντα σαν καρπός της καρδιάς του και πρόσωπο-φόρμα της θέλησής του. Αλλά αυτός τους στηρίζει όλους, τους λυτρώνει και επιπλέον παίρνει το πρόσωπο-φόρμα του καθένα, εξαγνίζοντάς τους, φέρνοντάς τους πίσω—μέσα στον Πατέρα, μέσα στη Μητέρα, ο Ιεσιούα της άπειρης καλοσύνης. Ο Πατέρας αποκαλύπτει το στήθος του,^α που είναι η Ιερή Πνεύμη, αποκαλύπτοντας το μυστικό του. Το μυστικό του είναι ο Υιός του!^β Έτσι λόγω της συμπόνοιας του Πατέρα οι αιώνιοι τον γνωρίζουν. Και αυτοί παύουν να μοχθούν ψάχνοντας για τον Πατέρα και αναπαύονται σε αυτόν, γνωρίζοντας ότι αυτό είναι η ανάπαυση.¹⁷

18. Έχοντας συμπληρώσει την έλλειψη, αυτός διέλυσε το σχήμα^ο. Γιατί το σχήμα είναι αυτός ο κόσμος τον οποίο υπηρέτησε σαν δούλος, και έλλειψη είναι ο τόπος του φθόνου και της φιλονικίας. Όμως ο τόπος της ενότητας είναι τέλειος. Αφού συνέβη η έλλειψη επειδή ο Πατέρας δεν αναγνωρίζονταν, τότε που ο Πατέρας αναγνωρίζεται δεν θα υπάρχει έλλειψη. Ακριβώς όπως με την άγνοια: όταν κάποιος γνωρίσει, η άγνοια διαλύεται από μόνη της—και επίσης καθώς το σκοτάδι διασκορπίζεται όταν λάμπει το φως—έτσι επίσης η έλλειψη εξαφανίζεται όταν παρουσιάζεται η τελειότητα. Έτσι από εκείνη τη στιγμή και έπειτα δεν υπάρχει πια σχήμα, αλλά μάλλον αυτό εξαφανίζεται στη συγχώνευση της ενότητας. Γιατί τώρα οι συμμετοχές εξισώνονται τη στιγμή αυτή, που η συγχώνευση τελειοποιεί τα κενά.¹⁸

19. Καθένας θα λάβει τον εαυτό του στην ενοποίηση και θα εξαγνιστεί από την πολλαπλότητα στην ενότητα με γνωριμία—καταναλώνοντας ύλη στον εαυτό του σαν φλόγα, σκοτάδι με φως, και θάνατο με ζωή. Εφόσον αυτά τα πράγματα έχουν επομένως συμβεί στον καθένα μας, είναι σωστό να σκεφτούμε για τα πάντα έτσι ώστε το σπιτικό να είναι άγιο και σιωπηλό για την ενότητα.¹⁹

20. Είναι σαν κάποιους που μετακινούν βάζα από τις σωστές τους θέσεις σε τόπους μη ασφαλείς, όπου σπάνε. Κι όμως ο αφέντης του σπιτιού δεν έπαθε ζημιά αλλά μάλλον χάρηκε, γιατί εκείνα τα σαθρά βάζα αντικαταστάθηκαν από αυτά τα οποία είναι απολύτως τέλεια. Είναι η κρίση που έχει

¹⁵ Ψλμ 139:16, Αποκ 1:8.

¹⁶ ^αΣαφώς αντι-Γνωστικό.

¹⁷ ^αΩδές Αγ. Σολομώντα, 8:17, ‘Τα ίδια μου τα στήθη ετοιμάσα για αυτούς, ώστε να μπορούν να πιούν το άγιο γάλα μου και με αυτό τον τρόπο να ζήσουν’ βλέπε επίσης Ωδή 19^β Φιλ 20β.

¹⁸ Θωμ 61β.

¹⁹ Ψαλ 46:10, Ζαχ 2:13.

έλθει από επάνω, ως δίκικο σπαθί σχεδιασμένο να κόβει με αυτό και με εκείνο τον τρόπο όπως ο καθένας κρίνεται.²⁰

21. Εκεί ήλθε στη μέση ο Λόγος, ο οποίος υπάρχει στην καρδιά εκείνων που το εκφράζουν. Αυτό δεν ήταν απλός ήχος, αλλά μάλλον αυτός έγινε σώμα.^α Μεγάλη ταραχή συνέβη ανάμεσα στα βάζα—γιατί ω!, μερικά αδειάστηκαν, άλλα γεμίστηκαν, μερικά εφοδιάστηκαν, άλλα ανατράπηκαν, μερικά καθαρίστηκαν, άλλα έσπασαν. Όλοι οι χώροι κλονίστηκαν και αναταράχτηκαν, μην έχοντας ούτε τάξη ούτε σταθερότητα. Η πλάνη αγωνιούσε μη διακρίνοντας τί να κάνει—στενοχωρημένη και θρηνώντας και κουρεύοντας τα μαλλιά^β επειδή δεν καταλάβαινε τίποτα.²¹

22. Έπειτα, όταν πλησίασε με όλες τις εκπορεύσεις της η γνώση, αυτό ήταν η εκμηδένιση της πλάνης, η οποία αδειάστηκε μέσα στο κενό. Η αλήθεια ήλθε στο μέσον, και όλες οι απόρροιές του γνώρισαν και αγκάλιασαν αληθινά τον Πατέρα και ενώθηκαν με αυτόν σε μια τέλεια δύναμη. Γιατί καθένας που αγαπά την αλήθεια προσκολλά τον εαυτό του στο στόμα του Πατέρα λαμβάνοντας με τη γλώσσα του την Ιερή Πνεύμη.^α Η αλήθεια είναι το στόμα του Πατέρα, η γλώσσα του είναι η Ιερή Πνεύμη ενωμένη με αυτόν αληθινά. Είναι η αποκάλυψη του Πατέρα και η αυτοεκδήλωσή του στους αιώνιους. Αυτός έχει αποκαλύψει το μυστικό του, εξηγώντας το όλο.²²

23. Γιατί ποιός είναι Αυτός που Υπάρχει, εκτός μόνο από τον Πατέρα; Οι διαστάσεις όλες είναι εκπορεύσεις του, που γνώρισαν με τον ερχομό τους εμπρός από την καρδιά του, όπως οι γιοί ενός ώριμου ατόμου που τους ξέρει. Κάθε ένας τον οποίο γεννάει ο Πατέρας δεν είχε λάβει προηγούμενα ούτε φόρμα^ο ούτε όνομα. Έπειτα αυτοί σχηματίστηκαν διαμέσου της αυτοσυνείδησής του. Αν και πραγματικά είχαν υπάρξει στο νου του, αυτοί δεν τον είχαν γνωρίσει. Ο Πατέρας όμως είναι τέλεια γνώριμος με όλες τις διαστάσεις, οι οποίες υπάρχουν εντός του.

24. Όποτε αυτός επιθυμεί φανερώνει οποιονδήποτε επιθυμεί, φορμάροντάς τον και ονομάζοντάς τον. Και δίνοντάς του όνομα, τον προκαλεί να έλθει στην ύπαρξη. Πρίν έλθουν στην ύπαρξη, ήταν βέβαια μη γνώριμοι με αυτόν που τους έπλασε. Δεν λέω όμως ότι εκείνοι οι οποίοι δεν έχουν έλθει ακόμη στην ύπαρξη είναι τιποτένιοι—αλλά μάλλον αυτοί προϋπάρχουν μέσα σε αυτόν που θα προορίσει τον ερχομό τους, όταν το επιθυμεί, σαν μια εποχή που πρόκειται να έλθει.^α Πριν εκδηλωθεί οποιοσδήποτε (ο Πατέρας) ξέρει τί θα φέρει αυτός εμπρός. Αλλά ο καρπός που δεν είναι ακόμη φανερός, ούτε γνωρίζει ούτε πετυχαίνει τίποτα. Επομένως οι διαστάσεις οι ίδιες υπάρχουν όλες μέσα στον Πατέρα ο οποίος είναι, από τον οποίο έρχονται εμπρός, και ο οποίος τις καθιέρωσε στον εαυτό του από εκείνο το οποίο δεν είναι.²⁴

25. Όποιος στερείται ρίζα στερείται επίσης καρπό, αλλά ωστόσο σκέφτεται ο ίδιος: ‘Υπάρχω, άρα θα πεθάνω—γιατί όλα όσα (νωρίτερα) δεν υπήρχαν (ακόμη), (αργότερα) δεν θα υπάρχουν (πια).’^α Τί εύχεται επομένως ο Πατέρας, όταν ένα τέτοιο άτομο σκέφτεται για τον εαυτό του; ‘Υπήρξα όπως οι σκιές και τα φαντάσματα της νύχτας!’ Όταν λάμπει επάνω του η αυγή, το άτομο αυτό εξακριβώνει ότι ο τρόμος που το είχε καταλάβει δεν ήταν τίποτα. Αυτοί ήταν έτσι μη γνώριμοι με τον Πατέρα επειδή δεν τον είδαν. Εκεί επομένως συνέβη τρόμος και αναταραχή και αδυναμία και αμφιβολία και διχόνοια, μαζί με πολλές απάτες και κενές φαντασίες σε δράση διαμέσου αυτών.²⁵

26. Ήταν σαν να βυθίστηκαν σε ύπνο και βρήκαν τους εαυτούς τους σε ταραγμένα όνειρα—είτε να το σκάνε από κάπου, ή δίχως δύναμη να καταδιώκουν άλλους, ή να δίνουν χτυπήματα σε καυγάδες,

²⁰ Αποκ 1:16.

²¹ ^α Αντι-Γνωστικό· ^β Λευ 19:27+Αρθ 6:5.

²² Θωμ Πρόλογο/108· ^α Πρξ 2:1-4.

²⁴ Θωμ 19· ^α Φιλ 1.

²⁵ ^α Σοφ 2:2, ‘Γεννηθήκαμε μόνο κατά τύχη, και στον άλλο κόσμο θα είμαστε σαν να μην είχαμε υπάρξει ποτέ.’ Victor Hugo, *Les Misérables*: ‘Υπήρξα πριν τη γέννησή μου; Όχι. Θα υπάρχω μετά το θάνατό μου; Όχι.’

ή οι ίδιοι να υποφέρουν χτυπήματα, ή να πέφτουν από ψηλό μέρος, ή να πετούν μέσω του ανέμου χωρίς φτερά. Μερικές φορές μοιάζει ακόμη σαν να τους δολοφονούν, αν και κανείς δεν τους καταδιώκει, ή σαν να δολοφονούν αυτοί οι ίδιοι τους γείτονές τους, ενώ λερώνονται από το αίμα τους.²⁶

27. Τότε έρχεται η στιγμή που εκείνοι που έχουν αντέξει όλο αυτό αφυπνίζονται, για να μη βλέπουν πια όλα εκείνα τα προβλήματα—γιατί αυτά είναι μηδαμινά.^a Τέτοια είναι η κατεύθυνση εκείνων που έχουν εγκαταλείψει την άγνοια σαν τον ύπνο και θεωρούν ότι είναι μηδαμινή, μη θεωρώντας τα διάφορα περιστατικά της σαν αληθινά, αλλά μάλλον αφήνοντάς την πίσω, σαν ένα όνειρο της νύχτας. Η γνώση του Πατέρα φέρνει την αυγή! Αυτό είναι ό,τι έχει κάνει καθένας, αποκοιμισμένος τον καιρό που δεν ήταν γνώριμος. Και να πώς, επομένως αφυπνισμένος, φτάνει στη γνώση.²⁷

28. Τί καλά για το άτομο που επιστρέφει στον εαυτό του και αφυπνίζεται, και μακάριος είναι αυτός του οποίου τα τυφλά μάτια έχουν ανοιχτεί! Και η Πνεύμη τον κυνήγησε, ανασταίνοντάς τον άμεσα. Απλώνοντας το χέρι της σε αυτόν που ήταν πεσμένος με το πρόσωπο στο έδαφος, τον ανασήκωσε στα πόδια του που δεν είχαν ακόμη σταθεί. Τώρα η γνώση η οποία δίνει κατανόηση είναι διαμέσου του Πατέρα και της αποκάλυψης του Υιού του. Μια και τον έχουν δει και τον άκουσαν, τους παραχωρεί, να γευτούν και να μυρίσουν και να αγγίξουν τον πολυαγαπημένο Υιό.²⁸

29. Όταν εμφανίστηκε αυτός, λέγοντάς τους για τον ακατάληπτο Πατέρα, εμφύσησε μέσα τους^a αυτό το οποίο υπάρχει στη σκέψη της εφαρμογής της θέλησής του. Πολλοί έλαβαν το φως και επέστρεψαν σε αυτόν. Αλλά οι υλιστές ήταν ξένοι και δεν είδαν την ομοιότητά του ούτε τον γνώρισαν, αν και ήλθε εμπρός ενσαρκωμένος^b σε φόρμα. Τίποτα δεν εμποδίζει την πορεία του—γιατί η αφθαρσία είναι αδάμαστη. Επιπλέον αυτός διακήρυξε εκ των προτέρων εκείνο το οποίο ήταν νέο, εκφράζοντας αυτό που είναι στην καρδιά του Πατέρα και φέρνοντας εμπρός τον άψογο Λόγο.²⁹

30. Φως μίλησε διαμέσου του στόματός του, και η φωνή του γέννησε τη ζωή.^a Αυτός τους έδωσε την ιδέα της σοφίας, του ελέους, της σωτηρίας, του Πνεύματος της δύναμης από το άπειρο και την καλοσύνη του Πατέρα. Αυτός κατήργησε την τιμωρία και το μαρτύριο,^b γιατί αυτά έγιναν αιτία κάποιου που είχαν ανάγκη από έλεος, να χαθούν από το πρόσωπό του σε πλάνη και αιχμαλωσία. Και με δύναμη τους συγχώρησε, και τους ταπεινώσε με γνωριμία.³⁰

31. Αυτός έγινε μονοπάτι για εκείνους που είχαν πλανηθεί—γνωριμία για τους ανημέρωτους—ανακάλυψη για εκείνους που αναζητούν—σταθερότητα για τους κλονισμένους—και άμεμπτη αγνότητα για εκείνους που ατιμάστηκαν.

32. Αυτός είναι ο ποιμένας που άφησε πίσω τα 99 πρόβατα που δεν ήταν χαμένα, για να πάει να ψάξει για αυτό το οποίο είχε χαθεί. Και αγαλλίασε όταν το βρήκε. Γιατί το 99 είναι αριθμός που μετριέται^c στο αριστερό χέρι, στο οποίο αντιστοιχεί. Αλλά όταν προστίθεται 1, ολόκληρο το ποσό περνάει στο δεξί χέρι. Έτσι είναι με αυτόν που στερείται τον Ένα, που είναι ολόκληρο το δεξί χέρι—αυτός παίρνει από το αριστερό αυτό που είναι ανεπαρκές, για να το μεταφέρει στο δεξί, και έτσι ο αριθμός γίνεται 100. Τώρα, η σημασία μέσα σε αυτές τις λέξεις είναι ο Πατέρας.³²

33. Ακόμη και το Σάββατο κοπίασε για το πρόβατο που βρήκε πεσμένο μέσα στο λάκκο. Αυτός επανέφερε το πρόβατο στη ζωή, φέρνοντάς το πάνω από το λάκκο, έτσι ώστε εσείς Υιοί της εγκά-

²⁶ James Joyce, *Ulysses*, 2: 'Ιστορία ... είναι ένας εφιάλτης από τον οποίο προσπαθώ να ξυπνήσω.'

²⁷ Ησα 29:7-8 'Θωμ 2.

²⁸ Οι πέντε αισθήσεις: εμφιατικά αντι-Γνωστικό! Θωμ 19.

²⁹ 'Βλέπε εμφυσάω στον Ιν 20:22 [LSJ, Βιβλιογρ. 19+23: 'φυσάω εντός'], επίσης Γεν 2:7 Ωδές Αγ. Σολομώντα, 18:19, 'Το Πλέον Ύψιστο έπνευσε εντός τους'^b αντι-Γνωστικό, Ιν 1:14.

³⁰ 'Π-Σαμ 23:2^b Λκ 23:34, Ιν 8:2-11!

³² Μτ 18:12-13, Θωμ 107.

ρδιας κατανόησης να μπορέσετε να διακρίνετε αυτό το Σάββατο, που δεν πρέπει ποτέ να παύσει το έργο της σωτηρίας, και να μπορέσετε να μιλήσετε από αυτή τη μέρα που είναι επάνω, η οποία δεν έχει νύχτα, και από το τέλειο φως το οποίο δεν δύνει ποτέ.³³

34. Μιλήστε επομένως από τις καρδιές σας, γιατί εσείς είστε αυτή η τέλεια ημέρα και μέσα σας κατοικεί αυτό το διαρκές φως. Μιλήστε για την αλήθεια σε εκείνους που την αναζητούν, και για τη γνωριμία σε εκείνους που με πλάνη έχουν αμαρτήσει. Στηρίξτε εκείνους που παραπατούν, απλώστε το χέρι σας στους αρρώστους, θρέψτε εκείνους που πεινούν, αναπαύστε τους κατάκοπους, ανασηκώστε εκείνους που λαχταρούν να εγερθούν, ξυπνήστε εκείνους που κοιμούνται—γιατί εσείς είστε η σοφία που σώζει!³⁴

35. Έτσι η δύναμη μεγαλώνει με δράση. Δώστε προσοχή στους εαυτούς σας—μην ανησυχείτε για εκείνα τα άλλα πράγματα, τα οποία έχετε αποβάλλει ήδη από τους εαυτούς σας. Μην επιστρέφете σε αυτό που έχετε ξεράσει, μη γίνετε τροφή για τους σκώρους, μη γίνετε τροφή για τα σκουλίκια—γιατί εκείνα τα έχετε ήδη αποβάλλει. Μην γίνετε τόπος για το Διάβολο, γιατί τον έχετε ήδη εξαλείψει. Μην ενισχύετε εκείνα τα πράγματα που σας έκαναν να παραπατήσετε και να πέσετε. Έτσι είναι η δικαιοσύνη!

36. Γιατί κάποιος που παραβιάζει το Torah βλάπτει τον εαυτό του περισσότερο από ό,τι τον βλάπτει η κρίση.^a Γιατί κάνει τις πράξεις του παράνομα, ενώ αυτός που είναι ενάρετος κάνει τις πράξεις του για χάρη των άλλων. Επομένως κάνετε το θέλημα του Πατέρα, επειδή είσαστε από αυτόν. Γιατί ο Πατέρας είναι καλός, και τα πράγματα είναι καλά διαμέσου της θέλησής του. Αυτός έχει γνώση για οτιδήποτε είναι δικό σας, για να μπορείτε να επαναπαυτείτε σχετικά με τέτοια πράγματα—γιατί στην καρποφορία τους αναγνωρίζεται τίνος είναι αυτοί.³⁶

37. Οι Υιοί του Πατέρα είναι η ευωδιά του, γιατί υπάρχουν από τη χάρη του προσώπου του. Επομένως ο Πατέρας αγαπάει την ευωδιά του και τη φανερώνει παντού. Και αναμιγνύοντάς την με ύλη,^a απονέμει την ευωδιά του επάνω στο φως, και με την ανάπαυσή του την εξυψώνει επάνω από κάθε ομοιότητα και κάθε ήχο. Γιατί δεν είναι τα αυτιά που εισπνέουν την ευωδιά, αλλά μάλλον η αναπνοή^b έχει την αίσθηση της όσφρησης και την ελκύει στον ίδιο—και έτσι βαπτίζεται κάποιος στην ευωδιά του Πατέρα.³⁷

38. Έτσι αυτός ελκύει στο λιμάνι την αρχική του ευωδιά που είχε ψυχρανθεί, στον τόπο από τον οποίο ήλθε. Ήταν κάτι που σε ψυχική φόρμα είχε γίνει όπως το κρύο νερό που διαποτίζει σκόρπιο χώμα, τόσο που εκείνοι που το βλέπουν νομίζουν ότι είναι βρωμιά. Επιπλέον μετά, όταν φυσάει μια θερμή και ευωδιαστή αύρα, αυτό εξατμίζεται πάλι. Έτσι η ψυχρότητα απορρέει από χωρισμό.^a Γι' αυτό, ήλθε ο Πιστός—για να καταργήσει τη διαίρεση και να φέρει τη θερμή πληρότητα της αγάπης, έτσι ώστε το κρύο δεν θα επέστρεφε, αλλά μάλλον εκεί θα έπρεπε να υπάρχει η ενοποίηση της τέλειας σκέψης. Αυτό είναι ο Λόγος του Ευαγγελίου για την ανακάλυψη της πλήρωσης, από εκείνους που προσμένουν τη σωτηρία η οποία έρχεται από ψηλά. Παρατεινόμενη είναι η ελπίδα εκείνων που προσμένουν—εκείνοι που ομοιότητά τους είναι το φως το οποίο δεν περιέχει σκιά—εκείνη τη στιγμή που έρχεται τελικά η πλήρωση.³⁸

39. Η έλλειψη της ύλης δεν προήλθε μέσα από το άπειρο του Πατέρα, που ήλθε την εποχή της ανεπάρκειας—αν και κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει ότι το άφθαρτο θα έφθανε με αυτό τον

³³ Μτ 12:11, Θωμ 27/34, Φιλ 142.

³⁴ Μτ 25:31-46!

³⁶ ^aΑγ. Αυγουστίνος, *Confessions*, I: 'Κάθε διαταραχή της ψυχής, είναι η ίδια η τιμωρία της' Iv 16:28, Λκ 6:43-44.

³⁷ ^aΑντι-Γνωστικό! ^bπνεύμη Φιλ 118.

³⁸ II-Πετ 3:3-13, Φιλ 85/112 ^aΘωμ 11, Φιλ 86.

τρόπο. Αλλά ο βαθύς στοχασμός του Πατέρα αφθόνησε, και η ιδέα της πλάνης δεν ήταν με αυτόν. Αυτό είναι θέμα για να πέσουμε να προσκυνήσουμε, είναι θέμα ανάπαυσης—να σταθεί όρθιος στα ίδια του τα πόδια, αφού τον βρήκε Αυτός που ήλθε να τον επαναφέρει. Γιατί η επιστροφή ονομάζεται: Μετάνοια³⁹

40. Γι' αυτό έπνευσε εμπρός η αφθαρσία—να αναζητήσει τον αμαρτωλό για να μπορέσει αυτός να έχει ανάπαυση. Γιατί να συγχωρείς είναι να παραμένεις πίσω με το φως, ο Λόγος της πλήρωσης, στην ανεπάρκεια. Έτσι ο γιατρός σπεύδει στον τόπο που υπάρχει ασθένεια, γιατί αυτή είναι η επιθυμία της καρδιάς του.^α Αλλά αυτός που έχει έλλειψη δεν μπορεί να το κρύψει από αυτόν που κατέχει ό,τι χρειάζεται. Έτσι η πλήρωση, η οποία δεν έχει ανεπάρκεια, συμπληρώνει την έλλειψη.⁴⁰

41. (Ο Πατέρας) έδωσε από τον εαυτό του για να συμπληρώσει οποιονδήποτε στερείται, για να μπορεί αυτός με τον τρόπο αυτό να λάβει χάρη. Την εποχή της έλλειψής του αυτός δεν είχε χάρη. Έτσι οπουδήποτε απουσιάζει η χάρη, υπάρχει κατωτερότητα. Την εποχή που έλαβε το ελάχιστο το οποίο στερούνταν,^α (τότε ο Πατέρας) αποκάλυψε σε αυτόν μια πλήρωση, που είναι αυτή η ανακάλυψη από το φως της αλήθειας, που ανέτειλε επάνω του μόνιμα. Νά γιατί ο Χριστός επικαλέστηκε στο μέσο τους—για να λάβουν αυτοί την επιστροφή τους. Αυτός χρίει με το Χρίσμα εκείνους που έχουν προβληματιστεί.^β Η επάλειψη είναι η συμπόνοια του Πατέρα που θα έχει έλεος επάνω τους. Όμως εκείνους που έχει χρίσει, είναι εκείνοι που τελειοποιήθηκαν.^γ⁴¹

42. Γιατί τα βάζα που είναι γεμάτα είναι εκείνα που σφραγίζονται^ο. Όμως εάν η σφραγίδα του καταστρέφεται, ένα βάζο διαρρέει. Και η αιτία που είναι αδειανό είναι η απουσία της σφραγίδας του, γιατί τότε κάτι στη δυναμική του αέρα το εξατμίζει. Αλλά τίποτα δεν αδειάζεται, εάν η σφραγίδα δεν έχει αφαιρεθεί, ούτε διαρρέει τίποτα, αλλά μάλλον ο τέλειος Πατέρας συμπληρώνει οτιδήποτε λείπει.

43. Αυτός είναι καλός. Γνωρίζει τα φιντάνια του, γιατί είναι αυτός που τα φύτεψε στον παράδεισό του. Τώρα ο παράδεισός του είναι το βασίλειο της ανάπαυσής του. Είναι η τελειότητα στη σκέψη του Πατέρα, και αυτοί είναι οι λόγοι^ο του στοχασμού του. Καθένας από τους λόγους του είναι το προϊόν της ενωτικής του θέλησης στην αποκάλυψη του νοήματός του. Ενώ αυτοί υπήρχαν ακόμη στα βάθη της σκέψης του, ο Λόγος ήταν ο πρώτος που ήλθε εμπρός. Επιπλέον, αυτός τους αποκάλυψε από ένα νου που εκφράζει το μοναδικό Λόγο στη σιωπηλή χάρη που ονομάστηκε σκέψη, αφού υπήρξαν εκεί μέσα πριν να γίνουν φανεροί. Έτσι συνέβη, ώστε (ο Λόγος) ήταν ο πρώτος που ήλθε εμπρός, τη στιγμή που ικανοποίησε το θέλημα αυτού που τον προόρισε.⁴³

44. Τώρα η θέληση του Πατέρα είναι εκείνο το οποίο αναπαύεται στην καρδιά του και τον ικανοποιεί. Τίποτα δεν υπάρχει χωρίς αυτόν, ούτε συμβαίνει κάτι χωρίς τη θέληση του Πατέρα.^α Αλλά η θέλησή του είναι ανεξερεύνητη.^β Η θέλησή του είναι το ίχνος του^γ, και κανείς δεν μπορεί να την καθορίσει, ούτε να την προβλέψει για να τη ρυθμίσει. Αλλά όποτε αυτός θελήσει, ό,τι θελήσει υπάρχει—ακόμη κι αν το θέαμα δεν τους ικανοποιεί. Αυτοί είναι μηδαμινοί μπροστά στο πρόσωπο του Θεού και τη θέληση του Πατέρα. Γιατί αυτός ξέρει την αρχή και το τέλος όλων αυτών—στο τέλος τους θα τους εξετάσει πρόσωπο με πρόσωπο. Όμως το τέλος είναι να λάβουν γνωριμία με Αυτόν που κρυβόταν.^δ Τώρα αυτό είναι ο Πατέρας—αυτό από το οποίο ήλθε εμπρός η αρχή, αυτό στο οποίο θα επιστρέψουν όλοι αυτοί που ήλθαν έξω από αυτόν.^ε Όμως αυτοί έχουν εκδηλωθεί για τη δόξα και τη χαρά του Ονόματός του.⁴⁴

³⁹ Μκ 1:4+15, Αλθ 28.

⁴⁰ ^α *Diatessaron* [150 μ.Χ.]: 'Όπου υπάρχει πόνος, λέει [ο Χριστός], εκεί σπεύδει ο γιατρός.'

⁴¹ ^α Μτ 18:4, Θωμ 21/22/46, Αλθ 8' ^β Θωμ 2' ^γ Μτ 5:48, Φιλ 28.

⁴³ Ιν 1:1.

⁴⁴ ^α Ψλμ 139:16, Παρ 20:24, Ιν 5:19' ^β Ησα 40:13' ^γ Κοπτ. ΙΧΝΟΣ, Ελ ίχνος: κατά λέξη, αποτύπωμα ποδιού' ^δ Ψλμ 11:7/17:15' ^ε Θωμ 77' Κλήμης Αλεξανδρείας, *Στρωματείς*, V.6: 'Έχοντας γίνει Υιός και Φίλος, [ο Μαθητής] εφοδιάζεται

45. Τώρα το Όνομα του Πατέρα είναι ο Υιός. Αυτός ονόμασε πρώτος αυτόν που ήλθε εμπρός από τον εαυτό του, και που είναι ο εαυτός του. Και αυτός τον γέννησε σαν έναν Υιό. Απένειμε το ίδιο του το Όνομα επάνω σε αυτόν. Είναι ο Πατέρας που κατέχει από την καρδιά του όλα τα πράγματα. Αυτός έχει το Όνομα, έχει τον Υιό που μπορεί να είναι ορατός. Όμως το Όνομά του είναι υπερβατικό—γιατί αυτό το ίδιο είναι το μυστήριο του αόρατου, το οποίο διαμέσου αυτού φτάνει στα αυτιά συμπληρωμένο πλήρως με αυτό.⁴⁵

46. Γιατί πραγματικά το Όνομα του Πατέρα δεν λέγεται,^a αλλά μάλλον εκδηλώνεται σαν Υιός.^b Αναλόγως, σπουδαίο είναι το Όνομα! Ποιός επομένως θα μπορούσε να διακηρύξει ένα Όνομα για αυτόν, το υπέρτατο Όνομα, εκτός μόνο από αυτόν του οποίου είναι το Όνομα, μαζί με τους Υιούς του Ονόματος;—εκείνους στων οποίων την καρδιά αναπαύεται το Όνομα του Πατέρα, και οι ίδιοι παρόμοια αναπαύονται στο Όνομά του. Επειδή ο Πατέρας είναι αμετάβλητος, είναι αυτός μόνο που τον γέννησε σαν το ίδιο του το Όνομα, πριν να πλάσει τους αιώνιους, έτσι ώστε το Όνομα του Πατέρα θα είναι Κύριο επάνω στα κεφάλια τους—αυτό που είναι αληθινά το Όνομα, το οποίο είναι ασφαλές στην εντολή του της τέλειας δύναμης.⁴⁶

47. Το Όνομα δεν είναι απλή διατύπωση, ούτε είναι μόνο ορολογία, αλλά μάλλον είναι υπερβατικό. Αυτός ο ίδιος τον ονόμασε, ο ίδιος βλέποντάς τον, ο ίδιος που έχει τη δύναμη να του δώσει όνομα. Όποιος δεν υπάρχει δεν έχει όνομα—γιατί τί ονόματα δίνονται στην ανυπαρξία; Αλλά αυτός ο υπαρκτός υπάρχει μαζί με το Όνομά του. Και ο Πατέρας μόνο τον ξέρει, και αυτός μόνο τον ονομάζει.

48. Ο Υιός είναι το Όνομά του. Αυτός δεν τον κράτησε κρυφό σαν μυστικό—αλλά μάλλον ο Υιός έφτασε να υπάρχει και ο ίδιος (ο Πατέρας) τον ονόμασε. Έτσι το Όνομα ανήκει στον Πατέρα, τόσο που το Όνομα του Πατέρα είναι ο Υιός. Πώς θα έβρισκε διαφορετικά η συμπόνοια ένα όνομα, εκτός από τον Πατέρα; Γιατί τελικά, καθένας θα λέει στο σύντροφό του: ‘Ποιός θα μπορούσε να δώσει όνομα σε κάποιον, που υπήρξε πριν από αυτόν;—σαν να μη λαμβάνουν έτσι τα παιδιά τα ονόματά τους διαμέσου εκείνων που τα γέννησαν!’

49. Αρχικά, επομένως, είναι κατάλληλο να σκεφτούμε επάνω σε αυτό το θέμα: τί είναι το Όνομα; Πραγματικά (ο Υιός) είναι το Όνομα—έτσι επίσης αυτός είναι το Όνομα από τον Πατέρα. Αυτός είναι το υπαρκτό Όνομα του Κυρίου. Έτσι αυτός δεν έλαβε το Όνομα δανεικά όπως κάνουν άλλοι, σύμφωνα με το πρότυπο του κάθε ατόμου, που πρόκειται να δημιουργηθεί στην καρδιά του. Γιατί αυτός είναι το Κύριο Όνομα. Δεν υπάρχει κανένας άλλος που να το απένειμε σε αυτόν, αλλά αυτός ήταν ανώνυμος και αυτό ήταν ανέκφραστο, ως την εποχή που μόνο Αυτός ο οποίος είναι Τέλειος έδωσε έκφραση (στον Υιό). Και είναι (ο Υιός) που έχει τη δύναμη να εκφράσει το Όνομά του και να τον δει. Έτσι ικανοποίησε (τον Πατέρα) στην καρδιά του, να είναι ο Υιός του το επιθυμητό του Όνομα, και έδωσε το Όνομα σε αυτόν—αυτόν που ήλθε εμπρός από βαθύ στοχασμό.

50. (Ο Υιός) εξέφρασε το μυστικό του, ξέροντας ότι ο Πατέρας είναι καλοκάγαθος. Ακριβώς γι’ αυτό τον έφερε εμπρός (ο Πατέρας)—ώστε να μπορέσει να μιλήσει για την κυριαρχία και το δικό του τόπο της ανάπαυσης, από τον οποίο ήλθε, και να παρέχει δόξα στην πληρότητα, το μεγαλείο του Ονόματός του, και την καλοσύνη του Πατέρα. Αυτός θα μιλήσει για το βασίλειο από το οποίο ήλθε ο καθένας—και καθένας που προέρχεται από εκείνο τον τόπο θα σπεύσει έτσι να επιστρέψει ξανά σε αυτό, να συμμετάσχει στη λήψη της ουσίας του στον τόπο όπου στάθηκε,^a λαμβάνοντας τη

τώρα με ακόρεστη περισυλλογή πρόσωπο με πρόσωπο.’

⁴⁵ Μτ 1:21, Ακ 1:31, Ιν 17:6-26!, Φιλ 11!

⁴⁶ Εξ 3:14, Θωμ 13’ ^aLao Tse, *Tao Te Ching*, 1: ‘Το όνομα το οποίο μπορεί να ονομαστεί δεν είναι το Αιώνιο Όνομα.’

^bΙν 17:6.

γεύση εκείνου του τόπου, λαμβάνοντας τροφή και ανάπτυξη. Και η δική του κυριαρχία της ανάπαυσης είναι η εκπλήρωσή του.⁵⁰

51. Έτσι όλες οι εκπορεύσεις του Πατέρα είναι πλήρεις, και η πηγή όλων των εκπορεύσεων του είναι μέσα στην καρδιά Αυτού, από τον οποίο όλοι αυτοί ακμάζουν. Αυτός τους απένειμε τα πεπρωμένα τους.^a Έτσι κάθε ένας έγινε φανερός, ώστε διαμέσου του δικού τους στοχασμού αυτοί [επιστρέφουν] στον τόπο που κατευθύνουν τη σκέψη τους. Εκείνος ο τόπος είναι η πηγή τους, που τους ανυψώνει μέσα από όλα τα ύψη του ουρανού στον Πατέρα. Αυτοί φτάνουν στην κεφαλή του, που γίνεται η ανάπαυσή τους. Και αγκαλιάζονται καθώς τον πλησιάζουν, ώστε λένε ότι έχουν συμμετάσχει σε εναγκαλισμούς από το πρόσωπό του. Όμως δεν γίνονται έτσι φανεροί, εξυψώνοντας τους εαυτούς τους. Αυτοί ούτε στερούνται τη δόξα του Πατέρα, ούτε σκέφτονται για αυτόν, σαν να είναι κοινότοπος ή πικρόχολος ή οργισμένος. Αλλά μάλλον αυτός είναι καλοκάγαθος, ατάραχος και ευγενικός—ξέροντας όλες τις διαστάσεις πριν έλθουν μέσα στην ύπαρξη, και μην έχοντας ανάγκη από διαφώτιση.⁵¹

52. Αυτός είναι ο τρόπος εκείνων που ανήκουν ψηλά οι ίδιοι, διαμέσου της μεγαλοπρέπειας του αμέτρητου, καθώς περιμένουν το Μοναδικό και Τέλειο, που βρίσκεται ο ίδιος εκεί για αυτούς. Και αυτοί δεν κατέρχονται στον Άδη°. Δεν έχουν ούτε ζήλια, ούτε θρήνο, ούτε θνητότητα εκεί ανάμεσά τους, αλλά μάλλον αναπαύονται μέσα σε αυτόν που είναι αναπαυτικός. Αυτοί δεν είναι προβληματισμένοι, ούτε ύπουλοι όσον αφορά την αλήθεια, αλλά μάλλον αυτοί οι ίδιοι είναι η αλήθεια. Ο Πατέρας είναι μέσα σε αυτούς και αυτοί είναι μέσα στον Πατέρα, τέλειοι και φτιαγμένοι αδιαίρετοι στο αληθινά καλό, μη ανεπαρκείς σε κάτι, αλλά μάλλον αναπαυμένοι και ανανεωμένοι στην Πνεύμη. Και αυτοί θα υπακούσουν την πηγή τους αβίαστα, αυτοί μέσα στους οποίους βρίσκεται η ρίζα του και οι οποίοι δεν βλάπτουν ψυχή. Αυτός είναι ο τόπος των μακάριων, αυτός είναι ο τόπος τους!⁵²

53. Για το λόγο αυτό, ας καταλάβουν οι υπόλοιποι στους τόπους τους, ότι δεν είναι σωστό για μένα, υπάρχοντας στο βασίλειο της ανάπαυσης, να πω κάτι περισσότερο. Αλλά είναι μέσα στην καρδιά του που θα υπάρχω—για πάντα αφοσιωμένος στον Πατέρα όλων, μαζί με εκείνους τους αληθινούς Αδελφούς και Αδελφές, στους οποίους ρέει η αγάπη του Πατέρα, και μεταξύ των οποίων δεν υπάρχει έλλειψη αυτού. Αυτοί είναι που γίνονται γνήσια φανεροί, υπάρχοντας στην αληθινή και αιώνια ζωή και μιλώντας το τέλειο φως που συμπληρώνεται με το σπόρο του Πατέρα, που βρίσκονται στην καρδιά του και στην πλήρωση, και στον οποίο η Πνεύμη του αγαλλιάζει, δοξάζοντας αυτόν στον οποίο υπάρχουν. Αυτός είναι καλός, και οι Υιοί και οι Θυγατέρες του είναι τέλειοι και αντάξιοι του Ονόματός του. Γιατί είναι παιδιά αυτού του είδους, που επιθυμεί αυτός ο Πατέρας.

Σημειώσεις στην Αλήθεια

Η μετάφραση του Ευαγγελίου της Αλήθειας είναι σύμφωνη με εκείνη του Θωμά και του Φιλίππου, και για το λόγο αυτό οι λέξεις που αναφέρθηκαν εκεί στις σημειώσεις, δεν αντιγράφονται εδώ. Συνδεδεμένα είναι (1) το Κοπτικό κείμενο: www.metalog.org/files/truth.html (2) λεπτομερής σχολιασμός του κειμένου από τον Kendrick Grobel (Βιβλίογ. 14, www.metalog.org/files/grobel1.html) και (3) μια προκαταρκτική εκδοχή ενός άλλου έκτακτου κειμένου από τη βιβλιοθήκη Nag Hammadi, πιθανώς επίσης από το Βαλεντίνο: www.metalog.org/files/supremacy.html.

⁵⁰ αΘωμ 28.

⁵¹ αΨλμ 139:16, Παρ 20:24, Ιν 5:19

⁵² Ιν 17:21-23, Φιλ 102.

Άδης (52): Κοπτ ΕΜΝΤΕ (C056a→C008b: ‘δύση’, όπως η είσοδος στον κάτω κόσμο) = Εβρ לְיָסוּ (sheol: ‘εκλιπαρώ’) = Ελ Άδης (αιδης: ‘αθέατος’).

Αιώνιοι (15): βλέπε **Αιώνας** στις Σημειώσεις στο Φίλ’ όλα τα πλάσματα θεωρούνται αιώνια, αναφορικά με τον υπερδιάστατο νου του Θεού (Λκ 20:38, Ιν 6:54, ‘Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο’).

Γνωρίζω (1): βλέπε **Γνώση** στις Σημειώσεις Θωμ, Ως 6:6, Μτ 5:8.

Εκπόρευση/Απόρροια (14/22/23/51): Κοπτ †Η (C392) Θωμ 77 Grobel (Βιβλιογ. 14) δείχνει πειστικά ότι ο όρος αυτός είναι ανάλογος με τη Νεο-Πλατωνική ιδέα της θεϊκής ακτινοβολίας, εντός της οποίας όλα τα πλάσματα μοιάζουν με ηλιαχτίδες που εκπορεύονται από ένα Θεό· βλέπε Πλωτίνου, *Εννεάδες*, V.3.12: ‘Η αναλογία του φωτός από έναν ήλιο—ολόκληρη η διανοητική τάξη μπορεί να παρουσιαστεί σαν ένα είδος φωτός, με τον Ένα σε ανάπαυση, στην κορυφή του ως Βασιλιά του’ συγκρ. επίσης Α.С. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, *Beyond Illusion and Doubt* (1999): ‘Στη *Bhagavad-Gita* ο Κρίσνα λέει, *aham sarvasya prabhavaḥ*: “Τα πάντα απορρέουν από Εμένα.” Ο Χριστός λέει ότι είναι ο γιός του Θεού, και αυτό σημαίνει ότι εκπορεύεται από το Θεό.’

Λόγοι (43): ο πληθυντικός του Λόγος (βλέπε **Λόγος** στις Σημειώσεις Θωμ), υποδεικνύοντας ότι κάθε Υιός-ή-Θυγατέρα του Θεού είναι ένας θεϊκός Λόγος, παρόμοιος στο Σωτήρα (βλέπε Λκ 6:40 με Ιν 1:1 + Θωμ 108, επίσης Φίλ 133 όπου ο Ιωάννης ο Βαπτιστής αναφέρεται σαν Λόγος!).

Μέσον (8): Κοπτ ΜΗΤΕ (C190b: ανάμεσα, μεταξύ, μετάβαση, εδώ ο προσωρινός αυτός κόσμος)· βλέπε **Μεσότητα** στις Σημειώσεις Φίλ και Αλθ 3.

Μετάνοια (39): βλέπε **Μετάνοια** στις Σημειώσεις Θωμ.

Μετρώ (32): αυτό αναφέρεται στην αρχαία τεχνική της μέτρησης με τα δάχτυλα, με την οποία μετρούσαν στο αριστερό χέρι τους αριθμούς 1→99, αλλά στο δεξί χέρι από το 100 και πάνω· ο αριθμός 100 ο ίδιος, σχηματίζονταν αγγίζοντας την άκρη του δεξιού δείκτη στην άνω άρθρωση του αντίχειρα (οι Ινδουίστες ονομάζουν μια τέτοια συμβολική θέση του χεριού, ‘mudra’).

Οικειότητα (4): βλέπε **Γνώση** στις Σημειώσεις Θωμ.

Πρόσωπο-Φόρμα (8/17): Κοπτ ΜΟΥΝΓ Ν.20 (C175a/646b: φόρμα προσώπου) Γεν 32:30/33:10, Θωμ 76 η ιδέα εδώ μοιάζει όμοια με αυτή η οποία εκφράστηκε σε εκείνους τους Ινδουϊστικούς θρησκευτικούς πίνακες, οι οποίοι εμφανίζουν όλους τους ανθρώπους και τα πλάσματα, σαν αμέτρητες εκδηλώσεις μιας πολυδιάστατης Θεότητας (το Brahman)—αυτή η μεταφυσική βρίσκεται στις *Upanishads* και στη *Bhagavad Gita*· βλέπε **Απόρροια**.

Σφραγίζω (42): Κοπτ ΤΒΒΕ (C398b) στεγανοποιός σφραγίδα τέτοια όπως το ρετσίνη, που χρησιμοποιούνταν για να επικολλήσει το καπάκι επάνω σε ένα δοχείο/αμφορέα, να το κάνει αεροστεγές (πιθανώς οδήγησε στο παραδοσιακό άρωμα της ρετσίνας στο Ελ κρασί).

Σχήμα (18): φόρμα, σχέδιο, εμφάνιση σε αντίθεση με την ουσιαστική πραγματικότητα.

Φόρμα (23/29/38/52): Λατινικά *FORMA* είναι μια αξιοσημείωτη ιδιομορφία αυτού του κειμένου και του Supremacy (Υπεροχή), ότι δηλαδή χρησιμοποιείται ο Λατινικός όρος μάλλον, παρά ο Ελληνικός όρος μορφή (www.metalog.org/files/supremacy.txt).

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

(1) Είναι τα Κοπτικά Ευαγγέλια Γνωστικά;

Η κλίση των σοφιστών προς τους παράδρομους των απόκρυφων είναι μια συνεχής ποσότητα.

—James Joyce, *Ulysses*

Από την αρχική ήδη αναγγελία της ανακάλυψης του Nag Hammadi, και μέχρι σήμερα, η βιβλιοθήκη σαν σύνολο έχει σταθερά ονομαστεί ‘γνωστική’, και στα έντυπα των λογίων και στο λαϊκό τύπο.¹ Κατ’ αρχήν, *ολόκληρη* η Βιβλιοθήκη Nag Hammadi χαρακτηρίστηκε έτσι στον Πρόλογο των πρώτων δίγλωσσων εκδόσεων του Θωμά (1956+1959: www.metalog/files/th_coptic/03a.gif; από Biblio. 7)—ταξινόμηση η οποία

¹Οι παραπομπές στα Πρόσφατα Σχόλια Μελετητών, στην Εισαγωγή πιο πάνω, δεν είναι παρά αξιοσημείωτες εξαιρέσεις—τις οποίες θα συναντήσει ο μαθητής μόνο με επιπλέον εκτεταμένη ανασκόπηση της ακαδημαϊκής φιλολογίας. Πιο αντιπροσωπευτικοί είναι οι προκατειλημμένοι τίτλοι από το πρώτο σε πωλήσεις βιβλίο της Elaine Pagels, *The Gnostic Gospels* (1979) όλη η λόγια σειρά του E.J.Brill, *Nag Hammadi Studies: The Coptic Gnostic Library* και *The Coptic Gnostic Library: A Complete Edition of the Nag Hammadi Codices*, Γενικός Εκδότης James M. Robinson (έκδοση 2006)—για τα δύο τελευταία, βέβαια θα ήταν πιο κατάλληλοι οι τίτλοι *The Coptic Monastic Library* κτλ.

έγινε μετέπειτα αποδεκτή, ουσιαστικά από όλους όσους εξέτασαν το κείμενο. Αντιπροσωπευτική έτσι, όλων σχεδόν των μεταγενέστερων εκδόσεων, ήταν η αναφορά του Robert M. Grant και David Noel Freedman, *The Secret Sayings of Jesus* (1960): '[Σχετικά με] το Ευαγγέλιο του Θωμά, ο [Jean] Doresse εξέτασε το ευαγγέλιο αυτό την άνοιξη του 1949 και αργότερα ανακοίνωσε ότι ήταν "Γνωστική σύνθεση".... Το Ευαγγέλιο του Φιλίππου περιέχει μόνο Γνωστικές εικασίες.' Σοφότερη νοουθεσία, τουλάχιστον σχετικά με το Θωμά, κατέφτασε σύντομα από μια αυθεντία ούτε λίγο ούτε πολύ, όπως ο Gilles Quispel, στη συνεδρίαση της εκατονταετηρίδας της Society of Biblical Literature το 1964: 'Το Ευαγγέλιο του Θωμά ... δεν είναι καθόλου γνωστικό. Οι υποστηρικτές της γνωστικής ερμηνείας ... πρέπει να εξηγήσουν, πώς γίνεται να λέει ο συγγραφέας ότι το θαμμένο πτώμα μπορεί να εγερθεί ξανά (λόγος 5, Ελληνική εκδοχή).' Δυστυχώς, όμως, η προφανώς αναντίρρητη άποψη του Quispel επισκιάστηκε σύντομα, και στις ακαδημαϊκές εκδόσεις και στα μαζικά μέσα ενημέρωσης, από κύμα γοητείας των προφανώς περισσότερο εξωτικών δέλεαρ του γνωστικισμού.

Ενώ μπορεί λοιπόν να υπάρχουν γνωστικά γραπτά ανάμεσα σε αρκετές από τις δωδεκάδες τίτλους που βρέθηκαν τόσο σημαντικά κοντά στην τοποθεσία του αρχέτυπου μοναστηριού του Αγ. Παχώμιου, τα τρία Κοπτικά Ευαγγέλια σε εκείνη τη συλλογή είναι επιδεικτικά μη Γνωστικά σε περιεχόμενο. Αυτό μπορεί να φανεί πολύ εύκολα διαμέσου κοινού συλλογισμού: το υπόλοιπο του παρόντος δοκιμίου θα συνίσταται λοιπόν στο να αποδείξει τις δύο προϋποθέσεις, από τις οποίες το συμπέρασμα ακολουθεί καθώς αποδεικνύονται.²

1. Οποιοδήποτε κείμενο, το οποίο βεβαιώνει τη βασική πραγματικότητα και ιερότητα της ενσαρκωμένης ζωής, δεν μπορεί ορθά να χαρακτηριστεί 'γνωστικό'.

2. Τα Κοπτικά Ευαγγέλια του Θωμά, Φιλίππου και Αλήθειας (όπως ολόκληρη η Παλαιά Διαθήκη, η Καινή Διαθήκη και οι Πράξεις) υποστηρίζουν ρητά την ιερή πραγματικότητα της ενσαρκωμένης ζωής.

Επομένως 3. Αυτά δεν είναι γνωστικά γραπτά ή συλλογές. QED

Απόδειξη της Πρώτης Προϋπόθεσης:

'Γνωστικισμός', *Encyclopaedia Britannica* CD-ROM έκδοση 2002: 'Κατά τη Γνωστική άποψη, το ασυνείδητο του ανθρώπινου εαυτού είναι ομοούσιο με τη Θεότητα, αλλά εξαιτίας μιας τραγικής πτώσης έπεσε σε ένα κόσμο που είναι εντελώς ξένος στην πραγματική του οντότητα. Διαμέσου αποκάλυψης από επάνω, ο άνθρωπος αποκτά συνείδηση της καταγωγής του, ουσίας και υπερβατικής μοίρας. Η Γνωστική αποκάλυψη διακρίνεται ... από τη Χριστιανική αποκάλυψη, επειδή δεν βασίζεται στην ιστορία και δεν μεταδόθηκε από την Αγία Γραφή. Είναι μάλλον η διαίσθηση από το μυστήριο του εαυτού. Ο κόσμος, που δημιουργήθηκε από κακή ύλη και εξουσιάστηκε από κακούς δαίμονες, δεν μπορεί να είναι δημιουργία ενός καλού Θεού: αυτό συλλαμβάνεται κυρίως, σαν αυταπάτη, ή έκτρωμα.'

Απόδειξη της Δεύτερης Προϋπόθεσης:

- **Θωμάς 5** (Ελ): 'δεν υπάρχει θαμμένο που να μην εγερθεί' (τεθαμμενον ο ουκ εγερθησεται)
- Θωμ 12: 'για χάρη του οποίου έχει γίνει ο ουρανός και η γη' (ΠΔΕΙ ΝΤΔ.Τ.ΠΕ ΜΝ Π.ΚΔ2 ΩΩΠΕ ΕΤΒΗΤ.9)
- Θωμ 22α: 'το εσωτερικό όπως το εξωτερικό και το εξωτερικό όπως το εσωτερικό' (Π.ΣΔ Ν.2ΟΥΝ Ν.ΘΕ Μ.Π.ΣΔ Ν.ΒΟΛ ΔΥΩ Π.ΣΔ Ν.ΒΟΛ Ν.ΘΕ Μ.Π.ΣΔ Ν.2ΟΥΝ)
- Θωμ 22β: 'χέρι στη θέση του χεριού και πόδι στη θέση του ποδιού' (ΟΥ.ΣΙΧ Ε.Π.ΜΔ Ν.Ν.ΟΥ. ΣΙΧ ΔΥΩ ΟΥ.ΕΡΗΤΕ Ε.Π.ΜΔ Ν.Ν.ΟΥ.ΕΡΗΤΕ)
- Θωμ 28: 'ενσαρκωμένος φανερώθηκα σε αυτούς' (Δ.ΕΙ.ΟΥΟΝ2 ΕΒΟΛ ΝΔ.Υ 2Ν.ΣΔΡΞ)
- Θωμ 29: 'η σάρκα έχει προέλθει εξαιτίας του πνεύματος' (ΝΤΔ.Τ.ΣΔΡΞ ΩΩΠΕ ΕΤΒΕ ΠΝΔ)
- Θωμ 55: 'ο σταυρός του' (ΠΕ4.ΣΡΟC)
- Θωμ 101: 'η μητέρα μου γέννησε το σώμα μου' (ΤΔ.ΜΔΔΥ ΓΔΡ ΝΤΔ.Σ.ΜΙCΕ ΠΔ.ΣΩΜΔ ΕΒΟΛ)
- Θωμ 113: 'η Κυριαρχία του Πατέρα απλώνεται πάνω στη γη' (Τ.ΜΝΤ.ΕΡΟ Μ.Π.ΕΙΩΤ Ε.Σ. ΠΟΡΩ ΕΒΟΛ 2ΙΧΜ.Π.ΚΔ2)
- **Φίλιππος 25**: 'είναι αναγκαίο να υψωθείς σε αυτή τη σάρκα' (2ΔΠC ΠΕ Ε.ΤΩΟΥΝ 2Ν ΤΕΕΙ. ΣΔΡΞ)

²Η, με τη λογική της αναγκαιότητας: **1.** $(\chi)(\Phi\chi \rightarrow \sim\Psi\chi)$ **2.** $\Phi\alpha,\beta,\gamma$ **3.** $\sim\Psi\alpha,\beta,\gamma \rightarrow =$ λογική συνεπαγωγή $\sim =$ άρνηση $\Phi\chi = \chi$ βεβαιώνει ενσαρκωμένη ιερότητα $\Psi\chi = \chi$ είναι γνωστικό $\alpha,\beta,\gamma =$ Κοπτικά Ευαγγέλια.

- Φιλ 72: ‘η δύναμη του σταυρού’ (Τ.ΔΥΝΑΜΙC Μ̄.Π.CΡOC)
- Φιλ 77: ‘στο σταυρό’ (21 Π. CΡOC)
- Φιλ 78: ‘ο Κύριος ανήλθε ανάμεσα από τους νεκρούς... αυτός είναι ενσαρκωμένος’ (Α.Π. ΧΟΕΙC ΤΩΟΥΝ ΕΒΟΛ 2Π̄ΝΕΤ.ΜΟΟΥΤ ... ΟΥΝΤΑ.4 Μ̄ΜΔΥ Ν̄. CΔΡΞ)
- Φιλ 89: ‘το σώμα του ήλθε στην ύπαρξη εκείνη τη μέρα’ (ΠΕ4. CΩΜΔ Ν̄ΤΑ.4.ΩΠΠΕ Μ̄.ΦΟΟΥ ΕΤ. Μ̄ ΜΔΥ)
- Φιλ 107: ‘το Ζωντανό Νερό είναι σώμα’ (Π.ΜΟΟΥ ΕΤ.ΟΝ2 ΟΥ. CΩΜΔ ΠΕ)
- Φιλ 114: ‘ο Άγιος είναι ολοκληρωτικά ιερός, συμπεριλαμβανομένου του σώματός του’ (Π.ΡΩΜΕ ΕΤ.ΟΥΔΔΒ 4.ΟΥΔΔΒ ΤΗΡ.4 ΩΔ 2ΡΔΙ Ε.ΠΕ4. CΩΜΔ)
- Φιλ 132: ‘ο Αβραάμ ... περιέτμησε τη σάρκα της ακροβυστίας’ (ΔΒΡΔ2ΔΜ ... Δ.4. CΒΒΕ Ν̄.Τ. CΔΡΞ Ν̄.Τ.ΔΚΡΟΒΥCΤΙΑ)
- Φιλ 137: ‘κάτω από τα φτερά του σταυρού και στην αγκαλιά του’ (2Δ Ν̄.ΤΝ2 Μ̄.Π. CΡOC ΔΥΩ 2Δ ΝΕ4.ΣΒΟΕΙ)
- **Αλήθεια** 6+10: ‘αυτός καρφώθηκε σε σταυρό από δοκούς’ (Δ.Υ.Δ4Τ.4̄ Δ.Υ.ΩΕ)
- Αλθ 8: ‘ήταν ορισμένο για αυτόν που θα το έπαιρνε και να δολοφονηθεί’ (Ε. C.ΚΗ Μ̄.ΠΕΤ.ΝΔ. 41 Τ.4̄ Ν̄. CΕ.2Χ2ΩΛ.4̄)
- Αλθ 9: ‘Ο Ιεσιούα ... ήξερε ότι ο θάνατός του είναι ζωή για πολλούς’ (ΤΗC̄ ... 4. CΔΥΝΕ ΧΕ ΠΙ. ΜΟΥ Ν̄ ΤΟΟΤ.4̄ ΟΥ.ΩΝ2̄ Ν̄.2Δ2 ΠΕ)
- Αλθ 16: ‘η αγάπη του το ενσάρκωσε [το Λόγο]’ (†.ΔΓΔΠΗ Ν̄.ΤΟΟΤ.4̄ Δ. C.Ρ̄ ΟΥ. CΩΜΔ 21 ΩΩ.4)
- Αλθ 21: ‘ο Λόγος ... έγινε σώμα’ (ΠΙ.ΩΕΧΕ ... Δ.4.Ρ̄ ΟΥ. CΩΜΔ)
- Αλθ 29: ‘αυτός ήλθε εμπρός ενσαρκωμένος σε φόρμα’ (Ν̄ΤΑ.4.ΕΙ ΔΒΔΛ 21.ΤΟΟΤ. C̄ Ν̄.ΟΥ. CΔΡΞ Ν̄. CΜΔΤ)
- Αλθ 30: ‘φως μίλησε διαμέσου του στόματός του’ (Ε.Δ.4.ΩΕΧΕ ΔΒΔΛ 2Ν̄ ΡΩ.4 Ν̄CΙ Π.ΟΥΔΕΙΝ)
- Αλθ 37: ‘ο Πατέρας αγαπάει την ευωδιά του και ... την αναμειγνύει με ύλη’ (Π.ΙΩΤ ΜΔΙΕ Μ̄.ΠΕ4. CΤΔΕΙ ΔΥΩ ... Ε.4.ΩΔ.ΤΩ2 Μ̄†.2ΥΛΗ)

Θα ήταν σαν να παίρναμε απλώς σαν δεδομένο το ζητούμενο, με το να ισχυριστούμε ότι όλα αυτά τα αποσπάσματα ήταν ένθετα σε διαφορετικά γνωστικά έγγραφα: το να παραλείψουμε από την εξέταση όλα και μόνο αντίθετα αποσπάσματα *καθεαυτό*, αποτελεί τη λογική πλάνη που ονομάστηκε *petitio principii* (αποφεύγω το πρόβλημα). Επιπλέον, θα πρέπει τότε να ρωτήσει κανείς, γιατί τα υπόλοιπα λόγια, από τα τρία αυτά Ευαγγέλια θα πρέπει κατ’ αρχήν να θεωρηθούν γνωστικά, αφού δεν διαψεύδεται πουθενά σε αυτά η ενσαρκωμένη πραγματικότητα.

Συμπέρασμα: Τα Ευαγγέλια του Θωμά, Φιλίππου και Αλήθειας δεν είναι γνωστικές συνθέσεις ή συλλογές.

Είναι ομολογουμένως σκανδαλώδες, ότι πρακτικά ολόκληρη γενιά μελετητών θα πρέπει να έχει σφάλει, σχετικά με κάτι τόσο στοιχειώδες και τόσο ζωτικά σημαντικό όπως αυτό. (Θωμ 39!). Φυσικά κατά την αρχαιότητα, υπήρχε ευρεία ποικιλία από γνωστικά κινήματα και γραπτά επηρεασμένα συχνά, από του Πλατωνισμού την επιστημολογική δυσπιστία των αισθήσεων, και πραγματικά έχουν υπάρξει πολλές γνωστικο-θεοσοφικές σέκτες μαζί με τα γραπτά τους στους σύγχρονους καιρούς, αναμφίβολα επηρεασμένες πιο συχνά από Ανατολικές θρησκευτικές παραδόσεις, παρά από τον Πλάτωνα. Αλλά αυτό δεν έχει άμεση σχέση με τα τρία Κοπτικά Ευαγγέλια, τα οποία—όμοια με τα τέσσερα κανονικά Ευαγγέλια—δεν μπορεί ορθά, να θεωρούνται γνωστικά έγγραφα.¹

¹ Για ένα Κοπτικό ‘Ευαγγέλιο’ που ανακαλύφθηκε πρόσφατα (δεν βρέθηκε στο Nag Hammadi, αλλά κοντά στο El Minya της Αιγύπτου τη δεκαετία του 1970), το οποίο αντίθετα είναι σαφώς γνωστικό και επίσης ψευδώνυμο, βλέπε το Ευαγγέλιο του Ιούδα Ισκαριώτη. Εκείνο το έγγραφο περιέχει τέτοιες χαρακτηριστικές γνωστικές ασυναρτησίες όπως: ‘Πρώτος είναι ο Seth που ονομάζεται Χριστός, δεύτερος ο Harmathoth που είναι [...], τρίτος ο Galila, τέταρτος ο Yobel, πέμπτος ο Adonaios’ αυτοί είναι οι πέντε που κυβέρνησαν στον κάτω κόσμο, και πρώτα από όλα στο χάος.... Τότε ο Saklas είπε στους αγγέλους του: Ας δημιουργήσουμε ένα ανθρώπινο πλάσμα κατά εικόνα και ομοίωση. Σχημάτισαν τον Αδάμ και τη σύζυγό του Εύα—που ονομάζεται, στο σύννεφο, Zoe.’ (www9.nationalgeographic.com/lostgospel). Βλέπε επίσης April D. DeConick, ‘Gospel Truth’, *New York Times* Op-Ed, 1.XII.07 (www.metalog.org/files/gosp.judas/DeConick.html).

(2) Η Μητρική Πνεύμη

Όπως αυτόν που τον ανακουφίζει η μητέρα του, έτσι θα σας ανακουφίσω.
—Hσα 66:13

Η καταγωγή του κόσμου είναι η Μητέρα του
γνώρισε τη Μητέρα και γνωρίζεις το παιδί,
αγκάλιασε το παιδί και αγκαλιάζεις τη Μητέρα.
—Lao Tse, *Tao Teh Ching*, 5

Είμαι ο Πατέρας και η Μητέρα αυτού του Σύμπαντος.
—*Bhagavad Gita*, 9.17

Αυτό λέγεται από το Δημιουργό, Πλάστη, Μητέρα-Πατέρα της Ζωής, της Ανθρωπότητας.
—*Popul Vuh* των Quiché Maya, Πρόλογος

Σε ένα εξαιρετικό λόγο στο Ευαγγέλιο του Θωμά, ο Σωτήρας υποστηρίζει: ‘Η μητέρα μου γέννησε το σώμα μου, όμως η Αληθινή μου Μητέρα μου έδωσε τη ζωή.’¹ (Θωμ 101’ αναφ. Θωμ 15/46) Το εδάφιο αυτό —η μόνη κατεγραμμένη περίπτωση στην οποία ο Χριστός αναφέρει το Θεό σαν Μητέρα του² διευκρινίζεται ακόλουθα, από μια εξίσου εκπληκτική καταχώρηση στο Ευαγγέλιο του Φιλίππου: ‘Μερικοί λένε ότι η Μαριάμ γονιμοποιήθηκε από την Ιερή Πνεύμη. Αυτοί πλανώνται, δεν ξέρουν τί λένε. Γονιμοποιήθηκε ποτέ θηλυκό από θηλυκό;’ (Φιλ 18) Επομένως σε αυτό το δεύτερο λόγο, τραβάει την προσοχή το γεγονός ότι ‘πνεύμα’ είναι γένους θηλυκού στις Σημιτικές γλώσσες (Εβρ, פִּיט [pita]: αναπνοή, άνεμος, πνεύμα). Αυτό το θεμελιώδες σημείο, παραδοσιακά δυσνόητο σε μετάφραση ιερού κειμένου και προπαντός αγνοημένο από σχολιαστές, έχει σαφώς θεολογικές επιπλοκές πολύ μεγάλης εμβέλειας.

Είναι απλά ασύμφωνο με τους κανόνες της γραμματικής, όποτε υπάρχουν εναλλακτικές μορφές, είτε διαθέσιμες ή εύκολα δομημένες σε μια δεδομένη γλώσσα, για μια λέξη, να χρησιμοποιούνται ως αναφορά σε πρόσωπο του αντίθετου φύλου—έτσι για παράδειγμα Εβραϊκά/Αγγλικά נֶבִי/prophet και נֶבִיָּה/profetes.³ Όμως επιπλέον, αραιά και πού, χρησιμοποιείται το ίδιο σε αρσενικό γένος, καθώς στην Εξ 10:13: אֲנִי וְהַיָּם וְהַיַּבֵּשׁ וְהַיְבֵשֶׁת וְהַיָּם וְהַיַּבֵּשׁ וְהַיְבֵשֶׁת, ‘ανατολικός άνεμος έφερε τις ακρίδες’, όπου το ρήμα אָנַח είναι στον qal (Εβραϊκός ρηματικός χρόνος) τρίτο πρόσωπο αρσενικό ενικού. Έτσι פִּיט μπορούσε να έχει χρησιμοποιηθεί κάπου αλλού στην Π.Δ. ως αρσενικό, αναφερόμενο στη Θεϊκή Πνεύμη, εάν είχε θεωρηθεί εκείνο περισσότερο κατάλληλο.

As σημειώσουμε επίσης την έξοχη αντιστοιχία μεταξύ Hσα 66:13 LXX και Iv 14:16:

Ως ει τινα **μητηρ παρακαλεσει** ουτως και **εγω παρακαλεσω υμας**.
Καγω ερωτησω τον πατερα και αλλον **παρακλητον** δωσει υμιν.

Αυτός ο φανερός υπαινιγμός αποδίδει έντονα μια μητρική έννοια του Παράκλητου.

Τώρα φυσικά το Πνεύμα στα Ελληνικά είναι ουδέτερο και ο Παράκλητος αρσενικό, ενώ *SPIRITUS* και *ADVOCATUS* στα Λατινικά είναι και τα δύο αρσενικά στο γένος. Ξεκινώντας επομένως από τις πρώτες

¹ ΤΑ.ΜΑΔΥ ΓΑΡ ΠΤΑ.[C.MICE ΜΜΟ.Ι ΕΒ]ΟΛ [ΤΑ.ΜΑΔΥ] ΔΕ Μ.ΜΕ Δ.Σ.† ΝΔ.ΕΙ Μ.Π.ΩΝ2’ βλέπε Γεννώ Σημειώσεις Θωμ.

² Αλλά βλέπε το Ευαγγέλιο των Εβραίων: ‘ο Σωτήρας λέει:... η Μητέρα μου η Ιερή Πνεύμη’, (αναφέρθηκε από τον Otigen, *Commentary on John*, II.6), καθώς και τη μητρική εικόνα στην παραβολή της Ορνιθας Μητέρας στο Mt 23:37, και επίσης τα αποσπάσματα από τον Gilles Quispel και Raymond Brown στα ‘Πρόσφατα Λόγια Σχόλια’, Εισαγωγή, πιο πάνω.

³ Ωστόσο, το αντίθετο γραμματικό γένος μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για να εξασφαλίσει ένα αποφασιστικό εμπειρογνωμικό αποτέλεσμα—έτσι μια χειροτονημένη γυναίκα μπορεί μάλλον να ονομαστεί ‘ιερέας’ παρά ‘ιέρεια’, για να τονίσει ισότητα εκκλησιαστικού ρόλου μεταξύ των δύο φύλων. ‘Οι μεταφορικές έννοιες των προτάσεων στις οποίες χρησιμοποιείται το αρσενικό ή το θηλυκό των ... όρων, [είναι] τελείως ευδιάκριτες’, Pedro José Chamizo Domínguez, *Metáfora y conocimiento*, Πανεπιστήμιο της Μάλαγα, 1998.

που έχει προέλθει από το Νυμφίο με τη Νύμφη. Νά πώς καθιέρωσε ο Ιησούς τα πάντα στην καρδιά του. Και διαμέσου αυτών, είναι κατάλληλο για καθένα ένα από τους Μαθητές να εισέλθει στην ανάπαυσή του.’ (Φιλ 89) Αυτό το πρωταρχικό μυστήριο τελείται λοιπόν στο ιερό μυστήριο του Άγιου Νυμφώνα (Θωμ 75, Φιλ 73/79).

Θα έχει μεγάλη αξία να καταχωρήσουμε εδώ τις δεκατέσσερις Μαθήτριες που παρουσιάζονται στις ιερές γραφές: (1) η Παρθένος [Μτ 1:18/13:55/28:1, Λκ 2:48 {‘ο πατέρας σου’;;}, Πρ 1:14] (2) η Μαριάμ, αδελφή του Ιησού [Μκ 6:3, Φιλ 36] (3) η Μαριάμ από τα Μάγδαλα [Λκ 8:2, Ιν 20:1-18] (4) η Μαριάμ, σύζυγος του Κλωπά [Λκ 24:18, Ιν 19:25] (5) η Μαριάμ μητέρα του Ιωάννη Μάρκου [Πρξ 12:12] (6,7) η Μαριάμ και η Μάρθα από τη Βηθανία [Λκ 10:38-42, Ιν 11] (8) η αδελφή της Παρθένου [Ιν 19:25] (9) η Σαλώμη [Μκ 15:40/16:1, Θωμ 61β] (10) η Σουζάνα [Λκ 8:2] (11) η Ιωάννα σύζυγος του Χουζά [Λκ 8:2/24:10] (12) η σύζυγος του Ζεβεδαίου [Μτ 20:20-23/28:56] (13) η Ταβιθά [Πρξ 9:36-43] και (14) η Ρόδη [Πρξ 12:13-17].

(3) Θεογένεσις

וַיִּלְדוּ לְכָל לְדָרְסָא בְּשֵׁי לֵילָה

—Μαλ 2:10

I

Τα κανονικά Ευαγγέλια διδάσκουν με σαφήνεια ότι ο Μαθητής γεννιέται *καθεαυτό* από το Θεό παρά από ανθρώπινους γονείς: ‘Σε όλους όσους τον έλαβαν,... έδωσε δύναμη να γίνουν παιδιά του Θεού’ τα οποία γεννήθηκαν όχι από ... ανθρώπινη βούληση, αλλά από το Θεό’ (Ιν 1:12-13) ‘Είσαστε όλοι Αδέλφια και Αδελφές, και [έτσι] μην αποκαλείτε πατέρα σας κανέναν άνδρα στη γη, γιατί δεν έχετε παρά ένα Πατέρα, τον ουράνιο’ (Μτ 23:8-9). Και επομένως η πράγματι καταπληκτική επιβεβαίωση του Σωτήρα, στο Ευαγγέλιο του Θωμά: ‘Η μητέρα μου (η Παρθένος) με έφερε στη ζωή, αλλά η αληθινή μου Μητέρα (η Ιερή Πνεύμη) μου έδωσε τη ζωή’ (Θωμ 101).

Επιπλέον και με ιδιαίτερη σημασία, με αναφορά στο υπόλοιπο της ανθρωπότητας (δηλ. εκείνους που δεν είναι ακόμη μαθητές), το κανονικό κείμενο δηλώνει: ‘Έχω άλλα πρόβατα, τα οποία δεν είναι από αυτή τη στάνη πρέπει να τα φέρω επίσης,... έτσι θα υπάρχει ένα κοπάδι, ένας βοσκός’ ... να συγκεντρώσει σε Ένα τα παιδιά του Θεού που είναι διασκορπισμένα έξω’ (Ιν 10:16/11:52) και ‘Πηγαίνετε επομένως και κάνετε μαθητές από όλα τα έθνη’ (Μτ 28:19).

Αυτό το πολύ βασικό μεσσιανικό δόγμα ίσως συνοψισθεί ως ακόλουθα: Το άτομο εκπαιδευμένο από το Λόγο, που καταλήγει να γνωρίσει έτσι τον εαυτό του (Θωμ 3), βλέπει με αυτό τον τρόπο, ότι ήταν αληθινά εξ’ αρχής, ένας αιώνια γεννημένος Υιός του Θεού, γεννημένος ‘από επάνω’ (Ελ άνωθεν, Ιν 3:7-8+31). Όμως, τα τεράστια πλήθη της ανθρωπότητας προφανώς δεν γνωρίζουν ότι είναι Παιδιά του Υψίστου, αντί παιδιά τοπικών ζευγαριών. Ως εκ τούτου η πλάνη και το κακό, και επομένως η ανάγκη για ευαγγελισμό (βλέπε T.P. Brown, ‘Ο Θεός και το Καλό’: www.metalog.org/files/tpb/god.g.html).

II

Ας εξετάσουμε τώρα την ακόλουθη αρκετά ασυνήθιστη καταχώρηση στο Ευαγγέλιο του Φιλίππου: ‘Πρώτα συνέβη μοιχεία, έπειτα δολοφονία. Και (ο Κάιν) γεννήθηκε με μοιχεία, (γιατί) ήταν γιός του φιδιού. Επομένως έγινε ανθρωποκτόνος, ακριβώς όπως ο άλλος του πατέρα, και σκότωσε τον αδελφό του.’ (Φιλ 46) Τώρα, με ποιά έννοια μπορεί να λέγεται ότι ο Κάιν γεννήθηκε από το φίδι;

Ίσως πρώτα ανακαλέσουμε ένα από τα πιο δύσκολα παραδοσιακά κανονικά αποσπάσματα, από το Ευαγγέλιο του Ιωάννη: ‘Εσείς είσατε [άπιστοι] από τον Πατέρα σας το Διάβολο’... αυτός ήταν φονιάς από την αρχή’ ... είναι ψεύτης και Πατέρας του Ψεύδους’ (Ιν 8:44). Χρησιμοποιώντας αυτό το σημαντικό παραλληλισμό, για να πεί ότι ο Κάιν γεννήθηκε από το φίδι, εννοεί ότι γεννήθηκε από ένα ψέμμα. Με ποιά σημασία, λοιπόν, ο Κάιν γεννήθηκε από μια αναλήθεια;

Ολοκληρωτικής σημασίας εδώ είναι το γεγονός ότι ‘Κάιν’ στα Εβραϊκά σημαίνει: ‘προϊόν’ (απόκτημα):

יִן: ‘συνταιριάζω, επινοώ, φτιάχνω τεχνητά, σφυρηλατώ’, *Εβραϊκό-Αραμαϊκό και Αγγλικό Λεξικό της*

Έτσι στην αναφορά της Γένεσης, δίνοντας το όνομα ‘Κάιν’ στο βρέφος, η γυναίκα και ο άνδρας εννοούσαν, ότι το παιδί ήταν τουλάχιστον εν μέρει δική τους δημιουργία: ‘Έχω αποκτήσει άνθρωπο με τη βοήθεια του Yahweh’ (Γεν 4:1)—αντί για δημιουργία εξ’ ολοκλήρου του Κυρίου, απλά παραγόμενου διαμέσου αυτών: ‘Εσείς δεν ξέρετε πώς φτάνει το πνεύμα στα οστά στη μήτρα μιας γυναίκας’ (Εκκλ 11:5).¹

Και έτσι αυτοί αποκάλεσαν τους εαυτούς τους γονείς του παιδιού, αντί να αποκαλέσουν το Θεό μοναδικό του προγενήτορα. Επιπλέον, ενεργώντας έτσι, λησμόνησαν ότι ο Θεός είναι επίσης ο δικός τους Γονέας. Και έτσι στη συνέχεια, διεκδίκησαν πλήρη ηθική εξουσία επάνω στο βρέφος, όπως και στους εαυτούς τους—κρίνοντας καλό και κακό σαν θεοί, αντί να αφήσουν το Θεό μόνο να διακηρύσσει κρίση (Γεν 3:5, Μτ 7:1-2).²

Αυτό ήταν λοιπόν η Πτώση, ‘το αρχικό αμάρτημα’ της ανθρωπότητας στο πολύ μακρινό παρελθόν: η αποδοχή της λανθασμένης αντίληψης που αποκαλέστηκε ανθρώπινη γενεά, αντί της πραγματικότητας της θεϊκής γενεάς, διαμέσου των γενεών. ‘Όποιος επιβεβαιώνει πατέρα και μητέρα, θα ονομαστεί γιός πόρνης’ (Θωμ 105). Πλάνη την οποία ήλθε να επανορθώσει ο Χριστός, κηρύσσοντας ότι όλη η ανθρωπότητα είναι Άγγελοι γεννημένοι αληθινά από το Θεό και έτσι Αδελφοί και Αδελφές, αντί απλώς παιδιά των ανθρώπων (βλέπε Μτ 12:46-50/18:10/23:9, Φιλ 64).

III

Φίλιππος 46, είναι έτσι ένας λόγος ο οποίος μοιάζει να διαφωτίζει και να διευκρινίζει γνήσια, όχι μόνο την έννοια του Αρχικού Αμαρτήματος στην Π.Δ., αλλά επίσης το περιβόητα δύσκολο απόσπασμα στον Ιν 8:44.

(4) Άγγελος, Εικόνα και Σύμβολο

Ιδού! Ο Κύριος είναι ο καθρέφτης μας
ανοίξτε τα μάτια σας και δείτε τα σε αυτόν,
και μάθετε τον τρόπο του προσώπου σας.
—*Ωδές Αγ. Σολομώντα*, 13:1

Όταν το οριστικό επίπεδο της μη αντίδρασης έχει επιτευχθεί,
η συνείδηση μπορεί καθαρά να δει τον εαυτό της ανεξάρτητο
από τις θεμελιώδεις ποιότητες της φύσης.
—Patañjali, *The Yoga Sutra*, I.16

Όλα έχουν μια επιφάνεια, μορφές, ήχοι και χρώματα....
Πώς να εκτιμήσουμε, ότι οποιοδήποτε από αυτά, μπορεί να είναι το Αρχέγονο Όν;
—The Book of Chuang Tsu, 19

Ό,τι αποκαλείται Σώμα, είναι μέρος της Ψυχής που διακρίνεται από τις πέντε αισθήσεις.
—William Blake, *The Marriage of Heaven and Hell*

Η φύση είναι ένας καθρέφτης, ο πλέον διαυγής από τους καθρέφτες· κοιτάξε μέσα του και θαύμασε!
—Feodor Dostoyevsky, *Crime and Punishment*

¹ Αυτό το ίδιο θεμελιώδες σφάλμα αντανακλάται στη συνηθισμένη Αγγλική έκφραση ‘to give birth’ (γεννώ)—σαν να αποκτά/παράγει η ίδια η γυναίκα το παιδί, αντί να το παραλαμβάνει από το Θεό. Θα ήταν πάντα καλύτερα να χρησιμοποιούνταν το ρήμα ‘to bear’ (φέρω).

² ‘Το να γνωρίζεις καλό και κακό, ισοδυναμεί με το να αποφασίζεις από μόνος σου και με απόλυτη ανεξαρτησία, τί είναι καλό και τί είναι κακό δηλαδή, σαν να έχεις πλήρη αυτονομία [από το Θεό] στα ήθη’—*Santa Biblia Reina-Valera* 95, Edición de Estudio, σημείωση στη Γεν 2:9.

Η αξιολόγηση ανάλυση άγγελος/εικόνα/σύμβολο, συνυφασμένη μέσω των τριών Κοπτικών Ευαγγελίων, προτείνει αντικαθιστώντας [A] το ‘εγκόσμιο’ πλαίσιο αναφοράς (παράδειγμα, πρωτόκολλο, πρότυπο, πρόγραμμα, λεξιλόγιο) με [B] ένα ‘ουράνιο’ πλαίσιο αναφοράς (παράδειγμα, πρωτόκολλο, πρότυπο, πρόγραμμα, λεξιλόγιο). Σύμφωνα με το πρώτο, είμαστε ηλεκτρονικές μηχανές σε ένα υλικό σύμπαν· σύμφωνα με το δεύτερο, είμαστε αιώνια πνεύματα στο νου του Θεού, αντανakλώντας τη φαντασία του στις πέντε μας αισθήσεις.

I. (Θωμ 5/84) Τίποτα δεν είναι κρυμμένο· οι αισθητήριες εικόνες μας δεν κρύβουν τίποτα απώτερο—δηλαδή, δεν υπάρχει τίποτα πίσω ή πέρα από ή μέσα σε αυτές. Σε φιλοσοφικούς όρους, δεν υπάρχει υλικό υπόστρωμα βαθύτερο από αυτό που διακρίνεται. Έτσι ο Claude Tresmontant στην απαράμιλλη μελέτη του δηλώνει ότι ‘η βιβλική μεταφυσική, χαρακτηρίζεται από την απουσία της αρνητικής έννοιας της ύλης.... Η Εβραϊκή παράδοση ... επιβεβαιώνει χωρίς συμβιβασμούς την καλοσύνη της πραγματικότητας, του αισθητού κόσμου, των δημιουργημένων πραγμάτων.... [Έτσι] η Εβραϊκή αντίληψη του αισθητού, στο βαθμό που διαφέρει από την Ελληνική, είναι [ενός] κόσμου στον οποίο δεν υπάρχει η ιδέα της “ύλης”.... Τα Εβραϊκά είναι μια πολύ συγκεκριμένη γλώσσα.... Δεν έχει λέξη για “ύλη” ούτε για “σώμα” [σαν αντίθετο στην “ψυχή”], επειδή οι έννοιες αυτές δεν καλύπτουν καθόλου εμπειρικές πραγματικότητες. Κανείς δεν είδε ποτέ καμμία “ύλη” ούτε “σώμα”, καθώς προσδιορίζονται από τον ουσιαστικό δυισμό. Τα αισθητά στοιχεία—ξύλο, σίδηρο, νερό—δεν είναι “ύλη” αυτά είναι αισθητές πραγματικότητες.... Εάν επιθυμούμε να αναφερθούμε στο αισθητό σαν “ύλη”, δεν υπάρχει καμμία αντίρρηση. Είναι απλώς ζήτημα λέξεων. Αλλά τότε, πρέπει να βεβαιώσουμε πλήρως το νόημά μας και να μην αναφερόμαστε σε ... μια αδιανόητη “υλική ουσία”.’ (Βιβλιογ. 17’ στο Μεσαίωνα, οι Ιουδαίοι φιλόσοφοι υιοθέτησαν τον όρο מַלְאָכָה [γκολεμ, έμβρυο· μόνο στους Ψαλ 139:16] για να δηλώσουν ύλη)

II. (Θωμ 19/22/36/50/67/80/83, Φιλ 24/26/81/84/95) Ξεκινώντας με αυτό το απόλυτο αξίωμα, ότι δεν υπάρχει ‘ύλη’ (εκείνο που είναι, σε σύγχρονη μας έκφραση, ένας ουσιαστικά μη αναφερόμενος όρος), τα κείμενα προχωρούν να ορίσουν ολόκληρο το αισθητό μας πεδίο σαν ‘απεικόνιση’ (‘εικόνες’). Αυτό το δεύτερο χρησιμεύει επομένως σαν ένας συλλογικός όρος για ό,τι σύγχρονοι φιλόσοφοι έχουν ονομάσει, ‘φαινόμενα’ ή ‘προσωπικά δεδομένα’ αίσθησης—συμπεριλαμβανοντας τον εσωτερικό μονόλογο του καθενός, τις αναμνήσεις, τα συναισθήματα και τις φαντασιώσεις, όπως και εκείνες τις αντιλήψεις που αποτελούν την ατομική του ενσάρκωση μαζί με το εμπειρικό της περιβάλλον.

III. (Θωμ 37/42, Φιλ 9/30/47/85/112) Αλλά η απεικόνιση λογικά προϋποθέτει συνείδηση. Αντίστοιχα, το αντιπαραβαλλόμενο ατομικό εγώ κάποιου, ορίζεται τότε σαν ‘άγγελος’, αγνή συνείδηση η οποία σαν καθρέφτης ‘αντανakλά’ (στοχάζεται) το χωροχρονικό του σύμπλεγμα από αισθητήριες εικόνες. Με αυτό τον τρόπο, ο άγγελος, λέγεται ότι ‘κοινώνησε’ με την απεικόνισή του. Επιπλέον, εφόσον ολόκληρος ο χώρος και ο χρόνος είναι απλά και μόνο σχέσεις μεταξύ των εικόνων, ο άγγελος είναι ο ίδιος μη χωρο-χρονικός ή ‘αιώνιος’ έτσι Iv 3:15-16+36/5:24/6:47+54, κλπ.

IV. (Μτ 18:10, Θωμ 5/15/17/52/59/76/91, Φιλ 65/107) Επομένως υπάρχει μια Παγκόσμια Συνείδηση που αντιστοιχεί στη μετα-ολότητα όλης της απεικόνισης· αυτό το υπερ-εγώ είναι εξ’ ορισμού ο Θεός (Γεν 1:26, ‘στη φαντασία μας’). Κάθε άτομο ή άγγελος είναι έτσι σαν ένας καθρέφτης στο νου του Θεού, αντανakλώντας ατομικά, στις πέντε του αισθήσεις, την πληθώρα της θεϊκής φαντασίας. (Δεν συνεπάγεται ιδιαίτερα από αυτό, ότι καθένας είναι σαφώς γνώστης εκείνης της σχέσης, κάτι τέτοιο ενδεχομένως απαιτεί διδασκαλία από το Λόγο.) Υπάρχει εδώ ένα χαριτωμένο λογοπαίγνιο στο Εικόν: οι αισθητήριες εικόνες μας (images), είναι οι ίδιες άγιες εικόνες (icons).

V. Έτσι, σχετικά με τη θεμελιώδη απορία του Θαλή του Μιλήσιου (625-546 π.Χ.) όσον αφορά τη βασική ουσία του αντιληπτού Σύμπαντος—από την οποία ανέκυψε όλη η μεταγενέστερη επιστημονική και φιλοσοφική έρευνα—ο Χριστός εμφανίζεται να έχει διδάξει ότι αυτό αποτελείται από τη φαντασία του Θεού. Θα ήταν νομίζω δύσκολο, να υπερβάλλουμε ως προς την καινοτόμο λαμπρότητα αυτής της αντίληψης.

VI. (Iv 5:19, Θωμ 75, Φιλ 6/32/40/93/130/143) Το να γνωρίζει λοιπόν κανείς τον ενσαρκωμένο του εαυτό, ουσιαστικά σαν μια αντανakλαση απεικόνισης στο νου του Θεού, σημαίνει πως γνωρίζει ότι αυτός είναι ‘αιώνια γεννημένος στο Νυμφώνα’ της μυστικής ένωσης των Δύο σε Ένα: το Φως με την Πνεύμη, ο Πατέρας με τη Μητέρα, ο Νυμφίος με τη Νύμφη¹, και ο Χριστός με τα Πάντα. (¹το Άσμα Ασμάτων)

VII. (Θωμ 83, Φιλ 78, Αλθ 8/17) Αλλά ένας καθρέφτης είναι ο ίδιος ένας τύπος εικόνας, κατά κάποιο τρόπο, όχι χωριστός από το οπτικό πεδίο, αλλά μάλλον μια συμμετρική διάταξη του χώρου μέσα σε αυτό—όπως είναι πραγματικά η ηχώ μια συμμετρική χρονική διάταξη στον τομέα της ακοής. Ακριβώς με τέτοια συμμετρία υπάρχει το ζευγάρι, ο άγγελος και η εικόνα του, ενωμένα: κάθε άτομο είναι μια μοναδιαία αντανakλαση μέσα στην παγκόσμια θεϊκή απεικόνιση. Σαν τέλειος καθρέφτης-εικόνα (‘προσωπο-φόρμα’) του Πατέρα προτείνεται λοιπόν ο ενσαρκωμένος Χριστός, στον οποίο ο Θεός βλέπει τον εαυτό του αντανak-

κλώμενο ιδανικά. Εμείς οι ίδιοι, αφετέρου, είμαστε προορισμένοι από το Θεό σαν ατελείς—ωστόσο δεκτικοί τελειοποιήσεως (Μτ 5:48, Λκ 1:6, Αλθ 53)—καθρέπτες-εικόνες ενσάρκωσης στη φαντασία του.

VIII. (Ιν 1:1-3, Φιλ 10/11/13/25/72/136, Αλθ 43) Μένει να εξεταστεί ολόκληρο το θέμα της σημασιολογίας, δηλαδή να πούμε για το λόγο ή τη σημασία την ίδια τι είναι ακριβώς αυτό που χαρακτηρίζει εκείνες τις εικόνες—ήχους, πίνακες, χειρονομίες, επιγραφές, κλπ., ή σκέψεις επ' αυτών—οι οποίες χρησιμεύουν συγκεκριμένα σαν 'συμβολικές εικόνες', συμπεριλαμβάνοντας γλωσσολογικές εικόνες; Οι λέξεις και οι προτάσεις είναι, στο κάτω-κάτω, εικόνες οι ίδιες (είτε σωματικές ή διανοητικές) οι οποίες θέτονται σε μια συμβολική, επικοινωνιακή χρήση. Είναι λοιπόν οι προτάσεις και τα συστατικά τους πιθανώς, όπως τα πρόσωπα που τις χρησιμοποιούν, ουσιαστικά αντανάκλαστικές; Από αυτό, θα μπορούσε να συνεπάγεται, ότι ο συμβολισμός της γλώσσας αποτελείται από ένα πολυδιάστατο "καθρέφτισμα" των πιθανών της ενδείξεων—όπως ακριβώς, η ταυτότητα ενός προσώπου αποτελεί αντανάκλαση της ίδιας της απεικόνισής του, και με την ύπαρξή του μια αντανάκλαση (ενσάρκωση) του Θεού. Θα έχουμε έτσι να αναλύσουμε εδώ τις ποικίλες αλληλένδετες σχέσεις τουλάχιστον έξι παράλληλων δυαδικών: εγώ/απεικόνιση, ουσία/ιδιότητα, υποκείμενο/αντικείμενο, υποκείμενο/κατηγορημα, ενεργητικό/παθητικό και μεταβλητό/λειτουργία—αμφότερα μεταξύ ατόμων και σχετικά με τη Θεότητα.

IX. Σχετικά με τη συντακτική μόνο δομή η οποία απαιτείται για να σχηματίσουμε π.χ. ουσιαστικοφράσεις και ρηματοφράσεις, μπορεί λοιπόν να σκεφτούμε ότι ένα άτομο είναι ουσιαστικά ένα υποκειμενικό καθρέφτισμα από αντικειμενικές εικόνες, αυτό θα του επιτρέψει το ίδιο να κατανοήσει *έμφυτα* τις γραμματικές φόρμες υποκείμενο-κατηγορημα όπως και το ενεργητικό-παθητικό (Ιν 5:19). Αυτό πιθανώς θα βοηθούσε στην ερμηνεία της αναγκαία έμφυτης γλωσσολογικής ικανότητας των παιδιών (έτσι Noam Chomsky) να αντιλαμβάνονται, να δημιουργούν και να μετασχηματίζουν νέες προτάσεις στη γλώσσα.

X. Τα παιδιά, όμως, μαθαίνουν βέβαια μονές λέξεις πριν μάθουν προτάσεις' έτσι οι χωριστές λέξεις είναι πράγματι αρχέγονες στη γλώσσα. Τώρα, αφού μια λέξη είναι μια εικόνα (ήχος, επιγραφή, κτλ.), θα μπορούσαμε να θέσουμε το ερώτημα, εάν υπάρχει σημαντική λογική αντιστοιχία ανάμεσα σε τέτοιες κοινές γλωσσολογικές εικόνες και εικόνες ηλεκτρονικού υπολογιστή. Επειδή τα δεύτερα—κάθε άλλο από το να είναι απλοί πίνακες—αντιπροσωπεύουν αρχεία προγραμμάτων και επίσης δεδομένων' μπορούμε έτσι να υποθέσουμε, ότι μια λέξη είναι ένας τύπος εικόνας που ορίζει ένα αρχείο είτε από δεδομένα (συμπεριλαμβανομένων εικόνων) ή από ένα πρόγραμμα. Έτσι οι άνθρωποι, αρκετά φυσικά, έχουν φτιάξει ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ως απλουστευμένα αρχέτυπα της δικής τους λογικής. Είναι σημαντικό όμως να σημειώσουμε, ότι η κοινή γλώσσα είναι γενικά *ανάλογη* (δηλαδή έχει συνεχείς παρά ψηφιακές αληθείς λειτουργίες), ενώ οι σύγχρονοι υπολογιστές λειτουργούν με *δυαδικό* λογισμό.

XI. Μια τέτοια μοναδική και έκτακτη μεταφυσική, η οποία λοιπόν μπορεί να ονομαστεί Πνευματικός Ιδεαλισμός, έχει σημαντικές αντιστοιχίες με (1) τον Νεοπλατωνισμό του Πλωτίνου στις *Εννεάδες* του' (2) τη φιλοσοφία του Υποκειμενικού Ιδεαλισμού του George Berkeley, σχετικά με την οποία τα 'αισθητά πράγματα δεν μπορεί να υπάρχουν διαφορετικά, παρά μόνο σε ένα νου ή πνεύμα' οπότε ... εκεί πρέπει να υπάρχει κάποιος άλλος Νους μέσα στον οποίο υπάρχουν' [*Three Dialogues between Hylas and Philonous*] (3) του Gottfried Wilhelm Leibniz, το σχήμα των εαυτών μας σαν μονάδες 'που αντικατοπτρίζουν' το Σύμπαν, με το Θεό σαν την Υπέρτατη Μονάδα [*Monadology*, 56] (4) το εγώ/φαινόμενο ανάλυση του Immanuel Kant, στο οποίο η 'ενότητα της συνείδησης προηγούμενη όλων των εμπειρικών δεδομένων,... η υπερβατική ενότητα της αντίληψης' είναι σε ουσιαστική πολικότητα με 'την [αισθητήρια] πολλαπλότητα όλων μας των διαισθήσεων' [*Critique of Pure Reason*, A106-7]—βλέπε ειδικότερα την εύγλωττη 'υπερβατική υπόθεση' του ίδιου [A779/B807] (5) του Ludwig Wittgenstein, *Tractatus Logico-Philosophicus*, 5.64, *Notebooks 1914-1916* [7.VIII.16 2.IX.16], και *Philosophical Investigations* [#373, 'Theology as Grammar'] (6) του Martin Buber, *I and Thou*—βλέπε επίσης το προγενέστερο του William James, *The Will to Believe*: 'Το σύμπαν δεν είναι πια ένα απλό Αυτό προς εμάς, αλλά ένα Εσύ, εάν είμαστε θρησκευόμενοι' (7) του Hans Reichenbach, *The Philosophy of Space & Time* [Dover Books, New York, n/d] (8) του Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception* και (9) σε μεγάλο βαθμό την παραδοσιακή Ανατολική επιστημολογία: Hindu, Buddhist, and Taoist [Θωμ 30!]
—έτσι π.χ. Daisetz Teitaro Suzuki, *Essays in Zen Buddhism* [2nd Series]: 'Ολόκληρη η δομή της Βουδιστικής φιλοσοφίας [Mahayana] βασίζεται στον ιδεαλιστικό μονισμό' σύγκρινε επίσης τον πολυμορφικό ενανθρωπισμό της Bhagavad Gita, 11:5: 'Ίδού οι φόρμες μου σε εκατοντάδες και χιλιάδες—ποικίλες, θεϊκές, από πολλά χρώματα και σχήματα'.

(5) Το Παράδοξο του Παύλου

Επειρασας τους λεγοντας αποστολους
και ουκ εισιν και ευρες αυτους ψευδεις.
—Αποκ 2:2

I

Εκείνοι που μελετούν την Καινή Διαθήκη ίσως λοιπόν παρατηρήσουν ότι οι δημοφιλείς εκδόσεις του κειμένου με ‘κόκκινα-γράμματα’, με τονισμένα έτσι τα λόγια του Χριστού, δεν περιέχουν τέτοιες ρουμπρίκες σχεδόν σε όλο το σύνολο των Επιστολών του Παύλου. Με μόνη εξαίρεση την ευχαριστιακή πρόταση στην I-Κορ 11:24-25, δεν αναφέρει *καθόλου* λόγια από τον ιστορικό Ιεσίουα/Ιησού, όπως βρέθηκαν είτε στα γραπτά Ευαγγέλια είτε από σύγχρονη προφορική παράδοση.¹ Επιπλέον, πράγματι ποτέ, σε καμμία περίπτωση δεν παραπέμπει στο πανόραμα της ζωής του Σωτήρα, από τη Γέννηση ως το Πάθος, ούτε και στην αναπτυγμένη του διδασκαλία, η οποία γεμίζει τις σελίδες των τεσσάρων πρώτων βιβλίων της Καινής Διαθήκης. Αυτό είναι, εκ πρώτης όψεως, η πλέον αινιγματική παράλειψη.

Εκτός από αυτή την αξιοσημείωτη έλλειψη ιστορικού ενδιαφέροντος υπάρχει, όμως, μια ακόμη πιο αινιγματική πλευρά, από το αρχείο του Παύλου στην Καινή Διαθήκη. Γιατί αντικειμενική, φιλοσοφική ανάγνωση των εγγράφων μοιάζει να αποκαλύπτει αριθμό από *λογικές αντιφάσεις*, και μέσα στη βιογραφία του και επίσης μεταξύ της θεολογίας του και εκείνης των Ευαγγελιστών. Πρέπει να τονιστεί ότι αυτές οι ανωμαλίες είναι εννοιολογικής μάλλον παρά εμπειρικής φύσεως. Γιατί αν και συμβαίνουν φυσικά σε συνυφασμένα ιστορικά, θεολογικά και κανονικά πλαίσια μέσα στην Κ.Δ., αυτές παρ’ όλα αυτά παρουσιάζονται οι ίδιες σαν *a priori* προβλήματα αναλυτικής συνέπειας μεταξύ διαφόρων κειμένων—άσχετα από την αλήθεια ή αναλήθεια οποιονδήποτε τεκμηριωμένων ισχυρισμών έγιναν ή υπετέθησαν από εκείνα τα κείμενα. Επιπλέον, οι ασυμφωνίες αυτές πρέπει παρόμοια να διακριθούν από λογικά μεταγενέστερα ζητήματα, σχετικά με την αρχαία σύνθεση, επιμέλεια, διορθώσεις ή χρονολόγηση των γραπτών της Καινής Διαθήκης, καθένα από τα οποία είναι τεκμηριωμένα/ιστορικά ζητήματα.

Περίληπτικά, και ορισμένο πιο τυπικά: *οι αντινομίες του Παύλου είναι λογικές αντιφάσεις και επομένως δεν γίνεται σε γενικές γραμμές, να επιλυθούν μέσω, είτε ιστορικής έρευνας ή κριτικής σχετικά με το κείμενο, και τα δύο από τα οποία είναι εμπειρικές μεθόδολογίες.*

Ούτε είναι αυτός ο τύπος να παρέχουμε αναδρομική έρευνα από τα πολλά παρελθοντικά σχόλια πάνω σε αυτά τα πολύπλοκα ζητήματα. Εγώ θα προσαρτήσω μόνο μια σειρά από αποσπάσματα μεγάλου αριθμού διακεκριμένων προσωπικοτήτων, που συμφωνούν γενικά, ότι τα δόγματα του Παύλου εμφανίζεται να είναι σημαντικά σε αντίθεση με το μήνυμα του Ευαγγελίου. Τα αποσπάσματα αυτά επαρκούν να δείξουν, ότι αυτό που μπορεί να αποκαλεστεί ‘το παράδοξο του Παύλου’, έχει αναγνωριστεί από αξιόλογα ευρύ φάσμα διακεκριμένων ατόμων στο πέρασμα των αιώνων.

II

Εδώ λοιπόν είναι η μήτρα των αντινομιών, μαζί με μια σύντομη δήλωση της φανεράς λογικής αντίφασης σε κάθε περίπτωση. Θα πρέπει πάντα να εξετάζεται το πρωτότυπο Ελληνικό, τουλάχιστον διαμέσου του έξοχου interlinear του Adolph Knoch (Βιβλιογ. 16), καθώς μεταφράσεις από την αρχαιότητα έχουν συχνά—σκόπιμα—θολώσει αυτές ακριβώς τις αποκλίσεις. Θα πρέπει να έχουμε στο νου μας, όμως, ότι τέτοιες αντιθέσεις είναι συχνά μάλλον ανάλογης παρά δυαδικής φύσεως: έτσι όπως συνήθως στην καθημερινή ζωή, αντί για *είτε/ή*, μπορεί να είναι υπόθεση του *λίγο ή πολύ*—όπως για παράδειγμα στο #17, όπου μπορεί οπουδήποτε να δωρίσει κανείς στους φτωχούς, από τίποτα, έως όλα όσα κατέχει (αναφ. Λκ 19:8-9, αλλά επίσης Πρξ 5:1-11!). Άλλες από τις επόμενες διχοτομήσεις, αφ’ ετέρου, είναι απεριόριστα δυαδικές σε μορφή.

01. Πρξ 9:7 (Δτ 4:12) • Πρξ 22:9

Στον προτασιακό λογισμό της σύγχρονης λογικής, ‘*p και μη-q*’ είναι η αληθής-λειτουργική άρνηση του ‘*q και μη-p*’. Έτσι ‘*αυτοί άκουσαν τη φωνή αλλά δεν είδαν κανέναν*’ αντιφάσκει άμεσα στο ‘*αυτοί είδαν το φως αλλά δεν άκουσαν τη φωνή*’. Όμως εκείνο το γνωστό συμβάν στο δρόμο προς τη Δαμασκό ήταν η μόνη αρχική αιτιολογία για την υποτιθέμενη παραγγελία του Παύλου σε ανεξαρτησία από τον Πέτρο/Κηφά και τους άλλους Αποστόλους. (Σύγκρ. E. Pagels, 1975/79, στο Παράρτημα)

¹ Αν και, προκαλεί έκπληξη, στις Πρξ 13:24-25 αναφέρει τον Ιωάννη το Βαπτιστή! Πρξ 20:35, αφ’ ενός, είναι πραγματικά εύφημος μνεία από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, Π.97.4 του Θουκυδίδη ενώ αφ’ ετέρου Πραξ 26:14 είναι το πρώτο μισό της γραμμής 1574 από το *Αγαμέμνων* του Αισχύλου, που συνεχίζει έτσι: ‘...Το χτύπημα θα πληγώσει εσένα.’

02. Πρξ 9:26-29 • Γαλ 1:17-2:1

Ο Παύλος λοιπόν ταξίδεψε αμέσως—ή δεκαεπτά χρόνια αργότερα!—από τη Δαμασκό στην Ιερουσαλήμ για να συναντήσει ολόκληρο τον Αποστολικό κύκλο;

03. Μτ 1:16/22:41-45, Λκ 3:23 • Ρωμ 1:3

Ο Παύλος βεβαιώνει ότι ο Χριστός κατάγεται από το Δαβίδ, πράγμα το οποίο, τα Ευαγγέλια το αρνούνται ρητά.

04. Μτ 23:21, Λκ 2:49/19:45-46 • Πρξ 17:24

Τα Ευαγγέλια εγκρίνουν το χαρακτηρισμό του Ναού της Ιερουσαλήμ στην Π.Δ., ως το μόνο Οίκο του Κυρίου. Ο Παύλος παρ' όλα αυτά, διακηρύσσει στους Αθηναίους, ότι ο Θεός δεν κατοικεί σε ιερό που φτιάχτηκε από ανθρώπινα χέρια.

05. Πρξ 1:15 • Ι-Κορ 15:5-6

Πώς μπορεί να έχει εμφανιστεί ο Χριστός στους Δώδεκα, και μετά σε περισσότερους από 500 Αδελφούς ταυτόχρονα, μια εποχή (πρίν την Ανάληψη), όταν ήταν μόνο ένδεκα οι Απόστολοι (ο Ισκαριώτης είχε φύγει και ο Μαθθίας δεν είχε εκλεγεί ακόμη) και όλοι μαζί οι Μαθητές ήταν σε αριθμό μόνο 120;

06. Μτ 10:2+40/16:15-19 • Γαλ 2:6+11-13

Ο ρητός χαρακτηρισμός του Σίμωνα Πέτρου ως κύριου Απόστολου, με κάθε εξουσιοδοτημένη αρχή από τον ίδιο τον Κύριο, λογικά αποκλείει οποιονδήποτε άλλο Μαθητή ή Απόστολο να του αντιτίθεται 'κατά πρόσωπο' και (ακόμη χειρότερα) να τον αποκαλεί υποκριτή. *Δεν είχε πραγματικά τίποτα να μάθει ο Παύλος, από τους αρχικούς Αποστόλους;*

07. Μτ 28:16-20, Πρξ 10:1-11:18/15:7-8+13-18 • Γαλ 2:6-9

Το δόγμα του Ευαγγελίου είναι σαφές ότι, μετά την ανάσταση, οι υπόλοιποι έντεκα Απόστολοι στάλθηκαν εμπρός να κηρύξουν τα καλά νέα σε όλο τον κόσμο. Ο Παύλος παρ' όλα αυτά ισχυρίζεται ότι είναι *ο ένας και μόνος* Απόστολος στους εθνικούς ('ο' Απόστολος όπως συχνά αποκαλείται), ενώ ο Πέτρος και οι άλλοι, κατά αυτή την άποψη έπρεπε να περιοριστούν να ευαγγελίζονταν ανάμεσα στους Ιουδαίους!

08. Μτ 5:48, Λκ 1:6, Ιν 1:14/6:53-56 • Ρωμ 8:8

Η ενσάρκωση του Λόγου, και επίσης η παραγγελία να είναι τέλειος, συνεπάγεται ότι εκείνοι που είναι στη σάρκα μπορούν πραγματικά να ικανοποιήσουν το Θεό.

09. Λκ 24:36-43, Ιν 11:43-44/20:27, Πρξ 1:9-11, Φιλ 25! • Ι-Κορ 15:50

Οι ευαγγελιστές διακηρύσσουν μια ενσάρκωμένη ανάσταση και παρουσία (δευτέρα παρουσία), ενώ ο Παύλος αντίθετα παίρνει μια αντι-σωματική, ειλικρινά γνωστική θέση.

10. Λκ 4:5-8, Ιν 18:36/19:18, Πρξ 4:26 (Ψλμ 2:2) • Ρωμ 13:1-5

Η ουράνια βασιλεία, αφ' ενός περιγράφεται στα Ευαγγέλια σαν άλλης τάξης από ολόκληρο το βασίλειο των εθνών, τα οποία εξουσιάζονται από το Σατανά διαμέσου του οποίου σταυρώθηκε ο Χριστός. Αφ' ετέρου, οι κοσμικές εξουσίες με όλο τους τον εξοπλισμό (συμπεριλαμβανομένου Μκ 15:16 κ.ο.κ.) καθορίζονται από τον Παύλο ως η οπλισμένη δύναμη του ίδιου του Θεού για την τιμωρία των αμαρτωλών!

11. Μτ 22:21 • Πρξ 25:11

Ο Χριστός παραχωρεί φόρους στον Καίσαρα, ο Παύλος, παραχωρεί σε αυτόν την προσωπική του ασφάλεια (Νέρων, ή τίποτα!).

12. Δτ 23:15-16, Μτ 23:10-12, Ιν 8:31-36 • Κολ 4:1, Ι-Τιμ 6:1-2, Φιλμ 10-19

Η έννοια της επαναντίληψης στα Ευαγγέλια, υπόσχεται να χειραφετήσει τους πιστούς από καταπιεστικές σχέσεις, ενώ ο Παύλος κυριολεκτικά εγκρίνει τη δουλεία *μέσα* στη Μαθητεία.

13. Μτ 12:46-50/23:8-9, Λκ 14:25-26, Ιν 1:12-13/3:1-8/11:52 • Κολ 3:18-21, Ι-Τιμ 5:8

Ο Χριστός διδάσκει, ότι οι οικογενειακοί δεσμοί πρόκειται να *αποποιηθούν* υπέρ—δηλαδή, να αντικατασταθούν από—την Πατρότητα/Μητρότητα του Θεού, μαζί με την Αδελφότητα των ενσάρκωμένων Υιών και Θυγατέρων, ενώ ο Παύλος υπερασπίζει ανένδοτα την παραδοσιακή οικογενειακή δομή.

14. Μτ 19:10-12, Λκ 14:20-26/18:28-30/20:34-36, Φιλ 64! • Ι-Κορ 7:2-16+9:5; Εφ 5:22-24, Ι-Τιμ 3:1-4:3

Τα Ευαγγέλια καθορίζουν ότι εκείνοι που είναι άξιοι της σωτηρίας πρέπει να υπερβαίνουν την έγγαμη ζωή (παρατήρησε ότι Λκ 18:28-30 συμβαίνει *μετά* από το Λκ 4:38-39) ας μην ξεχνάμε, ότι σύμφωνα με τη Γεν 3:16, μοναδρία (να έχει ένα και μοναδικό σύζυγο) ήταν η τιμωρία της Εύας για ανυπακοή! Έτσι, αν ένα παντρεμένο ζευγάρι εισέλθει στη Μαθητεία—για παράδειγμα, αν η σύζυγος του Σίμωνα Πέτρου [Μκ 1:30] γινόταν επίσης μέλος της κοινότητας—τότε θα θεωρούνταν Αδελφός και Αδελφή αντί για αντρόγυνο. Ο Παύλος παρ' όλα αυτά επιτρέπει τη διατήρηση του γάμου ανάμεσα στους Μαθητές.

15. Γεν 25:1-6, Ιουδ 19:1, ΙΙ-Σαμ 3:7/15:16, Ι-Χρον 2:46, Θωμ 61β!, Φιλ 36/59 • Ι-Κορ 7:9/9:5!;¹

¹ **Σημείωσε Ιδιαίτερα**, Το Ελληνικό κείμενο εδώ, συχνά μεταφρασμένο λάθος, είναι αδελφήν γυναίκα: 'μια Αδελφή για γυναίκα'—όχι αντίθετα 'μια γυναίκα (σύζυγο) για Αδελφή', το οποίο είναι μια πολύ διαφορετική έννοια, χρονολογικά αντίστροφη. Μπορεί να υπάρχει *συντροφικότητα* ανάμεσα σε Αδελφούς και Αδελφές στη Μαθητεία, αλλά όχι γάμος (βλέπε #14, Λκ 10:1;!; Φιλ 36/59).

Η Παλαιά Διαθήκη επιτρέπει ‘συντροφικές’ σχέσεις (ερωμένη, φιλενάδα) εκτός του γάμου, οι γιοί των οποίων δεν κληρονομούν—έναν ζωτικό θεσμό τον οποίο δεν κατήργησε ο Χριστός. Ο Παύλος, όμως, δηλώνει ότι υπάρχουν μόνο δύο εναλλακτικές ‘να παντρευτείς ή να καίγεις.’

16. Αρθ 6:5, Λευ 19:27, Κριτ 13:5, Ι-Σαμ 1:11, Μτ 2:23, Αλθ 21 • Ι-Κορ 11:14

Στην Εβραϊκή παράδοση, τα μακριά μαλλιά στο αρσενικό ή στο θηλυκό, ήταν ένδειξη αγιότητας και ιδιαίτερης αφοσίωσης στο Θεό. Πράγματι η λέξη στο Μτ 2:23 είναι Ναζωραίος (όρος των LXX ή Εβδομήκοντα για το Ναζηρίτης), όχι Ναζαρήνος (κάποιος από τη Ναζαρέτ). Δεν ήταν ο Σαμψών, ο Προφήτης Σαμουήλ, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής και ο Χριστός ο ίδιος, έτσι καθαγιασμένοι από τη γέννησή τους;

17. Μτ 6:24-34/10:8, Μκ 10:13-31, Λκ 10:38-42/14:28-33, Πρξ 4:32-36 • Πρξ 18:1-3, Ι-Κορ 11:34, ΙΙ-Θεσ 3:6-12

Ο Χριστός ορίζει κατάπαυση της εργασίας για το μαμμωνά, δωρίζοντας όλα τα ιδιωτικά υπάρχοντα στους φτωχούς, ακολουθώντας στη συνέχεια ένα τρόπο ζωής κοινοβιακό και πλανόδιο—καθημερινά χωρίς ανησυχία, όπως τα πουλιά και τα λουλούδια, με όλα τα υπάρχοντα ακριβοδίκαια μοιρασμένα ανάμεσα σε εκείνους που έχουν ανάγκη—αίροντας έτσι την κατάρρα του μόχθου από την ανθρωπότητα (Γεν 3:17-19). Η συμβουλή του Παύλου, αντίθετα, είναι να ‘τρώτε στο σπίτι’ και να αποφεύγετε τους αργόσχολους, που πρέπει ή να δουλέψουν ή να πεινάσουν.

18. Μτ 11:25/18:1-5, 21:16 (Ψαλ 8:2), Μκ 10:15, Θωμ 4 • Ι-Κορ 13:11

Ο Ιεσίουά διδάσκει ότι πρέπει να γίνει κανείς σαν παιδί για να βρεί την Ουράνια Βασιλεία· ο Παύλος λέει το ακριβώς αντίθετο.

19. Μκ 7:14-23, Λκ 7:34 • Ρωμ 14:21, Ι-Κορ 8:13

Είτε οφείλουμε, είτε δεν οφείλουμε, να τηρούμε κάποια ιδιαίτερη διαίτα για θρησκευτικούς λόγους. Όμως ο Παύλος δεν συμφωνεί, ούτε με τους διατροφικούς κανόνες της Π.Δ. (*kashrut*), ούτε κατά συνέπεια με του Σωτήρα το αξιόλογο *midrash* (ερμηνευτικό σχόλιο).

20. Μτ 12:19 (Ησα 42:2), Λκ 10:7 • Πρξ 17:16-34/20:20

Ο Παύλος κηρύττει από σπίτι σε σπίτι, όπως και στους δρόμους και τις πλατείες—αντίθετα με το παράδειγμα του Χριστού.

21. Μτ 6:5-6 • Ι-Τιμ 2:8

Ο Παύλος απαιτεί ακριβώς την απροκάλυπτα εκδηλωτική προσευχή, την οποία ο Χριστός καταδικάζει ως επιδεικτική· ο Σωτήρας δηλώνει ότι θα πρέπει να προσεύχεται κανείς μοναχικά και μυστικά *μόνο*, ποτέ ανοιχτά.

22. Μτ 18:1-4, Μκ 9:33-35, Λκ 14:7-11 • ΙΙ-Κορ 11:5-12:13

Η εξιστόρηση του Παύλου, από τα ταξίδια του είναι απειθαρχα καυχησιάρικη και ανταγωνιστική—αντί για ταπεινή, σεβάσμια και υπάκουη—προς εκείνους που προηγήθηκαν από αυτόν στη Μαθητεία: τους Πρεσβύτερους, ‘ηλικιωμένους (στην πίστη)’.

23. Μτ 5:43-48/7:1-5/9:10-13/18:21-35, Ιν 8:2-11 • Ι-Κορ 5, Γαλ 5:12, Τιτ 3:10-11

Η στάση του Ευαγγελίου προς αυτούς που σφάλλουν είναι ευσπλαχνική, όμως του Παύλου είναι ειλικρινά ανακριτική. Προτίθεται να σημαίνει ‘η παράδοση κάποιου στο Σατανά, για την εξολόθρευση της σάρκας’ την παράδοσή του στις κοσμικές εξουσίες για εκτέλεση (όπως στον Ιν 19:17-18); Πρόκειται να αγαπάμε τους εχθρούς μας, ή να τους καταδικάζουμε και να τους τιμωρούμε;

24. Μτ 23:8-12 • Πρξ 20:28, Γαλ 4:19, Φιλπ 2:22, Ι-Τιμ 1:2/3:1-13

Ο Παύλος εισάγει τους όρους ‘πάτερ’ και ‘διάκονος’ και ‘επίσκοπος’ για να ορίσει θρησκευτικούς ηγέτες—το ίδιο το είδος τίτλου (μαζί με το ‘πάστορας’, ‘εφημέριος’, κλπ.) το οποίο είχε απαγορευτεί ρητά ο Χριστός. Πράγματι, το απόσπασμα στο Ματθαίο μοιάζει να αποτρέπει *κάθε* είδους ιεραρχία στη Μαθητεία, εκτός από την ανωτερότητα απλά λόγω ηλικίας (έτσι Πρεσβύτερος, στις Πρξ 21:18, Ιακ 5:14, Ι-Πετ 5:1, ΙΙ-Ιν 1)—με το οποίο κριτήριο ο Παύλος ήταν *υποχρεωμένος* να υποταχθεί στους αρχικούς Αποστόλους, τελειώς αντίθετο το ΙΙ-Κορ 11:5 + Γαλ 2:6.

25. Γεν 17:10, Λκ 2:21 • Πρξ 16:3; Γαλ 5:2, Φιλ 3:2, Τιτ 1:10-11

Η έκφραση ότι είναι αναγκαίο ‘να φιμώνεις (επιστομίζεις) περιτμημένα σκυλιά’ είναι *ενοιολογικά* ακατάλληλη σε ένα Αποστολικό πλαίσιο. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, ακόμη και αν αναφέρθηκε στην περιτομή ο Χριστός παραβολικά—όπως στο Θωμ 53—αυτός βέβαια δεν απαγόρευσε τη φυσική της εφαρμογή.

26. Λκ 11:27-28, Ιν 4:1-30/11:20-35/20:11-18, Θωμ 21 • Ι-Κορ 14:34-35, Ι-Τιμ 2:11-15

Διάφορες γυναίκες μιλούν θαρραλέα στο Σωτήρα. Αργότερα, η Μαριάμ Μαγδαληνή ως πρώτη μάρτυρας (!) της αναστάσεως στέλνεται από το Χριστό να ‘αναγγείλει’ (αγγέλω: p66* N* A B) την έγερσή του στους ίδιους τους Αποστόλους. Αυτή δεν είναι διδασκαλία απλής γυναικείας υποταγής ή τήρησης σιωπής στη συνάθροιση της Εκκλησίας!

27. Λκ 7:36-8:3/10:38-42/23:55-24:11, Ιν 12:1-3, Θωμ 61β/114, Φιλ 59 • Ι-Κορ 7:1-2, Εφ 5:22-24, Τιτ 2:4-5

Τα Ευαγγέλια παρουσιάζουν τις γυναίκες σαν στενό μέρος της ακολουθίας του Χριστού—ανακαλώντας έτσι την τιμωρία της κυριαρχίας του συζύγου στη Γεν 3:16. Ο Παύλος αντιτίθεται κατηγορηματικά,

σε κάθε απελευθερωτικό ρόλο για τις γυναίκες.

28. Μτ 3:11-17/28:19-20, Φιλ 73/96/115! • Ρωμ 6:3-4, Κολ 2:12

Τα Ευαγγέλια εγκρίνουν το Βάπτισμα του Ιωάννη σε νερό, σαν δήλωση μετάνοιας και εξαγνισμού όσον αφορά το Torah, και το οποίο επιπλέον είναι ρητά αναλαμβάνόμενο ‘στο Όνομα’. Ο Παύλος, όμως, βλέπει το Βάπτισμα σαν μεταφορικό ή συμμετοχικό *θάνατο!*

29. Λκ 23:43, Ιν 5:24/8:51, Αποκ 20:4-6, Θωμ 1/18/19/111, Φιλ 43 • Ι-Θεσ 4:16-17

Ο Χριστός διδάσκει ότι οι Μαθητές του δεν θα *γνωρίσουν* θάνατο, αδιαφορώντας για το μαρτύριο, ενώ ο Παύλος γράφει για ‘τους νεκρούς εν Χριστώ’.

30. Γεν 4:1-5, Μκ 15:10, Φιλ 134 • Ι-Τιμ 6:10

Ο Παύλος ισχυρίζεται ότι η λατρεία για τα χρήματα είναι η ρίζα από κάθε κακό αλλά στο παράδειγμα των περιπτώσεων του Κάιν που σκότωσε τον Άβελ και των Αρχιερέων που παρέδωσαν το Σωτήρα, ο *φθόνος* αναφέρεται ως το βαθύτερο κακό, ενώ ο Φίλιππος δηλώνει ότι τελικά το πρόβλημα είναι σύγχυση λόγω άγνοιας (όπως στο Λκ 23:4, Πράξ 3:17).

31. Μτ 5:17-19/19:16-19, Λκ 16:29-31, Πρξ 21:17-24!, 4QMMT:C.26b-31* • Ρωμ 7:6, Γαλ 3:10/5:18

Εάν ολόκληρο το Torah—ο Δεκάλογος ιδιαίτερα, αλλά επίσης και το υπόλοιπο *mitzvoth* (ηθικοί κανόνες) τέτοιοι όπως το Λευ 19:18 και *συνεχώς* (*et passim*)—στην πραγματικότητα ισχύει μέχρι να χαθεί ο ουρανός και η γη, τότε ο Μωσαϊκός Νόμος δεν είναι μια απαρχαιωμένη κατάρα από την οποία απαλλάσσονται οι πιστοί. Αυτό ήταν ακριβώς το ζήτημα υπό συζήτηση, όταν, *αφού* ο Παύλος είχε ολοκληρώσει τα τρία ιεραποστολικά του ταξίδια, ‘όλοι οι Πεσβύτεροι’ (!) στην Ιερουσαλήμ απαίτησαν από αυτόν να πάρει τον όρκο του Ναζωραίου—να αποδείξει τη συνεχή του προσκόλλησή στο Νόμο του Μωυσή. (* ‘Τα έργα του Torah ... θα εκτιμούνται σε εσάς ως ορθότητα’ από τα Χειρόγραφα της Νεκράς Θάλασσας, *Misqat Ma’ase ha-Torah*)

32. Μτ 7:21/11:2-6/19:16-19/25:31-46, Ιν 13:34!/14:21/15:10, Ιακ 2:14-26 • Ρωμ 3:28/10:9, Ι-Κορ 15:35-44

Ο Χριστός λέει ότι δεν είναι αρκετό να τον ονομάζει κανείς ‘Κύριο’, αλλά ότι μάλλον απαιτείται η ολοκληρωτική υπακοή του Μαθητή και η Π.Δ. και τα Ευαγγέλια απαιτούν προσκόλλησή σε πληθώρα από θεϊκές εντολές, από όπου προκύπτουν καρποφόρες πράξεις. Πράγματι, ήταν ακριβώς με τα έργα του—και όχι απλά και μόνο με την πίστη του—που ο Χριστός απέδειξε τη δική του αυθεντία στον Ιωάννη το Βαπτιστή! Ο Παύλος αφ’ ετέρου δηλώνει ότι μια απλή ομολογία πίστεως μαζί με εμπιστοσύνη στον Χριστό την (απλά πνευματική, όχι σωματική) ανάσταση, αρκεί—ένα εξ’ ολοκλήρου αντίνομο δόγμα. (Αυτό το ζήτημα πρέπει να διακριθεί προσεχτικά από εκείνο της *συχώρησης*—αμφότερα μεταξύ ανθρώπων, και μεταξύ Θεού και ανθρωπότητας—ως μια προεξέχουσα καινοτόμος αρχή στη διδασκαλία, πρώτα του Ιωάννη του Βαπτιστή και στη συνέχεια του Χριστού [Μκ 1:4]. Γιατί φυσικά, η *άφεση αμαρτιών λογικά προϋποθέτει την παραβίαση των κανόνων, όχι την ακύρωσή τους* σύγκρινε π.χ. Ιεζ 18 με Μτ 6:14-15.)

33. Γεν 49, Μτ 19:28, Πρξ 1:13-26, Αποκ 2:21/21:14, Βαρνάβας 8:3! • Ι-Κορ 9:1-2, ΙΙ-Κορ 11:5-13

Τελικά, πρέπει να παρατηρήσουμε το γεγονός ότι ο μόνιμος αριθμός των Αποστόλων καθιερώθηκε από το Σωτήρα σε ακριβώς δώδεκα (για φανερούς λόγους ιστορικού συμβολισμού—σημείωσε τη συμμετρία στην Αποκ 21:12-14), και επιπλέον ότι ο Παύλος δεν συγκαταλέχθηκε ποτέ σε εκείνο τον κύκλο ούτε καν ο Βαρνάβας στην Επιστολή του δεν αναγνωρίζει την Αποστολικότητα του Παύλου!: ‘[Οι Απόστολοι] στους οποίους, αυτός έδωσε τη δύναμη του Ευαγγελίου για να κηρύξουν’ και υπάρχουν δώδεκα, ως μαρτυρία στις φυλές, διότι υπάρχουν δώδεκα φυλές του Ισραήλ’ (8:3).

III

Ο Παύλος της Ταρσού είναι μια αινιγματική και αντιφατική φιγούρα. Παγιδευμένος στο ηθικό δίλημμα να ονομάζει όλους τους ανθρώπους παραβάτες με το Torah, μόνο για να απορρίψει το Torah, έτσι ακριβώς καταδικάζοντάς τους (Γαλ 3:10!), αυτός αγνοούσε τις ιστορικές διδασκαλίες και την πράξη του Χριστού ούτε ήταν πρόθυμος να μάθει για αυτά από τους αρχικούς Αποστόλους (Γαλ 2:6). Έτσι η σωτηριολογία του επικεντρώθηκε εξ’ ολοκλήρου στο Πάθος, για το οποίο ήταν ενήμερος, ερμηνεύοντας την αποστολή του Χριστού, αποκλειστικά σαν Θυσία Π.Δ. Ενώ το καινοτόμο Μεσσιανικό μήνυμα—*οι διδασκαλίες του Χριστού, σαν ενσάρκωση στον τρόπο ζωής του, που αναπτύχθηκαν παντού στα κανονικά Ευαγγέλια, πριν από τις αφηγήσεις του Πάθους*—ήταν ολοκληρωτικά άγνωστο στον Παύλο. (Πάνω στην τριπλά εκτιμώμενη λογική της Βιβλικής ηθικής, Βλέπε **Τέλειος** στο Φιλ Σημειώσεις)

Δεν αρνείται κανείς με αυτό τον τρόπο, ότι συνέθεσε κάποια εύγλωττα ποιητικά αποσπάσματα (τέτοια όπως Κολ 1:15-20) αλλά αυτά, από τη σκοπιά των προαναφερθέντων δογματικών συγκρούσεων, δεν πρέπει να θεωρηθούν περισσότερο από διακόσμηση στα γραπτά του Παύλου. Εκείνα τα έγγραφα, στο σύνολό τους, διακηρύσσουν μια μαθητεία η οποία είναι ουσιαστικά ασυμβίβαστη με το μήνυμα του Χριστού του ίδιου, όπως καταγράφεται στα ιστορικά Ευαγγέλια.

Αρκετά αξιοσημείωτα, πριν από τον Κλήμη Αλεξανδρείας και τον Ειρηναίο της Λυών, στο τέλος του δεύτερου αιώνα, δεν υπάρχει ούτε ένας συγγραφέας που να αναφέρει και από τα δύο, τα Ευαγγέλια και τις Επιστολές του Παύλου. Υπήρχε έτσι μια υπερβολικά μεγάλη περίοδος σχίσματος, ανάμεσα στις παραδόσεις των Δώδεκα και του Παύλου, πριν από τις αρχικές προσπάθειες προς αφομοίωση.

Και όμως, η ειρωνία φυσικά είναι, ότι τα ίδια τα κανονικά Ευαγγέλια, την παράδοση των οποίων, αγνοούσε τόσο έκδηλα ο Παύλος, σε τελική ανάλυση διατηρήθηκαν μόνο από την Παυλική Εκκλησία—η οποία μάλιστα έχει πράγματι διαδώσει παγκόσμια ακριβώς την Π.Δ. την οποία ο Παύλος ο ίδιος είχε υποτιμήσει. Αφ' ετέρου, η Αποστολική Εκκλησία του Πέτρου (η οποία εξ' ορισμού υποστήριζε τη θέση του Ευαγγελίου από το προηγούμενο πλαίσιο) μοιάζει να μην έχει επιβιώσει τις διώξεις των δύο πρώτων αιώνων.

Ο Παύλος ήταν προσωπικά επικεφαλής για το λιθοβολισμό του Στεφάνου (Πρξ 7:58-8:1), εφόσον κατά το Δτ 17:7 οι 'μάρτυρες που άπλωσαν τους μανδύες τους στα πόδια του'—δηλαδή ήταν υπό την άμεση εξουσία του—υποχρεώθηκαν να ρίξουν τις πρώτες πέτρες. Ήταν επίσης αυτός 'ο αρχηγός της φρουράς του Ναού' που συνέλαβε τους Κηφά και Ιωάννη στις Πρξ 4:1; Μπορεί ακόμη να ρωτήσει κανείς, σχετικά με το πού βρίσκονταν τη νύχτα που συνελήφθη ο ίδιος ο Χριστός; (Θυμήσου ότι Λκ 22:63-65 λαμβάνει χώρα στα χέρια του φρουρού του Ναού, όχι σε εκείνα των Ρωμαίων.) Ίσως έτσι το αινιγματικό ΙΙ-Κορ 5:16, εγνώκαμεν κατά σάρκα Χριστόν: 'Έχουμε γνωρίσει το Χριστό κατά τη σάρκα.' Αυτό βέβαια θα εξηγούσε τη μεταγενέστερη εμμονή του Παύλου σε ανάξια συγχώρεση!

Σε οποιαδήποτε περίπτωση, ο σκοπός μου εδώ ήταν απλώς να μορφοποιήσω ένα σύνολο από βιβλικές διχοτομίες, οι οποίες εκθέτουν τη βαθύτερη λογική του αρχαίου Μεσσιανικού/Παυλικού σχίσματος, σαν ουσιαστικά εννοιολογικό (και βέβαια πραγματικό!) μάλλον, παρά τεκμηριωμένο ζήτημα. Αυτό με τη σειρά του μπορεί ελπιδοφόρα να υπηρετήσει, ώστε να διεγείρει τον αναγνώστη σε μια αναθεώρηση της Αποστολικής θέσης του Σαούλ της Ταρσού. Γιατί αυτός προφανώς δεν έγινε ποτέ ούτε μέλος της Μαθητείας του Χριστού—το οποίο αδιαφιλονίκητα θα είχε σημάει την αποδοχή της πνευματικής εξουσίας του Πέτρου—πολύ λιγότερο να έγινε Απόστολος.

Αυτά τα βασικά ζητήματα δεν μπορεί πια να συγκαλύπτονται, ούτε μπορεί να διευθετηθούν με θεσμικό διάταγμα. Γιατί η διαφωτιστική τους συνέπεια είναι, ότι ο παραδοσιακός Χριστιανισμός—όπως καθορίστηκε από τον κλασικό κανόνα Κ.Δ. συμπεριλαμβάνοντας και τα Ευαγγέλια και τη συλλογή του Marcion των Επιστολών του Παύλου—είναι λογικά αυτο-αντιφατικός, και επομένως εκ φύσεως ασταθής (όπως έχουν αποδείξει ξεκάθαρα οι αιώνες που μεσολάβησαν). Από μια πιο θετική σκοπιά, εφόσον η διδασκαλία του Παύλου ισοδυναμεί ουσιαστικά με ένα τρόπο ζωής της Παλαιάς Διαθήκης, (πατριαρχικές οικογένειες, ιδιοκτησία, ιερείς, ναοί, τελετές, Μωσαϊκή δικαιοσύνη), θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Χριστιανισμός του Παύλου υιοθέτησε το λεξιλόγιο του Ευαγγελίου παραβολικά. Έτσι, να πάρουμε το χαρακτηριστικό παράδειγμα, η παραδοσιακή Χριστιανική Λειτουργία ή Κοινωνία, έχει χρησιμεύσει στις περιοδικές συναντήσεις της Εκκλησίας, σαν ένα τελετουργικό σύμβολο, ζώντας στην ουσία μαζί και επομένως τρώγοντας πάντα μαζί—που ήταν, προφανώς, η Ευχαριστία (η Αγάπη, καθώς αποκαλούνταν) όπως εορτάζονταν στην πρώτου-αιώνα Αποστολική Κοινότητα του Πέτρου. Με αυτό τον τρόπο Αδελφοί και Αδελφές μου, στο πέρασμα των αιώνων, ο Χριστιανισμός υπήρξε ουσιαστικά μία παραβολή της αρχικής Μαθητείας.

Παράρτημα: Κριτικές για τον Παύλο

(με χρονολογική σειρά)

Tertullian, *The Prescription against Heretics* (200 μ.Χ.): Λαμβάνοντας υπόψιν το γεγονός ότι επέπληξαν τον Πέτρο επειδή, αφού είχε ζήσει μαζί με τους Εθνικούς, προχώρησε ο ίδιος χωριστά από τη συντροφιά τους από σεβασμό για άτομα, το λάθος ασφαλώς ήταν αυτό της συνομιλίας, όχι του κηρύγματος. Γιατί από αυτό δεν φαίνεται, να ανακοινώθηκε [από αυτόν] Θεός άλλος από το Δημιουργό, ή Χριστός άλλος από [τον υιό της] Μαρίας, ή ελπίδα άλλη από την ανάσταση.

Macarius Magnes, *Apocriticus*, III.30-36 (περ. 300): [Ο Παύλος] λέει, 'Όσοι είναι υπό το Νόμο, είναι υπό κατάρα' (Γαλ 3:10). Ο άνδρας που γράφει στους Ρωμαίους 'Ο Νόμος είναι πνευματικός' (7:14), και ξανά, 'Ο Νόμος είναι άγιος και η εντολή άγια και δίκαιη' (7:12), θέτει υπό κατάρα εκείνους που υπακούουν εκείνο το οποίο είναι άγιο!... Στις Επιστολές του ... επαινεί την παρθενία (Ι-Τιμ 4:1, Ι-Κορ 7:25), και μετά γυρνάει και γράφει, 'Στους τελευταίους καιρούς κάποιος θα αποχωρήσουν από την πίστη,... απαγορεύοντας το γάμο' (Ι-Τιμ 4:1-3)... Και στην Επιστολή προς Κορινθίους λέει, 'Αλλά σχετικά με παρθένους δεν έχω εντολή από τον Κύριο' (Ι-Κορ 7:25).

Flavius Claudius Julianus (†363): Ο Παύλος ... ξεπερνάει όλους τους ταχυδακτυλοουργούς και τους απατεώνες που έζησαν ποτέ. [αναφέρθηκε από τον John Henry Newman, *Christian Doctrine*, 2.6.1.18]

St. John Chrysostom, *Homilies on Galatians* (391): Τι συμβαίνει, Ω Παύλο! Εσύ που ούτε στην αρχή, ούτε τρία χρόνια μετά θα συσκεπτόσουν με τους Αποστόλους, τώρα συσκέπτεσαι με αυτούς, αφού πέρασαν δεκατέσσερα χρόνια, μην τυχόν έτρεχες μάταια; Θα ήταν καλύτερα να το έχεις κάνει στην αρχή, παρά έπειτα από τόσα πολλά χρόνια και γιατί έτρεξες άλλωστε, εάν όχι πεπεισμένος ότι δεν τρέχεις μάταια; Ποιός θα ήταν τόσο παράλογος ώστε να κηρύττει για τόσα πολλά χρόνια, χωρίς να είναι σίγουρος ότι το κήρυγμά του ήταν αληθινό; ... Όπως λέει ο Ιάκωβος, ‘Βλέπεις, αδελφέ, πόσες χιλιάδες υπάρχουν ανάμεσα στους Ιουδαίους, από αυτούς που έχουν πιστέψει και αυτοί πληροφορούνται από σένα, ότι διδάσκεις να εγκαταλείψουν το Νόμο’ (Πραξ 21:17 κ.ο.κ. Ο Παύλος ο ίδιος, που εννοούσε να ακυρώσει την περιτομή, όταν ήταν έτοιμος να στείλει τον Τιμόθεο να διδάξει τους Ιουδαίους, πρώτα του έκανε περιτομή κι έτσι τον έστειλε.... Αυτός όχι μόνο δεν υπερασπίζεται τους Αποστόλους, αλλά επιπλέον πιέζει σκληρά εκείνους τους άγιους άνδρες.... τί θα μπορούσαν αυτοί, κάθε ένας τους οποίους ήταν τέλεια διδαγμένος, να έχουν μάθει από αυτόν; ... Γιατί οι Απόστολοι, εάν παίνεψαν τη διαδικασία της διαδικασίας, σαν κανονική συνέπεια δεν κατήγγιζαν την περιτομή; ... Οι λέξεις, ‘αντιστάθηκα σε αυτόν κατά πρόσωπο’ (Γαλ 2:11) υπονοεί μια δολοπλοκία γιατί αν είχε γίνει πραγματικά η συζήτησή τους, δεν θα είχαν επιπλήξει ο ένας τον άλλον μπροστά στους μαθητές, γιατί αυτό θα ήταν μεγάλο εμπόδιο σε αυτούς.... Μην εκπλήσσεσθε που δίνει στη διαδικασία αυτή το όνομα *υποκρισία* γιατί δεν είναι πρόθυμος, όπως είπα πριν, να αποκαλύψει την αληθινή κατάσταση της υπόθεσης, προς διόρθωση των μαθητών. Εξαιτίας της έντονης αφοσίωσής τους στο Νόμο, αυτός ονομάζει την παρούσα διαδικασία *υποκρισία*, και την επιπλήττει αυστηρά, για να εξαφανίσει αποτελεσματικά την προκατάληψή τους. Και ο Πέτρος επίσης, ακούγοντας αυτό, συμμετέχει στην προσποίηση, σαν να είχε σφάλει, για να μπορέσουν να διορθωθούν με την επίπληξη δοσμένη σε αυτόν.... Η όλη δυσκολία παραμερίστηκε με την υποταγή του Πέτρου σε σιωπή στην κατηγορία της υποκρισίας.... Παρατήρησε πώς έχει επιλύσει [ο Παύλος] το ζήτημα σε αναγκαίο παραλογισμό.

St. Augustine of Hippo, *Letter 28, to Jerome* (394): Έχω διαβάσει επίσης μερικά γραπτά που αποδόθηκαν σε σένα, πάνω στις Επιστολές του Απόστολου Παύλου. Διαβάζοντας την έκθεσή σου για την Επιστολή προς τους Γαλάτες... οι πλέον καταστρεπτικές συνέπειες πρόκειται να επακολουθήσουν στην πεποίθησή μας ότι βρίσκεται οτιδήποτε ψευδές στα ιερά βιβλία: δηλαδή, ότι οι άνδρες από τους οποίους μας έχει δωθεί η Αγία Γραφή και που αφιερώθηκαν στο γράψιμο, έβαλαν στα βιβλία αυτά οτιδήποτε ψεύτικο.... Γιατί αν παραδεχτείς μια φορά, μέσα σε ένα τόσο υψηλό ιερό εξουσίας, ότι έγινε μια ψεύτικη δήλωση στην κατεύθυνση του καθήκοντος, δεν θα μείνει ούτε μεμονωμένη πρόταση από εκείνα τα βιβλία, η οποία εάν μοιάζει στον οποιοδήποτε δύσκολη στην εφαρμογή ή σκληρή να την πιστέψει, να μη μπορεί με τον ίδιο μοιραίο κανόνα να δικαιολογηθεί, σαν μια δήλωση με την οποία σκόπιμα και υπό την αίσθηση του καθήκοντος, ο συγγραφέας διακήρυξε αυτό που δεν ήταν αλήθεια.... Εάν πραγματικά φάνηκε (στον Παύλο) πως ο Πέτρος κάνει ό,τι ήταν σωστό, και αν παρ’ όλα αυτά, για να ησυχάσει ενοχλητικούς αντιπάλους, αυτός και είπε και έγραψε ότι ο Πέτρος έκανε αυτό που ήταν λάθος—αν πούμε έτσι... πουθενά δεν θα ισχύει βέβαιη στα ιερά βιβλία η αρχή της αγνής αλήθειας. • *Letter 40, to Jerome* (397): Εάν είναι δυνατόν για άνδρες να λένε και να πιστεύουν ότι, μετά την παρουσίαση της αφήγησής του με αυτές τις λέξεις, ‘Τα πράγματα που γράφω σε εσάς, ιδού, μπροστά στο Θεό, δεν ψεύδομαι’, ο απόστολος είπε ψέμματα όταν είπε για τον Πέτρο και Βαρνάβα, ‘Κατάλαβα ότι δεν βάδισαν ορθά, σύμφωνα με την αλήθεια του ευαγγελίου’,... [τότε] αν πραγματικά βάδισαν ορθά, ο Παύλος έγραψε αυτό που ήταν ψευδές και αν έγραψε αυτό που ήταν ψευδές εδώ, τότε είπε αυτό που ήταν αληθές; • *The Harmony of the Gospels*, III.25.71 (400): Η δήλωση την οποία δίνει ο Παύλος ... συνεχίζει έτσι: Αυτός έγινε αντιληπτός από τον Κηφά, έπειτα από τους δώδεκα κατόπιν αυτού έγινε αντιληπτός σε πάνω από πεντακόσιους αδελφούς ταυτόχρονα. Και έτσι δεν γίνεται σαφές ποιοί ήταν αυτοί οι δώδεκα, ακριβώς όπως δεν πληροφορούμαστε ποιοί ήταν αυτοί οι πεντακόσιοι.... Γιατί ο Απόστολος μπορεί να μιλάει τώρα για εκείνους τους οποίους όρισε απόστολους ο Κύριος, όχι ως δώδεκα, αλλά ως έντεκα. Μερικά βιβλία, πράγματι, περιέχουν την ίδια ερμηνεία. Εκλαμβάνω, όμως, ότι αυτή είναι διόρθωση την οποία εισήγαγαν άνδρες που ήταν μπερδεμένοι με το κείμενο, υποθέτοντας ότι αυτό αναφέρεται σε εκείνους τους δώδεκα αποστόλους που, από τη στιγμή που ο Ιούδας έπαυσε να υπάρχει, ήταν στην πραγματικότητα μόνο έντεκα.

St. Jerome, *Letter 112, to Augustine* (404): Ο Πορφύριος ... κατηγορεί τον Παύλο για θρασύτητα, επειδή τόλμησε να επικρίνει τον Πέτρο και να τον επιπλήξει κατά πρόσωπο, και να τον καταδικάσει με το σκεπτικό ότι έχει κάνει λάθος· δηλαδή σαν να έγινε ακριβώς το λάθος το οποίο αυτός ο ίδιος, που κατηγορήσε έναν άλλο για αμάρτημα, είχε διαπράξει... Ω ευλογημένε Απόστολε Παύλο—που είχες επιπλήξει τον Πέτρο για υποκρισία, επειδή αποσύρθηκε από τους Εθνικούς από φόβο για τους Ιουδαίους, που εμφανίστηκε από τον Ιάκωβο—γιατί εσύ, χωρίς να λάβεις υπόψιν το δόγμα σου το ίδιο, αναγκάστηκες να κάνεις περιτομή στον Τιμόθεο (Πραξ 16:3), που ήταν όχι μόνο γιος Εθνικού, αλλά επιπλέον Εθνικός ο ίδιος;

Nestorius, *The Bazaar of Heracleides*, Fragment 272 (450 μ.Χ.): Το κήρυγμα του Παύλου: ‘Από τους Ιουδαίους είναι ο Χριστός που υπήρξε με σάρκα και οστά.’ Και μετά; Ένας απλός άνθρωπος είναι ο Χριστός, ω ευλογημένος ο Παύλος;

Anselm of Laon (†1117), *Gloss on I-Corinthians 15*: ‘Αυτόν τον είδε ο Κηφάς’ προηγούμενα από τους άλλους άνδρες, στους οποίους, όπως διαβάζουμε στο Ευαγγέλιο, εμφανίστηκε. Διαφορετικά αυτό θα ήταν αντίθετο στη δήλωση ότι εμφανίστηκε πρώτα στις γυναίκες.

Peter Abelard, *Sic et Non* (1120): Γράφοντας σε απάντηση στον Αγ. Αυγουστίνo, αφότου τον είχε επιπλήξει ο Αυγουστίνος, σχετικά με την έκθεση γνωστού μέρους στην Επιστολή του Παύλου προς τους Γαλάτες, ο Ιερώνυμος είπε (Επιστ.112.4), ‘Ρωτάς γιατί έχω πει στο σχόλιό μου πάνω στο γράμμα του Παύλου προς τους Γαλάτες, ότι ο Παύλος δεν θα μπορούσε να έχει επιπλήξει τον Πέτρο, για ό,τι είχε κάνει επίσης αυτός ο ίδιος. Και υποστήριξες με σθένος ότι η αποδοκιμασία του Αποστόλου δεν ήταν απλώς προσποιητή, αλλά αληθινή καθοδήγηση, και ότι δεν πρέπει να διδάξω

μια ψευτιά. Απαντώ, ότι ... ακολούθησα το σχόλιο του Ωριγένη.’ • *Letters of Direction* (πριν το 1142): Ξέρουμε φυσικά ότι, ενώ έγραφε στους Θεσσαλονικείς ο Απόστολος [Παύλος] επέπληξε έντονα κάποιους αδιάκριτους ράθυμους λέγοντας, ότι ‘Ένας άνδρας που δεν εργάζεται να μην τρώει.’ ... Αλλά δεν ήταν η Μαρία που καθόταν ράθυμη, για να ακούσει τα λόγια του Χριστού, ενώ η Μάρθα ... γκρίνιαζε μάλλον φθονερά για την ανάπαυση της αδελφής της;

Tales from the Old French, ‘Of the Churl who Won Paradise’, (γύρω στα 1200): Πώς γίνεται, Δον Παύλο της φαλάκρας, να είσαι τώρα τόσο οργισμένος που προηγούμενα ήσουν τόσο τρομερός τύραννος; Ποτέ δεν θα υπάρξει κάποιος άλλος τόσο σκληρός · ο Άγιος Στέφανος πλήρωσε ακριβά γι’ αυτό όταν τον λιθοβόλισες μέχρι θανάτου. Λοιπόν ξέρω την ιστορία της ζωής σου· εξαιτίας σου πέθαναν πολλοί γενναίοι άνδρες, αλλά στο τέλος ο Θεός σου έδωσε ένα καλό μεγάλο πλήγμα. Είχαμε δεν είχαμε, να πληρώσουμε εμείς για το παζάρι και για το μπουφέ; Χα, τί θεϊκός και τί άγιος! Νομίζει ότι δεν σε ξέρω;

St. Thomas Aquinas, *Summa Theologica*, I-II, Q.103, Art.4, Reply Obj.2 (1272): Σύμφωνα με τον Ιερώνυμο, ο Πέτρος [στους Γαλ 2:6-14] αποσύρθηκε από τους Εθνικούς με πρόσχημα, για να αποφύγει να δώσει αφορμή για σκάνδαλο στους Ιουδαίους, των οποίων ήταν Απόστολος· επομένως δεν αμάρτησε καθόλου ενεργώντας έτσι. Αφετέρου, ο Παύλος με παρόμοιο τρόπο προσποιήθηκε ότι τον κατηγορεί, για να αποφύγει να σκανδαλίσει τους Εθνικούς, των οποίων ήταν Απόστολος. Αλλά ο Αυγουστίνος αποδοκιμάζει αυτή τη λύση.

John Duns Scotus, *Summa Theologica*, III.55.1, Obj.2 (εκδ. Jerome του Montefortino, 1728-34· βασισμένο στο *Opus oxoniense*, 1298-99): Η σειρά με την οποία αναφέρεται, να έχει γίνει γνωστή η ανάσταση του Χριστού, μοιάζει ακατάλληλη. Γιατί παρουσιάζεται να έχει αποκαλυφθεί αρχικά στη Μαρία Μαγδαληνή, και ότι έμαθαν διαμέσου αυτής οι Απόστολοι ότι ο Χριστός ήταν ζωντανός· αλλά η κατεγραμμένη προσταγή του Αποστόλου στο I-Τιμ 2 είναι γνωστό ότι λέει: ‘Δεν επιτρέπω σε γυναίκα να διδάσκει.’

Desiderius Erasmus, *In Praise of Folly* (1509): Υπάρχουν πολλά πράγματα στον Αγ. Παύλο που ανατρέπονται τα ίδια.... Ήμουν τελευταία ο ίδιος σε μια θεολογική συζήτηση, γιατί πηγαίνω συχνά εκεί, όταν ένας απαιτούσε, τί εξουσία υπάρχει στην Αγία Γραφή, που διατάζει να πείθονται οι αιρετικοί με φωτιά, αντί να ζητείται η επιστροφή τους με συζήτηση· ένας κακόκεφος ηλικιωμένος συνάνθρωπος, και κάποιος που μίλησε με υπεροπτική σοβαρότητα, τουλάχιστον γιατρός, απάντησαν έξω φρενών ότι ο Άγιος Παύλος το είχε ορίσει, ο οποίος είπε, ‘Απορρίψτε αυτόν που είναι αιρετικός, αφού τον επιπλήξετε μια ή δύο φορές.’

Sta Teresa of Avila, *Accounts of Conscience*, XVI (1571): Μου φαίνεται πως, σχετικά με αυτό που λέει ο Αγ. Παύλος για τον περιορισμό των γυναικών—το οποίο μου έχει δηλωθεί πρόσφατα, και προηγούμενα ακόμη είχα ακούσει ότι αυτό θα ήταν το θέλημα του Θεού—[ο Κύριος] είπε σε μένα: ‘Πες τους να μην ακολουθήσουν μόνο ένα μέρος της Ιερής Γραφής, να κοιτάξουν στα άλλα, και [δες] αν ίσως μπορέσουν να μου δέσουν τα χέρια.’

Blaise Pascal, *Pensées*, 673 (1660): Ο Άγιος Παύλος ... μιλάει για [το γάμο] στους Κορινθίους [I-Kor 7] με κάποιο τρόπο ο οποίος είναι παγίδα.

Sor Juana Inés de la Cruz, *Reply to Sor Filotea de la Cruz* (1691): Θα πρέπει αυτό να ληφθεί υπόψιν από εκείνους που υποχρεώνουν ‘Να σιωπούν οι γυναίκες στην Εκκλησία’ [I-Kor 14:34], οι οποίοι λένε ότι είναι βλασφημία για τις γυναίκες να μαθαίνουν και να διδάσκουν, σαν να μην ήταν ο ίδιος ο Απόστολος που είπε, ‘Οι πρεσβύτερες γυναίκες ... να διδάσκουν το καλό’ [Τιτ 2:3].... Θα ήθελα να μου εξηγήσουν εκείνοι οι ερμηνευτές και εκφραστές του Αγίου Παύλου, πώς αντιλαμβάνονται εκείνο το απόσπασμα ‘Να σιωπούν οι γυναίκες στην Εκκλησία.’ ... Επειδή η άποψη του Αγίου Παύλου είναι απόλυτη, και συμπεριλαμβάνει όλες τις γυναίκες μη εξαιρώντας τις αγίες, όπως ήταν στην εποχή τους επίσης η Μάρθα και η Μαρία,... Μαρία η μητέρα του Ιακώβου, η Σαλώμη, και πολλές άλλες γυναίκες, οι οποίες ήταν στη ζέση της πρώτης Εκκλησίας, και ο [Παύλος] δεν τις εξαιρεί [από την απαγόρευση του].

John Locke, *The Reasonableness of Christianity* (1695): Δεν είναι από τις επιστολές που πρόκειται να μάθουμε ποιά είναι τα θεμελιώδη άρθρα της πίστης, που βρίσκονται έκλυτα και χωρίς διάκριση ανάμικτα με άλλες αλήθειες.... Θα βρούμε και θα διακρίνουμε εκείνα τα σπουδαία και απαραίτητα ζητήματα καλύτερα στο κήρυγμα του Σωτήρα μας και τους αποστόλους ... από την ιστορία των ευαγγελιστών.... Και τί ήταν αυτό, ήδη έχουμε δει, από την ιστορία των ευαγγελιστών, και τις πράξεις· αυτά που καθορίζονται ολοφάνερα, έτσι ώστε να μη μπορεί κανείς να τα μερδώνει.... Εάν όλες, ή οι περισσότερες από τις αλήθειες που ανακοινώθηκαν στις επιστολές, έπρεπε να γίνουν δεκτές και πιστευτές σαν θεμελιώδη άρθρα, τότε τί απέγιναν εκείνοι οι χριστιανοί που αποκοιμήθηκαν (όπως καταθέτει ο Αγ. Παύλος στην πρώτη του προς Κορινθίους, ήταν πολλοί) πριν αποκαλυφθούν σε αυτούς αυτά τα πράγματα στις επιστολές; Οι περισσότερες από τις επιστολές δεν έχουν γραφτεί παραπάνω από είκοσι χρόνια μετά την ανάληψη του Σωτήρα μας, και κάποιες μετά από τριάντα.... Κανείς δεν μπορεί να προσθέσει σε αυτά τα θεμελιώδη άρθρα της πίστης.

Matthew Henry, *Exposition of the New Testament*, vol. V (1721): Ο Παύλος πήρε τον [Τιμόθεο] και τον περιέτμησε ή διέταξε να γίνει αυτό (Πρξ 16:1-3). Αυτό ήταν παράξενο. Δεν είχε αντιτεθεί ο Παύλος με όλη του τη δύναμη σε εκείνους που επέβαλαν την περιτομή στους Εθνικούς προσήλυτους; Δεν είχε μαζί του αυτή τη φορά τις αποφάσεις του συμβουλίου της Ιερουσαλήμ, το οποίο κατέθεσε εναντίον αυτού; Τις είχε, και όμως περιέτμησε τον Τιμόθεο.

Benjamin Franklin, *Pennsylvania Gazette* (10 Απρίλη 1735): Ένας ενάρετος αιρετικός θα σωθεί πριν από ένα πονηρό Χριστιανό.

Thomas Morgan, *The Moral Philosopher* (1737-40): Ο Αγ. Παύλος μετά μοιάζει να κήρυξε, ένα άλλο και εντελώς διαφορετικό Ευαγγέλιο, από αυτό που κηρύχθηκε από τον Πέτρο και τους άλλους Απόστολους.

Peter Annet, *Critical Examination of the Life of St. Paul* (γράμμα στον Gilbert West, 1746): Ποτέ δεν θα τελειώναμε, αν ήταν να διηγηθούμε όλες τις αντιφάσεις οι οποίες πρόκειται να βρεθούν στα γραπτά που αποδίδονται στον Αγ. Παύλο.... Γενικά μιλώντας, είναι ο Αγ. Παύλος ... που πρέπει να θεωρηθεί ο αληθινός ιδρυτής της Χριστιαν-

νικής θεολογίας, ... η οποία από την ίδρυσή της έχει παραχθεί ακατάπαυστα από φιλονικίες [και] διαιρέσεις.

Emanuel Swedenborg, *A Continuation of the Last Judgment* (1763) και *The True Christian Religion* (1771): Αυτός έβαλε τον εαυτό του να καθίσει στο τραπέζι και συνέχισε το γράψιμό του, σαν να μην ήταν νεκρό σώμα, και αυτό στο θέμα της δικαίωσης μόνο με την πίστη και ούτω καθεξής, για αρκετές μέρες, και μη γράφοντας απολύτως τίποτα όσον αφορά τη φιλανθρωπία. Καθώς το αντιλήφθηκαν αυτό οι άγγελοι, αυτός ερωτήθηκε διαμέσου αγγελιοφόρων γιατί δεν έγραψε επίσης για τη φιλανθρωπία. Αυτός απάντησε ότι η φιλανθρωπία δεν σήμαινε τίποτα για την Εκκλησία, και αν επρόκειτο εκείνη να ληφθεί με οποιοδήποτε τρόπο σαν απαραίτητο γνώρισμα της Εκκλησίας, ο άνθρωπος θα απέδιδε στον εαυτό του επίσης το πλεονέκτημα της δικαίωσης και συνεπώς της σωτηρίας, και έτσι επίσης θα στερούσε από την πίστη την πνευματική της ουσία. Αυτός είπε τα πράγματα αυτά αλαζονικά, αλλά δεν ήξερε ότι ήταν νεκρός [1ακ 2:26] και ότι ο τόπος στον οποίο είχε σταλεί δεν ήταν ο Παράδεισος.

Charles Churchill, 'The Conference', *Poems* (1763): Ίσως (μπορώ να ντροπιάσω χειρότερα την ανδρική πτώση;) να ... βαπτιστώ Παύλος' ίσως (αν και δεμένος ιδιαίτερα στην υπηρεσία του με ιερούς όρκους, και τώρα από θέληση συμμαχικός), με ψεύτικο, προσποιητό ζήλο να υποστηρίξω ένα πληγωμένο Θεό, και να χρησιμοποιήσω το όνομά του για κάποιο ποταπό ιδιωτικό σκοπό!

Voltaire, 'Paul', *Dictionnaire philosophique portatif* (Chez Varberg έκδοση, Άμστερνταμ 1765): Ο Παύλος δεν έγινε μέλος στην αρχική κοινωνία των χριστιανών, η οποία την εποχή εκείνη ήταν κατά το ήμισυ Ιουδαϊκή... Είναι δυνατόν να δικαιολογηθεί ο Παύλος έχοντας επιπλήξει τον Πέτρο;... Τί θα σκέφτονταν σήμερα για έναν άνδρα που με σκοπό να ζήσει εις βάρος μας, αυτός και η γυναίκα του, μας κρίνουν, μας τιμωρούν, και συγχέουν τους ένοχους με τους αθώους;

Edward Gibbon, *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire*, I.15.2 (1776): Ιουδαίοι Χριστιανοί μοιάζει να έχουν υποστηρίξει ... από τη θεϊκή προέλευση του Μωσαϊκού νόμου ... ότι εάν ο Ών, που είναι ο ίδιος καθ' όλη τη διάρκεια της αιωνιότητας, είχε σχεδιάσει να καταργήσει εκείνες τις ιερές τελετές οι οποίες είχαν εξυπηρετήσει για να διακρίνει τους εκλεκτούς του ανθρώπους, η ακύρωσή τους δεν θα είχε γίνει λιγότερο σαφής και επίσημη από ό,τι η πρώτη τους εξαγγελία: ότι, αντί για εκείνες τις συχνές δηλώσεις, οι οποίες είτε υποθέτουν είτε βεβαιώνουν το επ' άπειρον της Μωσαϊκής θρησκείας, αυτό θα είχε παρουσιαστεί σαν ένα προσωρινό σχέδιο προορισμένο να διαρκέσει μόνο μέχρι τον ερχομό του Μεσσία, που θα έπρεπε να καθοδηγήσει την ανθρωπότητα σε ένα πιο τέλειο τρόπο πίστης και λατρείας: ότι ο Μεσσίας ο ίδιος, και οι μαθητές του που συνομίλησαν με αυτόν στη γη, αντί με το παράδειγμά τους να εγκρίνουν τους πλέον λεπτομερείς τύπους του Μωσαϊκού νόμου, θα είχαν δημοσιεύσει στον κόσμο την κατάργηση εκείνων των άχρηστων και απαρχαιωμένων τελετών.

Juan Josef Hoil, *The Book of Chilam Balam of Chumayel* (συντάχθηκε από τον Hoil στην τοπική του γλώσσα των Μάγια το 1782, 3η Ισπανική έκδοση από την UNAM 1973): Μόνο τις τρελές εποχές, διαμέσου των παλαβών κληρικών, συνέβη να εισέλθει σε εμάς η λύπη, που εισέβαλε ο 'Χριστιανισμός' σε εμάς. Επειδή αυτοί οι ίδιοι 'Χριστιανοί' ήταν εκείνοι που έφεραν εδώ τον αληθινό Θεό' αλλά αυτό ήταν η αρχή της μιζέριας μας, αρχή των φόρων, αρχή της 'ελεημοσύνης', η αιτία από την οποία ανέκυψε κρυφή διχόνοια, η αρχή των μαχών με πυροβόλα όπλα, η αρχή των εγκληματικών ενεργειών, η αρχή της λεηλασίας των πάντων, η αρχή της δουλείας για χρέη, η αρχή των χρεών που συσσωρεύονταν στην πλάτη αυτού, η αρχή των διαρκών φιλονικιών, η αρχή των πόνων, ... ο Αντίχριστος πάνω στη Γη, τίγρη των χωριών, αγριόγατα των χωριών, βδέλα στο φτωχό [Αμερικάνο] Ινδιάνο. Αλλά θα έρθει η μέρα, όταν τα δάκρυα από τα μάτια τους φτάσουν στο Θεό, και η δικαιοσύνη του Θεού θα έλθει κάτω στον κόσμο με ένα μόνο πλήγμα.... Αδέλφια, μικρά αδέλφια, γιοί των υπηρετών ελάτε στον κόσμο! Όταν έλθει και αναγνωριστεί ο Βασιλιάς, το πρόσωπο του Υιού του Θεού θα στεφεί. Και ο Επίσκοπος, που αποκαλείται Ιερά Εξέταση, θα έλθει μπροστά στο Σαούλ για να ικετεύσει ομόνοια με τους Χριστιανούς, ώστε η καταπίεση να παύσει και η μιζέρια να τελειώσει.

Thomas Paine, *The Age of Reason* (1794): Εκείνος ο κατασκευαστής λογοπαιγνίων, ο Αγ. Παύλος, ... [έγραψε] μια συλλογή από γράμματα υπό το όνομα επιστολές.... Από τα ζητήματα που περιέχονται σε εκείνα τα βιβλία, ... η εκκλησία έχει οργανώσει ένα σύστημα θρησκείας πολύ αντιφατικό στο χαρακτήρα του προσώπου το όνομα του οποίου φέρει. Έχει οργανώσει μια θρησκεία επίδειξης και εισοδήματος με προσποιητή μίμηση ενός προσώπου, η ζωή του οποίου ήταν ταπεινοφροσύνη και φτώχεια.

Red Jacket (Αρχηγός της Φυλής των Iroquois στη Νέα Υόρκη), 'Address to a Christian Missionary' (1805): Αδελφέ: Άκουσε αυτό που λέμε. Υπήρχε μια εποχή που οι πρόγονοί μας κατείχαν αυτή τη μεγάλη νησίδα. Οι έδρες τους εκτεινόταν από την ανατολή έως τη δύση του ήλιου. Το Μεγάλο Πνεύμα είχε φτιάξει [όλα αυτά] για χρήση των Ινδιάνων, ... επειδή Αυτός τους αγάπησε.... Αλλά μας βρήκε μια κακή μέρα. Οι πρόγονοί σας διέσχισαν τα μεγάλα νερά, και αποβιβάστηκαν πάνω σε αυτή τη νησίδα.... Μας αποκάλεσαν αδέλφια. Τους πιστέψαμε, και τους δώσαμε μεγάλη έδρα.... Αδελφέ: Οι έδρες μας ήταν κάποτε μεγάλες, και οι δικές σας πολύ μικρές. Έχετε γίνει τώρα σπουδαίος λαός, και εμείς δεν έχουμε σχεδόν καθόλου τόπο να απλώσουμε τις κουβέρτες μας. Έχετε πάρει τη χώρα μας, αλλά δεν είσατε ικανοποιημένοι θέλετε να μας επιβάλλετε τη θρησκεία σας.... Λέτε ότι εσείς είσατε σωστοί, και εμείς είμαστε χαμένοι. Πώς ξέρετε ότι αυτό είναι αλήθεια; Αντιλαμβανόμαστε ότι η θρησκεία σας είναι γραμμένη σε βιβλίο.... Αδελφέ: Λέτε ότι υπάρχει μόνο ένας τρόπος να λατρεύσεις και να υπηρετήσεις το Μεγάλο Πνεύμα. Εάν υπάρχει μόνο μια θρησκεία, γιατί εσείς λευκοί άνθρωποι διαφωνείτε γύρω από αυτή τόσο πολύ μεταξύ σας; Γιατί δεν συμφωνείτε όλοι, αφού όλοι μπορείτε να διαβάσετε το βιβλίο;

Johann Gottlieb Fichte, *Characteristics of the Present Age* (1806): [Το] Χριστιανικό Σύστημα ... [είναι] μια εκφυλισμένη μορφή του Χριστιανισμού, η πατρότητα του οποίου ... [πρέπει να] αποδοθεί στον Απόστολο Παύλο.

Thomas Jefferson, 'Letter to William Short' (1820): Ο Παύλος ήταν ο ... πρώτος διαφθορέας των δογμάτων του Ιησού.

Jeremy Bentham, *Not Paul But Jesus* (1823): Μένει σε κάθε καθηγητή της θρησκείας του Ιησού να κατασταλάξει ο ίδιος, σε ποιά από τις δύο θρησκείες, εκείνη του Ιησού ή εκείνη του Παύλου, θα εμμείνει.

Victor Hugo, *The Hunchback of Notre Dame*, (1831): ‘Τόσο, καλός αδελφός, αρνείσαι να μου δώσεις ένα φράγκο να αγοράσω μια κόρα από ένα φούρναρη;’ | ‘*Qui non laborat non manducet* [II-Θεσ 3:10].’

Ferdinand Christian Baur, ‘The Christ Party in the Corinthian Church, the Opposition between Petrine and Pauline Christianity in the Ancient Church, and the Apostle Peter in Rome’ (1831): Τί είδους εξουσία μπορεί να υπάρχει για ένα ‘Απόστολο’ που, αντίθετα από τους άλλους Αποστόλους, δεν είχε ποτέ ετοιμαστεί για το Αποστολικό αξίωμα στο σχολείο του ίδιου του Ιησού, αλλά μόνο αργότερα είχε τολμήσει να διεκδικήσει την Αποστολική θέση βάσει της δικής του εξουσίας; • *The Church History of the First Three Centuries* (1853): Το μόνο θέμα που προκύπτει είναι, ότι ο Απόστολος Παύλος φαίνεται στις Επιστολές να είναι τόσο αδιάφορος για τα ιστορικά γεγονότα της ζωής του Ιησού.... Ο ίδιος φέρνει ελάχιστα για μαθητής που έχει λάβει τα δόγματα και τις αρχές που κηρύττει από τον Κύριο το όνομα του οποίου φέρει.

Ralph Waldo Emerson, ‘The Lord’s Supper’ (1832): Δεν φαίνεται πως η άποψη του Αγ. Παύλου, λαμβάνοντας καθετί υπόψιν, πρόκειται να αλλάξει τη δική μας άποψη που πηγάζει από τους ευαγγελιστές.

Søren Kierkegaard, *Letter to Peter Wilhelm Lund* (1.VI.1835): Στο Χριστιανισμό τον ίδιο, υπάρχουν τόσο μεγάλες αντιφάσεις που αποτρέπουν μια αμπλοκάριστη άποψη. • *The Journals* (1849): Στο Χριστό η θρησκεία είναι εντελώς παρόντα χρόνου στον Παύλο βρίσκεται ήδη καθ’ οδόν να γίνει δόγμα. Μπορεί κανείς να φανταστεί τα υπόλοιπα!... Αυτή η τάση έχει διατηρηθεί για, ο Θεός ξέρει, πόσους αιώνες. • (1850) Όταν ζούσε ο Ιησούς Χριστός, αυτός ήταν πραγματικά το πρωτότυπο. Το καθήκον της πίστης είναι ... να μιμηθείς το Χριστό, να γίνεις μαθητής. Μετά ο Χριστός πεθαίνει. Τώρα, διαμέσου του Αποστόλου Παύλου, έρχεται μια βασική μετατροπή.... Αυτός τραβάει την προσοχή μακριά από τη μίμηση και τη θέτει αποφασιστικά πάνω στο θάνατο του Χριστού του Λυτρωτή. • (1854) Αυτό που απέτυχε να αντιληφθεί ο Λούθηρος είναι ότι στην πραγματικότητα είναι ο Απόστολος [Παύλος] που έχει ήδη εκφυλιστεί από σύγκριση με το Ευαγγέλιο. • (1855) Γίνεται ο μαθητής που αποφασίζει τί είναι ο Χριστιανισμός, όχι ο δάσκαλος, όχι ο Χριστός αλλά ο Παύλος,... [που] απέρριψε το Χριστιανισμό τελείως, φέρνοντας τα πάνω-κάτω, κάνοντάς το να είναι ακριβώς το αντίθετο από ό,τι είναι στην [αρχική] Χριστιανική διακήρυξη. • *For Self-Examination Recommended to the Present Age*, I (1851): ‘Ο Λόγος του Θεού’ είναι πράγματι ο καθρέπτης—αλλά, αλλά—, πόσο τρομερά περίπλοκο—μιλώντας κυριολεκτικά, πόσο ανήκει στο ‘Λόγο του Θεού’; Ποιά βιβλία είναι αυθεντικά; • ‘My Task’, *The Moment* (1.IX.1855): Αν στη διακήρυξη του απόστολου [Παύλου], υπάρχει ακόμη και το παραμικρό ζήτημα που μπορεί να σχετίζεται με αυτό που έχει γίνει η διεφθαρμένη σοφιστεία ολόκληρου του πραγματικού Χριστιανισμού, τότε πρέπει να εκφράσω μια κατακραυγή, μήπως οι σοφιστές περιληπτικά παραπέμπουν στον απόστολο. Είναι πολύ σημαντικό ... να διορθώσω την τεράστια σύγχυση που προκάλεσε ο Λούθηρος, αντιστρέφοντας τη σχέση και στην πραγματικότητα κριτικάροντας το Χριστό μέσω του Παύλου, τον Κύριο μέσω του οπαδού.... Αυτό που έκανα είναι να κρατήσω τη διακήρυξη του Χριστού δίπλα στον αποστόλο.

George Henry Borrow, *The Bible in Spain* (1843): Ήταν σχεδόν αδύνατο να καταφέρεις ένα ισχυρισμό στην ακοή τους, μη λαμβάνοντας μια κατηγορηματική αντιλογία, ιδιαίτερα όταν τίθονταν επί τάπητος θρησκευτικά θέματα. ‘Αυτό είναι ψευδές,’ θα ισχυρίζονταν ‘ο Αγ. Παύλος, σε αυτό το κεφάλαιο και σε αυτό το στίχο, λέει ακριβώς το αντίθετο.’

Herman Melville, *Typee* (1846): Θα είναι καλύτερα για αυτούς να παραμείνουν για πάντα οι χαρούμενοι και αθώοι ειδωλολάτρες και βάρβαροι που είναι τώρα, παρά, σαν τους άθλιους κατοίκους των Νησιών Σάντουιτς [Χαβάη], να χαίρονται το απλό όνομα των Χριστιανών χωρίς την εμπειρία των ζωτικών δράσεων της αληθινής θρησκείας, ενώ, την ίδια στιγμή, γίνονται θύματα των χειρότερων ελαττωμάτων και κακών της πολιτισμένης ζωής.... Κακότυχοι άνθρωποι! Ανατριχιάζω όταν σκέφτομαι την αλλαγή που θα επιφέρουν λίγα χρόνια στην παραδεισένια τους διαμονή και πιθανώς όταν τα πλέον καταστροφικά ελαττώματα, και οι χειρότερες προελεύσεις στον πολιτισμό, θα έχουν διώξει κάθε ειρήνη και ευτυχία από την κοιλάδα, [θα] διακηρύσσει[ται] στον κόσμο ότι τα Νησιά Μαρκέσα έχουν προσηλυτιστεί στο Χριστιανισμό!... [Παρόμοια,] η Αγγλο-Σαξονική κυψέλη έχει εξαλείψει από το μεγαλύτερο τμήμα της Βόρειας Αμερικανικής ηπείρου τον Παγανισμό έτσι όμως έχουν παρομοίως εξαλείψει το μεγαλύτερο μέρος της Ερυθράς φυλής.

Henry David Thoreau, *A Week on the Concord and Merrimack Rivers* (1849): Γιατί οι Χριστιανοί χρειάζεται να είναι ακόμη μισαλλόδοξοι και δεσποταίμονες;... Σε όλες μου τις περιπλανήσεις δεν βρήκα ποτέ το παραμικρό ίχνος αυθεντίας για αυτά τα πράγματα.... Είναι αναγκαίο να μην είσαι Χριστιανός για να εκτιμήσεις την ομορφιά και το νόημα της ζωής του Χριστού.... Θα ήταν άσχημη ιστορία να είσαι προκατελιμμένος κατά της Ζωής του Χριστού, επειδή το βιβλίο έχει εκδοθεί από Χριστιανούς. • *Journal* (1 Ιαν 1858): Υπάρχουν πολλές λέξεις οι οποίες είναι γνήσιες και τοπικές και έχουν τη ρίζα τους στους χαρακτήρες μας.... Υπάρχουν επίσης πάρα πολλές λέξεις, οι οποίες είναι υποβολιμαίες και τεχνητές, και μπορεί να χρησιμοποιηθούν μόνο με κακή έννοια, αφού αυτό που δηλώνουν δεν είναι σωστό και ουσιαστικό—όπως η εκκλησία, ο δικαστικός κλάδος,... κλπ. κλπ. Αυτοί που τις χρησιμοποιούν δεν στέκονται σε στέρεο έδαφος. Είναι μάταιο να προσπαθείς να τις διατηρήσεις επισυνάπτοντας άλλες λέξεις σε αυτές, [τέτοιες] όπως η αληθινή εκκλησία, κλπ. Είναι σαν να ρυμουλκείς ένα βυθισμένο πλοίο με ένα κανό.

Benjamin Jowett, *The Epistles of St. Paul to the Thessalonians, Galatians and Romans* (1855): Η αντίληψή μας για την Αποστολική εποχή, στηρίζεται υποχρεωτικά πάνω στις Πράξεις των Αποστόλων και τις Επιστολές του Αγ. Παύλου. Είναι μάταιο να ψάξουμε εκκλησιαστικά γραπτά για επιπλέον πληροφόρηση.... Περιορίζοντας τους εαυτούς μας, λοιπόν, στις αρχικές πηγές, δεν μπορεί παρά να εκπλαγούμε από το γεγονός, ότι από τα πρώτα δεκαοχτώ χρόνια

μετά την ημέρα της Πεντηκοστής, δεν διατηρήθηκε σχεδόν καμμία αναφορά σε εμάς... Φαίνεται σαν να είχαμε ήδη φτάσει το δεύτερο στάδιο στην ιστορία της Αποστολικής Εκκλησίας, χωρίς καμμία ακριβή γνώση για το πρώτο.

Charles Dickens, *Little Dorrit* (1857): Ήταν η πληκτική Κυριακή της παιδικής του ηλικίας, όταν κάθισε με τα χέρια σταυρωμένα μπροστά του, τρομαγμένος πέρα από τη λογική του από ένα φοβερό φυλλάδιο, το οποίο άρχισε επιχείρηση με το φτωχό παιδί ρωτώντας το, γιατί πήγαινε στην απώλεια;... και που, για περισσότερη επιρροή του παιδικού του νου, είχε παρένθεση σε κάθε δεύτερη γραμμή με κάποια τόσο σπασμωδική αναφορά όπως η 2^η Επισ. Θεσ. κεφ.ιι στ.6 και 7 [‘Κρατήσου μακριά, από κάθε αδελφό που ταξιδεύει ράθυμα’].

John Stuart Mill, *On Liberty* (1859): Το Ευαγγέλιο αναφέρεται πάντα σε μια προϋπάρχουσα ηθική... την Παλαιά Διαθήκη... Ο Αγ. Παύλος, δηλωμένος εχθρός σε αυτό τον Ιουδαϊκό τρόπο ερμηνείας του δόγματος ... του Κυρίου του, αναλαμβάνει εξίσου μια προϋπάρχουσα ηθική, συγκεκριμένα εκείνη των Ελλήνων και Ρωμαίων’ ... ακόμη και μέχρι το σημείο να δίνει φανερή έγκριση στη δουλεία.

John Henry Newman, *Apologia pro Vita Sua* (1864), Appendix 7: Ο Αγ. Παύλος περιέτμησε τον Τιμόθεο [Πραξ 16:1-3], ενώ φώναζε ‘Η περιτομή δεν οφείλει.’ [Γαλ 5:6]

Ernest Renan, *Saint Paul* (1869): Η αληθινή Χριστιανοσύνη, η οποία θα διαρκέσει για πάντα, προέρχεται από τα Ευαγγέλια, όχι από τις επιστολές του Παύλου. Τα γραπτά του Παύλου έχουν γίνει κίνδυνος και κρυφός βράχος, οι αιτίες των κύριων ελαττωμάτων της Χριστιανικής θεολογίας.

Feodor Dostoyevsky, *The Diary of a Writer* (1880): Αν η δουλεία επικράτησε τις μέρες του Απόστολου Παύλου, αυτό έγινε ακριβώς επειδή οι εκκλησίες οι οποίες πρωτοεμφανίστηκαν τότε δεν ήταν ακόμη τέλειες, όπως αντιλαμβανόμαστε από τις Επιστολές του ίδιου του Απόστολου. Όμως, εκείνα τα μέλη των εκκλησιασμάτων που, ατομικά, απέκτησαν την τελειότητα δεν κατείχαν πια, ούτε μπορούσαν να έχουν σκλάβους, επειδή αυτοί έγιναν αδέρφια, και ένας αδελφός, ένας αληθινός αδελφός, δεν μπορεί να έχει έναν αδελφό σαν σκλάβο του. • *The Brothers Karamazov* (1880): Αυτό το παιδί που γεννήθηκε από το γιό του διαβόλου και από μια άγια γυναίκα:... το βάπτισαν ‘Παύλο’.

Friedrich Nietzsche, *The Dawn* (1881): Η ιστορία μιας από τις πιο φιλόδοξες και ενοχλητικές ψυχές, ενός εγκέφαλου τόσο προληπτικού όσο και πανούργου, η ιστορία του Απόστολου Παύλου—ποιός το ξέρει αυτό, εκτός από λίγους λόγιους; Χωρίς, όμως, αυτή την παράξενη ιστορία, χωρίς τις συγχίσεις και τις θύελλες ενός τέτοιου εγκεφάλου, μιας τέτοιας ψυχής, δεν θα υπήρχε Χριστιανισμός.

Leo Tolstoy, *My Religion* (1884): Ο χωρισμός ανάμεσα στο δόγμα της ζωής και την εξήγηση της ζωής, άρχισε με το κήρυγμα του Παύλου που δεν γνώριζε τις ηθικές διδασκαλίες που καθορίζονται στο Ευαγγέλιο του Ματθαίου, και που κήρυξε μια μεταφυσικο-καβαλιστική θεωρία ολοκληρωτικά ξένη στο Χριστό και ο χωρισμός αυτός ολοκληρώθηκε την εποχή του Κωνσταντίνου, όταν έγινε δυνατό να ντύσει ολόκληρο τον ειδωλολατρικό οργανισμό της ζωής σε ένα Χριστιανικό ένδυμα, και δίχως να το αλλάξει να το ονομάσει Χριστιανισμό.

Adolf von Harnack, *History of Dogma*, I (1885): Το Ευαγγέλιο του Παύλου δεν είναι πανομοιότυπο με το πρωτότυπο Ευαγγέλιο... Ο κενός τάφος την τρίτη μέρα ... αποκλείεται απευθείας με τον τρόπο με τον οποίο έχει παρουσιάσει ο Παύλος την ανάσταση (1 Κορ. XV)... Ο Παύλος δεν γνωρίζει τίποτα για την Ανάληψη... Η δήλωση ότι η Ανάληψη συνέβη 40 μέρες μετά την Ανάσταση, βρίσκεται πρώτα στις Πράξεις των Αποστόλων... Κάθε τάση η οποία αγνοεί θαρραλέα υποβολιμαίες παραδόσεις, εξαναγκάζεται να στραφεί στις Επιστολές του Παύλου—οι οποίες, αφ’ ενός, παρουσιάζουν ένα τόσο βαθυστόχαστο τύπο Χριστιανισμού, και αφ’ ετέρου, συσκοτίζουν και περιορίζουν την κρίση, γύρω από το κήρυγμα του Χριστού του ίδιου.

James George Frazer, *The Golden Bough* (1890): Εάν ήταν να κατακτήσει ο Χριστιανισμός τον κόσμο, δεν μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο παρά μόνο, χαλαρώνοντας λίγο τις υπερβολικά αυστηρές αρχές του Ιδρυτή του.

Frederick Engels, ‘On the History of Early Christianity’ (1894): Έχουν γίνει προσπάθειες για να αντιληφθούμε ... όλα τα μηνύματα [της Αποκάλυψης του Ιωάννη] καθώς στρέφονται κατά του Παύλου, του ψευδούς Απόστολου... Οι δήθεν Επιστολές του Παύλου ... δεν είναι μόνο εξαιρετικά αμφίβολες, αλλά επίσης εντελώς αντιφατικές.

William James, *The Varieties of Religious Experience* (Gifford Lectures, 1901): Είναι αυτή η θρησκευτική μελαγχολία και ‘καταδίκη της αμαρτίας’ που έχει παίξει τόσο μεγάλο ρόλο στην ιστορία του Προτεσταντικού Χριστιανισμού... Όπως λέει ο Άγιος Παύλος: αυτο-απέχθεια, αυτο-απελπισία, ένα ακατανόητο και ανυπόφορο φορτίο ... [—μια] χαρακτηριστική [περίπτωση] διχασμένης προσωπικότητας, με μελαγχολία στη μορφή αυτοεπίκρισης και αίσθηση της αμαρτίας.

William Wrede, *Paul* (1904): Οι φανερές αντιφάσεις στις τρεις περιγραφές [της μετατροπής του Παύλου στις Πρξ 9/22/26] είναι αρκετές για να προκαλέσουν δυσπιστία, για όλα όσα πηγαινούν πέρα από αυτό τον πυρήνα... Το ηθικό μεγαλείο του Ιησού, η αγνότητα και ευσέβειά του, το λειτουργημά του ανάμεσα στους ανθρώπους του, η στάση του ως προφήτης, όλο το συγκεκριμένο ηθικό-θρησκευτικό περιεχόμενο της ζωής του στη γη, για τη Χριστολογία του Παύλου δεν σημαίνει—απολύτως τίποτα... Αν δεν επιθυμούμε να στερήσουμε και τις δύο φιγούρες από κάθε ιστορική ευκρίνεια, η ονομασία ‘μαθητής του Ιησού’ έχει μικρή εφαρμοσιμότητα στον Παύλο... Ιησούς ή Παύλος: αυτή η εναλλακτική χαρακτηρίζει, τουλάχιστον κατά μέρος, τη θρησκευτική και θεολογική διαμάχη του παρόντος.

Albert Schweitzer, *The Quest for the Historical Jesus* (1906): Ο Παύλος ... δεν επιθύμησε να γνωρίσει το Χριστό κατά τη σάρκα... Εκείνοι που θέλουν να βρουν μια κατεύθυνση από το κήρυγμα του Ιησού την πρώτη περίοδο του Χριστιανισμού είναι ενήμεροι των ιδιαίτερων δυσκολιών που παρουσιάζονται... Ο Παύλος μας δείχνει με τί πλήρη αδιαφορία αντιμετωπίστηκε η επίγεια ζωή του Ιησού από τον κύριο Χριστιανισμό. • *Paul and His Interpreters* (1912): Το σύστημα του Απόστολου των Εθνικών αντιτίθεται στη διδασκαλία του Ιησού σαν κάτι εξ’ ολοκλήρου διαφορετικού χαρακτήρα, και δεν δημιουργεί την εντύπωση να έχει ανακύψει από αυτό... Είναι αδύνατο για ένα Εξελληνισμένο

Παυλισμό, να συντηρείται δίπλα σε ένα αρχέγονο Χριστιανισμό που μοιράστηκε τις Ιουδαϊκές εσχατολογικές προσδοκίες... Στο πρόβλημα του Παυλισμού ανήκουν ... ζητήματα που δεν έχουν βρει ακόμη λύση:... η σχέση του Απόστολου ως προς τον ιστορικό Ιησού ... και ως προς το [Μωσαϊκό] Νόμο.... Αυτός δεν προσφεύγει στον Κύριο ακόμη και όπου μοιάζει ίσως αναπόφευκτο να το κάνει.... Είναι σαν να θεώρησε ότι μεταξύ της παρούσας περιόδου του κόσμου και εκείνης στην οποία έζησε και δίδαξε ο Ιησούς, δεν υπάρχει κανένας κρίκος σύνδεσης.... Ό,τι σκέφτηκε ο Ιησούς γύρω από το ζήτημα είναι ... αδιάφορο σε αυτόν.... Κριτικοί [έχουν] απαιτήσει από τη θεολογία απόδειξη ότι ο Παύλος του κανόνα και οι Επιστολές του ανήκουν στον πρώιμο Χριστιανισμό και το αίτημα ήταν δικαιολογημένο. • *Out of My Life and Thought* (1931): Η ραγδαία διάδοση των ιδεών του Παύλου μπορεί να αποδοθεί στην πεποίθησή του, ότι ο θάνατος του Χριστού σήμανε το τέλος του [Μωσαϊκού] Νόμου. Κατά τη διάρκεια μιας ή δύο γενεών, η έννοια αυτή έγινε η κοινή ιδιότητα της Χριστιανικής πίστης, αν και στάθηκε σε αντίφαση με την παραδοσιακή διδασκαλία, που αντιπροσωπεύτηκε από τους Απόστόλους στην Ιερουσαλήμ. • *The Mysticism of St. Paul* (1931): Ποιά είναι η σημασία, για την πίστη μας και για τη θρησκευτική μας ζωή, από το γεγονός ότι το Ευαγγέλιο του Παύλου είναι διαφορετικό από το Ευαγγέλιο του Ιησού;... Η στάση την οποία παίρνει ο ίδιος ο Παύλος προς το Ευαγγέλιο του Ιησού είναι ότι δεν το επαναλαμβάνει με τα λόγια του Ιησού, και δεν προσφεύγει στην αρχή του.... Θέμα μοιραίο είναι ότι οι Ελληνικές, οι Καθολικές και οι Προτεσταντικές θεολογίες περιέχουν όλες το Ευαγγέλιο του Παύλου, με μία μορφή η οποία δεν συνεχίζει το Ευαγγέλιο του Ιησού, αλλά το εκτοπίζει.

• **‘Abdu'l-Bahá** (γιος του Bahá'u'lláh), *Some Answered Questions* (1908): Ο Παύλος επέτρεψε ακόμη και την τροφή στραγγαλισμένων ζώων, εκείνων που θυσιάστηκαν σε είδωλα, και αίμα, και διατήρησε μόνο την απαγόρευση της συνουσίας. Έτσι στο κεφάλαιο 4, στίχο 14 της Επιστολής του στους Ρωμαίους.... Επίσης Τίτο, κεφάλαιο 1, στίχος 15.... Τώρα [σύμφωνα με τον Παύλο] αυτή η αλλαγή, αυτές οι μετατροπές και αυτή η ακύρωση οφείλονται στο αδύνατο της σύγκρισης της εποχής του Ιησού με εκείνη του Μωυσή. Οι συνθήκες και απαιτήσεις στη δεύτερη περίοδο άλλαξαν εξ' ολοκλήρου και μεταβλήθηκαν. Οι προηγούμενοι νόμοι, επομένως, ακυρώθηκαν.

• **Mark Twain**, *Letters from the Earth* (1909): Ο Παύλος ... συμβούλεψε τελείως κατά της σεξουαλικής επαφής. Μια μεγάλη αλλαγή από τη θεϊκή άποψη. • *Notebooks* (χρονολογία): Αν ήταν εδώ τώρα ο Χριστός, ένα πράγμα δεν θα ήταν—Χριστιανός.

• **José Ortega y Gasset**, ‘A Polemic’ (1910): Μεταξύ του να θυμόμαστε τον Ιησού όπως έκανε ο Αγ. Πέτρος, και του να σκεφτόμαστε γύρω από τον Ιησού, όπως έκανε ο Αγ. Παύλος, δεν βρίσκεται τίποτα λιγότερο από θεολογία. Ο Αγ. Παύλος ήταν ο πρώτος θεολόγος δηλαδή, ο πρώτος άνθρωπος, που από τον πραγματικό Ιησού—συγκεκριμένο, εξατομικευμένο, κάτοικο ενός ορισμένου χωριού, με γνήσια προφορά και έθιμα—έφτιαξε ένα πιθανό, λογικό Ιησού—προσαρμοσμένο έτσι ώστε όλοι οι άνθρωποι και όχι μόνο οι Ιουδαίοι, να μπορούν να προσχωρήσουν στη νέα πίστη. Με φιλοσοφικούς όρους, ο Αγ. Παύλος αντικειμενικοποιεί τον Ιησού.

• **Gerald Friedlander**, *The Jewish Sources of the Sermon on the Mount* (1911): Ο Παύλος ασφαλώς δεν έχει τίποτα να κάνει με την Επί του Όρους Ομιλία.... Η Ομιλία λέει: ‘Προσέχετε από τους ψευδείς προφήτες, οι οποίοι έρχονται σ’ εσάς με ένδυμα προβάτου, αλλά εσωτερικά είναι λύκοι άρπαγες’ (Ματ. vii.15). Αυτό είναι γενικά κατανοητό σαν μια προειδοποίηση κατά των αναξιόπιστων ηγετών στη θρησκεία.... Εκφράζει το εδάφιο την εμπειρία της πρωτόγονης Εκκλησίας; Δεν θα μπορούσε αυτό να είναι μια προειδοποίηση κατά του Παύλου και των οπαδών του;

• **Miguel de Unamuno**, *The Tragic Sense of Life* (1913): Ο Παύλος δεν είχε γνωρίσει προσωπικά τον Ιησού, και ως εκ τούτου τον ανακάλυψε σαν Χριστό.... Το σημαντικό θέμα για αυτόν ήταν ότι ο Χριστός έγινε άνθρωπος και πέθανε και αναστήθηκε, και όχι ό,τι έκανε στη ζωή του—όχι το ηθικό του έργο σαν δάσκαλος. • *The Agony of Christianity* (1931): Κατά τη διάρκεια της ζωής του Χριστού, ο Παύλος δεν τον είχε ακολουθήσει ποτέ.

• **George Bernard Shaw**, *Androcles and the Lion*, Εισαγωγή (1915): Δεν υπάρχει ούτε μια λέξη από το Χριστιανισμό του Παύλου στις χαρακτηριστικές προτάσεις του Ιησού.... Πραγματικά ποτέ δεν έχει διαπραχθεί πιο τερατώδης επιβολή, από την επιβολή της ψυχής του Παύλου πάνω στην Ψυχή του Ιησού.... Είναι τώρα εύκολο να αντιληφθούμε, γιατί ο Χριστιανισμός του Ιησού απέτυχε εντελώς να καθιερωθεί ο ίδιος πολιτικά και κοινωνικά, και κατεστάλη εύκολα, από την αστυνομία και την Εκκλησία, ενώ ο Παυλισμός κατέκλεισε όλο το δυτικό πολιτισμένο κόσμο, που ήταν εκείνη την εποχή η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, και υιοθετήθηκε από αυτή ως η επίσημη πίστη της. • *Everybody's Political What's What?* (1944): Μια κυβέρνηση η οποία ληστεύει τον Πέτρο για να πληρώσει τον Παύλο, μπορεί πάντα να βασίζεται στην υποστήριξη του Παύλου.

• **Henry Louis Mencken**, ‘The Jazz Webster’, *A Book of Burslesques* (1916): Αρχιεπίσκοπος—Ένας Χριστιανός κληρικός βαθμού ανώτερου, από εκείνον που αποκτήθηκε από το Χριστό.

• **Martin Buber**, ‘The Holy Way’ (1918): Ο άνδρας που, μεταδίδοντας τον Ιουδαϊσμό στους λαούς, προκάλεσε τη διάλυσή του,... αυτός ο παραβάτης του πνεύματος,... [ήταν] ο Σαούλ, ο άνδρας από την Ταρσό.... Αυτός μετέδωσε τη διδασκαλία του Ιησού ... στα έθνη, δίνοντάς τους το γλυκό δηλητήριο της πίστης, μια πίστη που έπρεπε να περιφρονεί τα έργα, να απαλλάσσει τους πιστούς από τη συνειδητοποίηση, και να καθιερώνει τη διττότητα στο [Χριστιανικό] κόσμο. Είναι η εποχή του Παύλου, τις θανατικές αγωνίες της οποίας παρακολουθούμε σήμερα [στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο] με καρφωμένα μάτια. • *Two Types of Faith* (1948): Όχι μόνο η πεποίθηση της Παλαιάς Διαθήκης και η ζωντανή πίστη του μετα-Βιβλικού Ιουδαϊσμού, είναι αντίθετα στον Παύλο, αλλά επίσης ο Ιησούς της Επί του Όρους Ομιλίας.... Πρέπει να δει κανείς τον Ιησού, ξεχωριστά από την ιστορική του σύνδεση με το Χριστιανισμό.... Είναι ο Πέτρος, [όχι ο Παύλος,] που αντιπροσωπεύει την αξέχαστη ανάμνηση από τις συνομιλίες του Ιησού με τους Μαθητές στη Γαλιλαία.

• **Thomas Edward Lawrence**, *The Seven Pillars of Wisdom* (1919): Ο Χριστιανισμός ήταν ένα υβρίδιο, εκτός στην πρώτη του ρίζα, ουσιαστικά όχι Σημιτικό.

Carl Gustav Jung, 'The Psychological Foundations of Belief in Spirits' (1919): Του Σαούλ ... η φανατική αντίσταση στο Χριστιανισμό, ... όπως ξέρουμε από τις Επιστολές, δεν υπερνικήθηκε ποτέ εξ' ολοκλήρου. • 'A Psychological Approach to the Dogma of the Trinity' (1940): Είναι ειλικρινά απογοητευτικό να βλέπεις, ότι ο Παύλος δεν επιτρέπει σχεδόν ποτέ στον πραγματικό Ιησού της Ναζαρέτ να πεί κουβέντα.

Herbert George Wells, *The Outline of History* (1920): Ο Αγ. Παύλος και οι διάδοχοί του πρόσθεσαν ή συμπλήρωσαν ή επέβαλαν ή υποκατέστησαν ένα άλλο δόγμα για—όπως ίσως προτιμάτε να νομίζετε—τα σαφή και βαθυστόχαστα επαναστατικά διδάγματα του Ιησού, εξηγώντας ... μια σωτηρία η οποία μπορούσε να εξασφαλιστεί σε μεγάλο μέρος με πεποίθηση και τυπικότητες, χωρίς καμμία σοβαρή ενόχληση των κοινών συνθηθειών και απασχολήσεων του πιστού.

James Joyce, *Ulysses* (1922): Πέτρος και Παύλος. Πιο ενδιαφέρον, εάν κατάλαβες γύρω από τί έγιναν όλα αυτά.... Ληστεύοντας τον Πέτρο για να πληρώσουν τον Παύλο.

Isaac Babel, 'Sir Apolek', *Red Cavalry Stories* (1923): Ο Άγιος Παύλος, ένας δειλός σακάτης με το μαύρο δασύτριχο μούσι ενός χωριάτη αποστάτη.

Joseph Klausner, *Jesus of Nazareth*, III.3 (1926): Σε όλα τα γραπτά του Παύλου δεν βρίσκουμε αξιόπιστα ιστορικά στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Χριστού.... Αυτός δεν ήταν ένας από τους μαθητές του Ιησού ούτε, προφανώς, τον είχε δει ποτέ όσο ήταν στη γη' στη δεύτερη περίπτωση θα έπρεπε να ήταν υποδεέστερος στον Ιάκωβο, τον αδελφό του Ιησού, τον Πέτρο και τους άλλους Αποστόλους. • *From Jesus to Paul*, VI (1943): Ο Σαούλ ήταν ο πραγματικός ιδρυτής του Χριστιανισμού σαν μια νέα θρησκεία.... Οι μαθητές και τα αδέρφια του Ιησού, οι οποίοι γνώριζαν καλά το Μεσσία κατά τη διάρκεια της ζωής του, και είχαν λάβει τη διδασκαλία, τις παραβολές, και τις υποσχέσεις από τα ίδια του τα χείλη, θα επιτιμούσαν στην πραγματικότητα τον Παύλο έτσι: Εσύ δεν είσαι αληθινός απόστολος, και μάταια με δική σου εξουσία βάζεις κατά μέρος τους τελετουργικούς νόμους' γιατί δεν παρακολούθησες το Μεσσία, δεν ήσουν στενά μαζί του, και δεν μπορείς να ξέρεις τη διδασκαλία του από πρώτο χέρι.... [Σχετικά με] το όραμα στο δρόμο για τη Δαμασκό, ... εδώ έχουμε μια κρίση επιληψίας.... Σε αυτόν βρίσκουμε επίσης χαρακτηριστικά καθ' ολοκλήρου μελαγχολικού.... Δεν υπάρχει σχεδόν κανένα προσβλητικό όνομα που να μην έδωσε ο Παύλος στους αντιπάλους του. Αυτοί είναι 'ψευδείς αδελφοί', 'ψευδείς απόστολοι', 'υποκριτές' και 'προσποιούμενοι'.... Η όλη 'αποστολικότητα' του Παύλου βασίζεται στο 'όραμα εξ' ουρανού' που είδε στο δρόμο για τη Δαμασκό.... Ο Παύλος απείχε πολύ από το να είναι άγιος.

Rudolf Bultmann, *Jesus and the Word* (1926): Η Εκκλησία ... δεν θα μπορούσε πιθανώς να έχει πάρει σαν δεδομένο την πιστή προσκόλληση στο [Μωσαϊκό] Νόμο και να το υπερασπίστηκε ενάντια στον Παύλο, εάν ο Ιησούς είχε καταπολεμήσει την εξουσία του Νόμου. Ο Ιησούς δεν επιτέθηκε στο Νόμο, αλλά ανέλαβε την αρχή του και τον ερμήνευσε... Ήταν λίγο καιρό μετά το θάνατό του, που ο Παύλος και άλλοι Εξελληνισμένοι ιεραπόστολοι κήρυξαν στους Εθνικούς ένα ευαγγέλιο χωριστό από το Νόμο.... Ο Ιησούς δεν επιθυμεί ... σεξουαλικό ασκητισμό. Το ιδανικό της αγαμίας πραγματικά εισχώρησε νωρίς στο Χριστιανισμό' το βρίσκουμε ήδη στις εκκλησίες του Παύλου. Αλλά είναι εντελώς ξένο στον Ιησού. • 'The Significance of the Historical Jesus for the Theology of Paul' (1929): Είναι ολοφάνερο ότι ο [Παύλος] δεν προσφεύγει στα λόγια του Κυρίου σε ένδειξη υποστήριξης των αυστηρά θεολογικών, ανθρωπολογικών και σωτηριολογικών απόψεων.... Όταν λαμβάνονται υπόψη οι βασικές ιδέες του Παύλου, είναι σαφές ότι εκεί ο Παύλος δεν εξαρτάται από τον Ιησού. Η διδασκαλία του Ιησού είναι—από κάθε άποψη—άσχετη για τον Παύλο.

Franz Kafka, *The Castle* (1926): Ο Βαρνάβας δεν είναι βέβαια ένας υπάλληλος, ούτε καν ένας στη χαμηλότατη κατηγορία.... Δεν θα έπρεπε κανείς να στείλει ξαφνικά έναν άπειρο νεανίσκο σαν το Βαρνάβα ... μέσα στο Κάστρο, και να απαιτεί μετά από αυτόν ειλικρινή αναφορά για όλα, να ερμηνεύει κάθε μεμονωμένη λέξη του σαν να ήταν μια αποκάλυψη, και να βασίζει την ευτυχία της ίδιας του της ζωής στην ερμηνεία. Τίποτα δεν θα μπορούσε να είναι πιο λανθασμένο.

Pierre Teilhard de Chardin, *The Divine Milieu* (1927): Ο μυστικιστικός Χριστός, ο παγκόσμιος Χριστός του Αγ. Παύλου, δεν έχει ούτε νόημα ούτε αξία στα μάτια μας εκτός σαν μια επέκταση του Χριστού που γεννήθηκε από τη Μαρία και που πέθανε πάνω στο σταυρό. Ο πρώτος ουσιαστικά έλκει τη θεμελιώδη του ιδιότητα του αναμφισβήτητου και συγκεκριμένου από το δεύτερο. Όσο μακριά και αν μπορεί να τραβηχτήκαμε μέσα στα θεϊκά κενά που ανοίγονται σε εμάς από το Χριστιανικό μυστικισμό, δεν χωριζόμαστε ποτέ από τον Ιησού των ευαγγελίων.

José Carlos Mariátegui, *Seven Interpretive Essays on Peruvian Reality* (1928): Οι ιεραπόστολοι δεν επέβαλαν το Ευαγγέλιο' αυτοί επέβαλαν τη λατρεία, τη λειτουργία.... Η Ρωμαϊκή Εκκλησία μπορεί να θεωρεί τον εαυτό της νόμιμο κληρονόμο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.... Αυτός ο συμβιβασμός στην προέλευσή του επεκτείνεται από τον Καθολικισμό σε ολόκληρο το Χριστιανισμό.

Mahatma Gandhi, 'Discussion on Fellowship', *Young India* (1928): Διακρίνω μεγάλη διαφορά ανάμεσα στην Επί του Όρους Ομιλία και στα Γράμματα του Παύλου. Αυτά είναι μόσχευμα στη διδασκαλία του Χριστού, το δικό του σχόλιο, εκτός από την εμπειρία του ίδιου του Χριστού.

Kahlil Gibran, *Jesus the Son of Man* (1928): Αυτός ο Παύλος είναι πραγματικά παράξενος άνθρωπος. Η ψυχή του δεν είναι ψυχή ελεύθερου άνδρα. Αυτός δεν μιλάει για τον Ιησού ούτε επαναλαμβάνει τα Λόγια Του. Αυτός θα χτυπούσε πάνω στο αμόνι με το ίδιο του το σφυρί, στο Όνομα Αυτού τον οποίο δεν γνωρίζει.

Oswald Spengler, *The Decline of the West* (II, 1928): Ο Παύλος είχε, για τις κοινότητες του Ιησού της Ιερουσαλήμ, μια μόλις συγκαλυμμένη περιφρόνηση.... 'Ο Ιησούς είναι ο Λυτρωτής και ο Παύλος είναι ο Προφήτης του'—αυτό είναι όλο το περιεχόμενο του μηνύματός του.

John Langdon-Davies, *A Short History of Women* (1928): Ήταν διαμέσου του [Αγ. Παύλου], που εκφράστηκε

οριστικά η προσβλητική στάση προς τις γυναίκες στην Καθολική Εκκλησία.

Ernest Hemingway, *A Farewell to Arms* (1929): Εκείνος ο Άγιος Παύλος... Αυτός είναι ο μόνος που προκαλεί όλο το πρόβλημα... Αυτός ήταν μπαρόβιος και διώκτης και μετά είπε, όταν δεν ήταν πια θερμός, ότι δεν ήταν καλό. Όταν ξεμπερδεψε, έκανε τους κανόνες για εμάς που είμαστε ακόμη θερμοί.

Daisetz Teitaro Suzuki, *Essays in Zen Buddhism* (Δεύτερη Σειρά, 1933): Ο Te-shan (780-865 [μ.Χ.]) ... ήταν πολύ μορφωμένος στη διδασκαλία της σουτρα και ήταν πολύ διαβασμένος στα σχόλια... Αυτός άκουσε για τη διδασκαλία Zen, στα νότια [της Κίνας], σύμφωνα με την οποία ένας άνθρωπος μπορεί να γίνει Βούδας με άμεση απόκτηση της ενδόμυχης φύσης του. Αυτό σκέφτηκε, δεν μπορεί να είναι η διδασκαλία του ίδιου του Βούδα, αλλά [μάλλον] του Κακού... Η ιδέα του Te-shan ήταν να καταστρέψει το Zen εάν ήταν δυνατόν... Η ψυχολογία [του] μας θυμίζει εκείνη του Αγ. Παύλου.

Walter Bauer, *Orthodoxy and Heresy in Earliest Christianity* (1934): Όσον αφορά τον Παύλο, στην Αποκάλυψη [Αποκ 21:14] μόνο τα ονόματα των δώδεκα αποστόλων βρίσκονται στα θεμέλια της Νέας Ιερουσαλήμ—δεν υπάρχει χώρος για τον Παύλο... Για τον Ιουστίνο [Μάρτυρα, στα μέσα του δεύτερου αιώνα], όλα βασίζονται στην παράδοση του ευαγγελίου... Το όνομα του Παύλου δεν αναφέρεται πουθενά από τον Ιουστίνο ... όχι μόνο λείπει το όνομά του, αλλά επίσης κάθε συμφωνία με τις επιστολές του... Εάν επιτρέπεται να μιλήσει κανείς μάλλον δηκτικά, ο απόστολος Παύλος ήταν ο μόνος αρχαιαιρετικός γνωστός στην αποστολική εποχή... Πρέπει να κοιτάξουμε στον κύκλο των δώδεκα αποστόλων, για να βρούμε τους φύλακες των πιο αρχέγονων πληροφοριών γύρω από τη ζωή και το κήρυγμα του Κυρίου... Αυτός ο θησαυρός βρίσκεται κρυμμένος στα συνοπτικά ευαγγέλια.

Herbert A.L. Fisher, *A History of Europe* (1935): Ο Παύλος της Ταρσού ... τράβηξε μια σαφή γραμμή διαίρεσης ανάμεσα [στις] δύο σέκτες... Χριστιανός και Ιουδαίος διασπάστηκαν.

Henry Miller, *Black Spring* (1936): Εκείνος ο μανιακός Αγ. Παύλος.

Ludwig Wittgenstein, *Culture and Value* (σημειώσεις από το 1937, δημοσιεύτηκε το 1980): Η πηγή η οποία κυλάει απαλά και με διαύγεια στα Ευαγγέλια, μοιάζει να έχει πάνω της αφρό στις Επιστολές του Παύλου... Όμως για μένα είναι σαν να είδα ανθρώπινο πάθος εδώ, κάτι σαν περηφάνια ή θυμό, το οποίο δεν είναι εναρμονισμένο με την ταπεινοφροσύνη των Ευαγγελίων... Θέλω να ρωτήσω—και ας μην είναι αυτό βλασφημία—‘Τί θα μπορούσε να έχει πει ο Χριστός στον Παύλο;’ ... Στα Ευαγγέλια—καθώς μου φαίνεται—όλα είναι λιγότερο επιδεικτικά, πιο ταπεινά, πιο απλά. Εκεί βρίσκεις καλύβες στον Παύλο μια εκκλησία. Εκεί όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι και ο Θεός ο ίδιος είναι άνθρωπος στον Παύλο υπάρχει ήδη κάτι σαν ιεραρχία.

Kenneth Patchen, *The Journal of Albion Moonlight* (1941): Εμείς προχωρούσαμε αβίαστα κάτω στην κεντρική οδό Αγ. Παύλου όταν ξαφνικά, χωρίς κανενός είδους προειδοποίηση, ένα τεράστιο χταπόδι τύλιξε τα πλοκάμια του γύρω από το αμάξι μας.

Bertrand Russell, ‘An Outline of Intellectual Rubbish’ (1943): Το ταμπάκο ... δεν απαγορεύεται στις Ιερές Γραφές, αν και, όπως επισημαίνει ο Samuel Butler, ο Αγ. Παύλος χωρίς αμφιβολία θα το είχε καταγγείλει, εάν είχε γνώση αυτού.

Will Durant, *Cesar and Christ* (1944): Ο Παύλος δημιούργησε μια θεολογία στην οποία δεν μπορεί να βρεθεί τίποτα, εκτός από τις πλέον ασαφείς εγγυήσεις στα λόγια του Χριστού... Διαμέσου αυτών των ερμηνειών ο Παύλος μπόρεσε να παραμελήσει την πραγματική ζωή και τα λόγια του Ιησού, τα οποία δεν είχε γνωρίσει άμεσα... Αυτός είχε αντικαταστήσει τη συμπεριφορά με δόγμα σαν εξέταση της αρετής. Αυτό ήταν μια τραγική αλλαγή.

Shaw Desmond, ‘Religion in the Postwar World’ (Oxford University Socratic Club, 1946): Ο Παύλος δίδαξε το αντίθετο από τον Ιησού.

Paul Schubert, ‘Urgent Tasks for New Testament Research’, σε H.R. Willoughby (εκδ.), *The Study of the Bible Today and Tomorrow* (1947): Όσον αφορά τον Παύλο και τα γράμματά του, δεν υπάρχει αξιοσημείωτη συμφωνία [ανάμεσα στους σύγχρονους θεολόγους] πάνω σε οποιοδήποτε μείζον θέμα.

Robert Frost, *A Masque of Mercy* (1947): Παύλος: αυτός είναι επίσης στη Βίβλο. Είναι ο τύπος που θεολόγησε το Χριστό σχεδόν έξω από το Χριστιανισμό. Έχετε το νου σας σχετικά με αυτόν.

Frank Harris, *My Life and Loves* (τομ.3, 1949): Ο Χριστιανισμός, κυρίως εξαιτίας του Παύλου, έχει επιτεθεί στη σεξουαλική επιθυμία και έχει προσπαθήσει να την καταδικάσει ολοκληρωτικά.

Herbert J. Muller, *The Uses of the Past* (1952): Ο Σαούλ της Ταρσού, που έγινε Αγ. Παύλος, ... γνώρισε τον Ιησού μόνο εξ’ ακοής, και σπάνια αναφέρθηκε στην ανθρώπινη ζωή του... Ο Παύλος κήρυξε ένα Ευαγγέλιο γύρω από τον Ιησού που δεν το διδάχθηκε από τον Ιησού των συνοπτικών Ευαγγελίων... Βάζοντας τον εαυτό του ενάντια [στους] άλλους μαθητές, ... αυτός ήταν σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνος για τη βίαιη διακοπή των σχέσεων με τον Ιουδαϊσμό... Αυτός συνέβαλε σε ένα ριζικό διυισμό της σάρκας και του πνεύματος, αδικαιολόγητο από τις διδασκαλίες του Ιησού.

Simone de Beauvoir, *The Second Sex* (1953): Ο Αγ. Παύλος επέβαλε στις γυναίκες αυτο-περιθωριοποίηση και διακριτικότητα... Σε μια θρησκεία που έχει τη σάρκα καταραμένη, η γυναίκα γίνεται ο πιο φοβερός πειρασμός του διαβόλου.

Federico Felini, *La Strada* (1954): ‘Πού είμαστε;’ | ‘Στη Ρώμη. Αυτή είναι του Αγ Παύλου.’ | ‘Γίνομαστε επομένως μέλη του Τσίρκου;’

Νίκος Καζαντζάκης, *Ο Τελευταίος Πειρασμός του Χριστού* (1955): Η πόρτα άνοιξε. Ένας δυσανάλογος, χοντρός καμπούρης, νέος ακόμη, αλλά φαλακρός, στάθηκε στο κατώφλι. Τα μάτια του πετούσαν φωτιά... ‘Είσαι ο Σαούλ;’, ρώτησε ο Ιησούς, με φρίκη... ‘Είμαι ο Παύλος. Σώθηκα—δόξα στο Θεό!—και τώρα ξεκίνησα με σκοπό να σώσω τον κόσμο...’ ‘Καλέ μου νέε,’ απάντησε ο Ιησούς, ‘Έχω ήδη γυρίσει από εκεί που ηγείσαι... Είδες αυτόν τον

αναστημένο Ιησού από τη Ναζαρέτ;’, ο Ιησούς κραύγασε. ‘Τον είδες με τα ίδια σου τα μάτια; Πώς έμοιαζε;’ ‘Μια αστραπιαία λάμψη—μια αστραπιαία λάμψη που μίλησε.’ ‘Ψεύτη!... Τί βλαστήμιες εκστομίζεις! Τί ιαμότητες! Τί ψέμματα! Είναι με τέτοια ψέμματα, απατεώνα, που τολμάς να σώσεις τον κόσμο;’ ‘Ήταν η σειρά του Παύλου τώρα να ξεσπάσει. ‘Κλείσε το αδιάντροπο στόμα σου!’, φώναξε.... ‘Δεν δίνω δεκάρα για το τί είναι αλήθεια και τί είναι ψέμα, ή εάν τον είδα ή δεν τον είδα.’

Charles Seltman, *Women in Antiquity* (1956): Αυτός ο άνδρας από την Ταρσό, με το να είναι κάπως εχθρικός και απέναντι στις γυναίκες και απέναντι στο ζευγάρι, άρχισε να υποστηρίζει τόσο την καταπίεση των γυναικών όσο και την αλόγιστη εφαρμογή της αιώνιας παρθενίας,... υποβιβάζοντας πολύ τις γυναίκες στα μάτια των ανδρών.... Ο αλόγιστος αντιφεμινισμός οφείλονταν, αρχικά, στον Παύλο της Ταρσού.... Για τον Παύλο, το σεξ ήταν πράγματι μια ατυχία που αποσύρει το ενδιαφέρον του άνδρα από τα ουράνια πράγματα.... Καθώς η Εκκλησία αυξήθηκε σε επιρροή μέσα στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, έφερε μαζί της το κύριο μέρος των γραπτών του Παύλου και την τωφλή υποταγή του θηλυκού. Η αντιπάθεια, ακόμη και το μίσος για τις γυναίκες, αυξήθηκε ώστε να γίνει παθολογικό.... Η διδασκαλία [του Παύλου] σχετικά με τις γυναίκες, όπως ερμηνεύτηκε από τους διαδόχους του συνεχίζει ακόμη και σήμερα να σοκάρει στοχαστικούς ανθρώπους.... Ο εκ Γαλιλαίας ... εκτοπίστηκε ο ίδιος από τη Στρατευμένη Εκκλησία στη γη, ανυπάκουη στον Ιησού, αναζητώντας νέους δρόμους στην εξουσία.... Αυτή είχε ανατρέψει τους κανόνες του Ιησού. Η θεολογία της Αγάπης,... έχοντας αλλάξει σε Χριστιανισμό, δανείστηκε από τις πιο απλές φυσικές θρησκείες, το Φόβο, ως το καλύτερο όργανο για την απόκτηση της εξουσίας.

G. Ernest Wright και Reginald H. Fuller, *The Book of the Acts of God* (1957): Η πρώτη Εκκλησία συγκάλυψε στα γρήγορα το θάνατο του Ιησού και επικέντρωσε την προσοχή της στην ανάσταση,... [ενώ] δίνεται μεγάλη σπουδαιότητα στις επιστολές του Παύλου στην αντίληψη πως [ήταν] με το θάνατό του [που] ο Χριστός κέρδισε την αποφασιστική νίκη πάνω στις δυνάμεις του κακού. Αυτή η μυθολογική αντίληψη δεν ήταν χαρακτηριστικό του πρώτου κηρύγματος.... [Επιπλέον,] και η θεολογία και η εφαρμογή του βαπτίσματος υπέστησαν αριθμό από αλλαγές. Για την αρχέγονη Εκκλησία, το βάπτισμα είχε τελεστεί στο όνομα του Ιησού, και το πλεονέκτημά του καθορίστηκε ως η άφεση των αμαρτιών και ... η δωρεά του Αγίου Πνεύματος,... [αλλά] ο Αγ. Παύλος μπορεί να μιλάει για το βάπτισμα σαν μια συμβολική συμμετοχή στο θάνατο του Χριστού και την ανάσταση ... τέτοιες ιδέες έχουν συχνά αποδοθεί στην επιρροή από τις θρησκείες μυστηρίου, στις ιεροτελεστίες των οποίων η μύηση συμμετείχε μυστηριακά στη μοίρα της θρυλικής θεότητας.... [Επιπλέον,] οι εκκλησίες του Παύλου ήταν οι πρώτες που αποσύνδεσαν την [ευχαριστιακή] τελετή με τον άρτο και το φλιτζάνι από το κοινό γεύμα.... Και τα τρία συνοπτικά ευαγγέλια είναι προϊόντα των μη Παυλικών ... εκκλησιών.

William D. Davies, ‘Paul and Jewish Christianity’, σε J. Daniélou (εκδ.), *Théologie du Judéo-Christianisme* (1958): Οι Ιουδαίο-Χριστιανοί [αντίθετοι στον Παύλο] ... πρέπει να ήταν ένα πολύ δυνατό, ευρέως διαδεδομένο στοιχείο τις πρώτες μέρες της Εκκλησίας.... Αυτοί θεώρησαν ως δεδομένο ότι το ευαγγέλιο ήταν συνεχές με τον Ιουδαϊσμό.... Σύμφωνα με μερικούς λόγιους, αυτοί πρέπει να ήταν τόσο δυνατοί που μέχρι την πτώση της Ιερουσαλήμ το 70 μ.Χ. ήταν το κυρίαρχο στοιχείο στο Χριστιανικό κίνημα. • ‘The Apostolic Age and the Life of Paul’, *Peake’s Commentary on the Bible* (1962): Για την ιστορία της Εκκλησίας στην Ιερουσαλήμ, μεταξύ του 44 μ.Χ. και την πτώση της Ιερουσαλήμ το 70 μ.Χ., ελάχιστα γνωρίζουμε.... Προσπάθειες προς την ... ελαχιστοποίηση του χάσματος ανάμεσα στους Εθνικούς και το Χριστιανισμό στην Ιερουσαλήμ αποτυγχάνουν στην αντίδραση, την οποία τόσο συχνά συνάντησε η Παυλική αποστολή από Ιουδαίους Χριστιανούς.... Οι Πράξεις έχουν εξυψώσει τόσο τον Παύλο, που άλλοι οι οποίοι μόχθησαν επισκιάστηκαν, και οποιαδήποτε αξιολόγηση της ανόδου του Εθνικού Χριστιανισμού, πρέπει να υπολογίζει την πιθανή παραποίηση που εισήγαγε με αυτή τη συγκέντρωση των Πράξεων στον Παύλο.... Οι Επιστολές και οι Πράξεις αποκαλύπτουν, ότι ο Παύλος έφτασε να θεωρεί τον εαυτό του ... σαν [τον ένα και μοναδικό] Απόστολο στους Εθνικούς.

Lawrence Durrell, *Clea* (1960): Για μια σύντομη στιγμή [η ελευθερία] φάνηκε εφικτή, αλλά ο Αγ. Παύλος επανέφερε ... τις σιδερένιες χειροπέδες.

Gershom Scholem, *On the Kabbalah and Its Symbolism* (1960): Ο Παύλος διάβασε την Παλαιά Διαθήκη ‘αντίθετα προς τη φύση της.’ Η απίστευτη βία με την οποία το έκανε, δείχνει ... πόσο αταίριαστη ήταν η εμπειρία του με το νόημα των παλαιών βιβλίων.... Αποτέλεσμα ήταν το παράδοξο, που δεν παύει ποτέ να μας εκπλήσσει, όταν διαβάζουμε τις Παυλικές Επιστολές: αφ’ ενός, η Παλαιά Διαθήκη διατηρείται αφ’ ετέρου, το αρχικό της νόημα τίθεται εντελώς κατά μέρος. • ‘The Crisis of Tradition in Jewish Messianism’ (1968): Η θρησκευτική στρατηγική του Παύλου ... [είναι] εντελώς αντίνομη.

Hans Joachim Schoeps, *Paul: The Theology of the Apostle in the Light of Jewish Religious History* (Αγγλική μετάφραση 1961): [Προκαλώντας] έντονη αντίθεση, ανάμεσα στη θρησκεία του νόμου και τη θρησκεία της χάριτος,... ο Παύλος είχε χάσει κάθε κατανόηση του χαρακτήρα του Εβραϊκού *berith* [συμβόλαιο], σαν μια συνεργασία που συνεπάγεται αμοιβαίες υποχρεώσεις, [και έτσι] απέτυχε να αντιληφθεί την εσωτερική σημασία του Μωσαϊκού νόμου.

Max Dimont, *Jews, God and History* (1962): Εάν ζούσε ο Παύλος σήμερα, θα μπορούσε να έχει καταλήξει στο ντιβάνι ψυχιάτρου. Καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής του ήταν κυριευμένος με μια εντελώς ευρεία αίσθηση ενοχής, που τον καταδίωξε με αδυσώπητη mania.... Η συνήθεια ήταν για τους μη-Ιουδαίους προσήλυτους, να γίνονται πρώτα Ιουδαίοι, και μετά να γίνονται δεκτοί στη Χριστιανική σέκτα. Ο Παύλος πίστεψε ότι οι ειδωλολάτρες έπρεπε να γίνουν απευθείας Χριστιανοί, χωρίς πρώτα να είναι προσηλυτισμένοι στον Ιουδαϊσμό.... Σιγά-σιγά αυτός μετέβαλε τον αρχικό Χριστιανισμό, σε μια νέα Χριστολογία του Παύλου.... Ο Χριστιανισμός δεν ήταν πια Ιουδαϊκή σέκτα, γιατί ο Παύλος είχε εγκαταλείψει τη Μωσαϊκή παράδοση.

Nils A. Dahl, 'The Particularity of the Pauline Epistles as a Problem in the Ancient Church', *Neo-testamentica et Patristica: Eine Freundesgabe, Herrn Professor Dr. Oscar Cullman* (1962): Η ιδιαιτερότητα των Επιστολών του Παύλου έγινε αισθητή σαν πρόβλημα, καιρό πριν εκδοθεί η παυλική Συλλογή (Corpus) και μέχρι που συμπεριλήφθηκε σε ένα πλήρη κανόνα Ιερής Γραφής Καινής Διαθήκης. Αργότερα, το πρόβλημα δεν ήταν πλέον αισθητό, ... όταν αυτά χρησίμευσαν σαν πηγές για τροποποίηση μιας γενικής 'βιβλικής θεολογίας', ή σύστημα 'παυλισμού'.

Erich Fromm, *The Dogma of Christ* (1963): Ο Παύλος έκανε έκκληση ... σε κάποιους από την πλούσια και μορφωμένη τάξη, ιδιαίτερα εμπόρους, που με τις περιπέτειες και τα ταξίδια τους είχαν αποφασιστική σημασία για τη μετάδοση του Χριστιανισμού.... [Αυτή] υπήρξε θρησκεία κοινότητας ίσων αδελφών, χωρίς ιεραρχία ή γραφειοκρατία, [αλλά] μετατράπηκε σε 'Εκκλησία', την αντικατοπτριζόμενη εικόνα της απόλυτης μοναρχίας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Sylvia Plath, *The Bell Jar* (1963): Το μόνο πρόβλημα ήταν, ότι η Εκκλησία, ακόμη και η Καθολική Εκκλησία, δεν αναλάμβανε ολόκληρη τη ζωή σου. Όσο και αν γονάτισες και αν προσευχήθηκες, έπρεπε ακόμη να τρως τρία γεύματα τη μέρα και να έχεις μια δουλειά και να ζεις στον κόσμο.

William H. McNeil, *The Rise of the West* (1963): Ένα ερώτημα το οποίο ανέκυψε αμέσως στις Χριστιανικές κοινότητες έξω από την Παλαιστίνη ήταν, εάν ο Μωσαϊκός Νόμος παρέμενε ή όχι δεσμευτικός. Η απάντηση του Παύλου ήταν, ότι ο Χριστός είχε καταργήσει την Παλαιά Διαθήκη ανοίγοντας ένα νέο μονοπάτι στη σωτηρία. Άλλοι οπαδοί του Χριστού κράτησαν εκείνη την παραδοσιακή Ιουδαϊκή συνήθεια και ο νόμος παρέμεινε ακόμη σε ισχύ.... Ούτε ο Πέτρος και ο Ιάκωβος, οι αρχηγοί στην Ιερουσαλήμ, ούτε ο Παύλος ... θα μπορούσαν να πείσουν την άλλη ομάδα.

James Baldwin, *The Fire Next Time* (1963): Ο πραγματικός αρχιτέκτονας της Χριστιανικής εκκλησίας, που έδωσε σε αυτή το όνομά του, δεν ήταν ο κακόφημος, ηλιοκαμένος Εβραίος, αλλά [μάλλον] ο ανελέητα φανατικός και φαρισαϊκός Αγ. Παύλος.

Georg Strecker, 'On the Problem of Jewish Christianity', Παράρτημα 1 στον Walter Bauer, *αναφέρθηκε ήδη* (1964 εκδ.): Ο Ιουδαϊκός Χριστιανισμός, σύμφωνα με τη μαρτυρία της Καινής Διαθήκης, βρίσκεται στην αρχή της ανάπτυξης της ιστορίας της εκκλησίας, ώστε δεν είναι το εθνικό Χριστιανικό 'εκκλησιαστικό δόγμα' [του Παύλου] που αντιπροσωπεύει αυτό που είναι πρωταρχικό, αλλά μάλλον μια Ιουδαϊκή Χριστιανική θεολογία.

Jorge Luis Borges, 'The Theologians' (1964): Οι Θεατρικοί ... επικαλέστηκαν την I-Κορ 13:12 ('Γιατί τώρα βλέπουμε μέσα από ένα γυαλί, ακαθόριστα') για να αποδείξουν ότι όλα όσα βλέπουμε είναι ψεύτικα. Πιθανώς, μολυσμένοι από τους Μονοτονιστές, φαντάστηκαν ότι κάθε άτομο είναι δύο άτομα και ότι το πραγματικό είναι το άλλο, αυτό στον Ουρανό.

Gilles Quispel, 'Gnosticism and the New Testament', σε J. Philip Hyatt (εκδ.), *The Bible in Modern Scholarship* (εισηγήσεις οι οποίες διαβάστηκαν στην 100ή συνάντηση της Society of Biblical Literature, 1964): Η Χριστιανική κοινότητα της Ιερουσαλήμ ... δεν δέχτηκε τις απόψεις [του Παύλου] πάνω στο [Μωσαϊκό] Νόμο.

Helmut Koester, 'The Theological Aspects of Primitive Christian Heresy', σε (εκδ.) James Robinson, *The Future of our Religious Past* (1964): Ο Παύλος ο ίδιος στέκεται στη ζώνη λυκόφωτος της αίρεσης. • *Introduction to the New Testament* (1980): Το περιεχόμενο των ομιλιών του Παύλου στις Πράξεις δεν μπορεί να εναρμονιστεί με τη θεολογία του Παύλου, όπως τη γνωρίζουμε από τα γράμματά του.... Ούτε είναι αξιόπιστο ότι βεβαίωσε επανειλημμένα στη δίκη του ότι είχε ζήσει πάντα σαν νόμο-[δηλ. Torah-]ταγής Ιουδαίος.... Από την αρχή των Πράξεων μέχρι το μαρτύριο του Στεφάνου, η κεντρική μορφή στο αφήγημα ήταν ο Πέτρος. Σε εκείνο το σημείο, όμως, ο Παύλος συστήνεται για πρώτη φορά.... Ο Πέτρος παρουσιάζεται πάντα σαν απόστολος, αφού ανήκει στον κύκλο των Δώδεκα. Αλλά στις Πράξεις 15, ο Πέτρος αναφέρεται για τελευταία φορά, και ο Λουκάς δεν έχει να αναφέρει τίποτα γύρω από το ταξίδι του στη Ρώμη ή το μαρτύριό του. Ακόμη πιο παράξενη είναι η παρουσίαση του Παύλου. Αυτός δεν είναι ούτε απόστολος, ούτε μάρτυρας.... Επιπλέον, ο Λουκάς προσέχει πολύ ώστε να δείξει ότι αυτός που συνέλαβε τη διακήρυξη στους εθνικούς δεν ήταν ο Παύλος (ή ο Βαρνάβας), αλλά ο Πέτρος. • *Ancient Christian Gospels* (1990): Συναντάει κανείς αμέσως μια μεγάλη δυσκολία. Ότι είχε κηρύξει ο Ιησούς, δεν έγινε το περιεχόμενο της ιεραποστολικής διακήρυξης του Παύλου.... Τα λόγια του Ιησού δεν παίζουν ρόλο στην κατανόηση του Παύλου, του γεγονότος της λύτρωσης.... Η Επιστολή του Ιακώβου συμμετέχει επίσης με την Επί του Όρους Ομιλία στην απόρριψη της διατριβής του Παύλου, ότι ο Χριστός είναι το τέλος του [Μωσαϊκού] νόμου. • με τον **Stephen Patterson**, 'The Gospel of Thomas: Does It Contain Authentic Sayings of Jesus?', *Bible Review* (1990): Ο Παύλος δεν ενδιαφέρθηκε καθόλου για ό,τι είχε πει ο Ιησούς.... Εάν ο Παύλος είχε πετύχει εξ' ολοκλήρου, πολύ λίγα από τα λόγια του Ιησού θα είχαν επιβιώσει.

Lorenzo Turrado, *Biblical Commentary by the Professors of Salamanca*, VI (1965): Βασική ιδέα στην έκθεση του Απόστολου [Παύλου στο Ρωμ 13:1-7] ... είναι ότι όλες οι δυνάμεις προέρχονται από το Θεό, και το να παρακούς αυτές είναι παρακοή στο Θεό.... Το δόγμα που υποστηρίζεται εδώ από τον Απόστολο έχει πολύ σοβαρές συνέπειες.... [Αυτός δεν] λαμβάνει υπόψιν την περίπτωση, στην οποία εκείνες οι δυνάμεις προστάζουν πράγματα τα οποία είναι άδικο.... [Σχετικά με το] περιστατικό μεταξύ Πέτρου και Παύλου στην Αντιόχεια [Γαλ 2:11-14]: Πραγματικά τί ήταν λάθος στη συμπεριφορά του Πέτρου;... Υπήρχαν συγγραφείς, ήδη από τον Κλήμη Αλεξανδρείας, οι οποίοι, προσπαθώντας να διασώσουν το κύρος του Πέτρου, κράτησαν ότι ο 'Κηφάς', με τον οποίο έρχεται σε αντιπαράθεση εδώ ο Παύλος, δεν είναι ο Πέτρος ο Απόστολος, αλλά μάλλον κάποιος άλλος Χριστιανός, άγνωστος σήμερα σε εμάς, με το όνομα 'Κηφάς'.... Ούτε η άποψη που υποστηρίζεται από κάποιους Αγίους Πατέρες, ότι αυτό έχει να κάνει με προσποιητές μορφές, έχει οποιαδήποτε βάση,... εφόσον ο Αγ. Παύλος δίνει σαφώς την εντύπωση ότι μιλάει πολύ σοβαρά στον Πέτρο.

Juan Leal, José Ignacio Vicentini et alia, *The Holy Scripture, Text and Commentary by Professors of the Society of Jesus* (1965²), II.301: Η διευθέτηση του Παύλου [κατά το Ρωμ 13:1-6] είναι περιορισμένη... Ο Άγ Θωμάς (*In omnes S. Pauli epistolas commentaria* [Taurini 1924], v.I, p.181) διακρίνει τρεις μορφές δύναμης: (1) δύναμη αυτή καθεαυτή—που θεωρείται έτσι, δύναμη που προέρχεται από το Θεό (2) ο τρόπος του ερχομού στη δύναμη—αυτό μπορεί να είναι με τάξη ή χωρίς τάξη και παράνομο (3) η χρήση της δύναμης—η οποία μπορεί να είναι σε συμφωνία με, ή αντίθετη, με τους κανόνες της θείας δικαιοσύνης. Ο Παύλος λαμβάνει υπόψιν μόνο την τρίτη μορφή.

Emil G. Kraeling, *The Disciples* (1966): Η ιδιόρρυθμη, αναρμόνιστη σχέση μεταξύ του Παύλου και των Δώδεκα η οποία υπήρξε από την αρχή, δεν ρυθμίστηκε ποτέ εντελώς... Η Σύγχρονη Βιβλική έρευνα συγκεκριμένα, έχει δύσκολα καταφέρει να τοποθετήσει τη θρησκεία της Καινής Διαθήκης, (να μην πούμε τίποτα για τη Βίβλο σαν σύνολο) μέσα στο ζουρλομανδύα του Παυλισμού.

Ronald D. Laing, *The Politics of Experience* (1967): Δύο άνθρωποι μιλούν καθιστοί. Ο ένας (Πέτρος) υποδεικνύει στον άλλο (Παύλο). Αυτός θέτει την άποψή του με διαφορετικούς τρόπους στον Παύλο, για κάποιο χρονικό διάστημα, αλλά ο Παύλος δεν καταλαβαίνει... Ο Παύλος μοιάζει σκληρός, ανεπιπράστος και ψυχρός.

Bruce Vawter, *The Four Gospels* (1967): Εμείς δεν έχουμε αξιόπιστη πληροφορία, για τη δράση των περισσότερων από τους Δώδεκα, μετά τις πρώτες μέρες της Εκκλησίας στην Ιερουσαλήμ, αλλά είναι πολύ πιθανό ότι παρέμειναν ταυτισμένοι με τον Ιουδαϊκό Χριστιανισμό, ιδιαίτερα, πιθανόν, με το Χριστιανισμό της Γαλιλαίας γύρω από τον οποίο δεν γνωρίζουμε πρακτικά τίποτα... Αυτός ο Χριστιανισμός ... σχεδόν εξαφανίστηκε.

Paul Tillich, *A History of Christian Thought* (1968): Ο [Μωσαϊκός] νόμος δεν εκτιμούνταν με τον αρνητικό τρόπο, με τον οποίο συνήθως κάνουμε για τους Ιουδαίους ήταν δώρο και χαρά... Ο τρόπος της απελπισίας ... ήταν τρόπος ανθρώπων όπως ο Παύλος, ο Αυγουστίνος, και ο Λούθρος... Η διαμάχη του Παύλου με τους Ιουδαίους Χριστιανούς δεν έπρεπε να συνεχιστεί. Αντί αυτού, έπρεπε να εκδηλωθούν τα θετικά στοιχεία στην πίστη, τα οποία θα μπορούσαν να παρέχουν ένα κατανοητό περιεχόμενο για τους ειδωλωλάτρες.

Joseph Campbell, *The Masks of God: Creative Mythology* (1968): Η βασιλεία στην Ευρώπη, τέτοιας τάξης παραλογισμού, ασυλλόγιστης υποταγής στο γράμμα της εξουσίας: ... ο ίδιος ο Άγιος Παύλος είχε ανοίξει την πόρτα σε τέτοιες αναιδέις ηλιθιότητες.

Günther Bornkamm, *Paul* (1969): Το αποτέλεσμα εκεί πάνω απ' όλα, είναι το χάσμα που χωρίζει τον Ιησού από τον Παύλο και το συμπέρασμα, ότι αντί για τον ιστορικό Ιησού ... είναι μάλλον ο Παύλος που ίδρυσε πραγματικά το Χριστιανισμό... Ήδη κατά τη διάρκεια της ζωής του ο Παύλος θεωρούνταν παράνομος Απόστολος και παραποιητής του Χριστιανικού μηνύματος... Για πολύ καιρό, ο Ιουδαίο-Χριστιανισμός τον απέρριψε τελείως, ως αντίπαλο στον Πέτρο και τον Ιάκωβο, τον αδελφό του Κυρίου... Ο Παύλος δεν συνδέει άμεσα με ... [τα] λόγια ... του γήινου Ιησού. Τα πάντα φαίνεται να υποδεικνύουν, ότι ούτε καν τα γνώριζε.

David Ben-Gurion, *Israel: A Personal History* (1971): Πιθανώς, ο Ιησούς διέφερε λίγο από πολλούς άλλους Ιουδαίους της γενιάς του. Στη νέα θρησκεία δίνονταν μια αντι-Ιουδαϊκή έμφαση από το Σαούλ, ... [που] έδωσε στο Χριστιανισμό μια νέα κατεύθυνση. Αυτός ζήτησε να ξεριζώσει τον Ιουδαϊκό νόμο και τις εντολές, και να εξαλείψει τον Ιουδαϊσμό σαν εθνική οντότητα που πασχίζει να πετύχει το Μεσσιανικό όραμα των Προφητών.

William Steuart McBirnie, *The Search for the Twelve Apostles* (1973): Γιατί ο Ιησούς διάλεξε μόνο δώδεκα επικεφαλές Αποστόλους; Προφανώς, για να αντιστοιχούν στις δώδεκα φυλές του Ισραήλ. ... Ο Παύλος υποστήριζε θαρραλέα ότι ήταν κι αυτός επίσης ένας Απόστολος... Όμως δεν υπάρχει καμμία ένδειξη, ότι έγινε ποτέ δεκτός σε εκείνο τον εσωτερικό κύκλο των αρχικών Δώδεκα... Εκείνοι που ελπίζουν να είναι οι Πράξεις η πρώτη πλήρης ιστορία του Χριστιανισμού, μοιραίο είναι να απογοητευτούν... Ο σπουδαστής της Βίβλου είναι σύντομα, και πιθανώς ασυναίσθητα, παγιδευμένος στο προσωπικό ιερατείο του Παύλου. Ο Πέτρος, αν και διακεκριμένος στην αρχή, αργότερα αγνοείται, καθώς οι Πράξεις ξεδιπλώνουν για τον αναγνώστη την ιστορία του Παύλου και των φίλων του... Δεν υπάρχει καμμία απολύτως ένδειξη ότι ο Παύλος αναγνώρισε ποτέ 'το πρωτείο' του Πέτρου.

Ronald Brownrigg, *The Twelve Apostles* (1974): Τα γράμματα του Παύλου παρουσιάζουν έντονη αντίθεση με τα γραπτά του Λουκά [στο Ευαγγέλιό του και τις Πράξεις]. Ενώ ο Λουκάς δείχνει ότι οι Απόστολοι ήταν ένα σώμα από δώδεκα κυβερνώντες όλη την Εκκλησία, ο Παύλος διαφωνεί, διεκδικώντας πως η δική του Αποστολικότητα είναι τόσο έγκυρη, όσο οποιοδήποτε από τους δώδεκα... Βέβαια ο Παύλος δεν γνώριζε καμμία εξουσία για τους δώδεκα... Το προσόν για την Αποστολικότητα, στην εκλογή του Ματθία [Πρξ 1:15-26], ήταν μια θεϊκά κατευθυνόμενη επιλογή και μια σταθερή συντροφιά με τον Ιησού, σε όλη τη διάρκεια της [δραστηρίας] ζωής του.

Elaine H. Pagels, *The Gnostic Paul* (1975): Έχουν προκύψει δύο αντίθετες παραδόσεις εξήγησης του Παύλου, από τα τέλη του πρώτου αιώνα μέσω του δευτέρου. Καθεμία αξιώνει ότι είναι αυθεντική, Χριστιανική, και Παυλική: αλλά η μία αντιλαμβάνεται τον Παύλο αντιγνωστικά, η άλλη γνωστικά... Όποιος λαμβάνει υπόψιν τη συνολική ένδειξη ίσως μάθει από τη συζήτηση, να πλησιάζει την εξήγηση του Παύλου με επαναλαμβανόμενη ευθύτητα στο κείμενο. ● *The Gnostic Gospels* (1979): Μια εκδοχή αυτής της ιστορίας [του προσηλυτισμού του Παύλου] λέει, 'Οι άνδρες που ταξίδευαν μαζί με αυτόν έμειναν άφωνοι, ακούγοντας τη φωνή, μη βλέποντας όμως κανέναν' άλλη λέει το αντίθετο, ... 'Εκείνοι που βρίσκονταν μαζί μου είδαν το φως, αλλά δεν άκουσαν τη φωνή αυτού που μου μιλούσε.'

Paul Johnson, *A History of Christianity* (1976): Ο Χριστός του Παύλου δεν βεβαιώθηκε από τον ιστορικό Ιησού της Εκκλησίας της Ιερουσαλήμ... Γραπτά ... από Ιουδαίους Χριστιανούς της δεκαετίας του '50 [μ.Χ.] παρουσιάζουν τον Παύλο σαν τον Αντίχριστο και σαν τον πρώτο αιρετικό... Η Χριστολογία του Παύλου, η οποία έγινε αργότερα ουσία της παγκόσμιας Χριστιανικής πίστης... διακηρύχθηκε από εξωτερικό πρόσωπο, το οποίο βεβαίως πολλά μέλη της Εκκλησίας της Ιερουσαλήμ δεν αναγνώρισαν σαν Απόστολο.

Irving Howe, *World of our Fathers* (1976): Την άποψη ότι η σεξουαλική δραστηριότητα είναι ανήθικη ή

τουλάχιστον ύποπτη, τόσο συχνά μια συνοδεία του Χριστιανισμού, σπάνια την έλαβαν υπόψιν στα [ανατολικο-Ευρωπαϊκά Ιουδαϊκά] *shetel* (Ιουδαϊκά χωριά/αγορές). Η παρατήρηση του Παύλου, ότι καλύτερα είναι να παντρευτείς από το να καίγεται θα φάνηκε παράξενη, αν όχι εντελώς ασεβής, στους Ιουδαίους.

John Morris Roberts, *History of the World* (1976): Οι αναφερόμενες ευλαβείς ιδέες του Ιησού, δεν ξεπερνούν τους Ιουδαϊκούς τύπους 'υπηρεσία στο Ναό, μαζί με ιδιωτική προσευχή, ήταν όλα όσα υπέδειξε. Με αυτή την πολύ πραγματική σημασία, αυτός έζησε και πέθανε σαν Ιουδαίος.... Η εκπλήρωση του [Μωσαϊκού] Νόμου ήταν ουσιαστική.... Το δόγμα το οποίο δίδαξε ο Παύλος ήταν νέο. Αυτός απέρριψε το Νόμο (ενώ ο Ιησούς ποτέ δεν το είχε κάνει), ... και αυτό για να συντρίψει το καλούπι της Ιουδαϊκής σκέψης μέσα στο οποίο είχε γεννηθεί η πίστη.

James M. Robinson, *The Nag Hammadi Codices* (1977): Τα Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης παρουσιάζουν τον αναστημένο Χριστό να έχει ένα σώμα, που φαίνεται ότι είναι ανθρώπινο σώμα—τον πήραν για κηπουρό, ή για ταξιδιώτη στους Εμμαούς' αυτός τρώει αγγίζοντας τις πληγές του.... Ο Παύλος επιμένει ξανά και ξανά, αν και δεν ήταν μαθητής κατά τη διάρκεια της ζωής του Χριστού, ότι ήταν παρών σε μια γνήσια εμφάνιση του αναστημένου Χριστού. Αλλά η εικόνα του, από το αναστημένο 'σώμα' είναι ένα έντονο φως, ένα ουράνιο 'σώμα' σαν ήλιος, αστέρι ή πλανήτης, όχι σαν γήινο σώμα. Έτσι το βιβλίο των Πράξεων, ενώ εξιστορεί λεπτομερώς τη συνάντηση του Παύλου με τον Ιησού σαν ένα εκτυφλωτικό φως, την παρουσιάζει σαν να ήταν σχεδόν περισσότερο από 'προσηλυτισμός'. Όμως ο συγγραφέας [των Πράξεων] καλά το τοποθετεί εκτός περιόδου των αναστημένων εμφανίσεων, τις οποίες είχε περι-ορίσει σε σαράντα ημέρες.

Edward Schillebeeckx, *Christ* (1977): Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στη θεολογία των πρώιμων Ιουδαϊκών Χριστιανικών εκκλησιασμάτων στην Ιερουσαλήμ, οι οποίες προσανατολίζονται στον Ιησού της Ναζαρέτ, και τη θεολογία του Παύλου, που γνωρίζει μόνο 'τον εσταυρωμένο'.

Mircea Eliade, *History of Beliefs and Religious Ideas* (1978): Ο Παύλος θα έπρεπε να είχε φανεί θανάσιμα αντίθετος στους Ιουδαίους-Χριστιανούς της Ιερουσαλήμ, ... διαμάχη για την οποία ο Παύλος και οι Πράξεις (Γαλ 2:7-10, Πρξ 15:29) δίνουν αντιφατικές εκδοχές.

Barbara Tuchman, *A Distant Mirror: The Calamitous 14th Century* (1978): Από όλες τις ιδέες της ανθρωπότητας, η ταύτιση του σεξ με την αμαρτία έχει αφήσει τη μεγαλύτερη σειρά προβλημάτων.... Στη Χριστιανική θεολογία, μέσω του Αγ. Παύλου, αυτό προσέδωσε μόνιμη ενοχή στην ανθρωπότητα.... Το σεξουαλικό του πλαίσιο διαμορφώθηκε κυρίως από τον Αγ. Αυγουστίνo, οι πνευματικοί αγώνες του οποίου, έθεσαν στη συνέχεια το Χριστιανικό δόγμα σε αντίθεση με το πιο ισχυρό ένστικτο του ανθρώπου.

Θωμάς Μάρας, *Οι Αντιφάσεις στην Καινή Διαθήκη* (1979): Σε διαφωνία με το [Ματθαίο και το Λουκά], που τον θέλουν να είναι απευθείας Υιός του Θεού, ο Παύλος μας λέει [στους Ρωμ 1:3-4] ότι στη σάρκα ο Ιησούς είναι απόγονος του Δαβίδ, και μόνο σε δύναμη είναι Υιός του Θεού.

Patrick Henry, *New Directions in New Testament Study* (1979): Παραμένει στο λαϊκό νου έντονη η υποψία ... ότι ο Παύλος διέφθειρε το Χριστιανισμό (ή ακόμη ότι ίδρυσε μια διαφορετική θρησκεία).... Ο Ιησούς [ήταν] δάσκαλος στο κύριο ρεύμα της Ιουδαϊκής προφητικής ευσεβείας, ... ενώ ο Παύλος ... παίρνει το οριστικό βήμα μακριά από τον Ιουδαϊσμό απορρίπτοντας το [Μωσαϊκό] νόμο.... Ο Παύλος εισήγαγε στη Χριστιανική κοινότητα μια μορφή θρησκείας χαρακτηριστική των 'μυστηρίων', ... θρησκευτικά κινήματα μύησης μέσα σε μυστικές ιεροτελεστίες και απόκρυφη γνώση.

Og Mandino, *The Christ Commission* (1980): Οι μαθητές και άλλοι στενοί οπαδοί του Ιησού είναι όλοι ευσεβείς Ιουδαίοι.

Juan Luis Segundo, *The Person of Today confronting Jesus of Nazareth* (1982): Μέσα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια, από τα συμβάντα που διηγήθηκαν οι Συνοπτικοί σχετικά με τη ζωή και τη διακήρυξη, το θάνατο και την ανάσταση του Ιησού, ο Παύλος επιτρέπει στον εαυτό του να συντάξει μια μακροσκελή και πολύπλοκη έκθεση από ό,τι σημαίνει αυτό, κρατώντας, προφανώς, μόνο τα δύο τελικά συγκεκριμένα γεγονότα, το θάνατο και την ανάσταση. Τα λόγια του Ιησού δεν αναφέρονται (με εξαίρεση εκείνων που προφέρθηκαν στον άρτο και τον οίνο στον Τελευταίο Δείπνο), οι διδασκαλίες του δεν μνημονεύονται. Οι βασικές φράσεις-κλειδιά που χρησιμοποίησε, για να ορίσει τον εαυτό του, την αποστολή του και το άμεσο ακροατήριό του έχουν εξαφανιστεί: ο Υιός του Ανθρώπου, το Βασίλειο του Θεού, οι φτωχοί.

Abba Eban, *Civilization and the Jews* (WNET Heritage video #3, 1984): Εκείνοι που ακολούθησαν τις διδασκαλίες του Ιησού ήταν γνωστοί μεταξύ άλλων Ιουδαίων, ως Ναζαρήνοι. Στην αρχή, η Ναζαρηνή σέκτα ήταν ολοκληρωτικά Ιουδαϊκή.... Αν και ήταν Ιουδαϊκή σέκτα, ο Παύλος έκανε ευπρόσδεκτους νέους οπαδούς, χωρίς να τους έχει προσηλυτίσει στον Ιουδαϊσμό.

Jürgen Moltmann, *Political Theology [&] Ethical Theology* (1984): Η θεολογία του Παύλου και εκείνη της Μεταρρύθμισης, ερμήνευσε το θάνατο του Ιησού θεολογικά σαν θύμα του νόμου [του Ισραήλ] και έκαναν πολύ σαφές ότι η ανάσταση και ανύψωση του Χριστού σήμανε την κατάργηση [εκείνου] του νόμου, με όλες του τις απαιτήσεις.... [Αλλά] ο Ιησούς δεν πέθανε από λιθοβολισμό, αλλά μάλλον από Ρωμαϊκή εκτέλεση.

Yigael Yadin, 'The Temple Scroll—the Longest Dead Sea Scroll', *Biblical Archaeology Review* (Σεπτ/Οκτ 1984): Πρέπει να διακρίνουμε μεταξύ των διαφόρων στρωμάτων, ή strata, να χρησιμοποιήσουμε ένα αρχαιολογικό όρο, του πρώτου Χριστιανισμού. Η θεολογία, τα δόγματα και οι συνήθειες του Ιησού, του Ιωάννη του Βαπτιστή και του Παύλου ... δεν είναι τα ίδια.

Michael Baigent, Richard Leigh και Henry Lincoln, *The Messianic Legacy* (1986): Σε τί ... κατοικεί ο 'Χριστιανισμός'; Σε ό,τι δίδαξε ο Ιησούς; Ή σε ό,τι δίδαξε ο Παύλος; Παρά μόνο με ταχυδακτυλουργία της λογικής και διαστρέβλωση της ιστορικής πραγματικότητας, δεν μπορούν διαφορετικά να εναρμονιστούν οι δύο θέσεις.

James Michener, Legacy (1987): Οι γυναίκες ... δεν θα κάνουν άλλο πια τεμενάδες στις μομφές του Αγ. Παύλου.

Bruce Metzger, The Canon of the New Testament (1987): Σύμφωνα με [μερικούς] λόγιους, η παρουσία αντιφάσεων ανάμεσα στα βιβλία της Καινής Διαθήκης ... κάνει απαραίτητη την καθιέρωση κριτικού κανόνα.... Για παράδειγμα, η εσχατολογία του Λουκά-Πράξεις δεν μπορεί, λέγεται, να εναρμονιστεί με την εσχατολογία του Παύλου.... Άλλωστε, η αντίληψη πάνω στο νόμο της Παλαιάς Διαθήκης, στην Επιστολή προς τους Ρωμαίους, φαίνεται βέβαια να είναι διαφορετική, από την αντίληψη στο Ματ.ν.18.... Επιπλέον, η Επιστολή του Ιακώβου επιτίθεται στο δόγμα του Παύλου, της δικαίωσης μόνο με την πίστη. Για αυτούς και παρόμοιους λόγους, υποστηρίζεται, ... ότι δεν [υπάρχει] ενότητα μέσα στον κανόνα.

Watchtower Bible και Tract Society, 'Paul', Insight on the Scriptures (1988): Τίνος λοιπόν το όνομα εμφανίζεται μεταξύ εκείνων 'στους δώδεκα θεμέλιους λίθους' της Νέας Ιερουσαλήμ από το όραμα του Ιωάννη—του Ματθία ή του Παύλου; (Αποκ 21:2,14) ... Η αρχική επιλογή του Θεού, δηλαδή ο Ματθίας.

Paula Fredriksen, From Jesus to Christ (1988): Λόγιοι, η σύγχισή τους διευκολύνθηκε από τη φανερή ανακολουθία του ίδιου του Παύλου, ... δεν συμφωνούν ακόμη και στο τί είπε ο Παύλος, πολύ λιγότερο γιατί το είπε.

Jostein Gaarder, Sophie's World (1991): Ήταν ο Χριστός Χριστιανός; Αυτό βέβαια μπορεί επίσης να συζητηθεί.

Gerald Messadié, Saul the Incendiary (Παρίσι 1991): Ο Σαούλ δεν ξέρεi πραγματικά τη διδασκαλία του Ιησού. Στις Επιστολές δεν υπάρχουν ίχνη από τις παραβολές, ούτε από τις εκφράσεις και αντιλήψεις του Ιησού.... Η μεταμόρφωση, η ουσιαστική μετάνοια του πιστού με ηθικής φύσεως περισυλλογή, σχεδόν δεν έχει θέση στα γραπτά του.... Ο Σαούλ γρήγορα αποδίδει στον εαυτό του, και μοιάζει απίστευτο, το προνόμιο της αλήθειας. Αυτός, που μόνο στιγμιαία είδε τον Ιησού, ισχυρίζεται, με ασύγκριτη αλαζονία, ότι είναι ο μόνος που κατέχει την αλήθεια της διδασκαλίας του Μεσσία—ενάντια σε εκείνους που, από την πλευρά τους, γνώρισαν τον Ιησού προσωπικά, ενάντια στους πρώτους μαθητές. Τί αυθάδεια: αυτός θεωρεί τον Πέτρο 'υποκριτή'!... Αναρωτήθηκα εάν ο Σαούλ δεν είχε συμμετάσχει επίσης στη συνωμοσία των Sanhedrin κατά του Ιησού.... Πριν από αυτόν, δεν υπάρχουν Χριστιανοί, μόνο Ιουδαίοι μαθητές του Ιουδαίου Ιησού. Μετά από αυτόν, Χριστιανισμός και Ιουδαϊσμός θα είναι ασυμφιλίωτα.... Οι Επιστολές δεν αναφέρουν απολύτως τίποτα για τη ζωή του Ιησού.... Είναι η ηθική διδασκαλία του ίδιου του Σαούλ η οποία κυριαρχεί, σαν να αντικαθιστά εκείνη του Ιησού στο όνομα του ίδιου του Ιησού.... [Αυτός] δεν αναφέρει ούτε ένα θαύμα του Ιησού.... Από μια άποψη αυστηρά της Αγίας Γραφής, η διδασκαλία του Σαούλ αποκλίνει, σε πολλά βασικά σημεία, από εκείνη που μεταδόθηκε από τους άμεσους μάρτυρες του Ιησού.

Jon Sobrino, Jesus Christ Liberator (1991): Του Παύλου ... η Χριστολογία επικεντρώνεται στον αναστημένο Κύριο, και δεν κάνει λεπτομερή θεολογική εκτίμηση της ζωής του Ιησού.

Stephen Mitchell, The Gospel according to Jesus (1991): Ο Παύλος της Ταρσού ... [ήταν] ο πλέον παραπλανητικός από τους πρώτους Χριστιανούς συγγραφείς, ... [και] ένας ιδιαίτερα δύσκολος χαρακτήρας: υπερόπτης, φαρισαϊκός, γεμάτος με εγκληματικό μίσος για τους αντιπάλους του, τρομοκρατημένος από το Θεό, καταπιεσμένος από αυτό που ένιωθε σαν βάρος του [Μωσαϊκού] Νόμου, κυριευμένος από την αίσθησή του για την αμαρτία.... Αυτός δεν κατανόησε καθόλου τον Ιησού. Δεν ενδιαφέρονταν καν για τον Ιησού· μόνο για τη δική του ιδέα για το Χριστό.

Paulo Suess, 'Acculturation', σε Ignacio Ellacuria και Jon Sobrino (εκδ.), *Mysterium Liberationis* (1991): Η αλληγορική εξήγηση του Philo (13 π.Χ.-45/50 μ.Χ.), Ιουδαίου φιλόσοφου και θεολόγου, είναι παρούσα στα γραπτά του Παύλου, ... [που] ήταν από πολλές απόψεις μια ασυνήθιστη μορφή της αρχέγονης Εκκλησίας, ... λόγω της μετάβασης από ένα αγροτικό πλαίσιο—πέρα πολύ εμφανές στις παραβολές—σε ένα αστικό κόσμο ... των μεγάλων πόλεων.

Shlomo Riskin, The Jerusalem Post International Edition (28 Μαρτίου 1992): Ο Σαούλ της Ταρσού ... παρέβηκε τον Ιουδαϊκό Νόμο, και η θρησκεία που δημιουργήθηκε με αυτό τον τρόπο, καλύφθηκε σύντομα με ειδωλολατρικά στοιχεία.

Holger Kersten και Elmar Gruber, The Jesus Conspiracy (1992): Ο Παύλος κάνει ο σκοπός της όλης δραστηριότητας του Ιησού, να στηρίζεται αποκλειστικά σε αυτό το θάνατο πάνω στο Σταυρό. Εδώ αυτός έχει ελάχιστο ενδιαφέρον στα λόγια και τις διδασκαλίες του Ιησού, αλλά κάνει τα πάντα να εξαρτώνται πάνω στη δική του διδασκαλία: τη σωτηρία από τις αμαρτίες με τον έμμεσο θάνατο-θυσία του Ιησού. Δεν φαίνεται πολύ παράξενο το ότι ο Ιησούς ο ίδιος δεν έκανε την παραμικρή νύξη, ότι σκόπευε με το θάνατό του να σώσει ολόκληρο το πιστό τμήμα της ανθρωπότητας;... Αν και υπάρχουν αρκετά, πολύ θαυμάσια αποσπάσματα στα κείμενα του Παύλου, ο Χριστιανισμός εξαιτίας του στενόμυαλου φανατισμού του, έχει πολυάριθμες επιζήμιες εξελίξεις οι οποίες είναι διαμετρικά αντίθετες στο πνεύμα του Ιησού: η έλλειψη ανοχής προς εκείνους με διαφορετικές ιδέες, η αισθητή εχθρότητα στο σώμα και συνεπώς η χαμηλή άποψη για τη γυναίκα, και ιδιαίτερα η μοιραία ελαττωματική στάση προς τη Φύση.... Αυτός κάνει άνω-κάτω τη διδασκαλία του Ιησού για τη Σωτηρία, και αντιδρά στις αναμορφωτικές του ιδέες· αντί για τα αρχικά τερπνά νέα, αναπτύχθηκε το μήνυμα των απειλών του Παύλου.

Dennis J. Trisker και V. Martine T., They Also Believe (1992): Ενώ πολλά άτομα πιστεύουν ότι ο Χριστιανισμός ιδρύθηκε από τον Ιησού Χριστό, ... οφείλεται στον Παύλο το ότι υπάρχει ο οργανισμός που ονομάστηκε Χριστιανικός.... Στην Καινή Διαθήκη, μπορούμε να δούμε ότι ο Παύλος ... διαφώνησε με την εκκλησία στην Ιερουσαλήμ και θεωρήθηκε ακόμη και με υποψία από αυτούς.... Αυτός δεν τόνισε την Ιουδαϊκή πλευρά της διδασκαλίας, και αυτό προκάλεσε τον πρώτο χωρισμό μέσα στην εκκλησία. Με το πέρασμα των χρόνων αυτός ο διαχωρισμός διευρύνθηκε, κάνοντας την εκκλησία περισσότερο ειδωλολατρική και λιγότερο Ιουδαϊκή.... Ο Παύλος δεν ήταν Απόστολος.

Xavier Zubiri, *The Philosophical Problem of the History of Religions* (1993): Δεν υπάρχει καμμία απολύτως αμφιβολία, ότι μεγάλο μέρος από την ορολογία του Αγ. Παύλου προέρχεται από τις Θρησκευές Μυστηρίου.

Bart D. Ehrman, *The Orthodox Corruption of Scripture* (1993): Είτε το δει κανείς από κοινωνική ή από θεολογική άποψη,... ο Χριστιανισμός στους πρώτους αιώνες ήταν ένα αξιοσημείωτα διαφοροποιημένο φαινόμενο.... Ο Ματθαίος και ο Παύλος είναι και οι δύο στον κανόνα.... Πολλοί από τους αντιπάλους του Παύλου ήταν σαφώς Ιουδαίοι Χριστιανοί ... [που] δέχτηκαν τη δεσμευτική εξουσία της Παλαιάς Διαθήκης (και επομένως τη συνεχή εγκυρότητα του [Μωσαϊκού] Νόμου), αλλά απέρριψαν την εξουσία του αποστάτη Αποστόλου, Παύλου. • *The New Testament* (video course, The Teaching Company, 2000): Τι δίδαξε ο ιστορικός Ιησούς σε σύγκριση με αυτό που δίδαξε ο ιστορικός Παύλος;... Ο Ιησούς δίδαξε ότι για να ξεφύγει ένα άτομο τη Θεία δίκη, πρέπει να τηρήσει τις κεντρικές διδασκαλίες του Ιουδαϊκού Νόμου όπως τις ερμήνευσε αυτός ο ίδιος ο Ιησούς. Ο Παύλος, πράγμα αρκετά ενδιαφέρον, δεν αναφέρει ποτέ την ερμηνεία του Ιησού, για το [Μωσαϊκό] Νόμο, και ο Παύλος ήταν αρκετά επίμονος πως η τήρηση του Νόμου, δεν θα έφερνε ποτέ τη Σωτηρία. Ο μόνος τρόπος, για τον Παύλο, για να σωθεί κανείς, ήταν να εμπιστευτεί το θάνατο και την ανάσταση του Ιησού.... Ο Παύλος μεταμόρφωσε τη θρησκεία του Ιησού, σε μια θρησκεία για τον Ιησού.

Elsa Tamez, 'Women's Rereading of the Bible', Ursula King (εκδ.), *Feminist Theology from the Third World* (1993): [Υπάρχουν] αντιφάσεις σε κάποια από τα γραπτά του Αγ. Παύλου, που με τον καιρό χρησιμοποιήθηκαν για να προωθήσουν την υποταγή των γυναικών.... Ο Αγ. Παύλος απαίτησε από τις γυναίκες, να παραμένουν σιωπηλές στην εκκλησία.... Όταν μια γυναίκα γίνεται επικίνδυνα δραστήρια ή απειλητική, σε εκείνους σε θέσεις ισχύος, βρίσκεται βοήθεια στα κλασικά κείμενα του Παύλου, για να απαιτήσουν την υποταγή των γυναικών στους άνδρες. Είναι στιγμές σαν αυτές που κάποιες γυναίκες δεν ξέρουν πώς να ανταποκριθούν.

Raymond E. Brown, *The Birth of the Messiah* (Supplement 1993): [Σχετικά με] τη δήλωση του Παύλου ότι ο Ιησούς 'κατάγονταν κατά τη σάρκα από το Δαβίδ' (Ρωμ 1:3),... ίσως να ρωτήσει κανείς, κατά πόσο οι ευαγγελιστές που έγραψαν για την παρθένο σύλληψη θα είχαν διαλέξει τέτοια φρασεολογία. • *The Death of the Messiah* (1994): Ο Παύλος ... δεν παραπέμπει στον Ιησού ούτε αναφέρει τις μοναδικές του πράξεις. • *An Introduction to the New Testament* (1997): Θα μπορούσε να συλλογιστεί κανείς, τί θα γνωρίζαμε για τον Ιησού εάν είχαμε μόνο τα γράμματα του Παύλου. Θα είχαμε μια έξοχη θεολογία, γύρω από το τί έχει κάνει ο Θεός στο Χριστό, αλλά ο Ιησούς θα έμενε σχεδόν χωρίς πρόσωπο.... 'Δεν έχω έλθει να καταργήσω το [Μωσαϊκό] Νόμο' (Ματ 5:17) 'Δεν είστε υπό το Νόμο' (Ρωμ 6:14).... Ο Λουκάς είναι ιδιαίτερα επίμονος στην πραγματικότητα της [μετά αναστάσεως] εμφάνισης του Ιησού, γιατί ο Ιησούς τρώει φαγητό και βεβαιώνει ότι έχει σάρκα και οστά. Στις αναφορές του στο αναστημένο σώμα, ο Παύλος μιλάει για ό,τι είναι πνευματικό και όχι σάρκα και αίμα (I-Κορ 15:44,50).... Ο Παύλος είχε ξεκινήσει μια διαδικασία με την οποία ο Χριστιανισμός θα γίνονταν σχεδόν εξ' ολοκλήρου Εθνική θρησκεία.... Κάθε άλλο από το να είναι μπολιασμένοι πάνω στο δέντρο του Ισραήλ, οι Εθνικοί Χριστιανοί θα γίνουν το δέντρο.... Ήταν σωστό, για ένα Χριστιανό απόστολο να επιτρέπει στον εαυτό του χυδαία ωμότητα, ευχόμενος στην περιτομή, που υποστηρίχθηκε από τους [Ιουδαίο-Χριστιανούς] ιεροκήρυκες, να γλιστρήσει το μαχαίρι και να κόψει το ανδρικό όργανο (Γαλ 5:12); Τί έδωσε το δικαίωμα στον Παύλο, να αποδοκιμάσει σαν 'δήθεν στύλους της εκκλησίας' μέλη των Δώδεκα, που είχαν πορευτεί με τον Ιησού, και ένας από αυτούς [ο Ιάκωβος] τιμήθηκε ως 'ο αδελφός του Κυρίου' (Γαλ 2:9);

John Dominic Crossan, *Jesus: A Revolutionary Biography* (1994): Όσον αφορά το Λουκά που έγραψε τις Πράξεις των Αποστόλων, ο Παύλος δεν ήταν ένας από τους Δώδεκα Αποστόλους και ποτέ δεν θα μπορούσε να ήταν ένας από αυτούς, αφού δεν ήταν με τον Ιησού από την αρχή. Για το Λουκά, υπάρχουν μόνο Δώδεκα Απόστολοι και, ακόμη και με τον Ιούδα [Ισκαριώτη] φευγάτο, δεν είναι ο Παύλος [αλλά μάλλον ο Ματθαίος] που τον αντικαθιστά. • 'Peter and Paul and the Christian Revolution', PBS documentary (Απρίλης 2003): Αυτό που διακυβεύεται με αυτό είναι, αν πρόκειται να έχουμε μια Εθνική Χριστιανική κοινότητα και μια Ιουδαϊκή Χριστιανική κοινότητα, πρόκειται να έχουμε δύο Εκκλησίες ή μία; Εάν πρόκειται να έχουμε μία, πώς γίνεται να ενταχθούν μαζί; Να τί είναι υπό συζήτηση με αυτό: πώς γίνεται, η Εκκλησία με αυτούς τους δύο κλάδους, αυτές τις δύο διαστάσεις όπως ήταν, πώς γίνεται να παραμείνει μια Εκκλησία; Πρόκειται να παραμείνει μια Εκκλησία;

Ian Wilson, *Jesus: The Evidence* (1996): [Το] ενδιαφέρον [στα γράμματα του Παύλου] βρίσκεται στην εμφανή άγνοια όλων των λεπτομερειών της επίγειας ζωής του Ιησού.... Είναι [ο Παύλος] που σκέφτηκε τις θέσεις της σύγχρονης κοινωνίας προς τις γυναίκες, αντί για αυτό που ίσως τώρα πιστεύουμε, ότι μπορεί αυτές να υπήρξαν οι ιδέες του ίδιου του Ιησού.... Μοιάζει να βρισκόμαστε αντιμέτωποι απευθείας με μια, πρώτου αιώνα σύγκρουση θεολογιών: του Παύλου αφ' ενός, βασισμένη στην εξώκοσμη εμπειρία του [Δρόμος της Δαμασκού] και του Ιακώβου [στην επιστολή του], βασισμένη στην αδελφική του γνώση του ανθρώπινου Ιησού. Και, παρά την εξουσία που θα έπρεπε να υπάρχει λόγω του δευτέρου, φαίνεται να έχει επιτραπεί στον Παύλο να κατέβει σε εμάς.... Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ευγενική, αλλά ακλόνητη στάση [του Ιακώβου], πάνω στη σπουδαιότητα της διδασκαλίας του Ιησού στον κοινόβιο τρόπο ζωής.

Alan F. Segal (για **Eugene Schwartz**), 'Electronic Echoes: Using Computer Concordances for Bible Study', *Biblical Archaeology Review* (Νοεμ/Δεκ 1997): Μπορούμε εύκολα να διαπιστώσουμε υπαινιγμούς μετρώντας, εάν ένα απόσπασμα σε ένα Βιβλικό έργο απλά επαναλαμβάνει λίγες λέξεις από ένα άλλο, ή εάν παραθέτει κατευθείαν πολλές λέξεις συνεχώς.... Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας φάνηκε να επιβεβαιώνουν ... πολύ λίγες σαφείς αντιστοιχίες ανάμεσα στον Παύλο και στα Ευαγγέλια.... [Αυτά] σχεδόν πάντα εκφράζουν [ακόμη και] τις ίδιες ιδέες με εντελώς διαφορετικές λέξεις.... Δεν έχω πεισθεί από τις μυριάδες μάλλον ανίσχυρες αντιστοιχίες ανάμεσα στα Ευαγγέλια και τον Παύλο. Μάλλον,... η λεκτική μελέτη του [υπολογιστή] φαίνεται να δείχνει, ότι τα δύο είναι σίγουρα άσχετα.

Stephen J. Patterson, 'Understanding the Gospel of Thomas Today', με Stephen J. Patterson, James M. Robinson και Hans-Gebhard Bethge, *The Fifth Gospel* (1998): Το δήθεν Σύμβολο Πίστεως των Αποστόλων, που απλώς

προέκυψε το δεύτερο αιώνα, [είναι] τελείως ανεπαρκές από λόγια του Ιησού και εστίασε μόνο στη γέννηση και το θάνατό του.

L. Michael White, 'Paul's Mission and Letters', *From Jesus to Christ: The First Christians*, PBS Frontline Documentary, (Απρίλης 6-7, 1998): Έχου[με] την ιστορία της ζωής του Παύλου στο Βιβλίο των Πράξεων δοσμένη σε εμάς, με ένα τελείως αφηγηματικό τρόπο, που εκθέτει με λεπτομέρεια τις δραστηριότητές του από την εποχή που ήταν στην Ιερουσαλήμ, έως την εποχή που πηγαίνει στη Δαμασκό. Εκεί [αυτός] έχει μια εμπειρία προσηλυτισμού και κατόπιν επιστρέφει στην Ιερουσαλήμ. Έπειτα φεύγει στην Αντιόχεια.... Δίπλα στην περιγραφή μας της ζωής του Παύλου, που παίρνουμε από το Βιβλίο των Πράξεων, έχουμε επίσης μια περιγραφή που μας δίνει ο ίδιος ο Παύλος, και είναι πολύ σημαντικό να παρατηρήσουμε, ότι αυτές οι δύο περιγραφές από μια άποψη αντιφάσκουν η μια με την άλλη.... Για παράδειγμα στην προς Γαλάτες, όταν ο Παύλος μας λέει για την αρχική του καριέρα, αυτός λέει ρητά ότι έχει ελάχιστα ή τίποτα να κάνει με την Ιερουσαλήμ στην αρχή.

John Kaltner, *Ishmael Instructs Isaac—An Introduction to the Qur'an for Bible Readers* (1999): Ο Ιησούς αναγνώρισε την εξουσία του Νόμου του Μωϋσή ενώ ... ο Παύλος υποστηρίζει ότι ο θάνατος του Ιησού και η ανάσταση, κατέστησαν το Νόμο τελείως απαρχαιωμένο για το Χριστιανό.

Anthony Saldarini, 'Jewish Reform Movements: Qumran and the Gospel of Matthew' (Βιβλική Αρχαιολογική Κοινωνία διάλεξη βίντεο, 1999): Ο Ιησούς δεν ήταν Χριστιανός.... Ο Ιησούς ήταν Ιουδαίος.... Για να είσαι οπαδός του Ιησού, δεν πρέπει να αφήσεις τον Ιουδαϊσμό και να γίνεις Χριστιανός. Για να είσαι οπαδός του Ιησού, πρέπει να ζήσεις την Ιουδαϊκή ζωή με τον τρόπο που δίδαξε ο Ιησούς τους ανθρώπους να ζουν την Ιουδαϊκή ζωή.... Ο Παύλος λέει ότι υπάρχει το Ευαγγέλιο και υπάρχει ο [Μωσαϊκός] Νόμος· εκείνη είναι η πολεμική του Παύλου, εκείνο είναι κάπου αλλού.

Edgar Lawrence Doctorow, *City of God* (2000): Θα πω εδώ για τον Ιησού, εκείνο τον Ιουδαίο, και το σύστημα στο όνομά του, τί απαίσια φάρσα έχει παίξει πάνω του η ιστορία.... Αρχικά ο Χριστιανισμός ήταν Ιουδαϊκή σέκτα. Όλοι ξέρουν εκείνο τον.... Παύλο—ξέρετε, τον Παύλο. Ο τύπος που είχε εκείνο το χτύπημα στο δρόμο για τη Δαμασκό;... Και λοιπόν; Σε αυτή την περίπτωση, μια νέα θρησκεία.

Daniel Boyarin, 'The Gospel of the Memra', *Harvard Theological Review* (2001): Για [το Ευαγγέλιο του] Ιωάννη, ... ο Ιησούς έρχεται να εκπληρώσει την αποστολή του Μωϋσή, όχι να την εκτοπίσει. Το Torah χρειάστηκε απλώς ένα καλύτερο εξηγητή, τον *Λόγο Ένσαρκο*, ένα σωστό δάσκαλο για σάρκα και αίμα. Αντί για εκτόπιση στην καθαρά προσωρινή σημασία μέσα στην οποία το γράφει ο Παύλος, η τυπολογία του Ιωάννη για το Torah, και ο Λόγος Ένσαρκος, διαβάζεται πιο εύκολα στο πλαίσιο μιας ... επικρατούσας αντίληψης της Δυτικής σκέψης, ότι η προφορική διδασκαλία είναι πιο αυθεντική και διαφανής από τα γραπτά κείμενα.

Mark D. Given, 'The True Rhetoric of Romans' (θέμα, Κοινωνία της Βιβλικής Λογοτεχνίας ετήσιες συναντήσεις, 2001): Σχετικά με τη σοφιστική ασάφεια των επιχειρηματολογικών στρατηγικών του Παύλου στους Ρωμαίους, ... είναι μερικές φορές τόσο δύσκολο να ξεχωρίσεις απλώς τί σκοπεύει πράγματι να πεί ο Παύλος, γύρω από τόσο αμφιλεγόμενα θέματα όπως ο [Μωσαϊκός] Νόμος, ο Ιουδαϊσμός, και ο λαός των Ιουδαίων, που μπορεί να ... εισηγηθεί κανείς, ότι οι ασάφειες είναι προμελετημένες να κρατούν το κοινό σε απορία για το τί σκέφτεται πραγματικά ο Παύλος.

Harold Bloom, *Genius*, II.3 (2002): Ο Παύλος, παντελώς αδιάφορος για τον απλά ιστορικό Ιησού, ενδιαφέρεται μόνο για τον Ιησού ως Χριστό. Ο Παύλος μοιάζει να υποθέτει ότι αυτός ο ίδιος είναι ο Ιησούς στους Εθνικούς, όπως ήταν, και έτσι μια φιγούρα που κατέχει απόλυτη εξουσία.... Μπορείς να διαβάσεις και να ξαναδιαβάσεις όλες τις αυθεντικές επιστολές του Παύλου, και ποτέ δεν θα ξέρεις ότι ο Ιησούς ... μίλησε για τους φτωχούς, τους αρρώστους, τους απόβλητους.

John R. Donahue, 'Guidelines for Reading and Interpretation', *The New Interpreter's Study Bible* (2003): Το φάσμα της απελευθέρωσης αφορά ... [προέρχεται από] το δίλημμα που εισάγεται από βιβλικές προσταγές τόσο αντίθετες σε αυτά τα [σύγχρονα] πρότυπα (π.χ., δούλοι υπηρετείστε τους αφέντες σας [Εφσ 6:5, Κολ 3:22, Τιτ 2:9] γυναίκες να είστε πειθήνιες στους συζύγους σας [Εφ 5:22, Τιτ 2:4-5]).

Tom Powers, *The Call of God: Women Doing Theology in Peru* (2003): Οι γυναίκες έρχονται αντιμέτωπες με τέτοια βιβλικά αποσπάσματα, όπως I-Kορ. 14:34 ... και I-Τιμ. 2:11-14.... Όμως, οι φωνές των γυναικών δεν θα είναι ποτέ ξανά βουβές.

Thomas R. Melville, *Through a Glass Darkly: The U.S. Holocaust in Central America* (2005): Κατά τη διάρκεια τη βασιλείας [του Diego] Casariego [ως Καρδινάλιου στην Πόλη της Γουατεμάλας], κυβερνητικές δυνάμεις είχαν σκοτώσει δεκατρείς ιερείς και μια καλόγρια ... [και επίσης] δολοφόνησαν χιλιάδες άτομα του κατηχητικού και αρχηγούς και δεκάδες χιλιάδες λαϊκούς. Όλα αυτά έγιναν χωρίς λέξη διαμαρτυρίας από τον καρδινάλιο, σε αντάλλαγμα για την επισημότητα και τις συνθήκες που παρέχονταν στον ανώτερο κληρικό, από τη μια παράνομη διοίκηση μετά την άλλη.... Υψηλόβαθμοι στρατιωτικοί αξιωματικοί, μεγάλοι γαιοκτήμονες, και πλούσιοι αρχηγοί επιχειρήσεων συνέχισαν να χρησιμοποιούν το όνομα του ανώτερου κληρικού, για αντέρισμα των αντιλήψεών τους σαν μια Χριστιανική κοινωνική προσταγή: 'Οι δούλοι, να υπακούτε τους αφέντες σας' [Εφσ 6:5, Κολ 3:22].

Ιωάννης Ζιζιούλας (Ορθόδοξος Αρχιεπίσκοπος της Περγάμου, Πρόεδρος του Συνδέσμου Διεθνούς Επιτροπής για Θεολογικό Διάλογο μεταξύ Καθολικών και Ορθοδόξων), *L'Osservatore Romano* (7 Ιουλίου 2006): Ο Αγ. Πέτρος και ο Αγ. Παύλος μπορεί να έχουν διαφορετικές απόψεις γύρω από κύρια ζητήματα, ... όπως είναι φανερό στη Βιβλική περιγραφή της ζωής τους.

John Barton, 'Strategies for Reading Scripture', *The Harper Collins Study Bible* (2006): [Υπάρχει μια] εμφανής διχόνοια ανάμεσα στον Παύλο και τον Ιάκωβο πάνω στο θέμα των έργων. Εξ' όψεως, ο Παύλος αρνείται ότι

οι άνθρωποι γίνονται δίκαιοι με καλά έργα, ενώ ο Ιάκωβος βεβαιώνει ότι τα καλά έργα είναι απαραίτητα—πράγματι, εκείνη η χωριστή από τα καλά έργα πίστη είναι κενή και ψεύτικη... Κριτική ανάγνωση του Παύλου και του Ιακώβου, μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι αυτά είναι πραγματικά ασυμβίβαστα, το οποίο θα είχε σημαντικές συνέπειες για απαιτήσεις γύρω από την έμπνευση και αυθεντία του γραπτού.

Hershel Shanks, *The Dead Sea Scrolls—What They Really Say* (Βιβλική Αρχαιολογική Κοινωνία ebook, 2007): Ο Παύλος ... δεν γνωρίζει τίποτα για την παρθένο γέννηση. Στον Παύλο, ο Ιησούς γίνεται ο υιός του Θεού στην ανάστασή του. Διάβασε το γράμμα του Παύλου προς τους Ρωμαίους, όπου ο Ιησούς 'διακηρύχθηκε ότι είναι ο υιός του Θεού με δύναμη, κατά το πνεύμα της αγιότητας, με την ανάστασή του από τους νεκρούς' (Ρωμ 1:3-4).

Joseph Ratzinger (Benedict XVI), *Jesus of Nazareth* (2007): 'Εως αν παρέλθει ο ουρανός και η γη, ιώτα εν ή μία κεραία ου μη παρέλθει από του νόμου εώς αν πάντα γένηται' (Ματ 5:18) απλώς μοιάζει να αντιφάσκει με τη διδασκαλία του Αγ Παύλου [στο Ρωμ 7:6]... Ο Ιησούς δεν έχει καμία πρόθεση να καταργήσει τις Δέκα Εντολές... Η παραγγελία που δόθηκε στον Πέτρο είναι στην ουσία ριζικά διαφορετική, από την παραγγελία που δόθηκε στον Παύλο.

Kathy Ehrensperger, 'Embodied Theology: Vulnerability and Limitation in Paul's Perception of Leadership', θέμα για τις Συναντήσεις της Κοινωνίας της Βιβλικής Λογοτεχνίας (2008): Ο Παύλος στην κλήση στο ρόλο του ως απόστολος, η οποία διακατέχει πολύ από τη 2 Κορινθίους, φαίνεται να υπερασπίζει τον εαυτό του σε ένα πολύ προσωπικό επίπεδο, δίνοντας με αυτό τον τρόπο την εντύπωση ότι αντιδρά από ένα αίσθημα προσωπικής προσβολής... Αν και το θέμα που διακυβεύεται στην 2 Κορ είναι η αποδοχή του Παύλου ως απόστολου, το ζήτημα δεν είναι τόσο προσωπικό όσο θεολογικό.

David C. Sim, 'Matthew, Paul and the origin and nature of the gentile mission: The great commission in Matthew 28:16-20 as an anti-Pauline tradition', *Hervormde Theologische Studies* (2008): Η Σπουδαία Ανάθεση στο τέλος του Ευαγγελίου του Ματθαίου είναι ένα από τα κείμενα-κλειδί. Στην παράδοση αυτή ο αναστημένος Χριστός ανατρέπει τον προηγούμενο περιορισμό της αποστολής μόνο στο Ισραήλ και απαιτεί να ευαγγελίσουν οι μαθητές όλα τα έθνη. Το ευαγγέλιο που έπρεπε να διακηρύξουν συμπεριέλαβε τήρηση του Torah όμοια από Ιουδαίους και Εθνικούς. Η περιγραφή του Ματθαίου, για την καταγωγή και φύση της αποστολής στους Εθνικούς, διαφέρει από την άποψη του Παύλου, όπως βρίσκεται στην επιστολή προς τους Γαλάτες. Ο Παύλος υποστηρίζει ότι είχε ανατεθεί σε αυτόν, από τον αναστημένο Κύριο, να ευαγγελίσει τους Εθνικούς, και ότι το ευαγγέλιο που έπρεπε να κηρύξει δεν περιελάμβανε υπακοή στο Torah.

Benedicto Huanca, 'Paul: from Persecutor to Follower of Christ', *Yachay* (Περιοδικό Θεολογικών Σπουδών, Καθολικό Πανεπιστήμιο της Cochabamba, Βολιβία 2008): Ο Ιησούς ενθάρρυνε τους μαθητές του να τα αφήσουν όλα [Λκ 14:25-33] ο Παύλος τους ενθάρρυνε να διατηρήσουν τον κοινωνικό ρόλο στον οποίο είχαν κληθεί (I-Kor 7:17-18). Ο Ιησούς υποσχέθηκε στους φορο-εισπράκτορες και τις πόρνες, ότι θα μπαίνουν στο Βασίλειο του Θεού πριν από τους ευσεβείς (Μτ 21:32) ο Παύλος αντίθετα απέκλεισε τις πόρνες από το Βασίλειο του Θεού (I-Kor 6:9). Ο Ιησούς παρήγγειλε στους μαθητές του να ζουν σε έκδηλη φτώχεια και να απαρνηθούν να κερδίζουν τα προς το ζην, και την ιδιοκτησία (Μτ 10:9/6:25 κ.ο.κ.) ο Παύλος παρουσιάζεται ο ίδιος περήφανος που ζει από τη δική του εργασία και συνιστά τις κοινότητες του να κάνουν παρομοίως (I-Θεσ 2:9/4:11). Ο Παύλος προσανατολίζει τις ηθικές του οδηγίες προς τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων το ήθος του Ιησού, αντίθετα, είναι πλανόδιο ριζοσπαστικό... Ο Παύλος παρουσιάζεται ελάχιστα ενδιαφερόμενος ο ίδιος για τον ιστορικό Ιησού.

✠ ΠΙΣΤΗ ΤΗΝ ✠ Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ✠ T.MNT.COM Μ.ΠΕ.ΧΡΙΣΤΟΣ ✠ Christ Brotherhood ✠